

SOUBORNÉ INFORMACE

Ročník 2005

Informace o regionech, městech a obcích
Kód publikace: 13-7113-05
Počet výtisků: 50

V Olomouci, leden 2006
Č.j.: 39/2006

DEMOGRAFICKÝ, SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÝ VÝVOJ OLOMOUCKÉHO KRAJE V LETECH 2000 - 2004

Zpracoval: ČSÚ, Krajská správa Olomouc
Ředitelka: Ing. Naděžda Demlová

Kontaktní osoba: Mgr. Kateřina Káňová
Telefon: 585 731 514
E-mail: katerina.kanova@czso.cz

Český statistický úřad, Krajská správa Olomouc

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další?
Najdete je na internetových stránkách ČSÚ na Internetu:

www.czso.cz

Zajímají Vás údaje o regionu? Potom navštivte i odkaz „ČSÚ v krajích“ a vyberte si. Nebo navštivte přímo:

www.olomouc.czso.cz

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje – „Demografický, sociální, ekonomický vývoj Olomouckého kraje v letech 2000 – 2004“ a původu statistických dat v publikaci otištěných.

ISBN: 80-250-1178-X

© Český statistický úřad, Krajská správa Olomouc, 2006

OBSAH

1. ÚVOD	6
1.1 Cíle analýzy	6
1.2 Základní tendence ekonomického a sociálního vývoje České republiky 2000 – 2004	6
2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ, SÍDELNÍ A SPRÁVNÍ STRUKTURA	11
2.1 Charakteristika území (poloha, geografický popis).....	11
2.2 Sídlní struktura (vývoj, funkce, tendence).....	12
2.3 Územně-správní vývoj.....	13
3. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	15
3.1 Počet obyvatel	15
3.2 Obyvatelstvo podle věku, rodinného stavu a vzdělání	17
3.3 Narození, zemřelí, sňatky, rozvody	21
3.4 Stěhování.....	28
4. SOCIÁLNÍ VÝVOJ	32
4.1 Domácnosti, příjmová situace domácností	32
4.2 Bydlení (bytový fond, bytová výstavba)	35
4.3 Ekonomická aktivita	38
4.4 Školství	47
4.5 Zdravotnictví	50
4.6 Sociální péče	53
4.7 Kriminalita	55
5. EKONOMICKÝ VÝVOJ	57
5.1 Makroekonomický rámec.....	57
5.2 Organizační struktura národního hospodářství	59
5.3 Zemědělství a lesnictví	61
5.4 Průmysl	65
5.5 Stavebnictví	67
5.6 Doprava	70
5.7 Technická infrastruktura	72
5.8 Cestovní ruch.....	74
5.9 Věda, výzkum, informační technologie	76
5.10 Veřejná ekonomika	78
6. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	80
6.1 Ovzduší	80
6.2 Voda.....	81
6.3 Půda.....	82
6.4 Odpady	83
6.5 Investice na ochranu životního prostředí	83
6.6 Chráněná území	84
7. REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE.....	86
7.1 Mikroregiony	86
7.2 Euroregiony.....	87
7.3 Vnější vztahy.....	89
8. MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ.....	93
8.1 Demografický vývoj.....	95
8.2 Sociální vývoj.....	96
8.3 Ekonomický vývoj	97
8.4 Životní prostředí	98
8.5 Postavení Olomouckého kraje mezi ostatními kraji.....	99
9. ZÁVĚR.....	104

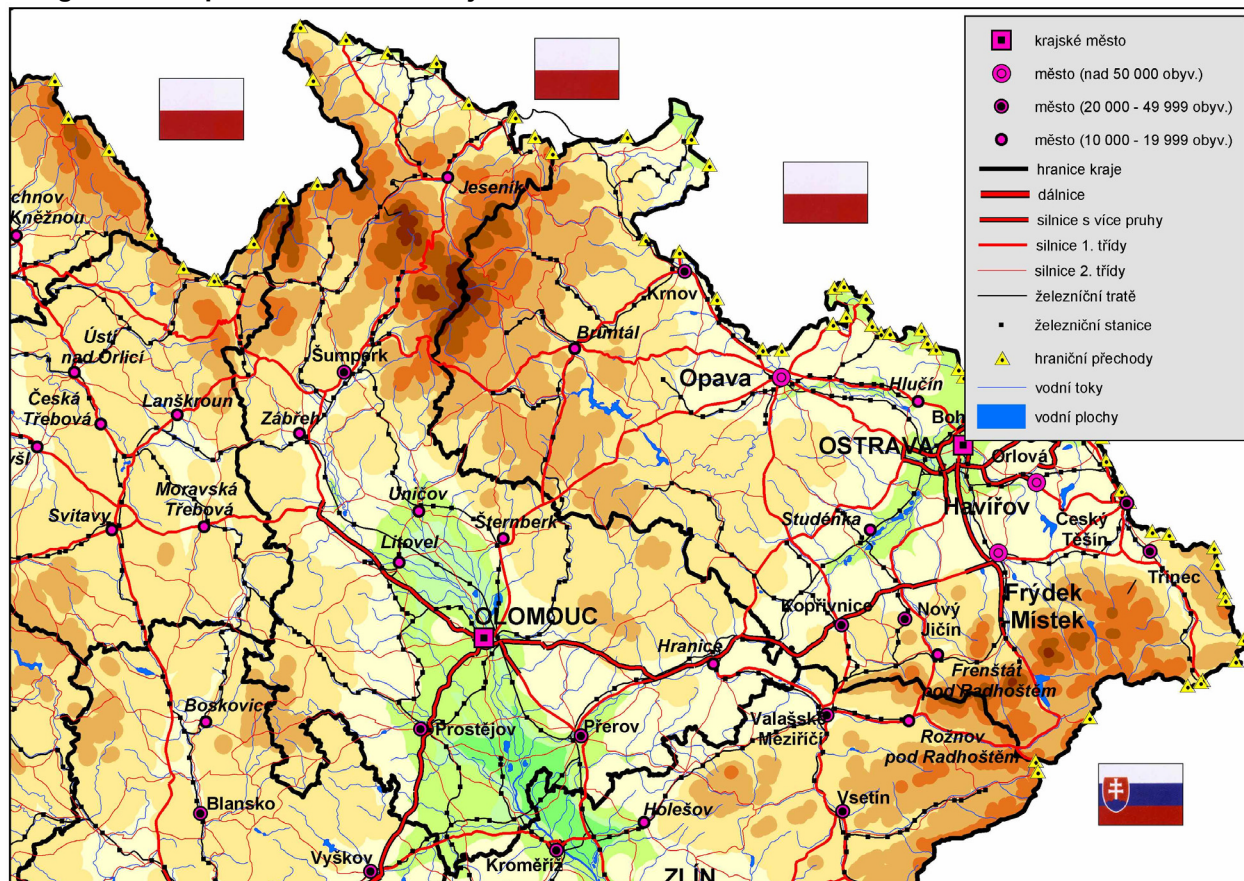
TABULKOVÁ ČÁST

Tab. 1	Postavení kraje v České republice ve vybraných ukazatelích.....	108
Tab. 2	Vývoj kraje v letech 2000 -2004.....	110
Tab. 3	Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004	114
Tab. 4	Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004	122
Tab. 5	Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004.....	125
Tab. 6	Bydlení a bytová výstavba podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností	125
Tab. 7	Pohyb obyvatelstva ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2004	126
Tab. 8	Nezaměstnanost podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004	126

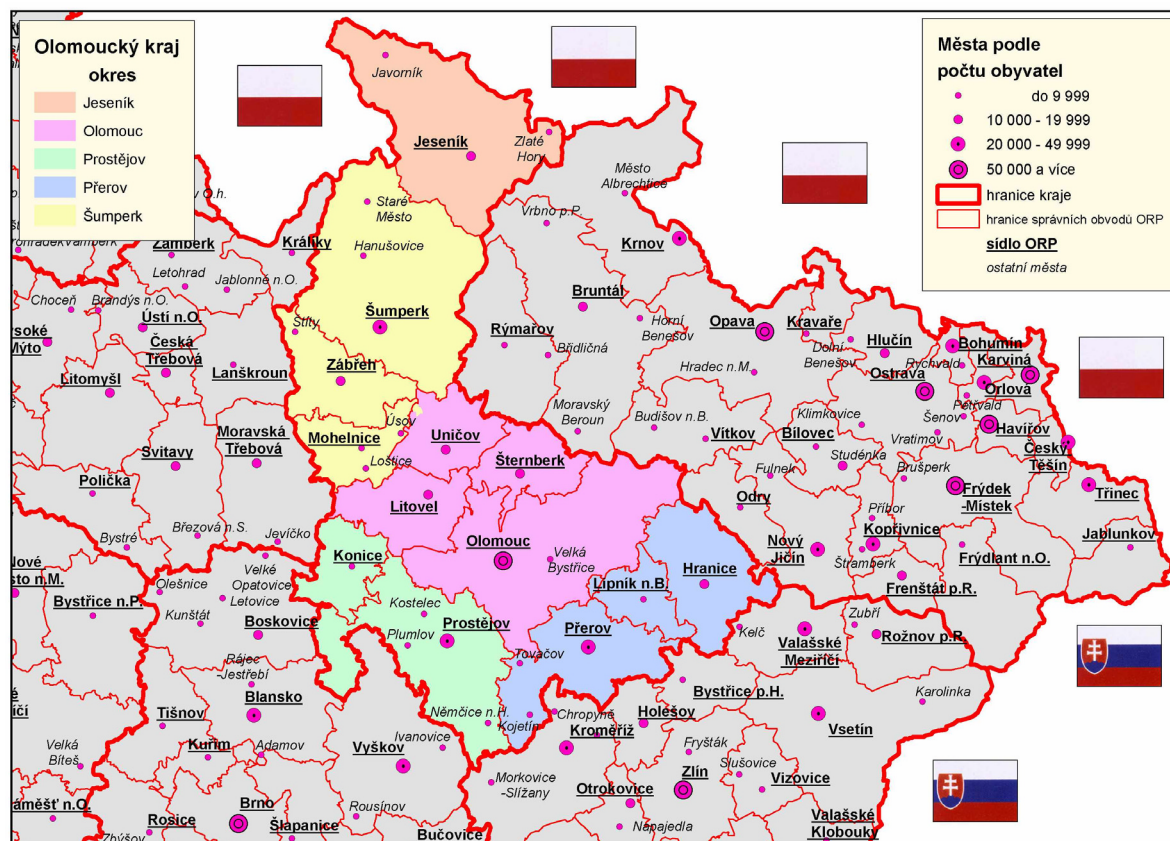
GRAFICKÁ ČÁST

Geografická mapa Olomouckého kraje	5
Administrativní mapa Olomouckého kraje	5
Změna počtu obyvatel v obcích od SLDB 2001 do 31. 12. 2004	128
Průměrný věk obyvatel obcí k 31. 12. 2004	128
Míra nezaměstnanosti v obcích k 31. 12. 2004	129
Změna míry nezaměstnanosti v obcích mezi roky 2000 a 2004	129
Změna počtu obyvatel mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31. 12.).....	130
Index stáří a průměrný věk obyvatel (stav k 31. 12. 2004).....	130
Úhrnná plodnost a podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2004.....	131
Prům. roční migrační přírůstek (úbytek) obyv. na 1 000 obyv. v období 2000-2004.....	131
Příjmy domácností v roce 2002	132
Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2000-2004.....	132
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2004 (nová metodika).....	133
Změna míry registrované nezaměstnanosti mezi roky 2000 a 2004	133
Lůžka v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2004.....	134
Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2004	134
Příjemci starobních důchodů na 1 000 obyvatel v roce 2004.....	135
Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby) v roce 2004	135
Hrubý domácí produkt (HDP) a hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2004	136
Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000-2004	136
Podíl obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře v roce 2000.....	137
Stavební práce podle dodavat. smluv a místa stavby na 1 obyvatele v roce 2004.....	137
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004	138
Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004	138
Dotace z vyšších rozpočtů do rozpočtů obcí v roce 2004	139
Investiční nákupy z veřejných rozpočtů v roce 2004	139
Měrné emise oxidu siřičitého (SO ₂) v roce 2003 (REZZO 1-3)	140
Specifická potřeba vody na 1 obyv. a podíl domácností napojených na kanalizaci s ČOV v roce 2001 ...	140
Podíl lesní půdy na celkové výměře v roce 2004	141
Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 000 obyvatel v roce 2003	141

Geografická mapa Olomouckého kraje

Administrativní mapa Olomouckého kraje

1. Úvod

1.1 Cíle analýzy

Záměrem publikace je charakterizovat postavení Olomouckého kraje a jeho vývoj v období let 2000 – 2004 ve čtyřech oblastech lidského života - demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí. Hlavním cílem analýzy je odpovědět na klíčové otázky týkající se regionálního vývoje prostřednictvím hodnocení hlavních tendencí s možností konfrontace s vývojem celorepublikovým a porovnat rozdíly v jednotlivých částech kraje.

Součástí publikace je i mezikrajové srovnání, ve kterém je nastíněna pozice Olomouckého kraje mezi ostatními kraji a také vývojové možnosti a předpoklady. Pro hodnocení krajů a jejich postavení byla použita metoda syntetických ukazatelů. V jednotlivých oblastech (demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí) se nehodnotily dílčí ukazatele, ale vytvořený souhrnný ukazatel. Podrobný postup je součástí kapitoly 8.

Analýza demografického, sociálního a ekonomického vývoje je zpracována ve všech krajích České republiky podle jednotné metodiky ČSÚ. Základní části materiálu jsou tedy plně obsahově srovnatelné. Regionální specifika a diferenciací jsou analyzovány samostatně.

1.2 Základní tendence ekonomického a sociálního vývoje ČR v letech 2000 až 2004¹

Po období recese české ekonomiky z let 1997 a 1998 bylo v letech 2000 až 2004 patrné zrychlení růstu ekonomické výkonnosti, zejména v roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do EU. Tento vývoj znamenal relativně vyrovnané reálné přibližování k výkonnosti zemí EU. HDP na obyvatele v paritě kupní síly se zvyšoval z 12 811 EUR v roce 2000 na 15 708 EUR v roce 2004 a jeho podíl na EU-25 rostl každoročně o více než 1 procentní bod až na 71 % v roce 2004.

V roce 2004 byl vytvořený HDP o 12,6 % vyšší než v roce 2000. Roční přírůstky nebyly rovnoměrné, do roku 2002 se snižovaly, později rostly až na 4,7 % v roce 2004, průměrný roční růst byl 3,0 %. Vedle zrychlení růstu v posledních dvou letech se měnila výrazně i struktura HDP. Na výdajové straně byl růst tvorby hrubého fixního kapitálu v letech 2002 a 2003 nepatrně vyšší než růst výdajů domácností na konečnou spotřebu, v roce 2004 se tento rozdíl opět zvýšil. Vysoká dynamika tvorby hrubého fixního kapitálu přispěla ke zvýšení vybavenosti české ekonomiky. Tempa růstu vývozu i dovozu byla s výjimkou roku 2002 poměrně vysoká, zejména v roce 2004. Negativní vliv čistého vývozu na vývoj HDP se neustále snižoval.

Tab. 1.2.1 Makroekonomické ukazatele

	v mld. Kč, běžné ceny						
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v % ¹⁾	
						2004/ 2000	průměrná roční
Hrubý domácí produkt (HDP) v kupních cenách	2 150,1	2 315,3	2 414,7	2 555,8	2 767,7	12,6	3,0
v tom: výdaje na konečnou spotřebu celkem	1 597,8	1 705,3	1 789,9	1 919,4	2 011,2	12,7	3,0
z toho: domácností	1 108,8	1 179,4	1 220,6	1 300,5	1 372,4	14,1	3,4
tvorba hrubého kapitálu	618,5	668,6	674,2	692,9	769,6	20,3	4,7
z toho: fixního	594,9	638,6	643,3	685,6	743,8	20,2	4,7
čistý vývoz	-66,3	-58,7	-49,5	-56,6	-13,1	x	x

¹⁾ ze stálých cen

Tempa růstu hrubé přidané hodnoty (HPH) kolísala kolem temp růstu HDP, a to podle různého vývoje daní z produktů a dotací na produkty. Pro vývoj podílu jednotlivých odvětví na tvorbě HPH v běžných cenách byl charakteristický růst podílu služeb na úkor poklesu zemědělství ze 3,9 % v roce 2000 na 3,3 % v roce 2004 a průmyslu ze 31,7 % na 31,0 %. Podíl stavebnictví kolísala kolem 7 %.

Přírůstky souhrnné produktivity práce se do roku 2002 zpomalovaly a od roku 2003 výrazně zrychlily. Rychlejší růst prvotních důchodů na jednu činnou osobu než produktivity jejich práce vedl ke zvyšování jednotkových pracovních nákladů, nejrychleji v letech 2001 a 2002.

¹ Poslední informace pocházejí ze dne 30. září 2005

Tab. 1.2.2 Produktivita ve vybraných odvětvích

	index v %, stálé ceny					
	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003	2004/2000	Průměrný roční
Hrubá zemědělská produkce	102,5	95,6	92,4	114,9	104,0	101,0
Průmyslová produkce	110,6	104,8	105,8	109,5	134,3	107,7
Stavební produkce ("S")	109,6	102,5	108,9	109,7	134,2	107,6
Tržby ve vybraných tržních službách	104,4	100,9	104,7	103,2	113,8	103,3

Objem produkce vybraných odvětví se ve sledovaném období zvýšil. Nejrychleji rostla průmyslová a stavební výroba a nejpomaleji hrubá zemědělská produkce. Ve většině těchto odvětví se výkonnost v roce 2002 zvýšila nejpomaleji a její dynamika až do konce období rostla. Výjimkou bylo zemědělství, ve kterém produkce v letech 2002 a 2003 v porovnání s předchozím rokem poklesla.

Rychlý růst průmyslové produkce zabezpečovala polovina odvětví zpracovatelského průmyslu, z nichž čtyři rostla vysoce nadprůměrně. Jednalo se zejména o výrobu elektrických a optických zařízení, která se v roce 2004 zvýšila na více než dvojnásobek objemu roku 2000. Rychle se zvyšovala také výroba pryžových a plastových výrobků. Průměrný roční přírůstek kolem 10 % měla výroba dopravních prostředků a zařízení a výroba koksu, jaderných paliv; rafinérské zpracování ropy. Charakteristický byl růst podílů podniků pod zahraniční kontrolou na celkovém průmyslu.

Ve stavebnictví byla struktura prací v tuzemsku charakterizována předstihem růstu nové výstavby, rekonstrukcí a modernizací před vývojem prací na opravách a údržbě. Po poklesu v roce 2001 se počet zahájených i dokončených bytů postupně zvyšoval až na 39,0 tis., resp. 32,3 tis. bytů v roce 2004. Průměrný roční přírůstek počtu zahájených bytů byl téměř 5 % a počtu dokončených bytů 6,4 %.

Po meziročním poklesu vývozu i dovozu zboží v roce 2002 se následně vývoz i dovoz zvyšoval, se značným zrychlením růstu po vstupu České republiky do EU. Přestože posilování koruny ztěžovalo konkurenceschopnost českého vývozu, zvyšoval se vývoz zboží rychleji než dovoz. Průměrné roční tempo růstu vývozu bylo 11,4 % a dovozu 8,9 %. To znamenalo každoroční snižování schodku obchodní bilance, v letech 2002 a 2004 výrazné. Obchodní deficit byl redukován zejména vyšším přebytkem obchodu s EU.

Největší podíl na vývozu měly stroje a dopravní prostředky, jejichž podíl se neustále zvyšoval až na více než polovinu celkového vývozu v roce 2004. Ve vývozu se také zvyšoval podíl zboží s vyšším stupněm zpracování. Změny ve struktuře dovozu nebyly tak výrazné, ale i tam se nejvíce zvyšoval podíl strojů a dopravních prostředků na 42,2 % v roce 2004. Nejvíce poklesl podíl minerálních paliv, maziv a příbuzných materiálů, a to až na 7,0 % v roce 2004.

Tab. 1.2.3 Zahraniční obchod se zbožím

	v mld. Kč, běžné ceny					
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %
						2004/ 2000 průměrná roční
Vývoz	1 121,1	1 268,1	1 254,9	1 370,9	1 723,7	53,8 11,4
Dovoz	1 241,9	1 385,6	1 325,7	1 440,7	1 746,7	40,6 8,9
Bilance	-120,8	-117,4	-70,8	-69,8	-22,9	x x

Ve sledovaném období došlo ke značnému zhodnocení měnového kurzu české koruny, které působilo na zvětšování schodku běžného účtu platební bilance. Koruna zhodnotila vůči EUR z 35,61 Kč/EUR v roce 2000 na 31,90 Kč/EUR v roce 2004, vůči USD z 38,59 Kč/USD na 25,70 Kč/USD.

Schodek běžného účtu se až do roku 2003 zvyšoval, v roce 2004 v porovnání s rokem 2003 klesl. Každoroční schodky běžného účtu byly financovány přebytky finančního účtu, s výjimkou roku 2003, kdy se mimořádně snížil příliv přímých zahraničních investic. Devizové rezervy se každoročně zvyšovaly, jejich růst však kolísal mezi mimořádnými 216,9 mld. Kč v roce 2002 a nepatrnými 6,8 mld. Kč v roce 2004.

Tab. 1.2.4 Platební bilance

	2000	2001	2002	2003	2004
Běžný účet platební bilance v mld. Kč	-104,9	-124,5	-136,4	-160,6	-143,3
Finanční účet platební bilance v mld. Kč	148,0	172,8	347,8	157,1	180,9
Změna devizových rezerv v mld. Kč (znaménko - značí růst)	-31,6	-67,2	-216,9	-12,9	-6,8
Podíl běžního účtu na HDP v %	-4,9	-5,4	-5,6	-6,3	-5,2
Podíl finančního účtu na HDP v %	6,9	7,5	14,4	6,1	6,5

Nabídka pracovních sil na trhu práce byla relativně vysoká, na druhé straně však míra ekonomické aktivity stále klesala. Míra zaměstnanosti se zvýšila pouze v roce 2002, potom se až do konce období snižovala. I při zvýšené výkonnosti ekonomiky se nedařilo vytvářet nová pracovní místa. Míra nezaměstnanosti v roce 2003 a 2004 postupně rostla. Negativním jevem byl také růst podílu dlouhodobě nezaměstnaných. V mírách nezaměstnanosti podle pohlaví, věku a vzdělání přetrvávají výrazné rozdíly.

Vývoj průměrných mezd byl charakterizován jejich růstem a zvyšující se diferenciací. Průměrná mzda vzrostla od roku 2000 do roku 2004 nominálně téměř o třetinu, reálně o více než pětinu, a to znamenalo průměrný roční reálný přírůstek 4,8 %. Rychleji rostly průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře než ve sféře podnikatelské, jejich rozdíl se snížil z 1 933 Kč v roce 2000 na 355 Kč v roce 2004 ve prospěch podnikatelské sféry. Při přepočtu na paritu kupní síly byla průměrná mzda v ČR v roce 2002 na úrovni přibližně 50 % průměru celé EU-25.

Mzdová diferenciace se do roku 2002 prohlubovala, dále již stagnovala. Celkem se zvýšil variační koeficient ze 72,5 % v roce 2000 na 79,3 % v roce 2004. Nižší než průměrnou mzdu bere přibližně 65 % zaměstnanců. Diferenciace mezd se silně zvyšuje s vyšším stupněm vzdělání. Rozdíly ve mzdách mužů a žen přetrvávají. Ženy pobírají zhruba tři čtvrtiny průměrné mzdy mužů a ve sledovaném období se poměr průměrných mezd žen na mzdě mužů mírně zvyšoval.

Tab. 1.2.5 Průměrné měsíční mzdy

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v % ¹⁾	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průměrná měsíční mzda zaměstnanců v ČR v Kč	13 614	14 793	15 866	16 917	18 035	20,8	4,8
v tom: v podnikatelské sféře	13 864	15 033	16 017	16 955	18 116	19,1	4,5
v nepodnikatelské sféře	12 731	13 954	15 342	16 800	17 761	27,2	6,2

¹⁾ reálně (po zohlednění cenového vývoje)

Roční průměrné spotřebitelské ceny v celém období rostly, i když se v části roku 2002 a 2003 prosadily deflační tlaky. V roce 2004 byly spotřebitelské ceny o 9,7 % vyšší než v roce 2000. Růst cen byl tažen cenami bydlení, vody, energií a paliv, dále cenami pošt a telekomunikací a cenami stravování a ubytování. Obavy z prudkého růstu cen po vstupu do EU se nenaplnily.

Ceny průmyslových i zemědělských výrobců v roce 2002 a 2003 klesaly, z toho ceny zemědělských výrobců výrazně. Zatímco ceny rostlinných výrobků se v průměru zvyšovaly, ceny živočišných výrobků klesaly. Ceny stavebních prací a tržních služeb v celém sledovaném období neustále rostly, v tržních službách zejména ceny peněžnictví a stočného.

Zatímco ceny dovozu od roku 2000 až do roku 2003 klesaly, ceny vývozu se snížily meziročně pouze v roce 2002. Z toho vyplýval každoroční růst směnných relací, a to v průměru o 1,8 %.

Tab. 1.2.6 Cenové indexy (průměr roku 2000=100)

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Spotřebitelské ceny	100,0	104,7	106,6	106,7	109,7	9,7	2,3
Ceny zemědělských výrobců	100,0	109,0	98,6	95,8	103,5	3,5	0,9
Ceny průmyslových výrobců	100,0	102,8	102,3	101,9	107,7	7,7	1,9
Ceny stavebních prací	100,0	104,1	106,8	109,2	113,2	13,2	3,1
Ceny vybraných tržních služeb	100,0	104,0	107,3	109,0	111,5	11,5	2,8
Ceny dovozu	100,0	98,5	90,1	89,9	91,3	-8,7	-2,2
Ceny vývozu	100,0	100,5	93,8	94,6	98,1	-1,9	-0,5

Energetická náročnost produkce ve sledovaném období stagnovala vlivem obnovení růstu primárních energetických zdrojů a zůstává 1,8x vyšší v porovnání s průměrem zemí EU-15. Růst dopravní náročnosti má negativní dopad na životní prostředí. Pokles emise oxidů dusíku ze stacionárních zdrojů je nahrazen rostoucími emisemi z dopravy. V mezinárodním porovnání je v ČR nadprůměrná míra emise skleníkových plynů, i když ve sledovaném období v podstatě stagnovala. Stále se mírně snižují emise oxidu siřičitého i oxidu uhelnatého.

Produkce odpadů i nebezpečných odpadů se po metodické změně v roce 2002 zvyšovala. Produkce nebezpečných odpadů na HDP zůstává více než 2x vyšší než ve většině států EU. Investice do životního prostředí s výjimkou roku 2002 stále klesaly.

Tab. 1.2.7 Vybrané ukazatele životního prostředí

	2000	2001	2002 ¹⁾	2003	2004	Změna v %	
						v tis. tun	
						2003/ 2000	průměrná roční
Emise - tuhé látky	48,4	44,1	48,8	50,8	.	5,0	1,6
Emise - oxid siřičitý	257,2	244,0	230,4	225,6	.	-12,3	-4,3
Emise - oxidy dusíku	162,3	163,5	163,9	162,1	.	-0,1	0,0
Emise - oxid uhelnatý	319,3	315,5	258,9	273,1	.	-14,5	-5,1
Produkce odpadů	43 597	45 453	28 178	28 362	29 425	x	x
Produkce nebezpečných odpadů	2 630	2 817	1 311	1 219	1 447	x	x
Investice do životního prostředí v mld. Kč	21,4	19,9	14,9	19,4	.	-9,3	-3,2

¹⁾ od roku 2002 změna definice odpadu - zákon o odpadech č.185/2001 Sb.

V letech 2000 až 2004 vykazovaly veřejné finance deficitní tendence a jejich vývoj svědčil o strukturálních problémech české ekonomiky. Přetrvávalo vysoké tempo růstu veřejného dluhu (s výjimkou roku 2004). Výdajová strana veřejných rozpočtů byla charakterizována vysokým podílem mandatorních výdajů. Výplaty důchodů nebyly kryty příjmy do penzijního systému (s výjimkou roku 2004, kdy byla zvýšena pojistná sazba). Zvyšovaly se také náklady na zlepšování dopravní infrastruktury a životního prostředí.

Podle výsledků za rok 2004 splnila Česká republika kritéria Maastrichtské smlouvy. Kritérium cenové stability plní ČR dlouhodobě, stejně jako kritérium vládního dluhu (pod 60 % HDP). Splněno bylo i kritérium stálosti konvergence podle dlouhodobých úrokových sazeb a mimořádně bylo téměř splněno kritérium fiskální stability (deficit veřejných rozpočtů do 3 % HDP) vlivem nižšího schodku státního rozpočtu, převodu nevyčerpaných peněz do rezerv a překlasifikování garancí.

Tab. 1.2.8 Podíl vládního deficitu a vládního dluhu na HDP

	v % z běžných cen			
	2001	2002	2003	2004
Vládní deficit (podle ESA 95)	5,9	6,8	12,5	3,0
Vládní konsolidovaný dluh ke konci roku (podle ESA 95)	22,0	29,8	36,8	36,5

Ke konci roku 2004 měla Česká republika 10 220,6 tis. obyvatel. Po téměř desetiletém období populační ztráty začalo v posledních dvou letech kladné saldo migrace převyšovat úbytek obyvatelstva přirozenou měnou. V letech 2003 a 2004 přibýlo celkem 17,9 tisíce obyvatel. Populační stárnutí bylo zatím způsobeno zejména úbytkem dětí v populaci. Počty narozených dětí se po stagnaci v roce 2001 začaly mírně zvyšovat, nejvyšší přírůstek byl v roce 2004. Rostl podíl dětí narozených mimo manželství, zároveň se zvyšoval průměrný věk ženy při narození prvního dítěte z 24,9 v roce 2000 na 26,3 v roce 2004.

Počet zemřelých kolísal v jednotlivých letech mezi 107 a 111 tisíci, nejvyšší byl v roce 2003 vlivem chřipkové epidemie z února a března. Naděje dožití při narození se zlepšila mezi lety 2000 a 2004 u mužů ze 71,6 na 72,5 roku a u žen ze 78,3 na 79,0 roku. Na tomto vývoji se podílel zejména pokles úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy.

Tab. 1.2.9 Obyvatelstvo

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Střední stav obyvatel v tis. osob	10 272,5	10 224,2	10 200,8	10 201,7	10 206,9	-0,6	-0,2
Živě narození	90 910	90 715	92 786	93 685	97 864	7,4	1,8
Zemřelí	109 001	107 755	108 243	111 288	107 177	-1,7	-0,4
Přírůstek stěhováním	6 539	-8 551	12 290	25 789	18 635	x	x
Index ekonomického zatížení ¹⁾	43,0	42,3	41,8	41,2	40,8	x	x
Průměrný věk	38,8	39,0	39,3	39,5	39,8	x	x
Věkový medián	37,6	37,9	38,2	38,5	38,7	x	x

¹⁾ počet dětí ve věku 0-14 let a osob starších 65 let na 100 osob ve věku 15-64 let

V hodnoceném období peněžní příjmy domácností zaměstnanců i důchodců rostly. Podobně jako u mezd se zvyšovala příjmová diferenciace, o tom svědčí zvyšující se poměr příjmů bohatých a chudých domácností. Sociální příjmy tvořily v roce 2002 přibližně 28 % z celkových čistých příjmů domácností, rostl především objem důchodů vlivem valorizací i růstu počtu důchodců. Relace důchodu k hrubé mzdě se však s výjimkou roku 2002 zhoršovala, v roce 2004 činila 40,6 %.

V závislosti na peněžních příjmech rostla i peněžní vydání. V domácnostech zaměstnanců rostla vydání ročně reálně v průměru o 1,9 %, v domácnostech důchodců o 1,5 %. Ve struktuře vydání se zvyšoval podíl výdajů na bydlení, který již předstihl podíl výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje. Postupně se prosazují tendence zdravé výživy, které jsou patrnější v domácnostech zaměstnanců. Rostl také podíl výdajů na ostatní zboží a služby (mj. pojištění osobní i věcné).

Tab. 1.2.10 Čistá peněžní vydání

						v Kč/osoba	
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v % ¹⁾	
						2004/ 2000	průměrná roční
Domácnosti zaměstnanců	81 455	85 605	88 085	93 050	95 584	7,8	1,9
Domácnosti důchodců	75 620	80 338	85 544	87 971	90 268	6,0	1,5

¹⁾ reálně (po zohlednění cenového vývoje)

2. Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

2.1 Charakteristika území

Olomoucký kraj vznikl k 1. lednu 2000, kdy byla Česká republika rozdělena na 14 krajů v souladu se zákonem č. 347/97 Sb. o vytvoření vyšších územněsprávních celků. Kraj leží na severu území NUTS II - Střední Morava. Směrem na sever Olomoucký kraj sousedí s Polskem, se kterým tvoří 104 km dlouhou státní hranici, kde se nacházejí 3 silniční celní přechody (Bílý Potok – Paczków, Mikulovice – Glucholazy, Zlaté Hory – Konradów). Na východě Olomoucký kraj sousedí s Moravskoslezským krajem, na jihu se Zlínským a Jihomoravským krajem a na západě s krajem Pardubickým.

Celkovou rozlohou 5 159 km² (k 31. 12. 2004) se řadil na 8. místo mezi 14 kraji ČR. Na celkové ploše České republiky se Olomoucký kraj podílel pouze 6,5 %.

Tab. 2.1.1 Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2004

	Rozloha (km ²)	Obyva- telstvo	Počet			Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl obyvatel žijících (%)	
			obcí	z toho měst	částí obcí		ve městech nad 10 000 obyvatel	v ostatních městech
Olomoucký kraj	5 159	635 126	394	26	755	123,1	48,2	9,4
v tom okresy:								
Jeseník	719	42 014	24	3	63	58,4	29,6	17,5
Olomouc	1 510	224 296	92	5	219	148,6	61,2	1,3
Prostějov	770	109 367	96	5	158	142,1	43,1	9,5
Přerov	845	134 181	104	5	152	158,8	49,6	13,0
Šumperk	1 316	125 268	78	8	163	95,2	34,2	17,2

Nejvyšším bodem v kraji je vrchol hory Praděd (1 492 m n. m.) v okrese Šumperk a nejnižše položeným místem v kraji je hladina řeky Moravy u Kojetína (190 m n. m.) v okrese Přerov, což dává z geografického hlediska základ rozmanitosti krajiny Olomouckého kraje.

Rovinatá Haná směrem na sever přechází k pohoří Hrubého Jeseníku a Rychlebských hor. Níže položené oblasti úrodné Hané jsou intenzivně zemědělsky využívány.

Na území Olomouckého regionu se nachází velké množství ložisek nerostných surovin. Nejvíce je zastoupen stavební kámen, štěrkopísky a dekorační kámen. Dále jsou na území regionu evidována ložiska cihlářských surovin, vápenců, grafitu, karbonátů pro zemědělské účely, dolomitu a cementářské korekční suroviny. Z ložisek rud se jedná především o zlatonosné rudy.

Na území kraje jsou velkoplošná i maloplošná chráněná území. CHKO Jeseníky se nachází na severním okraji Moravy a české části Slezska na pomezí Moravskoslezského a Olomouckého kraje na území okresů Bruntál, Jeseník a Šumperk. Oblast zahrnuje Hrubý Jeseník a přilehlé části Hanušovické a Zlatohorské vrchoviny. Dále jsou v působnosti Správy CHKO Jeseníky národní přírodní rezervace Kralický Sněžník a národní přírodní památky Na Špičáku, Ptačí hora, Rešovské vodopády, Velký Roudný, Venušiny misky, Jeskyně Na Pomezí a Borový.

Území CHKO Litovelské Pomoraví zaujímá úzký 3 - 8 km široký pruh lužních lesů a luk kolem řeky Moravy mezi městy Olomouc a Mohelnice. V působnosti Správy CHKO Litovelské Pomoraví jsou také národní přírodní rezervace Strabišov-Oulehla, Špraněk, Zástudánčí a Žebračka a národní přírodní památky Chropyňský rybník, Křeby, Park v Bílé Lhotě, Na skále, Státní lom, Růžičkův lom a Hrdibořické rybníky.

Na území Olomouckého kraje se nachází část hlavní evropské rozvodnice. Území přísluší ke dvěma úmořím evropských okrajových a vnitřních moří – k úmoří Baltského moře a úmoří Černého moře. Kralický Sněžník (1 432 m n. m.) na severozápadní hranici kraje je společným bodem trojrozdvoí, odkud vybíhá rozvodnice Černého moře a Severního moře směrem k jihozápadu. Rozvodnice směrem k jihovýchodu odděluje úmoří Baltského moře a Černého moře. Hlavním vodním tokem regionu je řeka Morava, která tvoří přirozenou osu velké části území kraje. Na jihu Moravy se vlévá do Dunaje a s ním později do Černého moře. Morava pramení na svahu Kralického Sněžníku ve výšce 1 380 m. Malá část území Olomouckého kraje patří

k povodí řeky Odry, ústící do Baltského moře. Značná část rozlohy kraje je vymezena jako chráněná oblast přirozené akumulace vod.

Na Moravě a ve Slezsku je více kontinentálních podnebních vlivů než v Čechách. Velký vliv na podnebí má nadmořská výška a reliéf, takže z klimatologického hlediska je území Olomouckého kraje značně pestré, což je dáno jeho velkým výškovým rozpětím od nejvyšších poloh Hrubého Jeseníku až po vyložené nížinný charakter při dolním toku Moravy. V celé oblasti povodí jsou zahrnuty klimatické oblasti teplé, mírně teplé i chladné. Mírně teplé oblasti se vyskytují v pásu šířky zhruba 20 km podél řeky Moravy. Ve zbývajících polohách jsou zastoupeny všechny typy mírně teplých oblastí s výjimkou nejsevernějšího výběžku povodí, kde jsou v okolí Pradědu chladné oblasti.

Více než polovinu z celkové výměry Olomouckého kraje zaujímá zemědělská půda (53,5 %). Lesní půda se na celkové výměře regionu podílí více než třetinou (34,7 %). V rovinatějších okresech regionu (Olomouc, Přerov a Prostějov) je intenzivně obdělávaná zemědělská půda, takže jsou zde výrazně vyšší podíly orné půdy oproti okresu Jeseník a Šumperk. Významná část lesní půdy se nachází především na území hornatějších okresů Jeseník a Šumperk. Pokračuje trend snižování výměry zemědělských pozemků v důsledku investorské činnosti. Jako pozitivní lze hodnotit nárůst výměry lesní půdy v důsledku zalesňování, ale také nárůst výměry trvalých travních porostů.

Krajské město Olomouc je po Praze druhou největší městskou památkovou rezervací. Nachází se zde řada románských, gotických a barokních památek - kašny, Přemyslovský palác, arcibiskupství, chrám sv. Mořice s největšími varhany ve střední Evropě, největší klášterní komplex Klášterní Hradisko, radnice s orlojem, pamětní Sloup Nejsvětější Trojice, který byl v roce 2000 zapsán do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. V dalších místech okresu Olomouc patří mezi nejvýznamnější kulturní památky hrad Bouzov, zámek v Náměšti na Hané. Zvláštní stavební památkou je zámek Jánský vrch v Javorníku, bývalá letní rezidence vratislavských biskupů. Velký význam získalo na Jesenicku lázeňství - Priesnitzovy léčebné lázně v Jeseníku a Lázně Dolní Lipová v obci Lipová-lázně. Mezi významnější památky města Přerov patří renesanční zámek, radnice s věží vysokou 66 m a orlojem, dále dílo české secese Národní dům od profesora Jana Kotěry. Přerovsko se může pyšnit hradem Helfštýn, lázněmi v Teplicích nad Bečvou, známými Zbrašovskými aragonitovými jeskyněmi a nejhlubší propastí v ČR (-244,5 m). V Lošticích stojí za shlédnutí unikátní tvarůžkářské muzeum, židovská synagoga nebo židovský hřbitov. Ve Velkých Losinách návštěvníky okouzlí renesanční zámek známý čarodějnickými procesy.

2.2 Sídlní struktura

Změna politického režimu a následná demokratizace po roce 1989 vrátila městům a obcím samosprávu. Začal proces postupné dezintegrace, přičemž vznik nových samostatných obcí se týkal především nejmenších velikostních skupin, a to ve všech krajích. K 1. lednu 1991 vzniklo v Olomouckém kraji celkem 125 nových, tj. samostatných obcí, které byly dříve součástí jiné obce. Od roku 1992 do roku 1999 se osamostatnilo dalších 25 obcí. Později, tj. od roku 2000 do roku 2004 v kraji vznikly, respektive se osamostatnily 3 obce (rok 2000 – Jezernice, rok 2001 Kobylá nad Vidnávkou a Pavlovice u Kojetína).

Tab. 2.2.1 Sídlní struktura podle velikostních skupin obcí

	Obce s počtem obyvatel							
	do 299		300 - 999		1 000 - 4 999		5 000 a více	
	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel
Olomoucký kraj	102	19 768	176	97 441	103	187 295	13	330 622
v tom okresy:								
Jeseník	2	447	11	6 998	10	22 138	1	12 431
Olomouc	17	3 103	33	18 534	38	65 493	4	137 166
Prostějov	25	5 263	53	29 253	17	27 686	1	47 165
Přerov	42	8 116	44	23 499	14	21 220	4	81 346
Šumperk	16	2 839	35	19 157	24	50 758	3	52 514

K 31. 12. 2004 měl Olomoucký kraj 635 126 obyvatel a 394 obcí. Pokud se zaměříme na zhodnocení velikostních skupin obcí v kraji, zjistíme, že nejvyšší podíl (44,7 %) z celkového počtu obcí tvoří obce s počtem obyvatel 300 – 999. Druhou nejčastěji zastoupenou velikostní skupinu obcí v Olomouckém kraji představují obce s počtem obyvatel v rozmezí 1 000 – 4 999 (26,1 %). Třetím nejvyšším podílem (25,9 %) zastoupení jsou obce do 299 obyvatel. Obce, které mají 5 000 a více obyvatel, představují nejnižší podíl (3,3 %).

Ze statistických údajů je zřejmé, že více než tři čtvrtiny obcí (77,2 %) v kraji mají nižší hustotu zalidnění než je hustota zalidnění v kraji (123,1 obyvatel na 1 km²). Celorepublikový průměr je 129,6 obyvatel na 1 km².

Většina obcí v kraji se územně člení na části obce. V Olomouckém kraji je celkem 755 částí obcí a v průměru ke konci roku 2004 připadlo na jednu část obce 841,2 obyvatel.

Statut města má v Olomouckém kraji 26 obcí. Město Olomouc je statutárním městem v čele s primátorem. Více než polovina obyvatel (57,6 %) Olomouckého kraje žije ve městech (stav k 31. 12. 2004). Podíl městského obyvatelstva oproti roku 2000 (58,4 %) mírně klesl. V reálných číslech představuje úbytek obyvatel ve městech Olomouckého kraje od roku 2000 do konce roku 2004 téměř 9 tisíc lidí.

Konfrontace úbytkového tempa obyvatelstva v okresních městech Olomouckého kraje v úhrnu let 2000 – 2004 měla následující pořadí: města Přerov (-1 963 obyvatel), Olomouc (-1 950), Prostějov (-1 540), Šumperk (-1 157), Jeseník (-431). Celkový úbytek obyvatel v ostatních 21 městech Olomouckého kraje v hodnoceném období představoval 1 793 obyvatel.

Nejmarkantnější úbytky obyvatel v okresních městech Olomouckého kraje byly způsobeny:

- záporným přirozeným úbytkem, tzn., že v hodnoceném období ve všech okresních městech více lidí zemřelo než se narodilo,
- záporným saldem migrace, tzn., že v hodnoceném období se z okresních měst Olomouckého kraje více lidí vystěhovalo než se do nich přistěhovalo. Úbytek obyvatel stěhováním ve velkých městech souvisí s fenoménem životního stylu, tj. stěhováním do okolních obcí, kde mnohdy vznikají satelitní městečka.

2.3 Územně-správní vývoj

Území Olomouckého kraje je vymezeno územím pěti okresů – Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Okresy, jako územně-správní jednotky legislativně zanikly. Okresní úřady, které v daném území prováděly výkon státní správy, byly zrušeny k 31. 12. 2002. V současné době je okres pouze územní statistickou jednotkou.

Zákonem č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, a zákonem č. 320/2002 Sb., o změně kompetencí v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, bylo s účinností od 1. ledna 2003 v Olomouckém kraji určeno 13 obcí s rozšířenou působností. Jejich správní obvody byly vymezeny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb.

Vznik správních obvodů s rozšířenou působností znamenal významnou změnu v územně administrativním členění kraje včetně změn v členění samosprávy s nově vymezenými pravomocemi a povinnostmi. Základní údaje za správní obvody obcí s rozšířenou působností jsou v následující tabulce.

Obcí s pověřeným obecním úřadem bylo v Olomouckém kraji do konce roku 2004 celkem 19. Od 1. 1. 2005 se počet obcí v Olomouckém kraji zvýšil na 397 na základě novely vyhlášky č. 388/2004 Sb., která zohledňuje požadavky obcí pro výhodnější dostupnost orgánů veřejné správy. Z Moravskoslezského kraje byly do Olomouckého kraje územně přiřazeny tři obce (Moravský Beroun, Huzová a Norberčany). Územně patří pod správní obvod obce s rozšířenou působností Šternberk.

Územní změnou se zvýšil počet obcí s pověřeným obecním úřadem (POÚ) v Olomouckém kraji z 19 na 20, tj. o obec s POÚ Moravský Beroun, pod který územně spadá obec Moravský Beroun a Norberčany. Obec Huzová územně spadá pod obec s POÚ Šternberk. Olomoucký kraj tak k 1. lednu 2005 dosáhl počtu 639 423 obyvatel.

Tab. 2.3.1 Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Rozloha (km ²)	Obyva- telstvo	Počet			Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl obyvatel žijících (%)	
			obcí	z toho měst	částí obcí		v sídelním městě	v ostatních městech
Olomoucký kraj	5 159	635 126	394	26	755	123,1	15,8	41,7
v tom SO ORP:								
Hranice	325	34 804	31	1	51	107,0	56,2	-
Jeseník	719	42 014	24	3	63	58,4	29,6	17,5
Konice	178	11 513	21	1	45	64,7	25,5	-
Lipník nad Bečvou	119	15 303	14	1	21	129,1	55,2	-
Litovel	248	23 435	20	1	60	94,7	43,0	-
Mohelnice	188	18 674	14	3	31	99,1	52,1	22,8
Olomouc	859	158 433	45	2	107	184,5	63,6	1,8
Prostějov	592	97 854	75	4	113	165,3	48,2	7,6
Přerov	401	84 074	59	3	80	209,8	55,8	10,7
Šternberk	199	19 623	18	1	22	98,8	71,4	-
Šumperk	857	72 652	35	3	87	84,7	39,2	7,7
Uničov	207	23 027	10	1	31	111,0	53,6	-
Zábřeh	267	33 720	28	2	44	126,2	42,4	6,0

3. Demografický vývoj

3.1 Počet obyvatel

Obyvatelstvo je základním dynamickým prvkem a nositelem všech sociálních a hospodářských aktivit v regionu. V roce 2001 proběhlo sčítání lidu. Jednalo se o vyčerpávající, tedy úplné šetření na celém území ČR. Údaje o stavech a pohybu obyvatelstva se týkaly osob, které mají na území ČR trvalé bydliště, od roku 2001 včetně cizinců s tzv. dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb.). Údaje o počtu obyvatel navazují na definitivní výsledky sčítání lidu k 1. březnu 2001, na jejichž základě jsou zpracovávány demografické bilance v tomto desetiletí.

Z demografického hlediska se rozlišuje přirozený pohyb obyvatelstva neboli přirozená měna, která je charakterizována z hlediska bilancí především počtem živě narozených dětí a zemřelých obyvatel s výsledným efektem přirozeného přírůstku nebo přirozeného úbytku obyvatelstva. Mechanický pohyb obyvatel je stěhování - migrace, jehož výsledkem je aktivní nebo pasivní saldo přistěhovaných a vystěhovaných ve sledovaném období.

Počet obyvatel je rozhodujícím faktorem pro určení výnosu z daní obcím. Český statistický úřad na základě zpracování údajů o přirozené a mechanické změně obyvatel jedenkrát ročně zpracovává bilanci počtu obyvatel územně členěnou do úrovně obcí.

Na celkovém počtu obyvatel České republiky se Olomoucký kraj podílel v roce 2004 pouze 6,2 %, stejně jako v roce 2000.

Tab. 3.1.1 Počet obyvatel k 31. 12. podle okresů

	2000 ¹⁾	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000	Struktura v %	
							2000	2004
Olomoucký kraj	641 072	638 374	636 750	636 313	635 126	-5 946	100,0	100,0
v tom okresy:								
Jeseník	42 597	42 399	42 251	42 148	42 014	-583	6,6	6,6
Olomouc	225 325	224 535	224 156	224 333	224 296	-1 029	35,1	35,3
Prostějov	109 969	109 773	109 524	109 439	109 367	-602	17,2	17,2
Přerov	136 294	135 375	134 895	134 599	134 181	-2 113	21,3	21,1
Šumperk	126 887	126 292	125 924	125 794	125 268	-1 619	19,8	19,7

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

V úhrnu let 2000 – 2004 v Olomouckém kraji ubylo téměř 6 tisíc obyvatel. Počet obyvatel klesal meziročně ve všech okresech Olomouckého kraje. Pokles počtu obyvatel korespondoval s demografickým vývojem v České republice. Republikový pokles obyvatel za posledních 5 let (rozdíl 2004 – 2000) představoval přibližně 46 tisíc obyvatel. Výrazný nárůst v počtu obyvatel zaznamenal pouze Středočeský kraj (zvýšení o 29 033 osob). Zde demografický vývoj souvisí s rozvojem průmyslových podniků a dostupností dojížděky za prací do Prahy. Nárůst počtu obyvatel byl v důsledku kladného salda stěhování.

Při hodnocení přirozené změny obyvatel v jednotlivých okresech Olomouckého kraje v průběhu let 2000 – 2004 zjistíme, že tento demografický ukazatel je v záporných číslech ve všech pěti okresech. Každý rok v jednotlivých okresech více lidí zemřelo než se narodilo.

Analýzou údajů ve vztahu ke stěhování obyvatel v jednotlivých okresech Olomouckého kraje zjistíme, že hodnoty v letech 2000 – 2004 jsou značně rozkolísané. Tři okresy Olomouckého kraje (Jeseník, Přerov a Šumperk) vykázaly v těchto pěti letech úbytek obyvatel stěhování, z toho nejvíce okres Přerov (-1 073), kde migrační saldo bylo každý rok záporné. V těsném závěsu je se záporným migračním saldem v úhrnu let 2000 – 2004 okres Šumperk (-977) s výjimkou roku 2003, kdy se migrační saldo rovnalo nule. Nejnižší záporné migrační saldo v letech 2000 – 2004 bylo zjištěno v okrese Jeseník (-268 obyvatel). Na území okresu Jeseník bylo migrační saldo od roku 2002 záporné.

Naopak kladné migrační saldo (více lidí se do okresu přistěhovalo než vystěhovalo) bylo v hodnoceném období let 2000 – 2004 zjištěno v okrese Prostějov (880), každý rok počet přistěhovaných převyšoval počet

vystěhovalých. Dále je to okres Olomouc, do něhož se za posledních pět let přistěhovalo o 388 více obyvatel než se vystěhovalo. Jen v roce 2002 bylo migrační saldo záporné (-150), v ostatních letech počet přistěhovalých v okrese Olomouc převyšoval počet vystěhovalých.

Český statistický úřad zpracoval na základě definitivních výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2001 populační prognózu České republiky a jednotlivých krajů. Projekce obyvatelstva byla vypočtena bez vlivu vnitřní i zahraniční migrace a ukazuje na hypotetický vývoj počtu a složení obyvatelstva, ovlivněný pouze přirozenou měnou obyvatel. Migrace totiž představuje složku, u níž do budoucna nelze zcela vyloučit nějaké překvapení, a tak je vývoj migrace obtížně předvídatelný.

Projekce předpokládá i nadále úbytky obyvatel přirozenou měnou. Tento trend je uvažován pro všechny kraje, potažmo pro celou Českou republiku.

Tab. 3.1.2 Projekce obyvatelstva do roku 2050 (práh projekce – rok 2002)

	Skutečný stav			Projekce bez migrace					
	2002	2003	2004	2004	2005	2010	2020	2030	2050
Počet obyvatel	636 750	636 313	635 126	634 326	633 271	627 554	609 973	580 417	503 117
v tom ve věku:									
0 - 14	100 789	98 193	95 787	95 551	93 065	85 777	83 377	72 155	60 757
15 - 64	448 568	450 127	450 326	450 454	450 734	444 187	400 214	370 707	274 176
65 a více	87 393	87 993	89 013	88 321	89 472	97 590	126 382	137 555	168 184
Živě narození	5 667	5 830	5 913	5 834	5 907	5 783	5 096	4 369	3 751
Zemřelí	6 680	6 614	6 357	6 973	6 962	7 048	7 335	7 795	7 844
Přirozený přírůstek	-1 013	-784	-444	-1 139	-1 055	-1 265	-2 239	-3 426	-4 093
Porodnost (‰)	8,9	9,2	9,3	9,2	9,3	9,2	8,3	7,5	7,4
Úmrtnost (‰)	10,5	10,4	10,0	11,0	11,0	11,2	12,0	13,4	15,5
Naděje dožití při narození									
muži	71,6	72,1	72,6	71,7	71,9	72,6	74,2	75,7	78,7
ženy	78,6	78,8	79,1	78,7	78,9	79,5	80,8	82,2	84,8
Úhrnná plodnost	1,13	1,16	1,18	1,16	1,19	1,25	1,39	1,53	1,55

Když porovnáme skutečné demografické údaje za rok 2004 s projekcí údajů na rok 2004 v tabulce, zjistíme, že realita roku 2004 byla příznivější než se předpokládalo.

V roce 2004 mělo na území Olomouckého kraje trvalý pobyt 635 126 obyvatel. Podle projekce by měl počet obyvatel kraje do roku 2050 klesnout o více než pětinu (20,8 %), což odpovídá úbytku obyvatel v České republice (20,6 %). V mezikrajském srovnání by k největšímu úbytku obyvatel mělo dojít (oproti skutečnému stavu k 31. 12. 2004) v Plzeňském kraji (pokles o 23,3 %). Naopak nejmenší pokles by měl zaznamenat kraj Liberecký (o 17,5 %).

Jak předpokládá projekce, bude klesat počet narozených dětí. Ve srovnání s počtem narozených dětí v roce 2004 a projekcí v roce 2050, v Olomouckém kraji půjde o snížení přesahující jednu třetinu (36,6 %).

V roce 2050 podle prognózy v kraji zemře dvakrát tolik lidí než se narodí dětí. Populace v Olomouckém kraji, stejně jako v jiných krajích, bude stárnout. Přírůstek osob ve věku nad 65 let má v roce 2050 oproti skutečnosti roku 2004 činit více jak 79 tisíc osob a zvýší se tak podíl obyvatelstva v poproduktivním věku ze současných 14,0 % na 33,4 % z celkového počtu obyvatel v kraji. Tento poměr bude nad úrovní České republiky, kde senioři v roce 2050 budou představovat 32,6 % z celkové populace. Z toho vyplývá další negativní údaj deklarující stárnutí obyvatelstva - index stárí. V roce 2050 bude podle projekce v Olomouckém kraji na 100 dětí ve věku do 14 let připadat 277 seniorů starších 65 let. V roce 2004 podle reálných demografických údajů byl index stárí 93, tzn., že na 100 dětí ve věku do 14 let připadlo 93 seniorů ve věku 65 a více let.

V roce 2050 by se měl oproti skutečnosti roku 2004 zvýšit pravděpodobný věk dožití mužů narozených v roce 2050 v Olomouckém kraji o 6,1 let a dosáhnout tak hodnoty 78,7 let. Ženám by se prodloužil pravděpodobný věk dožití o 5,7 let ze 79,1 let v roce 2004 na 84,8 let v roce 2050. Naděje dožití mužů v České republice v roce 2050 by měla být 78,9 let, ženy narozené v roce 2050 by se mohly dožít 84,5 let.

Stárnutí je chápáno jako jev celospolečenský i individuální, který vyžaduje přijmout ucelený, dlouhodobý program přípravy na stáří a vyvolat zájem společnosti i jednotlivců o tuto problematiku. Vzhledem ke stárnutí populace a zvýšenému počtu seniorů ve společnosti je nutné vytvořit podmínky pro rovnoprávný a aktivní život seniorů.

Zdravý životní styl je už nyní podmínkou zajištění aktivního a důstojného stárnutí, vysoké kvality života seniorů a bude nabývat stále více na významu. Nárůst počtu seniorů a rostoucí potřeba sociální péče a služeb povede k rozvoji sociálních systémů. Bude třeba, aby společnost vytvářela prostředí a programy, umožňující seniorům vyrovnat se s novými poznatky a informačními technologiemi, které povedou k rozvíjení jejich tvůrčích schopností, přispějí k zvládání nároků moderní společnosti a pomohou naplnit jejich zájmy a potřeby. V neposlední řadě společnost bude muset vytvářet podmínky pro důstojné a přiměřené bydlení seniorů, jehož výsledkem nebude segregace starých lidí do objektů a zařízení odloučených od rodin a ostatní společnosti.

3.2 Obyvatelstvo podle věku, rodinného stavu a vzdělání

Věkové složení obyvatelstva je důležitou biologickou charakteristikou populace a je předpokladem dalšího vývoje obyvatelstva. Věková struktura obyvatelstva je dána předchozím vývojem porodnosti a úmrtnosti, většinou jen okrajově bývá ovlivněna působením migrace. Věkovou strukturu lze nejlépe charakterizovat indexem stáří, indexem ekonomického zatížení a průměrným věkem obyvatel.

Pro analytické účely se používají věkové skupiny, kde věk je určován tzv. ekonomickými hranicemi věku, jimiž jsou 0 - 14 let, 15 - 64 let, 65 a více let.

Věkovou strukturu populace dlouhodobě poznamenává probíhající proces demografického stárnutí, tedy narůstání podílu seniorů v populaci. Stárnutí populace je v zásadě způsobeno dvěma faktory. Prvým je pokles porodnosti, vyvolaný ústupem populační vlny 70. let a urychlený po roce 1990, faktorem druhým je zvyšující se věk seniorů.

Věkovou strukturu obyvatelstva ovlivňuje také podílové zastoupení mužů a žen. Věková struktura mužů byla odlišná od věkové struktury žen. Je to dáno také tím, že mužů se rodí více než žen, ale umírají v průměru dříve než ženy.

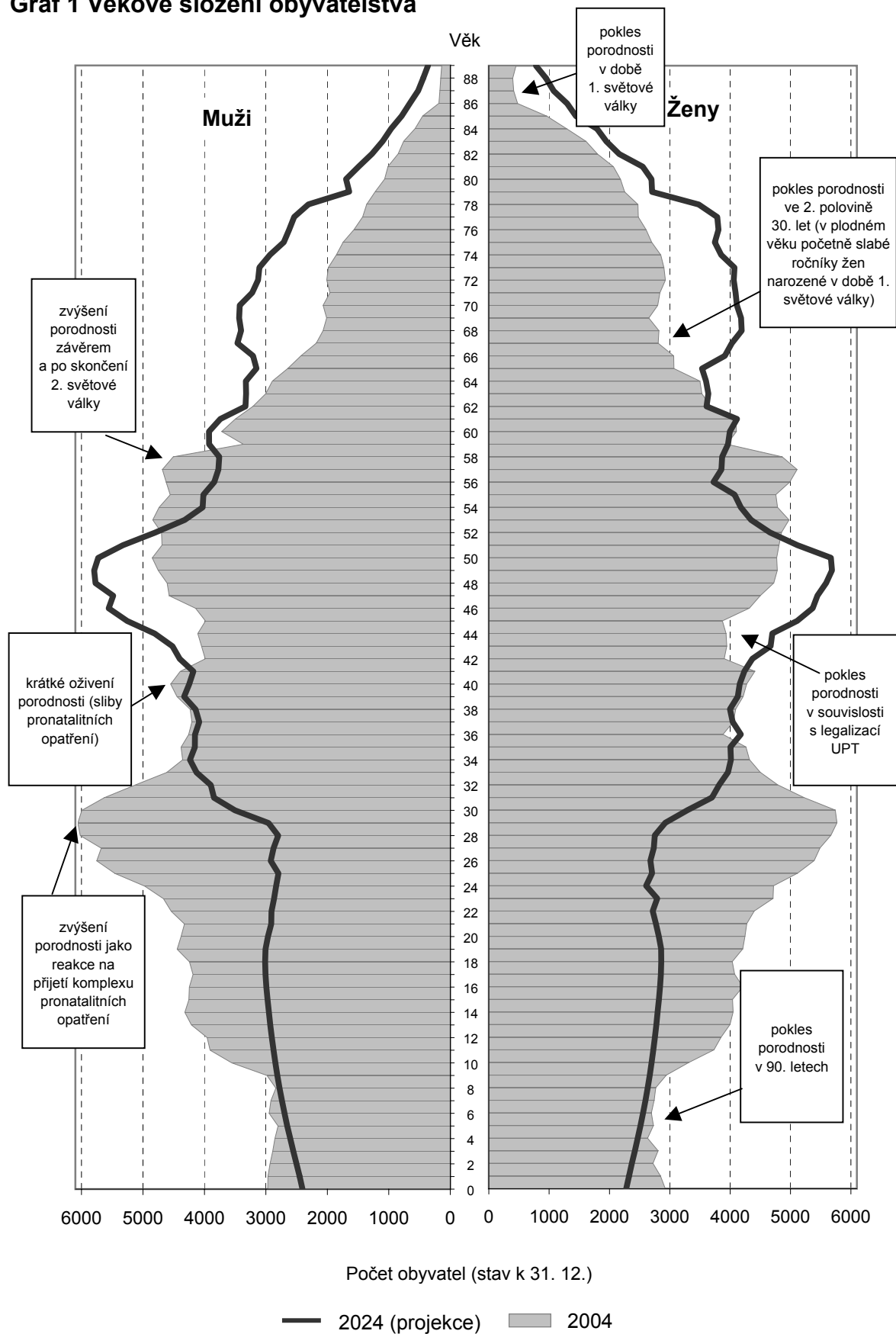
Tab. 3.2.1 Struktura obyvatel podle vybraných věkových skupin

	Celkem			Muži			Ženy		
	2000 ¹⁾	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Počet obyvatel	641 072	635 126	²⁾ -0,9	311 789	308 925	²⁾ -0,9	329 283	326 201	²⁾ -0,9
v tom ve věku (%):									
0 - 14	16,5	15,1	-1,4	17,3	15,9	-1,5	15,7	14,3	-1,3
15 - 24	15,5	13,7	-1,7	16,2	14,3	-1,9	14,8	13,2	-1,6
25 - 29	8,6	8,9	0,3	9,0	9,4	0,3	8,1	8,4	0,3
30 - 49	27,7	28,0	0,3	28,9	29,3	0,4	26,6	26,9	0,2
50 - 64	18,1	20,3	2,1	17,8	20,0	2,2	18,4	20,5	2,0
65 - 69	4,2	4,1	-0,1	3,7	3,7	-0,0	4,6	4,4	-0,2
70 - 79	7,0	6,9	-0,1	5,5	5,6	0,1	8,4	8,2	-0,2
80 a více	2,4	3,0	0,6	1,5	1,9	0,4	3,3	4,1	0,8

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

²⁾ změna v %

Graf 1 Věkové složení obyvatelstva

Sledujeme-li změny proporcí věkové struktury ve třech hlavních věkových skupinách, pak si můžeme povšimnout, že produktivní složka populace (15 - 64 let) a senioři (65 a více let) jsou uskupení, která ve sledovaném období posílila. Naopak dětská složka (0 - 14 let) zaznamenala úbytek. Snížení počtu dětí v populaci se projevil ve všech krajích ČR. Podíl dětské složky v populaci v Olomouckém kraji v roce 2004 dosáhl 15,1 % a byl mírně nad úrovní podílu ČR (14,9 %). Nejvyšší podíl dětí v populaci měl Ústecký kraj (15,9 %) a nejnižší Hlavní město Praha (12,5 %).

V Olomouckém kraji ve sledovaném období početně oslabila mladá populace. Úbytky zaznamenala celá široká věková skupina od 0 do 24 let, přičemž nejvyšší pokles (-12 000 osob) byl zjištěn u věkové skupiny 15 - 24 let. Počet dětí ve věku 0 - 14 let byl v roce 2004 oproti roku 2000 v Olomouckém kraji nižší téměř o 10 tisíc. Úbytky v uvedených věkových skupinách korespondují s úbytky ve všech krajích ČR. V rámci České republiky úbytek dětí do 14 let za posledních 5 roků dosáhl 137 488. Úbytek mladých obyvatel v ČR ve věku 15 - 24 let byl ještě vyšší (-168 899).

Při mezikrajovém srovnání vývoje produktivní složky obyvatel plyne, že s výjimkou Moravskoslezského kraje se v ostatních krajích ČR tato věková skupina (15 - 64 let) v populaci zvýšila. V Olomouckém kraji (rozdíl roku 2004 - 2000) vzrostla o 2 216 obyvatel. Přírůstek za hodnocené období v České republice dosáhl počtu 79 892 obyvatel. Podíl produktivní složky v populaci v Olomouckém kraji v roce 2004 dosáhl 70,9 % a je téměř na úrovni podílu ČR (71,0 %). Nejvyšší podíl produktivní složky v populaci měl Karlovarský kraj a Praha (shodně 71,8 %) a nejnižšího podílu (taktéž shodně 70,0 %) dosáhly dva kraje – Pardubický a Vysočina.

Výše uvedená fakta by byla jednoduchým zhodnocením. Jelikož populace stárne a bude přibývat seniorů, je nezbytné uvést tu skutečnost, že zatímco mladých lidí v Olomouckém kraji ve věku 15 – 24 let, kteří se řadí do produktivní složky populace, rapidně ubylo (-12 000), věková skupina osob ve věku 50 – 64 let, která také patří do produktivní složky, se naopak rozrostla (o 12 448 obyvatel). Tato fakta budou mít z časového hlediska celospolečenský dopad. Ekonomicky aktivních obyvatel bude ubývat a počet lidí, kteří budou odcházet do penze, bude přibývat.

Zhodnocením vývoje populační složky obyvatel ve věku 65 a více let je zřejmé, že v hodnoceném období senioři s výjimkou Hlavního města Prahy (pokles o 8 924) ve všech krajích ČR početně posílili (ČR o 11 627 obyvatel). V Olomouckém kraji o 1 675 osob. Podíl seniorů v populaci v Olomouckém kraji v roce 2004 dosáhl rovných 14,0 % a je na úrovni podílu ČR (14,0 %). Nejvyšší podíl seniorů v populaci měla Praha (15,7 %) a nejnižší Ústecký kraj (12,4 %). Ve všech krajích ČR posílila zejména věková skupina staršího důchodového věku (80 a více let), v Olomouckém kraji o 3 594 obyvatel, což souvisí s prodlužováním věku seniorů. Změna věkové skladby tří hlavních věkových skupin obyvatel v okresech kraje je patrná v níže uvedené tabulce.

Tab. 3.2.2 Přírůstky – úbytky obyvatel podle vybraných věkových skupin v okresech Olomouckého kraje (rozdíl rok 2004 – 2000)

	v tom ve věku:		
	0 - 14	15 - 64	65 a více
Olomoucký kraj	-9 837	2 216	1 675
v tom okresy:			
Jeseník	-917	161	173
Olomouc	-2 929	1 455	445
Prostějov	-1 416	809	5
Přerov	-2 395	-334	616
Šumperk	-2 180	125	436

Při srovnání podílů dětské složky v populaci v okresech Olomouckého v letech 2000 a 2004 zjistíme, že došlo k jejich snížení ve všech okresech, z toho nejvíce:

- okres Jeseník (rok 2000 – podíl dětské složky v populaci 17,6 %, v roce 2004 pokles na 15,6 %),
- okres Šumperk (rok 2000 – 17,1 %, rok 2004 – 15,6 %),
- okres Přerov (rok 2000 – 16,8 %, rok 2004 – 15,2 %),
- okres Olomouc (rok 2000 – 16,0 %, rok 2004 – 14,8 %),
- okres Prostějov (rok 2000 – 15,9 %, rok 2004 – 14,7 %).

Tab. 3.2.3 Charakteristiky věkové struktury obyvatelstva

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Průměrný věk	38,4	38,7	39,0	39,3	39,6	1,2
Věkový medián	37,0	37,4	37,7	38,0	38,3	1,3
Index stáří	82,7	84,4	86,7	89,6	92,9	10,2
Index závislosti I.	23,6	23,1	22,5	21,8	21,3	-2,3
Index závislosti II.	19,5	19,5	19,5	19,5	19,8	0,3
Index ekonomického zatížení	43,1	42,5	42,0	41,4	41,0	-2,0

Věkový medián - střední hodnota, která rozděluje celou populaci uspořádanou podle věku na dvě stejně početné části

Index stáří - počet osob ve věku 65 let a starších na 100 dětí ve věku 0 - 14 let

Index závislosti I. - počet dětí ve věku 0 - 14 let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Index závislosti II. - počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Index ekonomického zatížení - počet dětí ve věku 0 - 14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Stárnutí populace v hodnoceném období je nejlépe patrné z porovnání odvozených syntetických ukazatelů. Průměrný věk žijících obyvatel se za posledních 5 let v Olomouckém kraji zvýšil o 1,2 roku (v ČR o 1,0 rok). Populační stárnutí je proces, který se týká všech krajů České republiky.

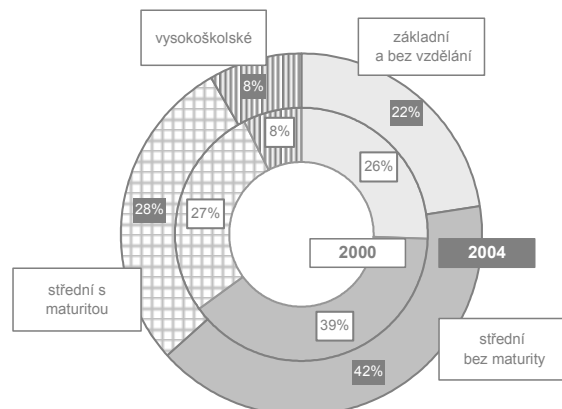
Obyvatelstvo Olomouckého kraje bylo v roce 2004 v průměru o něco mladší (průměrný věk 39,6 let) než obyvatelstvo České republiky (39,8). V průměru nejstarší obyvatelé žijí v Praze (průměrný věk 41,7 let) a nejmladší v okrese Česká Lípa (průměrný věk 37,6 let).

- Průměrným věkem 40,0 let bylo v roce 2004 nejstarší obyvatelstvo v okrese Prostějov, který se v rámci 77 okresů ČR umístil na 58. místě.
- Obyvatelé okresů Olomouc a Přerov dosáhly stejného průměrného věku (39,6 let).
- Následuje okres Šumperk (průměrný věk 39,3 let) a nejmladší jsou obyvatelé okresu Jeseník (38,7 let v průměru).

Zvýšil se i věkový medián, který udává věk, kterého dosáhla právě polovina populace. Je většinou nižší než průměrný věk, což je dáno převážně pozitivní asymetričností věkového rozložení. Jestliže medián věku bude vyšší než věkový průměr, bude to signalizovat nepřírozenou věkovou strukturu populace s těžištěm ve starším věku. Vzhledem k demografickému vývoji je velmi pravděpodobné, že taková situace v blízké budoucnosti nastane.

Celkovou míru závislosti "dětí" a "seniorů" na "produktivní populaci" vyjadřuje index ekonomického zatížení, jehož hodnota za Olomoucký kraj (41,0) mírně překračuje celorepublikový průměr (40,8). Nejvyšší zatíženost obyvatelstva v ekonomicky aktivním věku (při regionálním srovnání) je v kraji Vysočina (43,0), protože má nejnižší zastoupení osob v produktivním věku a podíl dětí i starších osob je nadprůměrný.

Graf 3 Obyvatelstvo podle vzdělání (VŠPS)

Vzdělání obyvatelstva se považuje nejen za jeho kulturní charakteristiku, ale stále častěji také za ukazatel ekonomický. Jednotlivá sčítání lidu mu proto věnují stále větší pozornost. Úroveň vzdělání trvale bydlících obyvatel v daném území do určité míry ovlivňuje požadavky na vzdělání zaměstnavatelských organizací.

Tab. 3.2.4 Vzdělání obyvatel ve věku 15 a více let podle okresů (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (%)				
		základní a neukončené	vyučení a stř. odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší a nástavbové	vysokoškolské vč. vědecké přípravy
Česká republika	8 575 198	23,0	38,0	24,9	3,5	8,9
Olomoucký kraj	533 985	23,6	39,1	24,7	3,0	8,1
v tom okresy:						
Jeseník	34 917	26,9	41,1	20,8	3,0	5,8
Olomouc	188 557	22,1	36,8	25,9	3,3	10,3
Prostějov	92 454	22,9	42,0	24,2	2,7	7,0
Přerov	113 149	23,5	38,9	25,6	2,9	7,6
Šumperk	104 908	25,8	40,1	23,2	2,9	6,5

Z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let byla v roce 2001 v Olomouckém kraji čtvrtina svobodných (25,8 %), více než polovina ženatých/vdaných (56,0 %), ovdovělých (9,1 %) a rozvedených (8,6 %). Mezi sčítáními lidu v roce 1991 a 2001 se výrazně změnil rodinný stav obyvatelstva, zejména v nejmladších věkových skupinách a to nejen v Olomouckém kraji, ale v celé ČR. Projevila se tendence odkladu uzavření sňatku do vyššího věku, neuzavírání manželství vůbec či soužití nesezdaných párů. Potenciální snoubenci zároveň spojují počátek rodinného života se získáním určité ekonomické úrovně a vyřešením bytové otázky. Podle úrovně vzdělání jsou nejčtenější rodiny, kde mají oba nebo alespoň jeden z partnerů střední vzdělání.

Současně dochází k proměnám v rodinném životě a v jeho sociálně-ekonomických podmínkách, které mají na tento vývoj zásadní vliv. Jedním z faktorů, které v tomto procesu působí, je nízká podpora rodiny ze strany státu a především pokles všeobecného společenského respektu k životu rodiny. Důsledkem této situace je mj. i přibývání domácností neúplných rodin a domácností jednotlivců.

3.3 Narození, zemřelí, sňatky, rozvody

Přirozená měna obyvatel je základem demografických procesů ve smyslu bilance živě narozených a zemřelých. Pokud se zaměříme na přirozený přírůstek, resp. úbytek obyvatel zjistíme, že přirozenou měnou v Olomouckém kraji v posledních pěti letech ubylo 4 368 obyvatel. Ve všech krajích České republiky byla přirozená měna obyvatel záporná z důvodu nízké porodnosti (v ČR celkem -77 704 osob). V mezikrajském srovnání přirozeného úbytku obyvatel v letech 2000 – 2004 Olomoucký kraj vykázal 6. nejvyšší přirozený úbytek obyvatel mezi 14 kraji ČR.

Tab. 3.3.1 Charakteristiky pohybu obyvatelstva

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Celkový přírůstek	-944	-1 226	-1 624	-437	-1 187	-243
muži	-403	-703	-931	-10	-576	-173
ženy	-541	-523	-693	-427	-611	-70
Přirozený přírůstek	-1 224	-903	-1 013	-784	-444	780
muži	-558	-508	-439	-341	-179	-379
ženy	-666	-395	-574	-443	-265	401
Přírůstek stěhováním	280	-323	-611	347	-743	-1 023
muži	155	-195	-492	331	-397	-552
ženy	125	-128	-119	16	-346	-471
Na 1 000 obyvatel						
celkový přírůstek	-1,5	-1,9	-2,5	-0,7	-1,9	-0,4
přirozený přírůstek	-1,9	-1,4	-1,6	-1,2	-0,7	1,2
přírůstek stěhováním	0,4	-0,5	-1,0	0,5	-1,2	-1,6

V Olomouckém kraji bylo migrační saldo s výjimkou roku 2000 a 2003 záporné. Při mezikrajském srovnání migračního salda v hodnoceném období (v úhrnu let 2000 – 2004) plyne, že v 6 krajích ČR bylo migrační saldo záporné, z toho v Olomouckém kraji druhé nejvyšší (-1 050 obyvatel). V osmi krajích ČR bylo migrační saldo kladné, z toho nejvyšší ve Středočeském kraji (37 165 obyvatel). V roce 2003 Česká republika poprvé po osmi letech zaznamenala nárůst počtu obyvatel. Stalo se tak díky migraci, příchodu cizinců.

Údaje pro intenzitní ukazatele hrubých relativních měr demografických událostí jsou vztaženy na 1 000 obyvatel středního stavu, tj. počet obyvatel k 1. 7. sledovaného roku.

V přirozené měně obyvatelstva převažovaly nepříznivé tendence vedoucí k prohloubení úbytku obyvatelstva a k populačnímu stárnutí. Základem nepříznivého stavu je trvajících, několikaletá velmi nízká míra porodnosti. V roce 2003 a 2004 počet narozených v Olomouckém kraji poněkud vzrostl, ale z dlouhodobého hlediska zůstal nízký. Obdobná situace byla i ostatních krajích ČR. Ve věku obvyklého rodičovství jsou stále ještě příslušníci z populačně silných ročníků 70. let. Mnohé mladé ženy z této početné generace odložily své mateřství na pozdější dobu, tato doba vzhledem k tomu, že se jim blíží závěr jejich nejpłodnějšího věkového období, již nastala. V dalších letech tato silná generace přejde do věku s nižší plodností a ve věku rodičovství bude střídána stále slabšími populačními ročníky. Proto nelze významnější zvýšení porodnosti bez mimořádně účinných vnějších stimulů očekávat.

Tab. 3.3.2 Narození

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Narození celkem	5 520	5 729	5 682	5 845	5 924	404
Živě narození	5 510	5 716	5 667	5 830	5 913	403
na 1 000 obyvatel	8,6	8,9	8,9	9,2	9,3	0,7
Mrtvě narození	10	13	15	15	11	1
Živě narození mimo manželství	1 107	1 272	1 419	1 531	1 777	670
podíl z živě narozených celkem (%)	20,1	22,3	25,0	26,3	30,1	10,0 ¹⁾
Úhrnná plodnost	1,091	1,130	1,127	1,155	1,178	0,087
Průměrný věk matky při narození dítěte	26,7	27,0	27,5	27,9	28,2	1,5
při narození 1. dítěte	24,6	25,2	25,5	26,1	26,5	1,9
Čistá míra reprodukce	0,517	0,550	0,537	0,559	0,580	0,063
Hrubá míra reprodukce	0,523	0,556	0,543	0,564	0,585	0,062

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Závažnost nízké porodnosti ve všech krajích ČR je patrná z ukazatele úhrnná plodnost (počet narozených dětí, který by se za dané úrovně plodnosti průměrně narodil jedné ženě za její plodné období). V roce 2004 dosáhla v ČR hodnoty 1,23. V Olomouckém kraji 1,18. V mezikrajovém srovnání se Olomoucký kraj dosaženou úhrnnou plodností umístil na 13. místě mezi 14 kraji ČR (stejně jako v roce 2000). Nejvyšší úhrnná plodnost byla v Ústeckém kraji (1,35) a nejnižší ve Zlínském kraji (1,13).

Nízké hodnoty úhrnné plodnosti jsou vysvětlovány dvěma základními faktory (které je možné rozložit na působení řady dalších dílčích faktorů). Prvním z nich je individuální přizpůsobování západoevropskému modelu rodiny (v souvislosti s nárůstem významu vzdělání, dostupností moderních forem antikoncepce, rozdělením rolí v rodině a emancipačním hnutím žen). Za druhý hlavní faktor je považován pokles sociální úrovně rodin s dětmi, obtížná zaměstnatelnost matek s malými dětmi, nedostatek bytů finančně dostupných mladým rodinám atd. Mladé rodiny nejcitlivěji a zcela intuitivně reagují na situaci ve společnosti. To, zda se mladí lidé skutečně rozhodnou mít děti, určuje především jejich pocit z budoucnosti, jejich představa, že svoji rodinu užijí. Ženy, které chtějí pracovat, nemají mimo tradiční rodinu žádnou oporu, a tak přestávají mít děti.

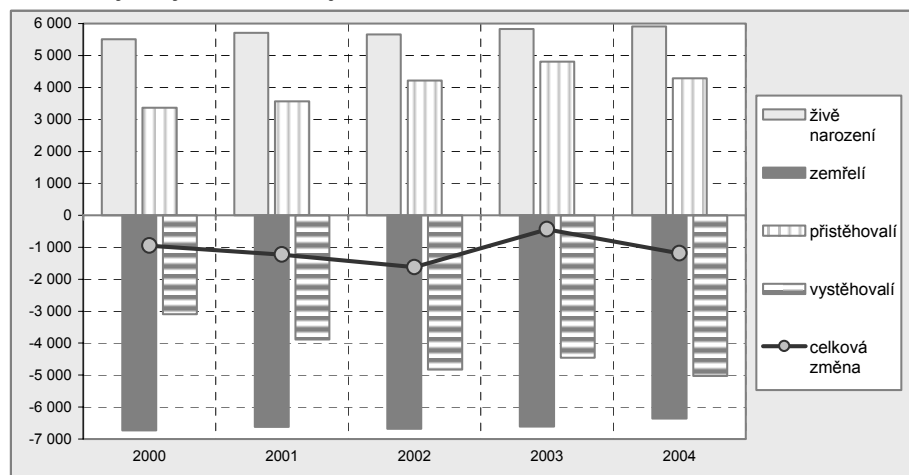
Úhrnná plodnost, která by zajistila prostou reprodukci obyvatelstva (bez významnějšího přirozeného přírůstku nebo úbytku) by měla dosáhnout hodnoty přibližně 2,1. To znamená, že průměrný počet živě narozených dětí připadajících na jednu ženu ve fertilním věku by měl být 2,1 dětí. Tento údaj v Olomouckém kraji dosáhl hodnoty pouze 1,18 a tak k úbytku obyvatel bude docházet i v následných letech.

V roce 2004 oproti roku 2000 se počet žen ve věkové skupině 15 – 49 let snížil ve všech krajích ČR, s výjimkou Středočeského kraje. V rámci ČR úbytek dosáhl výše -65 461 osob, v Olomouckém kraji -4 945 osob. Při pohledu na úbytky žen ve fertilním věku v jednotlivých okresech Olomouckého kraje zjistíme, že největší rozdíly byly zaznamenány v tomto pořadí:

- v okrese Šumperk (-1 458),
- v okrese Olomouc (-1 275),
- v okrese Přerov (-1 141),
- v okrese Jeseník (-557),
- v okrese Prostějov (-514).

Vzhledem k přesunu mateřství do vyššího věku žen se zvyšuje i průměrný věk rodiček a to zejména u prvorodiček.

Graf 4 Pohyb obyvatelstva v kraji

Na rozdíl od úrovně plodnosti je podíl dětí rodičů se nevdaným ženám územně významněji diferencován. Podíly se v hodnoceném období v krajích ČR zvyšovaly a dá se předpokládat, že tato tendence bude pokračovat i v dalších letech. Je to trend řady evropských zemí. Nejvíce dětí mimo manželství se rodí ženám v Ústeckém a Karlovarském kraji, kde se v roce 2004 podíl z celkového počtu živě narozených přiblížil 50,0 %. Olomoucký kraj se podílem

30,1 % dětí rodičů se do neúplných rodin v mezikrajovém srovnání umístil na 6. příčce a je mírně pod úrovní ČR (30,6 %).

Mezi okresy Olomouckého kraje byly podíly dětí rodičů se nevdaným ženám značně rozdílné:

- okres Jeseník (podíl v roce 2000 – 33,2 %, v roce 2004 – 46,0 %),
- okres Šumperk (podíl v roce 2000 – 25,2 %, v roce 2004 – 35,2 %),
- okres Přerov (podíl v roce 2000 – 14,7 %, v roce 2004 – 28,4 %),
- okres Olomouc (podíl v roce 2000 – 18,7 %, v roce 2004 – 27,3 %),
- okres Prostějov (podíl v roce 2000 – 17,8 %, v roce 2004 – 26,0 %).

Nárůst dětí narozených mimo manželství svědčí o tom, že se mnohým maminkám vyplatí zůstat jako matka – samoživitelka, neboť jsou na tom díky sociálním dávkám finančně lépe než vdané matky. V roce 2000 se v Olomouckém kraji mimo manželství narodilo každé 5. dítě, ale v roce 2004 to bylo už každé 3. dítě, které přišlo do neúplné rodiny. Nejhorší situace je v okrese Jeseník, kde se v roce 2004 každé 2. dítě narodilo mimo manželství.

Hrubá míra reprodukce je odvozený ukazatel, který udává počet děvčat, která by se živě narodila jedné ženě během jejího reprodukčního období za předpokladu, že by po celou dobu zůstala zachována úroveň plodnosti žen v jednotlivých věkových skupinách stejná jako v daném roce.

Čistá míra reprodukce je od hrubé míry reprodukce odlišena tím, že respektuje úmrtnostní poměry v dané populaci a vyjadřuje, kolik dívek, které by se podle hrubé míry reprodukce narodily v průměru každé ženě, by se dožilo věku matky v době svého narození. Pokud je čistá míra reprodukce rovna 1,0 - početní stav populace by perspektivně zůstal zachován. Z údajů je zřejmé, že čistá míra reprodukce v roce 2004 dosáhla hodnoty pouze 0,58.

Pohled na problematiku porodnosti by nebyl dostatečný bez zmínky o potratech, které s rozením dětí úzce souvisí. Pozitivní zprávou je, že počty potratů v úhrnu let 2000 – 2004 klesaly ve všech krajích ČR. Je to dáno zodpovědnějším přístupem žen k ochraně proti nechtěnému těhotenství. Někdejší vysoký počet interrupcí byl důsledkem právě dřívější zaostávající antikoncepční praxe a interrupce byly běžnou součástí populačního chování. Tento trend i přes změněné okolnosti není zatím zcela překonán, nicméně slábne.

V roce 2000 na 100 narozených v ČR připadlo rovných 52 potratů. V Olomouckém kraji to bylo 49,4 potratů. V roce 2004 se v ČR na 100 narozených počet potratů snížil na 42,2 a v Olomouckém kraji na 35,6 potratů. V jednotlivých okresech Olomouckého kraje byly údaje následující:

- okres Šumperk rok 2000 - 50,4 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 30,3 potratů,
- okres Olomouc rok 2000 - 47,1 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 35,2 potratů,
- okres Prostějov rok 2000 - 48,9 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 37,1 potratů,
- okres Jeseník rok 2000 - 55,3 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 37,5 potratů,
- okres Přerov rok 2000 – 50,4 potratů na 100 narozených, rok 2004 – 39,6 potratů.

Úmrtnost je vedle porodnosti jednou ze dvou základních složek demografické reprodukce. Zemřelí tvoří zápornou položku přirozené měny obyvatel. V úhrnu let 2000 – 2004 více lidí zemřelo než se narodilo ve všech krajích ČR, což se v konečném důsledku promítá do věkové struktury obyvatel. Postupně klesající úmrtnost a prodlužující se střední délka života se ve vývoji věkové struktury projevuje růstem podílu obyvatel vyšších věkových skupin.

Na poměrně stabilní úrovni se v Olomouckém kraji v letech 2000 až 2003 udržovala míra úmrtnosti (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu), která oscilovala v rozmezí 10,5 a 10,4. V roce 2004 míra úmrtnosti poklesla na 10,0 a v mezikrajo­vém srovnání se Olomoucký kraj umístil na 3. příčce (v roce 2000 na 7. místě mezi 14 kraji ČR). Nižší míru úmrtnosti v roce 2004 vykázal kraj Vysočina (9,8) a Karlovarský kraj (9,9). Počet zemřelých na 1000 obyvatel za ČR dosáhl hodnoty 10,5. Naopak nejvyšší míra úmrtnosti byla ve Středočeském kraji (11,1). Přesto je nutné uvést, že variabilita územních rozdílů v tomto ukazateli je nízká. Pokles hrubé míry úmrtnosti je důsledkem výrazného růstu věku mužů i žen.

Míra úmrtnosti při srovnání roku 2000 a 2004 poklesla ve všech okresech Olomouckého kraje:

- okres Jeseník rok 2000 – 10,9, rok 2004 – 9,6,
- okres Šumperk rok 2000 – 10,0, rok 2004 – 9,7,
- okres Olomouc rok 2000 – 9,9, rok 2004 – 9,8,
- okres Přerov rok 2000 – 10,6, rok 2004 – 10,3,
- okres Prostějov rok 2000 – 12,0, rok 2004 – 10,5.

Hrubá míra úmrtnosti je ukazatel, který zcela přesně nepostihuje rozdíly v počtech zemřelých mezi jednotlivými územími. Její výsledná hodnota je ovlivněna věkovou strukturou obyvatelstva.

Tab. 3.3.3. Zemřelí

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zemřelí	6 734	6 619	6 680	6 614	6 357	-377
na 1 000 obyvatel	10,5	10,4	10,5	10,4	10,0	-0,5
Standardizovaná míra úmrtnosti	10,6	10,5	10,6	10,5	10,0	-0,6
Naděje dožití při narození						
muži	71,3	71,5	71,6	72,1	72,6	1,3
ženy	78,7	78,6	78,6	78,8	79,1	0,4
rozdíl (ženy - muži)	7,4	7,2	7,0	6,7	6,5	x
Naděje dožití ve věku 60 let						
muži	16,8	17,0	17,3	17,3	17,7	0,9
ženy	21,3	21,5	21,6	21,6	21,8	0,5
rozdíl (ženy - muži)	4,5	4,5	4,3	4,3	4,1	x

Standardizace patří ve statistice k obecným metodám, které se používají tam, kde relativní ukazatel přímo závisí na určité struktuře, to znamená, je-li výskyt určitého jevu nerovnoměrně rozložen. Populace s větším

zastoupením starých osob, u nichž je úmrtnost vyšší, bude mít více zemřelých než populace s mladší věkovou strukturou. Proto se ke srovnání populací s různou věkovou strukturou užívá specifického souhrnného ukazatele standardizované úmrtnosti. V průběhu života mají muži stále vyšší pravděpodobnost úmrtí než ženy. Pravděpodobnost úmrtí je vysoká při narození dítěte a od tohoto dne se snižuje, na začátku období puberty začíná tato pravděpodobnost opět růst a stoupá až do nejvyšších věkových skupin.

Standardizovaná míra úmrtnosti přepočítává stavy skutečně zemřelých na daném území na věkovou strukturu standardního územního celku, v našem případě na ČR. Použili jsme nepřímou standardizaci, kdy za standard byly zvoleny míry úmrtnosti podle věku v České republice. Zjednodušeně řečeno, vypočítali jsme, jaká by byla úmrtnost v nižším územním celku, kdyby zde byla stejná věková skladba obyvatel jako v celé republice.

Olomoucký kraj se standardizovanou mírou úmrtnosti (10,0) v roce 2004 v mezikrajovém hodnocení umístil na 4. místě. Nejprůzračnější úmrtnostní poměry byly v Praze (9,4) a nejhorší v Ústeckém kraji (12,3). Standardizovaná míra úmrtnosti mužů byla vyšší než u žen. Muži - ČR 10,9, Olomoucký kraj - 10,3. Ženy ČR - 10,1, Olomoucký kraj 9,8.

Hodnoty ukazatele standardizované míry úmrtnosti mezi okresy Olomouckého kraje v roce 2004 byly následující:

- v okrese Jeseník 10,8 (ČR 10,5),
- v okrese Přerov 10,3,
- v okrese Prostějov s Šumperkem 10,0,
- v okrese Olomouc 9,8.

Lze konstatovat, že úmrtnostní poměry zjištěné výpočtem standardizované míry úmrtnosti byly v okrese Jeseník a Šumperk horší, než se jeví při použití skutečných počtů zemřelých. Standardizovaná míra úmrtnosti mužů byla vyšší než u žen. Hodnoty standardizované úmrtnosti jsou uváděny v přepočtu na 1 000 obyvatel.

Rozdíly mezi oběma ukazateli (hrubou mírou úmrtnosti a standardizovanou úmrtností) lze názorně pozorovat na kartogramech v příloze.

Naděje dožití (též střední délka života) vyjadřuje počet roků, které pravděpodobně ještě prožije x-let stará osoba za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání, zjištěný úmrtnostní tabulkou, zkonstruovanou pro daný kalendářní rok nebo jiné (zpravidla delší) období. Jedná se tedy o hypotetický údaj, který říká, kolika let by se člověk určitého věku dožil, pokud by úroveň a struktura úmrtnosti zůstala stejná jako v daném roce.

Například byla-li střední délka života při narození pro muže v roce 2004 v ČR 72,6, mají chlapci narození v tomto roce statistickou naději dožít se věku 72,6 let (stejný údaj je i za Olomoucký kraj). Jen pro srovnání, dívky narozené ve stejném roce mají naději dožití vyšší – 79,0 let (v Olomouckém kraji 79,1). Překoná-li člověk rizika úmrtí v kojeneckém a dětském věku, jeho šance se zvyšují – například třicetiletý muž v Olomouckém kraji měl v roce 2004 statisticky před sebou ještě 43,8 let – mohl by se tedy dožít věku 73,8, což je o 1,2 let více než u novorozence. Překoná-li muž i vyšší riziko úmrtí spojené se středním věkem, jeho pravděpodobná délka života se ještě zvýší. Například muž, kterému bylo v roce 2004 šedesát pět let, by měl mít před sebou ještě 14,4 let, což je o 6,8 let více než u novorozence, který v tomto roce přišel na svět.

U žen v Olomouckém kraji byla naděje dožití obdobná. Pro srovnání žena, která v roce 2004 měla třicet let, má statisticky před sebou ještě 49,9 let. Mohla by se tedy dožít věku 79,9 let, tj. o necelý rok (0,8) více než u novorozence. Žena, jenž měla v roce 2004 šedesát pět let, by měla mít před sebou ještě 17,6 let života a mohla by se hypoteticky dožít věku 82,6 let a to je o 3,5 roku více než u děvčete narozeném v tomto roce.

Střední délka života se v Olomouckém kraji prodlužuje totožně jako v ČR. V populaci žen je prodlužování výraznější než v populaci mužů. Je to dáno biologickou odlišností v úmrtnostních poměrech mužů a žen. Rozdíl dosahuje 6,5 let ve prospěch žen, stejně jako v ČR.

Přestože na prvním místě v počtech zemřelých v Olomouckém kraji (stejně jako v ostatních krajích ČR) nadále zůstávají úmrtí na nemoci oběhové soustavy (51,4 % v roce 2004), počet zemřelých na tuto příčinu postupně klesá. V roce 2000 na 100 tisíc obyvatel středního stavu v Olomouckém kraji zemřelo 554,6 obyvatel (6. místo mezi kraji, nejnižší hodnota – 480,3 v Karlovarském kraji, nejvyšší Středočeský kraj – 612,6). Údaj za ČR – 566,5. V roce 2004 měl Olomoucký kraj 4. nejnižší počet zemřelých na 100 tisíc

obyvatel (514,6) ze všech krajů ČR. Nejnižší počet zůstal i nadále v Karlovarském kraji (449,8), naopak nejvyšší ve Zlínském kraji (581,6), ČR (539,3).

Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou novotvary (27,2 % ze všech zemřelých v roce 2004 v Olomouckém kraji). Jestliže v roce 2000 kraj vykázal 4. nejnižší počet zemřelých na 100 tisíc obyvatel středního stavu (267,9) mezi 14 kraji ČR, tak v roce 2005 měl 5. nejnižší počet zemřelých na rakovinu (272,2) v ČR. Nejnižší hodnotu vykázal Zlínský kraj (230,5), naopak nejvyšší Praha (330,8). Údaj za ČR v počtech zemřelých na novotvary byl vyšší než v Olomouckém kraji (287,1).

Třetí nejčastější příčinou úmrtí (6,8 % - Olomoucký kraj) jsou vnější příčiny nemoci a úmrtnosti, do které jsou zařazovány úmrtí, k nimž došlo následkem úrazu, otravy, dopravní nehody, napadení, vraždy a sebevraždy. Podíly zemřelých na tuto příčinu se za posledních 5 let v kraji pohybovaly v rozmezí 6,2 – 7,0%. Na 100 tisíc obyvatel středního stavu v Olomouckém kraji v roce 2004 zemřelo 68,1 obyvatel (ČR – 68,5).

Struktura obyvatelstva podle rodinného stavu se v České republice a v jednotlivých krajích začala významně měnit. Základní příčinou změn bylo snížení počtu sňatků a nárůst rozvodovosti. Příčiny poklesu sňatečnosti souvisí s celkovými změnami životního stylu mladé generace po roce 1989. Sňatky a rozvody jsou tradičně součástí tzv. přirozeného pohybu obyvatel.

Tab. 3.3.4 Sňatky a rozvody

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Sňatky	3 169	3 025	3 009	2 871	2 936	-233
na 1 000 obyvatel	4,9	4,7	4,7	4,5	4,6	-0,3
Průměrný věk						
nevěsty	27,1	27,6	28,4	28,6	29,1	2,0
ženicha	29,8	30,4	31,2	31,6	31,9	2,1
Rozvody	1 735	1 768	1 866	1 887	1 969	245
na 1 000 obyvatel	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	0,4
v tom podle délky trvání manželství (%):						
0 - 4 roky	18,1	18,3	18,3	14,8	16,7	-1,4 ¹⁾
5 - 9 let	27,4	23,5	23,0	21,6	20,6	-6,8 ¹⁾
10 - 14 let	20,9	22,5	22,1	22,8	20,7	-0,2 ¹⁾
15 a více let	33,6	35,7	36,5	40,8	42,0	8,4 ¹⁾
Index rozvodovosti	54,7	58,4	62,0	65,7	67,1	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Manželství se již zdaleka nejeví jediným žádoucím cílem úvah a snah mladých lidí, jako tomu bylo ještě před 15 lety, a to ani pro ženy, které si budují vlastní kariéru, nejsou finančně závislé na partnerovi a mají možnost dosáhnout svých cílů i bez manželství. Právě rostoucí vzdělanost, sebevědomí a nezávislost žen vede nejen k odkládání vstupu do manželství, ale také stále častěji k jeho rozpadu. Navíc naše společnost pohlíží již jinak na rozvedené osoby a je mnohem tolerantnější k soužití dvou lidí bez uzavření sňatku. Většinu mladých lidí chybí sociální jistota k zabezpečení existence rodiny s dětmi a odmítají odpovědnost za jiné (partnera a děti).

Při porovnání sňatečnosti v roce 2004 oproti roku 2000 je patrný pokles hrubé míry sňatečnosti (počet sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu) ve všech krajích ČR. Nutno podotknout, že regionální rozdíly v úrovni krajů nejsou příliš velké. Ve srovnání s ostatními kraji České republiky je hrubá míra sňatečnosti v Olomouckém kraji jedna z nejnižších. V hodnoceném období Olomoucký kraj, s výjimkou roku 2003, zaujímal poslední místo mezi kraji ČR. Ve zmíněném roce 2003 se umístil na předposledním 13. místě mezi kraji ČR s hodnotou 4,5 sňatků na 1000 obyvatel. Údaj za ČR v roce 2003 (4,8) a v roce 2004 (5,0).

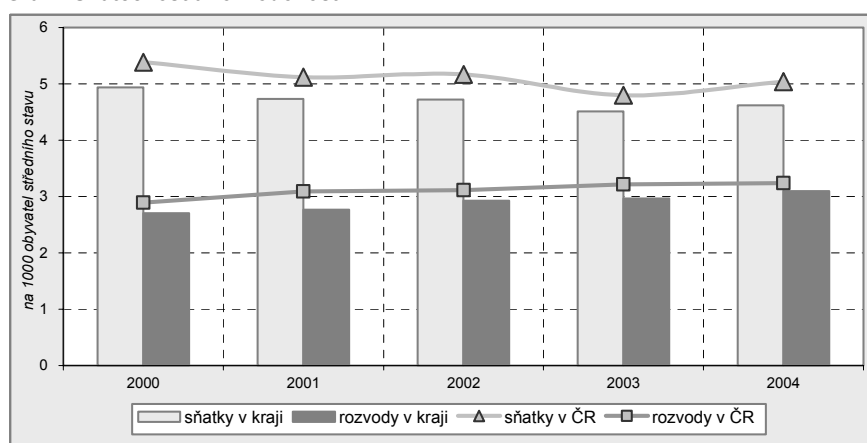
Hrubá míra sňatečnosti poklesla (rozdíl roku 2004 – 2000) ve všech okresech Olomouckého kraje.

- nejnižší hrubá míra sňatečnosti v roce 2004 byla v okresech Jeseník a Přerov (4,3), v roce 2000 v okrese Jeseník (4,5) a v okrese Přerov (5,1),
- s malým rozdílem následuje okres Šumperk (4,4), 4,5 v roce 2000,
- okres Prostějov (4,6), 4,9 v roce 2000,
- nejvyšší hrubá míra sňatečnosti byla zjištěna v okrese Olomouc (5,0), v roce 2000 (5,2).

Při srovnání s ostatními kraji České republiky byl v Olomouckém kraji průměrný věk mužů i žen, kteří uzavřeli sňatek v roce 2004, 4. nejnižší (31,9 a 29,1 let), ale projevila se stejná tendence zvyšování průměrného věku snoubenců. Nejnižší průměrný věk ženichů i nevěst byl zaznamenán v kraji Vysočina (30,6 a 27,9 let) a nejvyšší průměrný věk snoubenců, tj. ženichů a nevěst v Karlovarském kraji (34,8 a 31,4 let).

Hrubá míra rozvodovosti (počet rozvodů připadající na 1 000 obyvatel středního stavu) v Olomouckém kraji stoupala každoročně i když byla pod republikovým průměrem. V letech 2000 – 2003 měl Olomoucký kraj 5. nejnižší hrubou míru rozvodovosti (2,7 – 3,0) v mezikrajovém srovnání. Nejnižších hodnot dosahoval kraj Vysočina (2,2 – 2,4), naopak nejvyšší míru rozvodovosti vykazoval Karlovarský a Ústecký kraj (3,3 – 4,1). V roce 2004 se Olomoucký kraj posunul na 6. místo (3,1). Nejnižší míru rozvodovosti v tomto roce vykázal, stejně jako v předchozích letech, kraj Vysočina (2,4) a nejvyšší hrubá míra rozvodovosti zůstala v Ústeckém kraji (4,1).

Graf 2 Sňatečnost a rozvodovost

Náhledem na nižší územní celky - okresy Olomouckého kraje - zjistíme, že hrubá míra rozvodovosti v roce 2004 byla nad úrovní ČR (3,2) ve dvou okresech:

- Jeseník (3,6) – stejná hodnota jako v roce 2000,
- Olomouc (3,5) – nejvyšší nárůst oproti roku 2000 (2,9).

Naopak nižší hrubá míra rozvodovosti byla v okresech:

- Přerov (2,5) – stejná hodnota jako v roce 2000,
- Prostějov (2,7), v roce 2000 (2,3),
- v okrese Šumperk byla hodnota na úrovni Olomouckého kraje (3,1), v roce 2000 (2,6).

Úhrnná rozvodovost udává podíl manželství končících rozvodem (za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství). V roce 2004 se v Olomouckém kraji úroveň rozvodovosti vyšplhala na 48 % (ČR 49 %) manželství končících rozvodem. Nejvyšší podíl byl v Ústeckém kraji (59 %) a nejnižší v kraji Vysočina (37 %).

Problematiku rozvodovosti lze vyjádřit také ukazatelem index rozvodovosti, což je počet rozvodů na 100 uzavřených sňatků v daném roce. Občas je prezentován zjednodušený výklad, že se „každé druhé manželství rozvádí“, což je zavádějící. Růst rozvodového indexu v poslední době většinou ovlivňuje pokles ročních počtů sňatků. Index rozvodovosti v Olomouckém kraji v roce 2000 – 54,7 (ČR 53,7) a v roce 2004 – 67,1 (ČR 64,3).

Vzhledem k růstu faktických manželství bez uzavření sňatku přestává být již rozvodovost kritériem stability rodinného soužití. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi patří Česká republika mezi země s nadprůměrnou intenzitou rozvodovosti.

3.4 Stěhování

Při studiu populačního vývoje spolupracuje demografie s geografii obyvatelstva (ta se zabývá migracemi a rozmístěním obyvatelstva), protože populační vývoj je nejen výsledkem přirozené obnovy populace (rozením a vymíráním), ale zároveň výsledkem prostorové mobility (migrace). Začleňování cizinců do společnosti je nutností, neboť počet obyvatel se snižuje vlivem nízké porodnosti.

Přírůstky a úbytky stěhování nemají vliv jen na početní změny populace, ale promítají se i do jeho složení podle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu a ovlivňují strukturu populace.

Tab. 3.4.1 Přistěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přistěhovalí celkem	3 372	3 563	4 218	4 809	4 287	915
muži	1 647	1 789	2 069	2 655	2 265	618
ženy	1 725	1 774	2 149	2 154	2 022	297
v tom ve věku:						
0 - 14	613	666	754	618	605	-8
15 - 29	1 445	1 461	1 778	2 067	1 773	328
30 - 49	783	853	1 104	1 528	1 317	534
50 - 64	276	326	341	408	387	111
65 a více	255	257	241	188	205	-50

V roce 2004 se do kraje přistěhovalo o 27,1 % osob více než v roce 2000. Ovšem vystěhovalých obyvatel v roce 2004 bylo o 62,7 % více než na počátku hodnoceného období, tj. v roce 2000. Důsledky stěhování obyvatel nebyly pro kraj příznivé.

Tab. 3.4.2 Vystěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Vystěhovalí celkem	3 092	3 886	4 829	4 462	5 030	1 938
muži	1 492	1 984	2 561	2 324	2 662	1 170
ženy	1 600	1 902	2 268	2 138	2 368	768
v tom ve věku:						
0 - 14	524	531	638	556	599	75
15 - 29	1 471	1 821	2 130	2 049	2 132	661
30 - 49	689	1 051	1 472	1 286	1 705	1 016
50 - 64	187	263	351	347	417	230
65 a více	221	220	238	224	177	-44

U stěhování je sledován počet přistěhovalých do obcí Olomouckého kraje, počet vystěhovalých z obcí kraje a migrační saldo z toho vyplývající. Výsledkem migračního pohybu byl v roce 2004 průměrný roční úbytek 1,2 obyvatele na 1 000 bydlících proti průměrnému ročnímu přírůstku (1,8) v celostátní populační bilanci. Spolu s Moravskoslezským krajem (-1,2) to bylo nejvyšší záporné saldo celkové migrace na 1 000 obyvatel středního stavu z krajů ČR.

V roce 2004 mělo pozitivní bilanci stěhování (tzn., že migrací se počet obyvatel zvýšil) celkem 9 krajů. Naopak zápornou bilanci vykázal již zmíněný kraj Olomoucký a Moravskoslezský, dále Zlínský (-0,7), Liberecký (-0,3) a Vysočina (-0,2).

Mezi vystěhovalými v Olomouckém kraji výrazně převažují osoby ve věku 15 - 49 let, tudíž ve věku z hlediska plodnosti a pracovní aktivity nejprůběžnějším. Naopak u seniorů (ve věku nad 65 let) jsou počty přistěhovalých a vystěhovalých poměrně vyrovnané a nejnižší ze všech věkových kategorií. Z toho je

zřejmě, že lidé v penzi neopouštějí region svého trvalého bydliště tak intenzivně jako lidé v produktivním věku.

Lidé mění svá bydliště z nejrůznějších důvodů a do hlášení o stěhování nejčastěji žádný důvod neuvádějí. Pokud vezmeme v úvahu jen specifikované důvody proč lidé opouštějí Olomoucký kraj, bylo převažující příčinou následování rodinného příslušníka (23 % v úhrnu let 2000 - 2004). Je tomu tak proto, neboť tento důvod je uveden téměř u všech dětí, které vždy následují rodiče nebo jednoho z rodičů.

Významově důležitější byly bytové důvody (21 %). Další skupinou vedoucí ke změně bydliště jsou sňatky (8 %). Za nimi následují důvody související se změnou pracoviště (7 %), přiblížení k pracovišti (7 %). Zdravotní důvody stěhování se vyskytovaly zhruba ve 3 %.

Lidé z Olomouckého kraje se nejčastěji stěhují především do Prahy, Brna a Ostravy. Z těchto měst se noví obyvatelé do Olomouckého kraje také nejčastěji stěhovali, ale počty přistěhovalých (s výjimkou Ostravy) byly nižší než u vystěhovalých:

- Praha (v úhrnu let 2000 – 2004 vystěhovalí celkem 2 338 obyvatel, přistěhovalí 877 obyvatel),
- Brno (v úhrnu let 2000 – 2004 vystěhovalí celkem 1 269 obyvatel, přistěhovalí 1 005 obyvatel),
- Ostrava (v úhrnu let 2000 – 2004 vystěhovalí celkem 836 obyvatel, přistěhovalí 1 081 obyvatel).

Při zkoumání migračních pohybů mezi jednotlivými obcemi Olomouckého kraje byly největší migrační objemy přirozené u krajského města a okresních měst. Vnitrokrajová migrace se projevuje zejména tak, že dochází k úbytku obyvatel velkých měst:

- Přerov má od roku 1990 záporné saldo stěhování,
- Jeseník vykazuje ztrátu obyvatel stěhování od roku 1995,
- Olomouc od roku 1996,
- Šumperk je ztrátový stěhování od roku 1993,
- Prostějov má ztrátu obyvatel stěhování od roku 2002,
- mezi další města, kterým ubývá obyvatel stěhování, patří také Zábřeh a Zlaté Hory.

Naopak v atraktivních obcích ležících v blízkosti velkých měst přibývá obyvatel, neboť bydlet na vesnici v dosahu všech vymožeností města se stalo trendem bydlení.

U přistěhovalých a vystěhovalých osob podle vzdělání (od 15 let věku) lze konstatovat, že saldo stěhování bylo po celé hodnocené období záporné, tj. ztrátové jak u osob se středoškolským vzděláním s maturitou, tak u osob s vysokoškolským vzděláním. Jelikož obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou je v Olomouckém kraji téměř čtvrtina a obyvatel s ukončeným vysokoškolským vzděláním jen 8,1 %, budeme se podrobněji zabývat úbytky vysokoškoláků v regionu.

Celkem 2 119 vysokoškoláků zvolilo v úhrnu let 2000 – 2004 za svůj nový domov Olomoucký kraj. Naopak se z kraje vystěhovalo celkem 2 874 vysokoškolsky vzdělaných osob, tj. ztráta 755 osob s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Hlavním důvodem jejich stěhování bylo přiblížení se k pracovišti a změna pracoviště. Nejvíce vysokoškoláků se vystěhovalo do Prahy (676), Jihomoravského kraje (676) a Moravskoslezského kraje (457).

Pouze okres Olomouc měl ziskové saldo stěhování vysokoškolsky vzdělaných osob (VŠ) v úhrnu let 2000 – 2004 (celkem 101 VŠ). Ostatní okresy byly ztrátové:

- Přerov (-272 VŠ),
- Šumperk (-270 VŠ),
- Prostějov (-188 VŠ),
- Jeseník (-126 VŠ).

Výše uvedené údaje o stěhování VŠ jsou bez zahraničního stěhování.

Pokud budeme hledat odpověď, proč vzrůstá počet vzdělaných lidí, kteří hledají uplatnění mimo region, je potřeba zdůraznit, že Olomoucký kraj vykazuje dlouhodobě velmi nízké hodnoty ekonomických ukazatelů. Je zde vysoká nezaměstnanost – třetí nejvyšší mezi kraji ČR. Pracující v kraji pobírali nejnižší průměrné mzdy v zemi a nízká úroveň příjmů omezuje růst spotřeby, jenž by mohl být impulsem pro zvýšení výroby. Podíl vytvořeného HDP na 1 obyvatele je dlouhodobě nejnižší ze všech krajů ČR.

Tab. 3.4.3 Stěhování podle státního občanství

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přírůstek stěhováním	280	-323	-611	347	-743	-1 023
v tom podle státního občanství:						
občané ČR	120	-5	-437	-311	-457	-577
občané SR	29	-201	-156	289	-469	-498
občané ostatních států EU	9	7	-22	12	-27	-36
občané Ukrajiny	59	-86	-92	246	99	40
občané Vietnamu	2	20	76	36	22	20
občané Německa	-1	-7	3	-2	4	5
občané Rakouska	4	-5	-1	4	1	-3
občané jiných států	58	-46	18	73	84	26

Saldo vnitřního (-493) i zahraničního stěhování (-246) bylo v roce 2004 v Olomouckém kraji záporné a celkové saldo migrace (-743) dosáhlo nejvyššího úbytku obyvatel stěhováním za celé hodnocené období let 2000 – 2004.

Demografická situace je stále více v některých krajích ovlivňována přistěhovalectvím ze zahraničí. Problematika migrace a azylu je komplexním fenoménem mezinárodního významu, který má zásadní dopady na nejrůznější oblasti společenského, hospodářského a politického života země. Tyto dopady mohou být jak negativního charakteru (v souvislosti s bezpečnostními riziky a nelegální migrací), tak mohou mít i pozitivní přínos, jako jeden z nástrojů řešení nepříznivého společensko-ekonomického vývoje poznamenaného úbytkem a stárnutím populace.

V České republice žilo v roce 2004 oproti roku 2001 o 20,6 % cizinců více a počet dosáhl 254 294 cizinců (z toho 39 % s trvalým pobytem). Nejvíce cizinců žilo v Praze (76 764 osob, z toho 29 % s trvalým pobytem). Saldo zahraniční migrace v hlavním městě dosáhlo nejvyšší hodnoty ze všech krajů (na 1 000 obyvatel 7,7 cizinců). Na druhém místě, co do atraktivity, byl pro cizince Středočeský kraj (31 088 cizinců, z toho 33 % s trvalým pobytem), kde saldo zahraniční migrace v kraji na 1 000 obyvatel dosáhlo 1,9. Hodnota za ČR – 1,8. Bohužel Olomoucký kraj stojí na opačném pólu. Na konci roku 2004 žilo v Olomouckém kraji o 14,2 % cizinců více než v roce 2001, tj. 7 057 osob, ale saldo zahraničního stěhování dosáhlo záporné, nejnižší hodnoty ze všech krajů ČR (na 1 000 obyvatel - 0,4). Podíl cizinců v populaci na konci roku 2004 dosáhl 1,1 %, (ČR 2,5).

Ovšem při hodnocení výše podílů cizinců s trvalým pobytem z celkového počtu cizinců v krajích zjistíme, že Olomoucký kraj v roce 2004 dosáhl 4. nejvyššího podílu. První byl Karlovarský kraj (60 % z celkového počtu cizinců), druhý Moravskoslezský kraj (57 %), třetí Ústecký kraj (55 %) a následuje Olomoucký kraj s 52 % cizinců, kteří měli na jeho území trvalý pobyt. Nejnižší podíl vykazala Vysočina (31 %).

Počty cizinců v okresech Olomouckého kraje v roce 2004 byly následující:

- Jeseník 486 osob, z toho 79 % s trvalým pobytem,
- Šumperk 967 osob, z toho 62 % s trvalým pobytem,
- Přerov 1 346 osob, z toho 54 % s trvalým pobytem,
- Olomouc 3 080 osob, z toho 48 % s trvalým pobytem,
- Prostějov 1 178 osob, z toho 38 % s trvalým pobytem.

Podle frekvence nejčastějšího státního občanství cizinců v Olomouckém kraji v roce 2004 zjistíme, že součet osob v pořadí 1. až 10. místa dosáhl 5 905 cizinců, tj. 83,7 % z celkového počtu cizinců v regionu. Pořadí v Olomouckém kraji dle státního občanství není nijak extrémně odlišné od pořadí v ČR.

1. Ukrajina 1 890 osob - 26,8 % z celkového počtu cizinců v Olomouckém kraji,
2. Slovensko 1 889 osob - 26,8 %,
3. Vietnam 687 osob - 9,7 %,
4. Polsko 486 osob - 6,9 %,
5. Rusko 245 osob - 3,5 %,
6. Moldavsko 198 osob - 2,8 %,
7. Mongolsko 160 osob - 2,3 %,

8. Německo 148 osob - 2,1 %,
9. Spojené státy 105 osob - 1,5 %,
10. Bulharsko 97 osob – 1,4 %.

Podrobnější analýzou věkové struktury cizinců v Olomouckém kraji plyne, že v roce 2004 stejně jako v ostatních krajích ČR tvořily nejvyšší podíl (přes 60 %) z celkového počtu cizinců lidé v produktivním věku, tj. v rozmezí 20 – 44 let (v Olomouckém kraji 4 502 osob). Podíly dětí do 15 let se pohybovaly v rozmezí 8 – 10 % (v Olomouckém kraji 593 dětí). Podíly seniorů nad 65 let věku byly do 4 % (v Olomouckém kraji celkem 256 osob).

Počet cizinců, kteří získali platné živnostenské oprávnění, se v hodnoceném období zvyšoval a jejich počet v roce 2004 v Olomouckém kraji dosáhl celkového počtu 1 477 osob s živnostenským listem (v roce 2000 1 186 osob). Z údajů vyplývá, že více než pětina (20,9 %) cizinců s pobytem na území Olomouckého kraje měla v roce 2004 oprávnění k podnikání (ČR - 25,6 %, Praha - 28,4 %, Středočeský kraj – 23,8 %).

Počty cizinců s živnostenským oprávněním v jednotlivých okresech Olomouckého kraje v roce 2004 byly následující:

- Olomouc 726 osob, tj. 23,6 % z celkového počtu cizinců v okrese,
- Jeseník 107 osob, tj. 22,0 % z celkového počtu cizinců v okrese,
- Přerov 273 osob, tj. 20,3 % z celkového počtu cizinců v okrese,
- Šumperk 189 osob, tj. 19,5 % z celkového počtu cizinců v okrese,
- Prostějov 182 osob, tj. 15,4 % z celkového počtu cizinců v okrese.

4. Sociální vývoj

4.1 Domácnosti, příjmová situace domácností

Z celkového počtu 257 163 cenзовých domácností v Olomouckém kraji podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 tvořily úplné rodiny 57,9 % domácností, domácnosti jednotlivců 27,6 %, neúplné rodiny 12,8 % a 1,6 % byly vícečlenné nerodinné domácnosti.

Cenzové domácnosti jsou vytvářeny na základě příbuzenských a jiných vztahů v rámci jedné hospodařící domácnosti. Rozlišujeme tyto základní druhy cenзовých domácností:

- úplné rodiny (manželský pár nebo druh a družka – s dětmi nebo bez dětí),
- neúplné rodiny (jeden z rodičů alespoň s jedním dítětem),
- vícečlenné nerodinné domácnosti (osoby příbuzné i nepříbuzné, které společně hospodaří),
- domácnosti jednotlivce.

Tab. 4.1.1 Cenzové domácnosti podle okresů (SLDB 2001)

	Cenzové domácnosti	v tom (%)					
		úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
		bez závislých dětí	se závislými dětmi	bez závislých dětí	se závislými dětmi		
Česká republika	4 270 717	29,1	25,5	5,5	8,0	2,0	29,9
Olomoucký kraj	257 163	30,0	27,9	5,4	7,4	1,6	27,6
v tom okresy:							
Jeseník	16 726	28,4	29,0	5,5	8,5	1,5	27,2
Olomouc	90 971	29,6	27,5	5,7	7,8	1,6	27,8
Prostějov	43 631	31,0	28,3	5,7	6,7	1,3	26,9
Přerov	54 846	30,2	28,1	5,2	7,0	1,7	27,9
Šumperk	50 989	30,3	27,9	4,7	7,7	1,6	27,7

Největší částí cenзовých domácností v Olomouckém kraji byly úplné rodiny. V jednotlivých okresech kraje převažují úplné rodiny bez závislých dětí (kolem 30 %) nad úplnými rodinami se závislými dětmi. Jen v okrese Jeseník byl tento poměr opačný, tzn. největší část cenзовých domácností (29,0 %) byly úplné rodiny se závislými dětmi a zároveň v okrese Jeseník bylo nejvíce z kraje (8,5 %) neúplných rodin se závislými dětmi. Tímto se okres Jeseník řadil k okresům s vysokým procentem domácností se závislými dětmi - 37,5 % (ČR - 33,5 %).

Jednotlivé druhy cenзовých domácností bydlely ve více jak osmdesáti procentech v bytech I. kategorie a více jak jedna třetina cenзовých domácností bydlela v bytě ve vlastním domě.

Úplné rodiny bydlely v převážné většině v bytech I. kategorie - 92,4 % domácností a téměř polovina úplných rodin bydlela v bytě ve vlastním domě. Ostatních druhů cenзовých domácností (neúplné rodiny, vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivců) bydlely taktéž v převážné většině v bytech I. kategorie a podle právního užívání bytu bydlely hlavně v bytech ve vlastním domě a v bytech nájemních.

V bytech Olomouckého kraje bydlelo 254 883 cenзовých domácností. Mezi celkovým počtem cenзовých domácností a cenзовými domácnostmi bydlících v bytech byl rozdíl 2 280 domácností a byly to domácnosti bydlící mimo byt – nouzová obydlí, rekreační chaty, domovy důchodců, domovy mládeže, studentské koleje, dětské domovy, svobodárny, kláštery a jiné případy.

Tab. 4.1.2 Bydlení domácností (SLDB 2001)

	Domácnosti celkem	v tom (%)			
		úplné rodiny	neúplné rodiny	vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
Domácnosti bydlící v bytech	254 883	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom podle kategorie bytu:					
I. kategorie	226 820	92,4	87,9	83,2	82,6
II. kategorie	17 977	5,8	8,0	10,0	9,2
III. a IV. kategorie	8 430	1,6	3,5	5,9	6,7
nezjištěno	1 656	0,2	0,6	0,9	1,5
v tom podle právního důvodu užívání bytu:					
byt ve vlastním domě	108 654	48,4	35,3	34,5	34,3
byt v osobním vlastnictví	29 127	10,8	11,8	13,1	12,4
byt nájemní	54 705	17,9	28,9	33,2	24,9
byt člena bytového družstva	36 159	14,4	16,1	7,4	13,2
byt člena družstva nájemců založeného za účelem privatizace	3 812	1,4	1,8	1,8	1,5
ostatní a nezjištěno	22 426	7,0	6,2	10,0	13,8

Z celkového počtu domácností bydlících mimo byt v Olomouckém kraji bylo 756 domácností rodinných. Téměř v sedmdesáti pěti procentech to byly rodinné domácnosti se závislými dětmi. Tyto domácnosti bydlely většinou v nouzových obydlích.

Tab. 4.1.3 Celkové peněžní příjmy domácností a jejich vztah k životnímu minimu v roce 2002

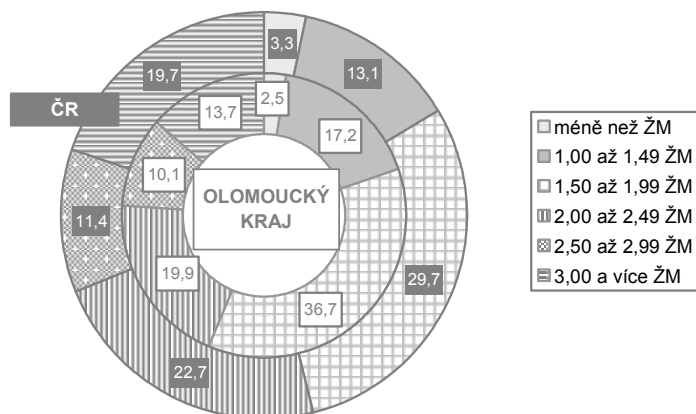
Zdroj: Mikrocensus 2002

	Průměrný počet členů domácnosti	Celkový čistý příjem (Kč)				Struktura domácností (%) podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM)					
		roční na osobu		měsíční na domácnost		méně než ŽM	1,00 až 1,49 ŽM	1,50 až 1,99 ŽM	2,00 až 2,49 ŽM	2,50 až 2,99 ŽM	3,00 a více ŽM
		celkem	pořadí	celkem	pořadí						
ČR celkem	2,50	94 221	x	19 595	x	3,3	13,1	29,7	22,7	11,4	19,7
Hl. m. Praha	2,19	130 447	1	23 849	1	1,2	6,9	20,4	20,2	12,1	39,1
Středočeský	2,54	101 498	2	21 433	2	1,9	11,2	29,4	20,7	9,6	27,2
Jihočeský	2,52	92 498	4	19 380	5	2,3	12,3	33,6	20,6	15,0	16,1
Plzeňský	2,49	97 406	3	20 182	4	1,3	9,1	32,3	24,7	13,1	19,5
Karlovarský	2,51	91 695	6	19 103	7	6,3	12,3	30,5	20,7	10,5	19,7
Ústecký	2,46	86 127	11	17 649	13	5,7	21,0	28,7	20,6	9,4	14,6
Liberecký	2,51	92 257	5	19 243	6	3,5	12,8	30,8	25,3	12,2	15,4
Královéhradecký	2,51	86 428	10	18 039	12	2,7	13,1	28,4	29,7	13,0	13,1
Pardubický	2,63	84 924	12	18 600	10	3,4	16,2	31,4	23,4	10,9	14,7
Vysočina	2,76	88 904	7	20 513	3	1,5	14,2	28,7	27,2	13,7	14,7
Jihomoravský	2,55	88 573	8	18 808	8	4,2	11,3	29,5	26,5	11,9	16,6
Olomoucký	2,59	84 096	13	18 152	11	2,5	17,2	36,7	19,9	10,1	13,7
Zlínský	2,58	86 987	9	18 726	9	6,3	11,2	35,5	22,8	9,8	14,4
Moravskoslezský	2,50	83 150	14	17 282	14	4,8	17,7	31,5	21,4	10,4	14,2

Na základě výsledků výběrového zjišťování o peněžních a naturálních příjmech domácností v roce 2002, které provedl Český statistický úřad pod názvem Mikrocensus 2002, můžeme zařadit Olomoucký kraj mezi nejpostíženější kraje v příjmové situaci domácností.

V tab. 4.1.3 jsou vztaženy peněžní příjmy domácnosti k životnímu minimu. Dostáváme tak přesnější vyjádření příjmů ve vztahu k domácnostem. V Olomouckém kraji byl podíl domácností s minimálními příjmy relativně malý (2,5 %), ale při rozšíření intervalu k 1,5 násobku životního minima, neboť nemalý počet domácností se nachází jen mírně nad jeho hranicí, byla chudobou v Olomouckém kraji ohrožena téměř každá pátá domácnost. Navíc domácností s nízkými příjmy (1,50 – 1,99 násobek ŽM) bylo v Olomouckém kraji 36,7 %.

Graf 5 Domácnosti podle vztahu příjmů k životnímu minimu v r. 2002

V porovnání s ostatními kraji mělo 56,4 % domácností v Olomouckém kraji příjem do dvojnásobku životního minima a spolu s Ústeckým krajem (55,4 % domácností) to bylo nejvíce domácností s příjmem do dvojnásobku životního minima z jednotlivých krajů ČR (např. Hl. m. Praha - 28,5 %, průměr ČR - 46,1 %, Jihomoravský kraj - 45,0 %, Vysočina - 44,4 %, Moravskoslezský kraj - 54,0 %, Zlínský kraj - 53,0 % domácností s příjmem do dvojnásobku životního minima). Na 1 člena domácnosti (tab.4.1.4) připadl v roce 2002 hrubý roční příjem v Olomouckém kraji 96 724 Kč, což byl po Moravskoslezském kraji (95 583 Kč) druhý nejmenší příjem v porovnání s ostatními kraji ČR. Celkem 59,0 % hrubého ročního příjmu na 1 člena domácnosti připadlo na příjmy ze závislé činnosti, z podnikání to bylo 11,7 % celkových hrubých ročních příjmů na 1 člena domácnosti a ze sociálních dávek a důchodů 27,5 %.

Tab. 4.1.4 Struktura hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v roce 2002

Zdroj: Mikrocensus 2002

	Celkem Kč	v tom příjmy							
		ze závislé činnosti		z podnikání		důchody a sociální dávky		ostatní	
		Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %
ČR celkem	110 805	66 311	59,8	19 076	14,5	25 780	23,3	2 638	2,4
Hl. m. Praha	160 548	97 270	60,6	32 609	20,3	24 432	15,2	6 237	3,9
Středočeský	120 774	71 595	59,3	21 605	17,9	24 762	20,5	2 812	2,3
Jihočeský	108 738	66 690	61,3	15 875	14,6	23 944	22,0	2 229	2,0
Plzeňský	115 238	71 937	62,4	17 310	15,0	24 494	21,3	1 496	1,3
Karlovarský	106 686	62 136	58,2	14 697	13,8	24 254	22,7	5 599	5,2
Ústecký	99 774	58 730	58,9	13 193	13,2	26 415	26,5	1 436	1,4
Liberecký	110 277	65 853	59,7	18 484	16,8	25 029	22,7	910	0,8
Královéhradecký	100 389	61 807	61,6	10 521	10,5	26 001	25,9	2 060	2,1
Pardubický	98 498	55 802	56,7	13 854	14,1	27 860	28,3	984	1,0
Vysočina	102 164	59 612	58,3	13 734	13,4	25 499	25,0	3 319	3,2
Jihomoravský	103 376	63 339	61,3	12 087	11,7	26 315	25,5	1 635	1,6
Olomoucký	96 724	57 059	59,0	11 301	11,7	26 634	27,5	1 730	1,8
Zlínský	99 350	58 352	58,7	10 385	10,5	26 539	26,7	4 074	4,1
Moravskoslezský	95 583	56 463	59,1	9 759	10,2	27 535	28,8	1 826	1,9

4.2 Bydlení (bytový fond, bytová výstavba)

Z výsledků sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 vyplynulo, že v Olomouckém kraji bylo k rozhodnému okamžiku sčítání, tj. k 1. 3. 2001, celkem 110 568 trvale obydlených domů.

Téměř devadesát procent trvale obydlených domů v Olomouckém kraji připadlo na rodinné domy. Největší zastoupení rodinných domů v kraji (91,8 %) měl okres Prostějov. Vyšší podíl bytových domů než byl krajský průměr měly okresy Jeseník a Olomouc (12,5 % a 12,0 %).

Tab. 4.2.1 Trvale obydlené domy, trvale obydlené a neobydlené byty (SLDB 2001)

	Trvale obydlené domy celkem	z toho (%)		Trvale obydlené byty celkem	z toho v domech (%)		Neobydlené byty	
		rodinné domy	bytové domy		rodinných	bytových	celkem	z toho v trvale obydlených domech (%)
Česká republika	1 630 705	86,3	12,0	3 827 678	42,6	56,5	538 615	34,4
Olomoucký kraj	110 568	88,3	10,1	230 561	49,7	49,4	26 896	36,3
v tom okresy:								
Jeseník	7 524	84,3	12,5	14 530	50,5	47,5	1 634	31,2
Olomouc	35 239	86,4	12,0	82 168	44,1	55,0	8 459	45,7
Prostějov	23 035	91,8	7,0	40 028	60,7	38,5	6 574	25,8
Přerov	22 800	89,4	9,3	49 534	47,9	51,5	5 198	36,9
Šumperk	21 970	87,8	10,0	44 301	51,7	46,9	5 031	35,1

Trvale obydlených bytů bylo v Olomouckém kraji 230 561. Okresy Jeseník, Prostějov a Šumperk měly větší zastoupení trvale obydlených bytů v rodinných domech než v domech bytových (okres Prostějov 60,7 %, okres Šumperk 51,7 % a okres Jeseník 50,5 %). Více trvale obydlených bytů v bytových domech než v domech rodinných měly okresy Olomouc (55,0 %) a Přerov (51,5 %). Okres Jeseník, ač je rozprostřený v horské oblasti Jeseníků, měl 47,5 % trvale obydlených bytů v bytových domech. Nejméně bytů v bytových domech měl okres Prostějov (38,5 %).

Neobydlených bytů v Olomouckém kraji bylo celkem 26 896, více než třetina z nich byla v trvale obydlených domech. V porovnání s ostatními okresy měl okres Olomouc nejvíce neobydlených bytů v trvale obydlených domech (téměř každý druhý neobydlený byt byl v trvale obydleném domě).

Tab. 4.2.2 Trvale obydlené byty podle období výstavby a vybavení (SLDB 2001)

	Trvale obydlené byty	Období výstavby nebo rekonstrukce (%)			
		do roku 1899 a nejištěno	1900 - - 1945	1946 - - 1980	1981 - - 2001
Byty celkem	230 561	7,0	18,5	49,8	24,7
z toho:					
byty v rodinných domech	114 537	10,1	25,5	40,1	24,2
byty v bytových domech	113 799	3,6	11,3	60,0	25,1
z toho podle velikosti:					
1 obytná místnost	24 122	9,6	26,6	41,9	21,9
2 pokoje	70 362	7,9	20,1	55,2	16,7
3 pokoje	87 930	5,5	15,0	54,1	25,4
4 pokoje	28 482	6,5	20,2	39,2	34,1
5 a více pokojů	17 969	5,0	16,4	37,3	41,3
z toho vybavené:					
vodovodem v bytě	226 800	6,5	18,2	50,3	24,9
připojením domu na kanalizační síť	157 207	5,0	16,4	53,6	25,1
plynem zavedeným do bytu	164 886	5,6	17,7	52,4	24,3
ústředním topením	168 975	3,8	11,8	55,7	28,7
etážovým topením	23 029	11,8	33,4	39,1	15,7

Necelá polovina trvale obydlených bytů v Olomouckém kraji (tab. 4.2.2) byla postavena nebo rekonstruována v letech 1946 – 1980. Většinou se jednalo o byty dvou nebo tří pokojové. V letech 1981 – 2001 bylo postaveno nebo rekonstruováno téměř 25 % bytů z celkového počtu trvale obydlených bytů. Právě v tomto období bylo postaveno nebo rekonstruováno více než čtyřicet procent trvale obydlených bytů s 5 a více pokoji.

Tab. 4.2.3 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Zahájené byty	1 983	1 608	1 532	1 949	1 811	-8,7	-2,2
z toho v rodinných domech	676	666	683	944	907	34,2	7,6
Rozestavěné byty k 31. 12.	8 613	8 398	8 255	8 793	9 131	6,0	1,5
z toho v rodinných domech	4 031	3 975	3 950	4 259	4 522	12,2	2,9
Dokončené byty	1 812	1 753	1 675	1 411	1 462	-19,3	-5,2
z toho v rodinných domech	703	722	708	635	638	-9,2	-2,4
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	91,4	109,0	109,3	72,4	80,7	¹⁾ -10,6	x
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	2,8	2,7	2,6	2,2	2,3	¹⁾ -0,5	x
Průměrná obytná plocha dokončeného bytu v m ²	64,7	66,7	64,7	67,3	71,5	10,5	x
z toho bytu v rodinných domech	89,3	89,0	88,9	92,1	92,7	3,9	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Období 2000 – 2004 bylo z hlediska vývoje bytové výstavby v Olomouckém kraji charakteristické postupným oživovacím procesem. Pro toto období byl typický nárůst počtu rozestavěných bytů a naopak pokles počtu zahájených i dokončených bytů, přičemž počet zahájených bytů byl vyšší než počet bytů dokončených.

Počet zahájených bytů ve sledovaném období mírně klesl (průměrně ročně o 2,2 %). V roce 2000 byl počet zahájených bytů 1 983 a tento počet poklesl na 1 811 v roce 2004. Zároveň došlo ke zvyšování počtu zahájených bytů v rodinných domech (z 34 % v roce 2000 na 50 % v roce 2004 z celkového počtu zahájených bytů). Větší pokles (průměrně ročně o 5,2 %) zaznamenal počet dokončených bytů, z počtu 1 812 v roce 2000 klesl počet dokončených bytů na 1 462 bytů v roce 2004. Pokles počtu dokončených bytů v rodinných domech byl mírnější, průměrně ročně o 2,4 %.

Naopak rozestavěnost bytů jako jediná fáze výstavby, která předurčuje počty dokončených bytů v dalších letech, rostla. Vzrostla i rozestavěnost bytů v rodinných domech. Zatímco v roce 2000 byl počet rozestavěných bytů v Olomouckém kraji 8 613 (z toho v rodinných domech 4 031), v roce 2004 tento počet vzrostl na 9 131 (z toho v rodinných domech 4 522). Průměrný roční nárůst počtu rozestavěných bytů v letech 2000 – 2004 byl 1,5 % (v rodinných domech 2,9 %).

Tab. 4.2.4 Dokončené byty

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	prů- měrná roční	2000	2004
Dokončené byty	1 812	1 753	1 675	1 411	1 462	-19,3	-5,2	100,0	100,0
v tom:									
ve stavbách pro bydlení	1 614	1 527	1 449	1 250	1 292	-20,0	-5,4	89,1	88,4
v tom:									
v rodinných domech	703	722	708	635	638	-9,2	-2,4	38,8	43,6
v bytových domech	435	362	378	335	373	-14,3	-3,8	24,0	25,5
v nástavbách, vestavbách nebo přístavbách	476	443	363	280	281	-41,0	-12,3	26,3	19,2
v domech s pečovatelskou službou	71	74	129	77	26	-63,4	-22,2	3,9	1,8
v nebytových objektech	71	99	53	60	47	-33,8	-9,8	3,9	3,2
v adaptovaných nebytových prostorech	56	53	44	24	97	73,2	14,7	3,1	6,6
Modernizace bytového fondu	1 797	1 940	2 172	1 185	2 793	55,4	11,7	x	x

Z celkového počtu dokončených bytů v Olomouckém kraji bylo téměř devadesát procent bytů ve stavbách pro bydlení. Počet dokončených bytů ve stavbách pro bydlení průměrně ročně klesl o 5,4 % (tab. 4.2.4). Ve struktuře dokončených bytů byl největší počet dokončených bytů v rodinných domech, v roce 2000 to bylo 38,8 % a v roce 2004 43,6 % z celkového počtu dokončených bytů.

Tab. 4.2.5 Intenzita bytové výstavby podle okresů

	Dokončené byty				Dokončené byty na 1 000 obyvatel			
	úhrn za období		změna (rozdíl úhrnů)		úhrn za období		změna (rozdíl úhrnů)	
	1997 - 2000	2001 - 2004	absolutně	v %	1997 - 2000	2001 - 2004	absolutně	v %
Česká republika	87 881	111 444	23 563	26,8	8,5	10,9	2,4	28,2
Olomoucký kraj	5 942	6 301	359	6,0	9,2	9,9	0,6	7,0
v tom okresy:								
Jeseník	332	358	26	7,8	7,8	8,5	0,7	9,0
Olomouc	2 044	2 760	716	35,0	9,1	12,3	3,2	35,8
Prostějov	1 185	1 340	155	13,1	10,8	12,2	1,5	13,7
Přerov	1 391	1 174	-217	-15,6	10,2	8,7	-1,5	-14,4
Šumperk	990	669	-321	-32,4	7,8	5,3	-2,5	-31,7

Během tohoto pětiletého období došlo k podstatnému nárůstu dokončených bytů v domech s pečovatelskou službou a zároveň na konci období k jeho poklesu. V roce 2002 byl zaznamenán prudký nárůst počtu dokončených bytů v domech s pečovatelskou službou, vyvolaný zvýšenou potřebou těchto zařízení pro starší občany (ve srovnání s předchozím rokem se zvýšil téměř dvojnásobně), avšak v roce 2004 počet dokončených bytů v těchto zařízeních radikálně klesl (počet dokončených bytů je menší než v roce 1999).

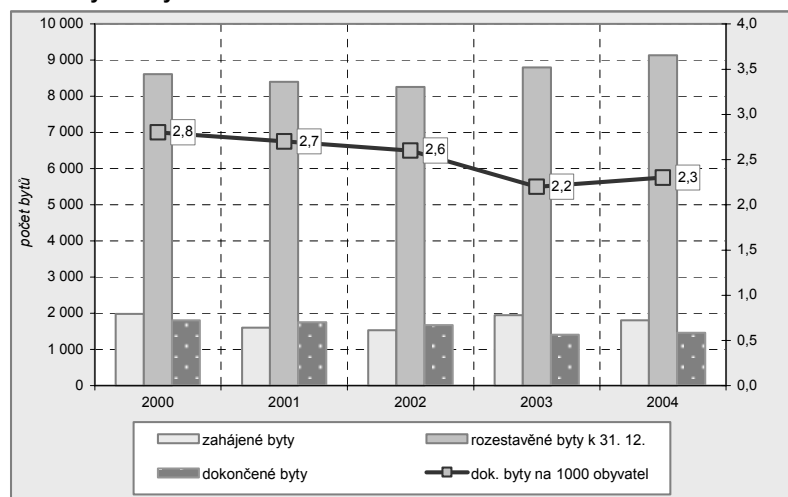
Počet modernizovaných bytů, které sice nejsou chápány jako přírůstek nových bytů, ale jako nárůst kvality, čímž se prodlužuje i životnost jednotlivých obytných objektů a zlepšuje se reprodukce bytového fondu, se každým rokem zvyšoval, což naznačuje příznivý trend (nárůst průměrně o 11,7 % ročně).

Dokončené stavby jsou nejvýznamnějším ukazatelem v bilanci bytového fondu a pro uspokojování aktuálních bytových potřeb obyvatelstva.

Rok 1997 byl v České republice druhým rokem vzestupu bytové výstavby po výrazném poklesu počtu dokončených bytů v polovině devadesátých let v etapě přechodu tržní ekonomiky a stavebnictví na tržní hospodářství.

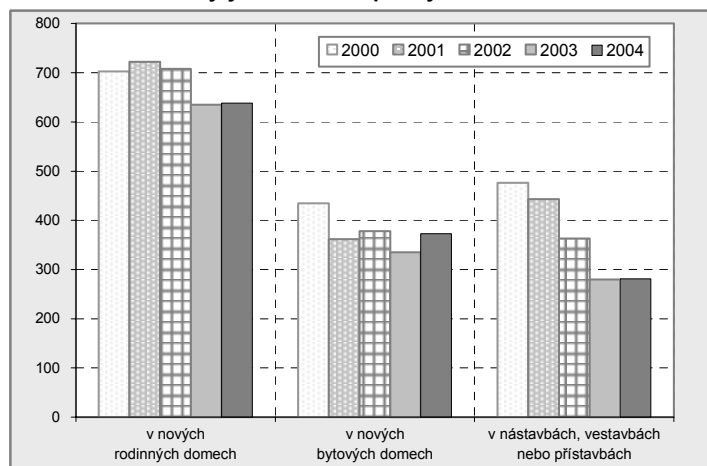
Počet dokončených bytů (tab. 4.2.5) v Olomouckém kraji v období 2001 až 2004 mírně rostl. Bylo dokončeno o 359 bytů více než v letech 1997 až 2000 (nárůst o 6 %). Ve srovnání s Českou republikou to byl opravdu jen mírný nárůst, v celé ČR došlo k nárůstu o více než pětadvacet procent.

Graf 6 Bytová výstavba

Z jednotlivých okresů kraje vzrostl hlavně počet dokončených bytů v okrese Olomouc (o 35,0 %) a jen mírně rostl v okresech Prostějov a Jeseník (13,1 % a 7,8 %). Naopak v okresech Přerov a Šumperk počet dokončených bytů klesl (o 32,4 % resp. o 15,6 %).

Graf 7 Dokončené byty ve stavbách pro bydlení

Počet dokončených bytů v přepočtu na 1 000 obyvatel (tzv. intenzita bytové výstavby) lépe odráží odlišnosti v bytové výstavbě jednotlivých územních celků. Intenzita bytové výstavby v letech 1997 – 2000 v Olomouckém kraji (9,2) byla v úhrnu mírně větší než v ČR (8,5). Ve druhém sledovaném období 2001 – 2004 sice intenzita úhrnem mírně rostla na 9,9 v Olomouckém kraji, ale v ČR rostla rychleji (10,9).

Olomoucký kraj se řadil mezi kraje, ve kterých je intenzita bytové výstavby v úhrnu mírně nižší než v ČR (Zlínský kraj 10,1, Královéhradecký 10,4 a Liberecký 10,1).

Hl. m. Praha a Středočeský kraj (15,1 resp. 15,6) byly kraje s nejvyšší intenzitou bytové

výstavby, na opačném pólu se nacházely kraje s nejnižší intenzitou výstavby - Ústecký (4,8), Karlovarský (6,7) a Moravskoslezský (6,6). Hodnota v závorce je úhrn za roky 2001 až 2004.

V jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností (ORP) Olomouckého kraje se intenzita bytové výstavby v úhrnu za období 2001 – 2004 pohybovala v rozmezí 3,1 – 15,1. Nejmenší (3,1) byla v ORP Šumperk, naopak největší intenzita bytové výstavby byla v ORP Litovel (15,1), ORP Olomouc (13,0) a v ORP Prostějov (12,7).

4.3 Ekonomická aktivita (zaměstnanost a mzdy, nezaměstnanost, dojíždka za prací)

Základní rozdělení obyvatelstva ve věku 15 let a více podle zařazení na trhu práce vyjadřuje ekonomický status. Populace je členěna na ekonomicky aktivní obyvatelstvo (zaměstnané a nezaměstnané) a obyvatelstvo ekonomicky neaktivní.

Tab. 4.3.1 Ekonomická aktivita (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	534,4	534,5	535,5	537,0	538,7	0,8	0,2
v tom:							
ekonomicky aktivní	319,5	312,0	317,3	316,1	312,6	-2,2	-0,5
v tom:							
zaměstnaní v NH	278,6	279,5	286,8	285,9	275,0	-1,3	-0,3
nezaměstnaní	40,8	32,5	30,5	30,2	37,6	-8,0	-2,1
ekonomicky neaktivní	214,9	222,5	218,3	220,9	226,1	5,2	1,3
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	59,8	58,4	59,2	58,9	58,0	¹⁾ -1,8	x
z toho ve věku:							
15 - 19 let	15,4	10,2	12,4	9,9	9,9	¹⁾ -5,5	x
20 - 24 let	69,2	64,6	62,4	63,5	57,2	¹⁾ -12,0	x
35 - 39 let	92,5	91,0	94,3	93,5	92,1	¹⁾ -0,5	x
45 - 49 let	91,8	93,0	91,3	90,8	91,1	¹⁾ -0,6	x
60 - 64 let	11,5	9,6	13,7	15,1	17,1	¹⁾ 5,6	x
v tom podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	26,3	21,7	25,6	20,7	21,4	¹⁾ -4,9	x
střední bez maturity	74,0	73,0	72,5	70,2	69,0	¹⁾ -5,0	x
střední s maturitou	67,5	66,2	66,2	67,4	64,9	¹⁾ -2,6	x
vysokoškolské	79,2	85,2	77,9	74,8	79,9	¹⁾ 0,7	x
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	¹⁾ -0,5	x
z toho ženy	15,9	12,7	12,1	12,8	15,1	¹⁾ -0,7	x

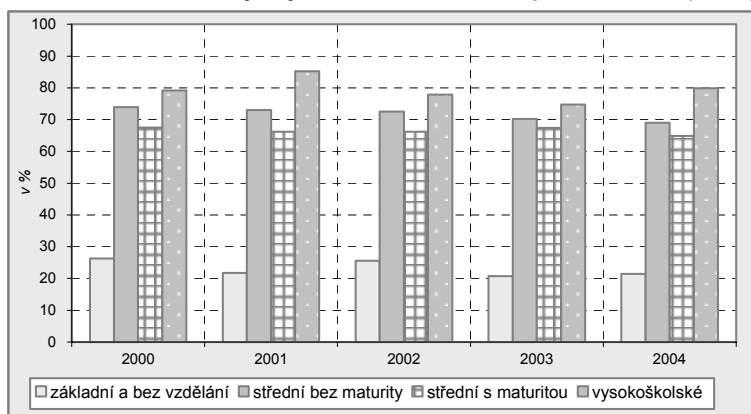
¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

V Olomouckém kraji se podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) počet obyvatel ve věku 15 a více let během pětiletého období (tab. 4.3.1) zvýšil z 534,4 tis. v roce 2000 na 538,7 tis. v roce 2004 (průměrně ročně o 0,2 %). Na nárůstu měly podíl lidé starší 30 let. Počet osob ve věku 15 až 29 let se snížil.

Počet ekonomicky aktivních lidí (tzv. pracovní potenciál kraje) se snížil z 319,5 tis. osob roce 2000 na 312,6 tis. osob (průměrně ročně klesl o 0,5 %). Pokles byl ovlivněn vývojem počtu zaměstnaných lidí v NH a počtem nezaměstnaných.

Během sledovaného období se počet zaměstnaných v NH zvyšoval z 278,6 tis. osob až na hodnotu 286,8 tis. osob v roce 2002. V následujícím roce se počet jen mírně snížil (285,9 tis. osob) a v roce 2004 došlo k prudšímu úbytku až na hodnotu nižší než v roce 2000 (275,0 tis. osob). Ve vývoji počtu nezaměstnaných (tj. lidí, kteří aktivně hledají práci) došlo k opačnému trendu. Od roku 2000 klesal počet nezaměstnaných (40,8 tis. osob) až do roku 2003 na nejnižší hodnotu pětiletého období (30,2 tis. osob) a v roce 2004 došlo k většímu nárůstu počtu nezaměstnaných na 37,6 tis. osob.

Graf 8 Míra ekon. aktivity obyv. ve věku 15 a více let podle vzdělání (VŠPS)

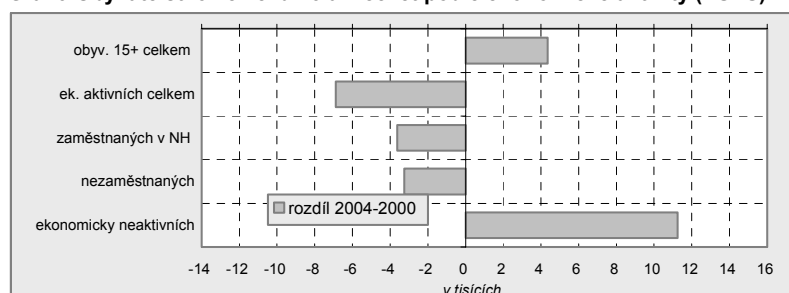
V Olomouckém kraji však došlo k nárůstu počtu ekonomicky neaktivních lidí. V roce 2000 byl počet ekonomicky neaktivních osob 214,9 tis. a vzrostl na hodnotu 226,1 tis. osob v roce 2004. Zvýšil se hlavně počet ekonomicky neaktivních lidí ve věkové skupině 15 až 29 let, neboť mladí lidé dávají přednost studiu před nástupem do zaměstnání. Tento nárůst potvrzuje snižující se míra aktivity v dané věkové skupině. Rovněž se zvýšil počet ekonomicky neaktivních lidí starších 60 let.

Míra ekonomické aktivity, která vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob 15 letých a starších, klesla z hodnoty 59,8 % v roce 2000 na hodnotu 58,0 % v roce 2004.

Nejvyšší míra ekonomické aktivity během období 2000 – 2004 byla ve věkové skupině 40 – 44 let, která se zvýšila během pětiletého období z 93,9 % v roce 2000 na 95,2 % v roce 2004. K výraznému poklesu míry ekonomické aktivity došlo u věkové skupiny 15 – 19 let, a to z 15,4 % v roce 2000 na 9,9 % v roce 2004 a také ve věkové skupině 20 – 24 let (pokles z 69,2 % v roce 2000 na 57,2 % v roce 2004). Naopak ve věkové skupině 60 – 64 let se míra ekonomické aktivity zvýšila, a to z 11,5 % v roce 2000 na 17,1 % v roce 2004.

Míra ekonomické aktivity podle vzdělání v Olomouckém kraji byla vyšší v závislosti na výšce vzdělání. U vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva byla míra ekonomické aktivity nejvyšší, ve sledovaném období se pohybovala kolem 80 % (v roce 2000 79,2 %, v roce 2004 jen mírné zvýšení na 79,9 %). Naopak k poklesu ekonomické aktivity došlo u všech ostatních skupin podle vzdělání. Míra ekonomické aktivity u lidí se základním vzděláním a bez vzdělání klesla z 26,3 % v roce 2000 na 21,4 % v roce 2004 a u lidí se středním vzděláním bez maturity klesla z 74,0 % v roce 2000 na 69,0 % v roce 2004. Mírnější pokles (-2,6 %) byl u lidí se středním vzděláním s maturitou, a to z 67,5 % v roce 2000 na 64,9 % v roce 2004.

Graf 9 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS)

K nejsledovanějším ekonomickým ukazatelům patří nezaměstnanost. V tab. 4.3.1 je uvedena tzv. obecná míra nezaměstnanosti (ukazatel získaný z výsledků VŠPS podle mezinárodních definic a doporučení, zjišťovaný ČSÚ, šetřené osoby jsou uváděny podle místa pobytu a určuje podíl nezaměstnaných v čitateli na celkové pracovní síle ve jmenovateli).

V Olomouckém kraji měla obecná míra nezaměstnanosti tendenci klesat z 12,8 % v roce 2000 na 9,6 % v letech 2002 a 2003, ale v roce 2004 došlo k jejímu opětovnému nárůstu až na hodnotu 12,0 %.

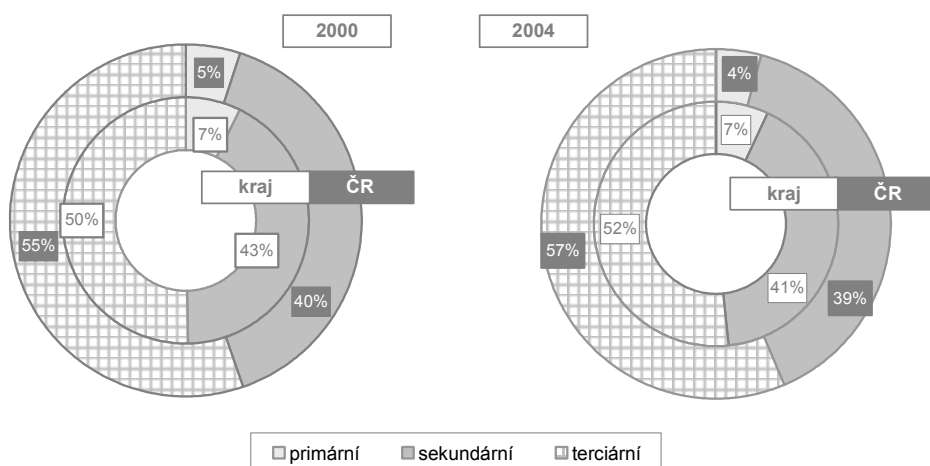
Tab. 4.3.2 Struktura zaměstnanosti podle sektorů (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zaměstnaní celkem (tis. osob)	278,6	279,5	286,8	285,9	275,0	-3,6
v tom v sektoru (%):						
primárním	7,3	7,3	6,5	7,1	7,0	¹⁾ -0,3
sekundárním	42,6	41,2	42,1	42,8	41,2	¹⁾ -1,3
terciárním	50,2	51,5	51,3	50,0	51,6	¹⁾ 1,5

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Ve struktuře zaměstnanosti podle jednotlivých sektorů NH došlo během pětiletého období k nárůstu zaměstnaných v terciární sféře. Zatímco v roce 2000 bylo zaměstnáno 50,2 % osob v terciárním sektoru, v roce 2004 už to bylo 51,6 % (nárůst 1,5 p. b.). V primárním i sekundárním sektoru dochází ve sledovaném období k úbytku zaměstnanosti. V sekundárním sektoru poklesla zaměstnanost z 42,6 % na 41,2 % (úbytek 1,3 p. b.) a v primárním sektoru byl úbytek 0,3 p. b. (pokles z 7,3 % v roce 2000 na 7,0 % zaměstnaných v roce 2004). Nárůst zaměstnaných v terciárním sektoru a úbytek zaměstnanosti v primárním a sekundárním sektoru je celorepublikový trend.

Graf 10 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů

V Olomouckém kraji došlo v terciární sféře k nárůstu zaměstnanosti v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží z 31,3 tis. v roce 2000 na 38,8 tis. zaměstnaných v roce 2004. K nárůstu došlo taktéž v odvětví zdravotní a sociální péče a veterinární činnosti (z 16,5 tis. zaměstnaných v roce 2000 na 21,2 tis. osob v roce 2004).

Naopak k úbytku zaměstnaných v terciární sféře došlo v oblasti vzdělávání (z 22,2 tis. zaměstnaných v roce 2000 na 17,0 tis. osob v roce 2004), ve veřejné správě a obraně (z 21,2 tis. osob v roce 2000 na 15,4 tis. osob v roce 2004) a nakonec také v dopravě a spojích (z 21,6 tis. osob v roce 2000 na 17,9 tis. osob v roce 2004).

Největší podíl zaměstnaných v sekundární sféře, ale také v celém NH Olomouckého kraje, byl ve zpracovatelském průmyslu (76,5 % ze sekundární sféry a 31,5 % v NH v roce 2004). Počet zaměstnaných v roce 2000 ve zpracovatelském průmyslu byl 86,5 tis. osob a do roku 2004 se zvýšil jen minimálně (86,8 tis. osob). Naopak k trvalejšímu poklesu zaměstnanosti v sekundární sféře v Olomouckém kraji došlo ve stavebnictví, a to z 27,4 tis. osob v roce 2000 na 23,2 tis. osob v roce 2004.

Nejmenší podíl zaměstnaných v Olomouckém kraji zaujímala primární sféra, ve které došlo k mírnému poklesu počtu zaměstnaných, a to hlavně v zemědělství (z 15,6 tis. osob v roce 2000 na 14,4 tis. osob v roce 2004).

Oproti celorepublikovému trendu byla v Olomouckém kraji větší zaměstnanost v primárním i sekundárním sektoru, naopak zaměstnanost v terciární sféře byla nižší než v ČR. Avšak pokles zaměstnanosti v sekundárním a primárním sektoru a nárůst zaměstnanosti v terciéru ve sledovaném období naznačuje, že se vývoj ve struktuře zaměstnanosti v Olomouckém kraji začíná blížit struktuře zaměstnanosti v ČR.

Průměrné mzdy v Olomouckém kraji jsou dlouhodobě nejnižší v České republice. Olomoucký kraj se zařadil na 13. místo mezi kraje v roce 2004 s průměrnou měsíční mzdou 15 448 Kč. Nižší mzdu než v našem kraji měli zaměstnanci v Karlovarském kraji (15 414 Kč). Průměrné mzdy jsou hodnocené podnikovou metodou (údaje jsou čerpány z výsledků zpracování statistických výkazů a jsou uvedeny za všechny osoby zahrnuté do evidenčního počtu zaměstnanců u ekonomických subjektů podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci. Územní třídění je provedeno podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu).

Srovnáme-li průměrný evidenční počet zaměstnanců mezi kraji, náš kraj se řadí na 9. místo s počtem 149 533 fyzických osob, kde téměř čtyřicet procent zaměstnanců kraje pracovalo v okrese Olomouc.

Tab. 4.3.3 Průměrné mzdy podle okresů^{*)}

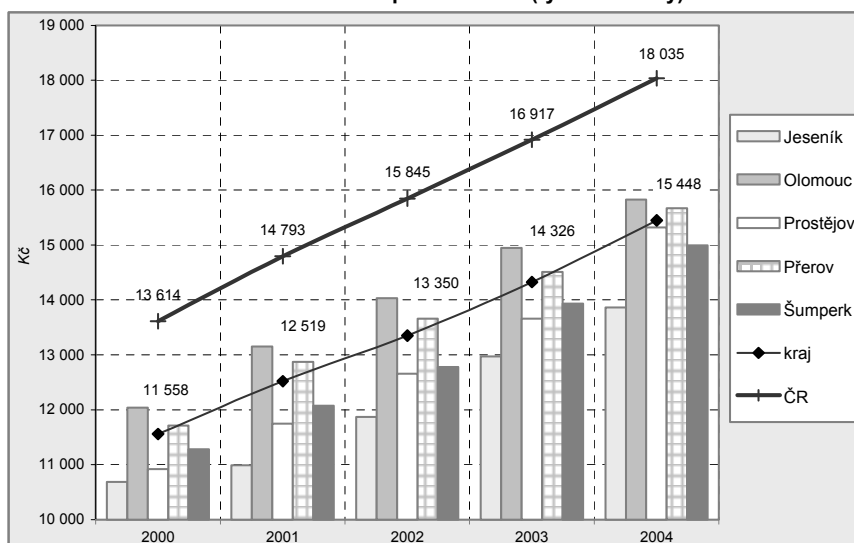
	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2004 (fyz. osoby)	Průměrná měsíční mzda zaměstnance (Kč)		Změna v %		Rozdíl oproti průměru			
		2000	2004	2004/2000	průměrná roční	kraje (%)		ČR (%)	
						2000	2004	2000	2004
Česká republika	3 198 854	13 614	18 035	32,5	7,3	x	x	x	x
Olomoucký kraj	149 533	11 558	15 448	33,7	7,5	x	x	-15,1	-14,3
v tom okresy:									
Jeseník	7 069	10 687	13 860	29,7	6,7	-7,5	-10,3	-21,5	-23,1
Olomouc	56 154	12 042	15 828	31,4	7,1	4,2	2,5	-11,5	-12,2
Prostějov	27 585	10 916	15 322	40,4	8,8	-5,6	-0,8	-19,8	-15,0
Přerov	29 603	11 709	15 669	33,8	7,6	1,3	1,4	-14,0	-13,1
Šumperk	29 121	11 280	14 995	32,9	7,4	-2,4	-2,9	-17,1	-16,9

^{*)} subjekty se sídlem na území (bez podniků do 20 zaměstnanců)

V průběhu let 2000 – 2004 se průměrná měsíční mzda v Olomouckém kraji průměrně ročně zvyšovala o 7,5 % (v ČR o 7,3 %). V roce 2000 byla průměrná mzda v kraji o 15,1 % nižší než průměr ČR a v roce 2004 byla nižší o 14,3 %. V porovnání celorepublikové průměrné mzdy s okresními mzdami se prohloubil propad mzdy v okrese Jeseník (z -21,5 % v roce 2000 na -23,1 % v roce 2004) a taktéž poklesl rozdíl mzdy v okrese Olomouc oproti průměru ČR (z -11,5 % v roce 2000 na -12,2 % v roce 2004) i přesto, že zde byla mzda v porovnání s ostatními okresy v kraji nejvyšší. V okresech Prostějov, Přerov a Šumperk se propad mezd proti celorepublikovému průměru snížil.

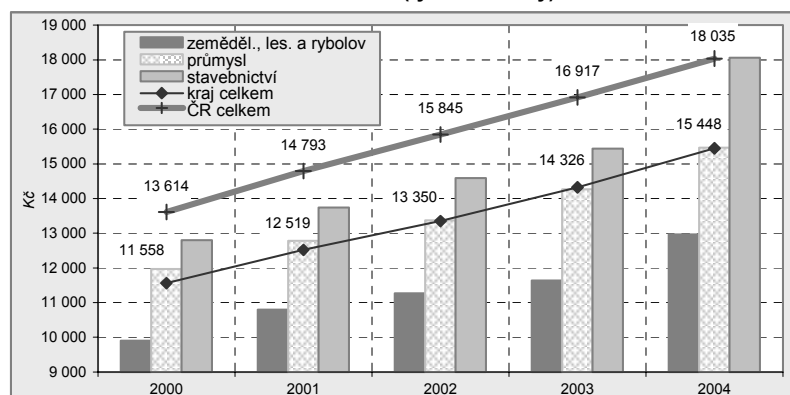
Nejvyšší mzdy v kraji měli během pětiletého období zaměstnanci v okrese Olomouc (v roce 2004 byla mzda 15 828 Kč), ve kterém však průměrný nárůst (o 7,1 %) byl ve srovnání s ostatními okresy druhý nejmenší. Naopak největší nárůst průměrné měsíční mzdy od roku 2000 do roku 2004 zaznamenali zaměstnanci v okrese Prostějov (mzda vzrostla z 10 916 Kč na 15 322 Kč). Nejpomaleji rostla mzda v okrese Jeseník (z 10 687 Kč v roce 2000 na 13 860 Kč v roce 2004, průměrný meziroční nárůst 6,7 %).

Graf 12 Průměrná hrubá měsíční mzda podle okresů (fyzické osoby)

Nejvíce se průměrné mzdy v jednotlivých odvětvích hospodářství v Olomouckém kraji ročně zvyšovaly ve vzdělávání (9,9 %), zdravotní a sociální péči (9,3 %), veřejné správě a obraně (9,2 %) a ve stavebnictví (9,0 %). Nejmenší roční nárůst průměrné mzdy měla odvětví dopravy, skladování a spojů (5,4 %). V odvětví činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj se průměrná mzda meziročně zvýšila o 5,5 % a v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží byl meziroční nárůst 5,6 %.

Graf 11 Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby)

Právě ve vzdělávání se průměrná mzda v letech 2000 – 2004 zvýšila nejvíce (z 10 987 Kč v roce 2000 na 16 040 Kč v roce 2004). Následovalo odvětví zdravotní a sociální péče, kde průměrná mzda vzrostla z 11 673 Kč v roce 2000 na 16 683 Kč v roce 2004. Ve veřejné správě a obraně se průměrná mzda zvýšila z 12 171 Kč v roce 2000 na 17 317 Kč v roce 2004. Jedny z nejvyšších průměrných mezd v Olomouckém kraji měly odvětví stavebnictví (v roce 2000 činila průměrná mzda 12 800 Kč a v roce 2004 18 062 Kč) a odvětví

dobývání nerostných surovin (v roce 2000 byla průměrná mzda 13 992 Kč a v roce 2004 18 841 Kč). Naopak nejnižší mzdy v Olomouckém kraji byly v odvětví ubytování a stravování. V roce 2000 činila průměrná mzda 7 439 Kč a v roce 2004 byla 9 992 Kč. Dále v ostatních veřejných a sociálních službách, kde v roce 2000 činila průměrná mzda 9 470 Kč a v roce 2004 byla 12 279 Kč a v zemědělství a lesnictví byla průměrná mzda v roce 2000 9 896 Kč a v roce 2004 vzrostla na 12 964 Kč.

Na základě výsledků SLDB 2001 byla zpracována data o dojížděcí a vyjížděcí za prací a do škol v Olomouckém kraji. V rámci kraje převažovala vyjíždka z obce za prací (117 465 osob) nad dojíždkou (110 462 osob). Tzn., že saldo dojíždky bylo záporné. Do Olomouckého kraje dojíždělo o 7 003 osob méně než z něj vyjíždělo. Jen v jediném okrese, a to v okrese Olomouc, převažovala dojíždka do obce (41 649 osob) nad vyjíždkou z obce (37 483 osob). Okres Olomouc má významné postavení v kraji se 100 tis. městem Olomouc jako jádrem okresu. V ostatních okresech kraje více osob z obcí vyjíždělo než do obcí okresu dojíždělo. Nejvyšší záporné saldo měl okres Prostějov (- 4 189 osob), nejnižší okres Jeseník (- 1 056 osob).

Tab. 4.3.4 Dojíždka za prací podle okresů

	Dojíždějící do obce			Vyjíždějící z obce			Rozdíl dojíždějící - vyjíždějící		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Olomoucký kraj	110 462	67 489	42 973	117 465	70 770	46 695	-7 003	-3 281	-3 722
v tom okresy:									
Jeseník	6 623	3 842	2 781	7 679	4 603	3 076	-1 056	-761	-295
Olomouc	41 649	25 837	15 812	37 483	22 406	15 077	4 166	3 431	735
Prostějov	17 543	10 024	7 519	21 732	13 192	8 540	-4 189	-3 168	-1 021
Přerov	23 132	14 876	8 256	25 133	15 248	9 885	-2 001	-372	-1 629
Šumperk	21 515	12 910	8 605	25 438	15 321	10 117	-3 923	-2 411	-1 512

Vzhledem k tomu, že se jen zvolna během 90. let začal vytvářet trh s byty a ve středoevropských poměrech není tak obvyklé stěhovat se za prací, projeví se změny v rozmístění pracovních příležitostí větší vyjíždkou za prací. Z celkového počtu vyjíždějících z obce za prací (117 465 osob) v Olomouckém kraji denně vyjíždělo 97 643 osob, což představovalo 83 %.

Z celkového počtu vyjíždějících osob za prací největší počet směřoval podle odvětví NH do průmyslu (36,0 % z celkového počtu vyjíždějících), a to ve všech okresech kraje, druhým odvětvím bylo stavebnictví (10,4 %). Do odvětví školství, zdravotnictví a soc. činnost mířilo 10,7 % z celkového počtu vyjíždějících osob.

Z krajského města Olomouc vyjíždělo za prací 13,6 % zaměstnaných osob a hlavním směrem denní vyjíždky byly Hlubočky. Z města Jeseník vyjíždělo 29,4 % zaměstnaných osob převážně denně do České

Vsi. Město Olomouc bylo také hlavním směrem denní vyjížděky pro města Prostějov a Přerov, odkud vyjíždělo 17,1 % (Prostějov) resp. 20,0 % zaměstnaných (Přerov). Ze Šumperku vyjíždělo za prací 20,5 % zaměstnaných, převažující počet osob směřoval do Rapotína.

Tab. 4.3.5 Intenzita vyjížděky a obsazená pracovní místa podle okresů

	Podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště (%)			Obsazená pracovní místa			Obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných ¹⁾		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Olomoucký kraj	41,3	60,2	39,8	277 507	153 349	124 158	975	979	971
v tom okresy:									
Jeseník	41,4	59,9	40,1	17 482	9 443	8 039	943	925	965
Olomouc	36,6	59,8	40,2	106 558	59 326	47 232	1 041	1 061	1 016
Prostějov	45,3	60,7	39,3	43 784	23 180	20 604	913	880	953
Přerov	44,1	58,3	37,8	57 314	32 521	24 793	966	989	938
Šumperk	45,2	60,2	39,8	52 369	28 879	23 490	930	923	940

¹⁾ bydlících na příslušném území

V rámci Olomouckého kraje byl podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště 41,3 %. Z hlediska pohlaví převažovaly v podílu vyjíždějících zaměstnaných osob muži (podíl vyjíždějících zaměstnaných mužů v kraji byl 60,2 %).

V rámci jednotlivých odvětví byl nejvyšší podíl vyjíždějících zaměstnaných osob v kraji v odvětví doprava a telekomunikace (47,4 %), dále ve stavebnictví (46,7 %) a třetím odvětvím byl průmysl (46,4 %). Z obcí okresu Jeseník byl nejvyšší podíl vyjíždějících zaměstnaných osob v odvětví doprava a telekomunikace (49,9 %) a dále v průmyslu (47,5 %). Z obcí okresu Olomouc, kde byl podíl vyjíždějících zaměstnaných osob v porovnání s ostatními okresy nejnižší, byly průmysl (43,3 %) a stavebnictví (41,4 %) hlavními odvětvími vyjížděky zaměstnaných osob. Z obcí okresu Prostějov a Přerov byl podíl vyjíždějících zaměstnaných osob nejvyšší v odvětví doprava a telekomunikace (54,9 % resp. 48,8 %) a ve stavebnictví (53,0 % resp. 47,0 %). V opačném pořadí odvětví byl podíl vyjíždějících zaměstnaných z obcí okresu Šumperk, a to nejvyšší podíl vyjíždějících zaměstnaných osob byl ve stavebnictví (51,0 %) a druhým odvětvím byla doprava a telekomunikace (50,9 %).

Z celkového počtu obsazených pracovních míst v našem kraji (277 507) bylo téměř čtyřicet procent v okrese Olomouc. Nejméně obsazených pracovních míst v kraji měl okres Jeseník (17 482, tj. 6,3 % z celkového počtu obsazených míst v kraji). Okres Prostějov vykazoval z okresů Olomouckého kraje druhý nejmenší počet obsazených pracovních míst (43 784) a vyznačoval se oproti ostatním okresům kraje vyšším podílem obsazených pracovních míst pro ženy (47,1 %, v kraji 44,7 %) z celkového počtu obsazených pracovních míst v okrese.

Okres Olomouc měl nejvíce pracovních příležitostí v kraji. Na 1 000 bydlících zaměstnaných v okrese připadlo 1 041 obsazených pracovních míst. Ostatní okresy Olomouckého kraje nabízely méně než tisíc pracovních míst na 1 000 bydlících zaměstnaných (okres Přerov 966, okres Jeseník 943, okres Šumperk 930). Nejméně obsazených pracovních míst na 1 000 bydlících zaměstnaných bylo v okrese Prostějov (913).

Ze 13 center dojížděky (centra ORP) měla nejvyšší počet obsazených pracovních míst na 1 000 bydlících zaměstnaných města Olomouc (1 371), Šumperk (1 347) a Prostějov (1 312), naopak nejméně nabízela města Šternberk (996), Litovel (1 002) a Konice (1 053).

Počet obsazených pracovních míst na 1 000 bydlících zaměstnaných v Olomouckém kraji se od roku 1991 snížil z 989 na 975 míst v roce 2001, jen v okrese Olomouc došlo k nárůstu obsazených pracovních míst z 1 030 v roce 1991 na 1 041 v roce 2001, v ostatních okresech došlo k úbytku obsazených pracovních míst.

V jednotlivých centrech dojížděky (centra ORP) se počet obsazených pracovních míst na 1 000 bydlících zaměstnaných nejvíce zvýšil od roku 1991 do roku 2001 ve městě Olomouc (růst o 236 míst), v Mohelnici (137 míst) a v Lipníku nad Bečvou (119 míst). Naopak největší pokles byl v Konici (pokles o 179 míst), v Litvli (92 míst), ve Šternberku (24 míst). Ve městě Šumperk byl nárůst nulový.

Bilance nezaměstnanosti je v Olomouckém kraji dlouhodobě nepříznivá. Po cele hodnocené období byla nezaměstnanost v našem kraji třetí nejvyšší mezi 14 kraji v ČR za kraji Moravskoslezským a Ústeckým.

Tab. 4.3.6 Nezaměstnanost k 31. 12.

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 092	37 215	39 395	40 770	39 591	3,9	1,0
z toho:							
ženy	18 566	17 982	19 055	19 980	19 717	6,2	1,5
občané se změněnou pracovní schopností (ZPS)	4 747	4 870	5 018	5 248	5 518	16,2	3,8
absolventi a mladiství	4 910	4 708	4 859	3 957	3 412	-30,5	-8,7
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek před nástupem do zaměstnání	13 503	13 397	14 454	14 344	10 192	-24,5	-6,8
Míra registrované nezaměstnanosti v % ¹⁾	11,9	11,8	12,2	12,5	12,5	²⁾ 0,7	x
Volná pracovní místa celkem	3 684	3 264	2 906	2 493	2 513	-31,8	-9,1
z toho pro občany se ZPS	629	107	96	49	118	-81,2	-34,2
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	10	11	14	16	16	52,4	11,1

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

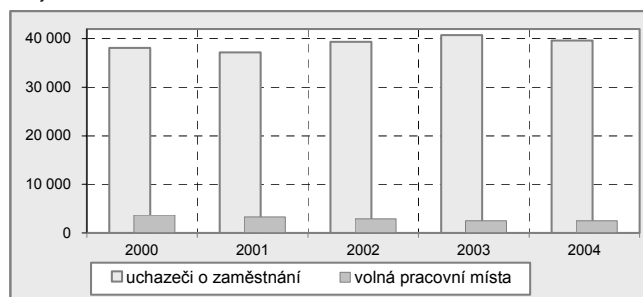
²⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Počet uchazečů o zaměstnání celkem se zvýšil o 3,9 % porovnáme-li výchozí stav počtu uchazečů z roku 2000 (38 092 osob) s posledním námi sledovaným rokem 2004 (39 591 osob). Průměrně ročně rostl tento počet o 1 %. Zároveň ale došlo ke snižování počtu volných pracovních míst (průměrný roční pokles o 9,1 %). Porovnáme-li rok 2004 a 2000, počet volných pracovních míst klesl o 31,8 % (z 3 684 v roce 2000 na 2 513 v roce 2004).

Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo se každým rokem zvyšoval, průměrně ročně o 11,1 %. V roce 2000 na 1 volné pracovní místo připadlo v Olomouckém kraji 10 uchazečů, v roce 2004 už jich bylo 16. Nejnižší počet uchazečů na 1 volné pracovní místo z jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) Olomouckého kraje měl v roce 2004 správní obvod Prostějov (5,6). Nejvyšší počet

Graf 13 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa

Zdroj: MPSV

uchazečů na 1 volné pracovní místo měl ORP Mohelnice, kde na 1 volné pracovní místo připadalo 57 uchazečů o zaměstnání. Procento uchazečů pobírající příspěvek před nástupem do zaměstnání se pohyboval až do roku 2003 kolem 35 % z celkového počtu uchazečů. V roce 2004 tento počet klesl na 10 192 (pokles o 10 % vzhledem k roku 2003, tj. na 25,7 % celkového počtu uchazečů). Tento pokles se dá vysvětlit tím, že v polovině roku 2004 došlo ke změně metodiky úřadu práce a ke zpřísnění podmínek pobírání příspěvku v nezaměstnanosti. Počet nezaměstnaných žen rostl ve sledovaném období o něco

více než počet uchazečů o zaměstnání celkem (ročně průměrně o 1,5 %). V roce 2004 bylo v kraji z celkového počtu uchazečů o zaměstnání 49,8 % žen. Od roku 2000 vzrostl počet uchazečů se změněnou pracovní schopností (ZPS) - průměrně ročně o 3,8 %. Z celkového počtu uchazečů měl v roce 2004 každý sedmý ZPS. Naopak počet absolventů škol a mladistvých průměrně ročně klesal o 8,7 %. Srovnáme-li rok 2000 (počet absolventů 4 910 osob) s rokem 2004 (počet absolventů 3 412), byl tento pokles 30,5 %.

Ve struktuře uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti (tab. 4.3.7) došlo ve sledovaném období k nárůstu počtu uchazečů s délkou nezaměstnanosti do tří měsíců. Zatímco v roce 2000 byl podíl uchazečů o zaměstnání s délkou nezaměstnanosti do tří měsíců 24,8 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání, v roce 2004 se tento podíl zvýšil na 28,3 %. Během sledovaného období byla skupina nezaměstnaných s délkou nezaměstnanosti do tří měsíců početně největší.

Druhou nejpočetnější skupinou uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti byli dlouhodobě uchazeči s délkou nezaměstnanosti nad 24 měsíců, jejichž počet průměrně ročně vzrůstal o 5,6 %. V roce 2004 byl každý čtvrtý nezaměstnaný v Olomouckém kraji nezaměstnaný dlouhodobě.

Tab. 4.3.7 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 092	37 215	39 395	40 770	39 591	3,9	1,0	100,0	100,0
v tom s délkou nezaměstnanosti:									
do 3 měsíců	9 430	9 500	9 432	9 795	11 209	18,9	4,4	24,8	28,3
3 - 6 měsíců	6 606	6 705	7 315	7 289	6 507	-1,5	-0,4	17,3	16,4
6 - 9 měsíců	3 841	3 766	4 373	4 104	3 177	-17,3	-4,6	10,1	8,0
9 - 12 měsíců	2 719	2 684	2 998	3 204	2 658	-2,2	-0,6	7,1	6,7
12 - 24 měsíců	7 419	5 557	6 215	6 729	5 993	-19,2	-5,2	19,5	15,1
nad 24 měsíců	8 077	9 003	9 062	9 649	10 047	24,4	5,6	21,2	25,4

Ve struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku došlo ve sledovaném období k přesunu většího počtu uchazečů o zaměstnání do starších věkových kategorií. V roce 2000 byli nejpočetnější skupinou uchazeči o zaměstnání do 25 let věku (10 024 uchazečů). V roce 2004 jejich počet klesl o 20 % na 8 021 uchazečů.

Tab. 4.3.8 Uchazeči o zaměstnání podle věku k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 092	37 215	39 395	40 770	39 591	3,9	1,0	100,0	100,0
v tom ve věku:									
do 25	10 024	9 482	9 897	9 413	8 021	-20,0	-5,4	26,3	20,3
25 - 34	9 304	9 289	9 611	10 004	9 756	4,9	1,2	24,4	24,6
35 - 44	7 999	7 662	7 705	8 069	8 166	2,1	0,5	21,0	20,6
45 - 54	9 144	8 950	9 411	9 881	10 109	10,6	2,5	24,0	25,5
55 - 59	1 536	1 736	2 597	3 121	3 182	107,2	20,0	4,0	8,0
60 a více	85	96	174	282	357	320,0	43,2	0,2	0,9

V roce 2004 byli nejpočetnější skupinou uchazeči o zaměstnání ve věku 45 – 54 let (10 109 osob). Od roku 2000 se dvojnásobně zvýšil počet uchazečů ve věku 55 – 59 (lidé před odchodem do důchodu) na 3 182 uchazečů a počet uchazečů ve věku nad 60 let se zvýšil dokonce čtyřikrát z 85 na 357. Přestože dochází k nárůstu počtu nezaměstnaných ve starších věkových skupinách, v Olomouckém kraji byli v roce 2004 dva ze tří uchazečů o zaměstnání mladší 45 let.

Tab. 4.3.9 Kvalifikační struktura uchazečů o zaměstnání k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/ 2000	Struktura v %	
							2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 092	37 215	39 395	40 770	39 591	103,9	100,0	100,0
v tom:								
základní vzdělání vč. bez vzdělání vyučení	10 400	10 348	11 002	11 353	10 964	105,4	27,3	27,7
nižší střední vzdělání	568	674	808	814	970	170,8	1,5	2,5
střední školy bez maturity	441	453	429	420	402	91,2	1,2	1,0
ÚSO s vyučením i maturitou	1 974	1 553	1 779	1 853	1 710	86,6	5,2	4,3
ÚSO s maturitou bez vyučení	5 533	5 481	5 776	5 934	5 760	104,1	14,5	14,5
úplné střední všeobecné vzdělání	1 220	1 164	1 185	1 228	1 193	97,8	3,2	3,0
vyšší odborné vzdělání	218	394	295	275	262	120,2	0,6	0,7
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	1 215	1 170	1 320	1 348	1 405	115,6	3,2	3,5

Podíváme-li se na počty uchazečů podle vzdělání (tab. 4.3.9), počet uchazečů o zaměstnání v roce 2004 byl nejvyšší u osob vyučených (16 925, tj. 42,7 % z celkového počtu uchazečů) a se základním vzděláním vč. osob bez vzdělání (10 964, tj. 27,7 % z celkového počtu uchazečů). Během sledovaného období obě skupiny zaznamenaly mírný nárůst počtu uchazečů a nadále zůstaly nejpočetnějšími skupinami uchazečů o zaměstnání.

Třetí nejpočetnější skupinou uchazečů o zaměstnání podle vzdělání byli uchazeči s ÚSO s maturitou bez vyučení, jejichž počet se ve sledovaném období mírně zvýšil, a v kvalifikační struktuře všech uchazečů zaujímali v roce 2000 i v roce 2004 14,5 %. V letech 2000 – 2004 nejvíce vzrostl počet uchazečů o zaměstnání s nižším středním vzděláním (nárůst 70,8 %), ale v kvalifikační struktuře zaujímali v roce 2004 pouze 2,5 %.

**Tab. 4.3.10 Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. podle okresů
(podle metodiky platné do 30. 6. 2004)**

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	8,8	8,9	9,8	10,3	10,3	1,5
Olomoucký kraj	11,9	11,8	12,2	12,5	12,5	0,6
v tom okresy:						
Jeseník	13,2	14,8	16,9	18,2	19,0	5,8
Olomouc	11,4	11,0	11,6	11,8	11,2	-0,2
Prostějov	10,4	10,1	10,0	10,2	10,6	0,2
Přerov	14,2	12,5	12,8	13,8	13,5	-0,7
Šumperk	11,3	12,8	13,1	12,5	13,3	2,0

Míra registrované nezaměstnanosti je ukazatel sledující nezaměstnanost. Tento ukazatel zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě statistik Úřadů práce (tab. 4.3.10). Liší se od obecné míry nezaměstnanosti (tab. 4.3.1), kterou zjišťuje ČSÚ na základě Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), metodikou a způsobem zpracování.

Zatímco v roce 2000 dosáhla míra registrované nezaměstnanosti v kraji 11,9 %, v roce 2004 byla 12,5 % (počítáno podle původní metodiky platné do 30. 6. 2004). Podle nové metodiky platné od 1. 7. 2004 byla míra registrované nezaměstnanosti v Olomouckém kraji nižší, a to 11,7 % (podle nové metodiky došlo ke zpřesnění výpočtu, počítá se s dosažitelnými neumístěnými uchazeči o zaměstnání a ve výpočtu jsou zahrnuti také pracující cizinci). V České republice se míra registrované nezaměstnanosti pohybovala od 8,8 % v roce 2000 do 10,3 % v roce 2004.

Okresy Olomouckého kraje se hodnotou míry registrované nezaměstnanosti umístily ve druhé polovině žebříčku všech 77 okresů ČR. Zatímco okresy Prostějov a Olomouc, které měly míru registrované nezaměstnanosti „nejmenší“ v kraji, v pořadí všech okresů obsadily místa kolem padesátky, okres Jeseník, který měl v kraji nejvyšší míru registrované nezaměstnanosti, se řadil na poslední místa žebříčku okresů v ČR (v roce 2004 na 75. místě).

Okres Jeseník byl tedy nejvíce „postižený“ - tzn. s velkou mírou registrované nezaměstnanosti v Olomouckém kraji. Nezaměstnanost vystoupala až na 19,0 % v roce 2004 z 13,2 % v roce 2000 (nárůst o 5,8 p. b.). Také v okrese Šumperk došlo k nárůstu míry registrované nezaměstnanosti o 2,0 p. b., tj. z 11,3 % v roce 2000 na 13,3 % v roce 2004. V ostatních okresech Olomouckého kraje došlo buď k mírnému poklesu míry registrované nezaměstnanosti (v okrese Přerov z 14,2 % v roce 2000 na 13,5 % v roce 2004) nebo se míra registrované nezaměstnanosti během čtyřletého období držela kolem 11 % (okres Olomouc) resp. 10 % (okrese Prostějov).

Ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností (ORP) registrovaná míra nezaměstnanosti dlouhodobě převyšuje úroveň průměrné míry nezaměstnanosti v ČR. Míra nezaměstnanosti v ORP je vypočtena jako podíl počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12. příslušného roku a počtu osob ekonomicky aktivních podle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. V jednotlivých správních obvodech se míra nezaměstnanosti pohybovala v rozmezí od 10,2 % (ORP Mohelnice) do 15,1 % (ORP Uničov) v roce 2000 a v rozmezí od 9,5 % (ORP Olomouc) do 18,4 % (ORP Jeseník) v roce 2004.

Dlouhodobě nejvyšší míru nezaměstnanosti a tedy nejvíce postiženými správními obvody byly ORP Jeseník, ORP Lipník nad Bečvou a ORP Uničov. V roce 2004 byla míra nezaměstnanosti v těchto jmenovaných ORP: 18,4 % ORP Jeseník, 17,0 % ORP Lipník nad Bečvou a v ORP Uničov 16,0 %. V těchto ORP byla vysoká míra nezaměstnanosti i v roce 2000, a to 13,6 % v ORP Jeseník, 15,0 % v ORP Lipník nad Bečvou a 15,1 % v ORP Uničov.

Naopak nejnižší registrovanou míru nezaměstnanosti ze všech správních obvodů obcí z rozšířenou působností Olomouckého kraje vykazovaly ve sledovaném období ORP Olomouc a ORP Prostějov. V roce 2004 byla míra nezaměstnanosti v ORP Olomouc 9,5 % a v ORP Prostějov 10,5 %. V ORP Olomouc byla míra nezaměstnanosti v roce 2004 nižší než míra registrované nezaměstnanosti v ČR.

4.4 Školství

V důsledku demografických změn, zejména snižováním počtu narozených dětí, dochází k poklesu počtu dětí navštěvujících mateřské a základní školy, s tím souvisí úbytek počtu těchto škol a jejich pedagogických pracovníků.

Ve školním roce 1992/1993 bylo v Olomouckém kraji 535 mateřských škol s 1 089 třídami, které navštěvovalo 21 853 dětí a o tyto děti se staralo 2 127 učitelů. Ve školním roce 2000/2001 bylo již o 92 mateřských škol méně, počet dětí poklesl o 3 257. V posledním sledovaném roce 2004/2005 došlo opět ke snížení, a to oproti roku 2000/2001 o 90 mateřských škol, 30 tříd, 43 učitelů a 13 dětí. Důvodem může být i situace, že maminky na mateřské dovolené s mladším dítětem do 3 respektive do 4 let věku si většinou starší dítě nechávají doma a mateřskou školu začne dítě navštěvovat až poslední rok před nástupem do školy základní nebo vůbec.

Během analyzovaných let 2000 – 2004 nedocházelo jen ke snižování počtu mateřských škol, tříd, dětí, ale i učitelů. Ve školním roce 2000/2001 vyučovalo v mateřských školách v Olomouckém kraji 1 545 učitelů, v následujících letech docházelo k poklesům až na 1 502 učitelů ve školním roce 2004/2005, což znamenalo snížení o 43 osob. S klesajícími počty učitelů v mateřských školách a snížením počtu těchto škol dochází k růstu průměrného počtu dětí připadajících na 1 učitele, třídu i školu. V prvním sledovaném školním roce 2000/2001 připadalo na 1 učitele 12 dětí, na 1 třídu 22 dětí a na 1 mateřskou školu 42 dětí. V roce 2004/2005 se počty zvýšily, a to na 12 dětí na 1 učitele, 23 dětí na 1 třídu a 53 dětí na 1 mateřskou školu.

Pro srovnání, v předešlých letech (ve školním roce 1992/1993) připadlo v Olomouckém kraji na 1 učitele 10 dětí, na 1 třídu 20 dětí a na 1 mateřskou školu 41 dětí.

Tab. 4.4.1 Mateřské a základní školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Mateřské školy	443	428	422	374	353	-90
třídy	838	827	829	814	808	-30
učitelé	1 545	1 527	1 535	1 514	1 502	-43
děti	18 596	18 447	18 572	18 472	18 583	-13
Základní školy	299	297	296	290	279	-20
třídy	3 174	3 093	3 026	2 906	2 736	-438
učitelé	4 475	4 376	4 342	4 264	4 036	-439
žáci	67 280	65 248	62 834	60 335	57 455	-9 825

Na základních školách je situace obdobná jako v mateřských školách. Základní školy zajišťují povinnou školní docházku. Do 90. let bylo v České republice základní vzdělání zajišťováno základními školami nebo zvláštními či speciálními. Od roku 1989 se situace postupně měnila. Vešla v platnost Novela zákona č. 172/90 Sb., která zkrátila povinnou školní docházku z deseti na devět let, ale prodloužila počet ZŠ z osmi na devět let. Se vznikem víceletých gymnázií mohli žáci po úspěšných přijímacích zkouškách být přijati na šestiletá (ze 7. tříd) a osmiletá gymnázia (z 5. tříd). V roce 1995 proběhla další novela ve školství. Základní škola začala být tvořena 1. stupněm (1. – 5. ročník) a 2. stupněm (6. – 9. ročník). Tato novela zákona vstoupila v platnost ve školním roce 1996/1997.

Počet základních škol v Olomouckém kraji od školního roku 1992/1993 do roku 1994/1995 rostl, přibýlo 7 základních škol. Od roku 1995/1996 počet základních škol výrazně klesal, což můžeme přičítat jak odchodu žáků na víceletá gymnázia, tak snižování počtu dětí ve věku, kdy by měly navštěvovat základní školu. Dalším důvodem k snižování počtu základních škol bylo rušení základních škol na malých obcích pro nedostatek žáků. V menších obcích také docházelo ke slučování několika základních škol pod jedno ředitelství, případně slučování mateřské a základní školy pod jedno vedení.

V roce 2004/2005 měl Olomoucký kraj jen 279 základních škol, což bylo o 31 škol méně než v roce 1995/1996. Tak jako v mateřských školách dochází i v základních školách k poklesu počtu žáků, a to za posledních pět let o 9 825 dětí. U počtu učitelů vidíme také úbytek, v roce 2004/2005 oproti roku 2000/2001 pokles o 439 učitelů.

Tab. 4.4.2 Střední školy

Zdroj: ÚIV

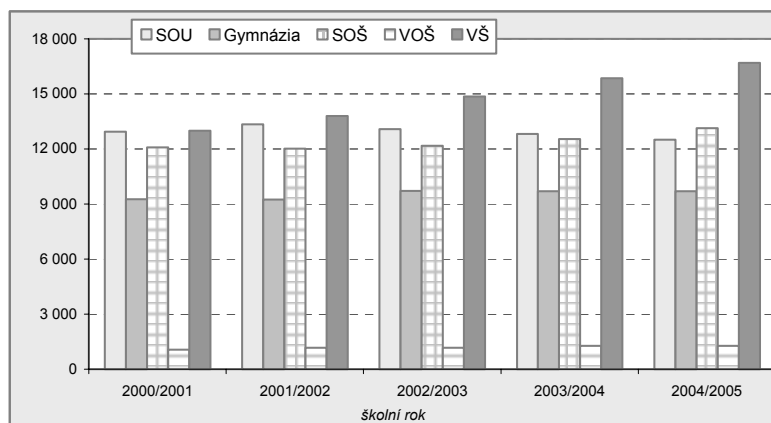
	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Střední odborná učiliště	44	43	41	42	41	-3
třídy	512	528	505	497	480	-32
učitelé	821	854	830	829	816	-5
mistři odborného výcviku	554	553	534	554	556	2
učni	12 940	13 340	13 080	12 818	12 495	-445
Gymnázia	20	20	20	20	20	-
třídy	331	325	341	337	335	4
učitelé	781	757	790	780	793	12
studenti	9 256	9 232	9 715	9 684	9 695	439
Střední odborné školy	47	47	47	48	48	1
třídy	414	412	412	422	434	20
učitelé	1 127	1 173	1 168	1 208	1 250	123
studenti	12 086	12 014	12 179	12 537	13 124	1 038
Vyšší odborné školy	7	7	7	7	7	-
studijní skupiny	47	51	56	60	58	11
učitelé	129	143	151	153	162	33
studenti	1 054	1 156	1 156	1 261	1 275	221

Důsledkem snížení žáků základních škol je redukce počtu škol a tříd a s tím související pokles průměrného počtu žáků na 1 školu. Zatímco ve školním roce 1992/1993 připadlo na 1 školu 231 žáků, v roce 2000/2001 to bylo 225 dětí na 1 školu a v posledním sledovaném školním roce 2004/2005 již jen 206 dětí na 1 školu.

Ve školním roce 2004/2005 měl Olomoucký kraj 20 gymnázií, 48 středních odborných škol a 41 středních odborných učilišť. Zatímco u středních odborných učilišť vidíme pokles jejich počtu, u ostatních typů středního vzdělání dochází k růstu počtu jak tříd, učitelů, tak i žáků.

Ve školním roce 2000/2001 se v Olomouckém kraji učilo 12 940 učňů ve 44 učilištích. V roce 2004/2005 se počet odborných učilišť snížil na 41 a počet učňů poklesl o 445 osob. Žáci končící základní školy raději dále pokračovali na středních odborných

Graf 14 Studenti středních a vysokých škol

školách nebo gymnáziích, na kterých někteří studovali již od 6. třídy (osmiletá gymnázia). Počet gymnázií v našem kraji zůstává stejný, došlo však ke zvýšení počtu studentů o 439 osob (jsou zde započítáni všichni studenti, nejen studenti denního studia).

U všech typů středního vzdělání došlo ve sledovaných letech ke zvýšení počtu studentů nebo učňů na 1 třídu nebo 1 školu.

Po roce 1989 došlo v Olomouckém kraji jako v celé České republice k rozvoji pomaturitního studia především na středních odborných školách. Vysoké školy měly nevyhovující kapacitu, tak došlo k možnosti studia na Vyšších odborných školách, které připravují absolventy maturitního studia pro odborné činnosti. Studium většinou trvá 2 – 3,5 roku při denní formě nebo 3 – 4 roky při zaměstnání.

Vyšší odborné školy (VOŠ) byly zavedeny do vzdělávací soustavy jako samostatný stupeň vzdělání ve školním roce 1996/1997 novelou školského zákona z roku 1995. Od roku 1996/1997 měl Olomoucký kraj 6 VOŠ, od roku 1999/2000 se jejich počet zvýšil na 7 a stejný počet VOŠ zůstává i nadále. O studium na VOŠ byl v roce 2004/2005 větší zájem než v roce 2000/2001 (zvýšení počtu studentů o 221 osob a zvýšení počtu studijních skupin o 11).

Změny se projevily i v průměrných počtech studentů připadajících na 1 školu. Zatímco v roce 2000/2001 připadlo na jednu VOŠ 151 studentů, ve školním roce 2004/2005 jich bylo již přes 182 studentů na 1 školu.

Tab. 4.4.3 Vysoké školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Vysoké školy	1	1	1	1	2	-
fakulty	7	7	7	7	7	-
studenti se státním občanstvím ČR						-
v bakalářském programu	1 720	2 098	2 592	3 828	5 262	3 491
v magisterském programu	9 546	9 866	10 277	9 864	9 096	-450
v doktorském programu	1 106	1 125	1 170	1 233	1 308	202
studující cizinci	617	715	824	932	1 069	452
další vzdělávání	1 636	2 535	1 740	2 828	2 440	804
v tom:						-
veřejné vysoké školy	1	1	1	1	1	-
fakulty	7	7	7	7	7	-
studenti	12 989	13 804	14 863	15 857	16 684	3 695
soukromé vysoké školy	-	-	-	-	1	-
fakulty	-	-	-	-	-	-
studenti	-	-	-	-	51	-
státní vysoké školy	-	-	-	-	-	-
fakulty	-	-	-	-	-	-
studenti	-	-	-	-	-	-

Do roku 2004 působila v Olomouckém kraji 1 vysoká škola - Univerzita Palackého v Olomouci - se 7 fakultami (lékařskou, filozofickou, právnickou, přírodovědeckou, pedagogickou, fakultou tělesné kultury a cyrilometodějskou teologickou fakultou). Univerzita Palackého je veřejnou vysokou.

Ve školním roce 2000/2001 studovalo na všech sedmi fakultách 12 989 studentů, z toho bylo 617 cizinců. V roce 2004/2005 došlo ke zvýšení počtu studentů o 3 695 osob. Z celkového počtu studentů bylo 65 % žen. Nárůst studentů byl u všech kategorií studia, výjimkou byli studenti magisterského studia, kde jejich počet poklesl o 450 studujících. Nejvíce studentů přibýlo v bakalářském programu, jejich počet se ve školním roce 2004/2005 zvýšil oproti roku 2000/2001 o 3 491 studentů. Také u studujících cizinců můžeme spatřit ve sledovaném období nárůst, a to o 452 cizinců studujících na olomouckých fakultách.

Od roku 2004 přibyla v našem kraji soukromá Vysoká škola logistiky v Přerově, na které ve školním roce 2004/2005 studovalo 51 studentů.

4.5 Zdravotnictví

V roce 2004 v Olomouckém kraji pracovalo ve zdravotnických zařízeních 2 541 lékařů a 6 412 středních zdravotnických pracovníků. Počet lékařů se oproti roku 2000 zvýšil o 104 osob, ale u počtu středního zdravotnického personálu došlo ke snížení jejich počtu o 166 osob. V roce 2004 působilo 77,0 % lékařů v nestátních zařízeních, v roce 2000 byl jejich počet nižší, a to 61,5 % z celkového počtu lékařů. V Olomouckém kraji připadlo v roce 2004 na 1 lékaře 250 obyvatel. Podle krajů nejvíce obyvatel na 1 lékaře připadlo v kraji Středočeském (334), nejméně v Hl. m. Praze (147 obyvatel). V okresech Olomouckého kraje byl nejnižší počet lékařů v okrese Šumperk, kde připadlo 355 obyvatel na 1 lékaře.

V roce 2004 bylo v našem kraji v provozu 10 nemocnic s celkovým počtem 3 667 lůžek. Za 12 měsíců se zde vystřídalo 133 819 pacientů. Oproti prvnímu analyzovanému roku (roku 2000) došlo v roce 2004 ke zvýšení počtu hospitalizovaných pacientů (růst o 13 424 osob), ale současně ke snížení počtu lůžek (pokles o 168). Na 10 000 obyvatel Olomouckého kraje připadalo v průměru necelých 58 nemocničních lůžek, 28 lůžek v odborných léčebných ústavech a 8 lůžek v léčebnách pro dlouhodobě nemocné.

Průměrná ošetrovací doba se od roku 2000 postupně snižovala z 8,1 dne na 7,3 dne v roce 2004. Spolu se Zlínským krajem byla v Olomouckém kraji v mezikrajovém srovnání nejnižší průměrná ošetrovací doba, nejvyšší byla v Jihomoravském kraji (8,8 dnů).

Mimo nemocnic tvořilo síť zařízení ústavní péče také 13 odborných léčebných ústavů s 1 784 lůžky. Z tohoto počtu bylo 5 léčen pro dlouhodobě nemocné pro 526 pacientů.

V ambulantní péči převažoval nestátní sektor a v našem kraji bylo 1 217 samostatných lékařských ordinací. Z tohoto počtu bylo 359 ordinací specialistů, 353 ordinací stomatologů, 296 ordinací pro dospělé a 143 pro děti a dorost (bez detašovaných pracovišť).

Tab. 4.5.1 Vybrané ukazatele zdravotnictví

Zdroj: ÚZIS

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Lékaři celkem (přepočtené osoby)	2 437	2 477	2 535	2 541	2 541	104
z toho v nestátních zařízeních	1 500	1 501	1 532	1 942	1 958	458
Lékaři na 1 000 obyvatel	3,8	3,9	4,0	4,0	4,0	0,2
Střední zdravotničtí pracovníci (přepočtené osoby)	6 578	6 714	6 855	6 756	6 412	-166
Lůžka v nemocnicích	3 835	3 805	3 839	3 692	3 667	-168
Lůžka v odborných léčebných ústavech	1 629	1 626	1 636	1 656	1 784	155
z toho v léčebnách dlouhodobě nemocných	432	496	506	526	526	94
Lékárny a výdejny ¹⁾	121	122	124	127	132	11
Samostatné ordinace lékařů ¹⁾						
pro dospělé	292	294	295	296	296	4
pro děti a dorost	140	137	138	141	143	3
stomatologů	354	350	351	352	353	-1
gynekologů	66	62	64	63	66	-
specialistů	302	313	331	346	359	57
Ostatní samostatná zdravotnická zařízení ¹⁾	334	341	329	338	343	9
Hospitalizovaní	120 395	122 847	124 097	132 706	133 819	13 424
Průměrná ošetrovací doba ve dnech	8,1	7,9	7,8	7,6	7,3	-0,8

¹⁾ bez detašovaných pracovišť

K 31. 12. 2004 bylo na území Olomouckého kraje 132 lékáren a výdejen zdravotnických prostředků (bez detašovaných pracovišť) a jejich počet se oproti roku 2000 zvýšil o 11 lékáren a výdejen. Toto zvýšení mohlo být způsobeno i rostoucím počtem supermarketů a hypermarketů, ve kterých většinou došlo i k otevření lékáren.

Podle Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS), který vydal publikaci Primární péče v Olomouckém kraji 2004, připadlo v průměru na 1 lékaře 1 427 registrovaných pacientů, nejvyšší byl tento

poměr v okrese Jeseník (1 614), ve kterém ordinuje nejméně lékařů. Údaje o počtech ordinací podle ÚZIS vycházely z počtu odevzdaných výkazů.

Během roku 2004 bylo v ordinacích pro dospělé provedeno 3 218 615 vyšetření ve 315 ordinacích 347 lékařů. Z celkového počtu vyšetření 5 % tvořily preventivní prohlídky. Každý lékař uskutečnil v průměru 42 ošetření denně.

Činnost ordinací pro děti a dorost byla zajištěna 139 lékaři. Do tohoto počtu nebyla zahrnuta zařízení dorostových lékařů. V kraji bylo takové zařízení pouze jedno. Každý lékař v kraji v průměru registroval 952 pacientů (ČR 957). Podle okresů byla tato hodnota podprůměrná jen v okrese Olomouc, kde na 1 lékaře registrovali necelých 834 pacientů. V roce 2004 bylo provedeno 937 144 ošetření, z toho 77,4 % činila ošetření léčebná, 20 % preventivní prohlídky.

Ke konci roku 2004 ordinovalo v Olomouckém kraji 381 stomatologů ve 361 ordinacích včetně detašovaných pracovišť, kde vykážali za daný rok 1 243 348 ošetření. Na 1 stomatologa připadlo 1 686 registrovaných pacientů. Z celkového počtu ošetření představovaly preventivní prohlídky podíl 43,7 %. Každý praktický zubní lékař ošetřil denně v průměru 15 osob.

V 76 gynekologických ordinacích pracovalo 83 lékařů a na 1 lékaře připadlo v průměru 3 037 registrovaných pacientek. V roce 2004 celkový počet ošetření u ženského lékaře činil 652 305, z toho bylo 20,6 % preventivních prohlídek. Každý den ošetřil lékař v průměru 35 pacientek.

Podle Zdravotnické ročenky Olomouckého kraje, kterou vydal ÚZIS, se celkový počet zdravotnických zařízení od roku 2000 zvýšil o 93. K nejvyššímu zvýšení došlo u samostatných ambulantních zařízení, jejichž počet vzrostl o 62 zařízení. Výrazně se zvýšily počty lékáren, což souviselo se zavedením lékáren v hypermarketech. S vyšším počtem zdravotnických zařízení souvisí i zvyšující se přepočtené počty lékařů a středního zdravotnického personálu. Opakem bylo snižování počtu lůžek v nemocnicích a nárůst počtu lůžek v léčebnách pro dlouhodobě nemocné (LDN).

Tab. 4.5.2 Kalendářní dny pracovní neschopnosti podle příčiny a podle okresů

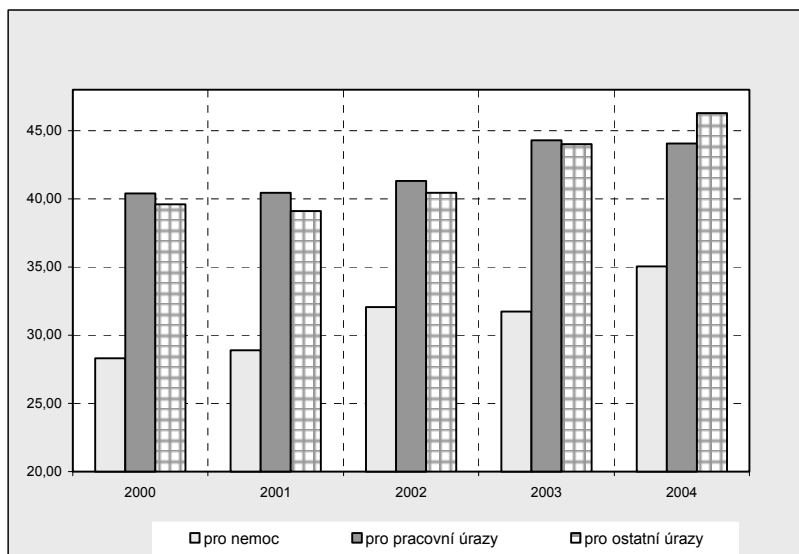
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Kalendářní dny pracovní neschopnosti	6 032 165	6 130 485	6 244 524	6 284 402	5 219 286	-13,5	-3,6	100,0	100,0
v tom podle příčiny:									
pro nemoc	5 440 466	5 552 655	5 626 196	5 650 098	4 644 959	-14,6	-3,9	90,2	89,0
pro pracovní úrazy	203 472	201 971	199 180	194 732	182 790	-10,2	-2,6	3,4	3,5
pro ostatní úrazy	388 227	375 859	419 148	439 572	391 537	0,9	0,2	6,4	7,5
v tom podle okresů:									
Jeseník	313 709	316 680	347 234	322 443	261 482	-16,6	-4,5	5,2	5,0
Olomouc	2 243 746	2 268 981	2 160 485	2 198 649	1 870 869	-16,6	-4,4	37,2	35,8
Prostějov	1 024 090	1 033 575	1 132 043	1 146 415	969 417	-5,3	-1,4	17,0	18,6
Přerov	1 092 592	1 103 234	1 145 089	1 135 075	950 833	-13,0	-3,4	18,1	18,2
Šumperk	1 358 028	1 408 015	1 459 673	1 481 820	1 166 685	-14,1	-3,7	22,5	22,4

Zpravodajskou jednotkou pro účely evidence a statistického vykazování pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz jsou všechny nefinanční podniky, finanční instituce, organizace rozpočtové, příspěvkové, družstevní, soukromé neziskové instituce sloužící domácnostem, pokud tyto jednotky provádějí agendu nemocenského pojištění.

Průměrný počet nemocensky pojištěných osob v Olomouckém kraji vykazoval v posledních letech klesající tendenci. V roce 2000 bylo v Olomouckém kraji 236 495 nemocensky pojištěných osob, v roce 2004 se tento počet snížil o 13 652 pojištěnců na 222 843 osob.

Počet nově hlášených případů pracovních neschopností se v úhrnu v roce 2004 proti roku 2000 snížil o 61 743 případů, tj. o 29,8 %. Ke snížení došlo u všech skupin nově hlášených případů pracovní neschopnosti – pro nemoc, pro pracovní úraz i pro ostatní úrazy.

Graf 15 Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti podle příčiny pracovní neschopnosti

U počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti došlo také k poklesu. Oproti roku 2000 došlo v roce 2004 ke snížení počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti (pokles o 13,5 %) z 6 032 165 dnů v roce 2000 na 5 219 286 dnů v roce 2004, což znamenalo snížení o 812 879 kalendářních dnů. K úbytku došlo u pracovních dnů pro nemoc a pracovní úraz, u ostatních úrazů došlo k nárůstu o 3 310 dnů. Ve všech okresech Olomouckého kraje byl zaznamenán pokles v počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti.

Tab. 4.5.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti podle příčiny a podle okresů

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Průměrné procento pracovní neschopnosti	6,969	7,273	7,429	7,580	6,399	-0,570
v tom podle příčiny:						
pro nemoc	6,285	6,587	6,693	6,815	5,695	-0,590
pro pracovní úrazy	0,232	0,240	0,237	0,235	0,224	-0,008
pro ostatní úrazy	0,597	0,446	0,499	0,530	0,480	-0,117
v tom podle okresů:						
Jeseník	6,788	7,112	7,145	7,133	5,873	-0,915
Olomouc	6,493	6,891	6,702	6,882	5,878	-0,614
Prostějov	7,091	7,282	7,661	7,714	6,640	-0,451
Přerov	6,683	6,721	7,098	7,128	6,146	-0,537
Šumperk	8,187	8,634	9,094	9,464	7,669	-0,517

Snížilo se i průměrné procento pracovní neschopnosti ze 6,969 v roce 2000 na 6,399 v roce 2004, což byl pokles o 0,570 bodů.

Nejvyšší hodnoty 7,669 dosáhlo průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2004 v okrese Šumperk, který měl nejvyšší procenta pracovní neschopnosti ve sledovaných letech 2000 až 2004. V roce 2003 hodnota průměrného procenta pracovní neschopnosti v okrese Šumperk činila 9,464. Naopak nejnižší průměrnou hodnotu pracovní neschopnosti v roce 2004 vykazovaly okresy Jeseník (5,873) a Olomouc (5,878). Tyto hodnoty patřily také k nejnižším ve všech sledovaných letech v okresech Olomouckého kraje. Negativním jevem bylo zvýšení průměrné délky pracovní neschopnosti z 29 dnů v roce 2000 na 36 dnů v roce 2004. Zatímco v roce 2000 nejvyšší průměrná délka pracovní neschopnosti byla zaznamenána u pracovních úrazů (40,4 dny), tak v roce 2004 to bylo pro ostatní úrazy (46,3 dnů). V Olomouckém kraji v roce 2004 chybělo denně v zaměstnání 14 260 práce neschopných osob.

4.6 Sociální péče

Hlavním úkolem sociální politiky v České republice je péče o staré, nemocné, tělesně postižené občany a opuštěné děti. Do roku 1990 existovala jen státní zařízení sociální péče, po roce 1989 došlo ke vzniku soukromých a církevních zařízení.

Mezi zařízení sociální péče pro dospělé řadíme ústavy sociální péče pro dospělé, domovy důchodců, penziony pro důchodce a domy s pečovatelskou službou.

Nejvíce míst ze všech zařízení sociální péče vykazují domovy důchodců, které se na všech místech zařízení sociální péče pro dospělé podílejí 40 %. Domovy důchodců patří mezi nejstarší zaopatřovací ústavy, které se starají o staré občany. V roce 1995 bylo v Olomouckém kraji 18 domovů důchodců s 2 522 místy. V roce 2000 se jejich počet zvýšil na 23 zařízení s 2 635 lůžky. Počet domovů důchodců v Olomouckém kraji se v roce 2004 oproti analyzovanému roku 2000 zvýšil o 3 zařízení a jejich kapacita vzrostla o 80 míst na 2 715 míst pro důchodce.

Druhým nejvyšším počtem kapacitních míst ze všech zařízení sociální péče pro dospělé představují domy s pečovatelskou službou. V roce 1995 bylo v našem kraji těchto zařízení 46, v roce 2000 došlo k jejich nárůstu na 62 zařízení s 1 641 bytovými jednotkami. Rok 2004 zaznamenal opět navýšení počtu domů s pečovatelskou službou oproti roku 2000 o 27 na 89 domů s 2 390 bytovými jednotkami, což znamenalo zvýšení počtu bytových jednotek o 749.

Tab. 4.6.1 Zařízení sociální péče k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Ústavy sociální péče pro dospělé	4	4	4	4	7	3
místa	346	378	379	538	814	468
Ústavy sociální péče pro mládež	14	14	15	10	10	-4
místa	1 505	1 453	1 470	1 041	979	-526
Domovy důchodců	23	23	28	27	26	3
místa	2 635	2 567	2 862	2 707	2 715	80
Domovy - penziony pro důchodce	11	11	11	12	14	3
místa	792	792	789	797	867	75
Domy s pečovatelskou službou	62	64	64	83	89	27
bytové jednotky	1 641	1 659	1 659	2 198	2 390	749
Ostatní zařízení sociální péče	21	19	26	26	22	1
místa	576	437	731	850	902	326
Dětské domovy	12	12	12	13	13	1
místa	396	396	389	422	417	21

Dalším typem sociálního zařízení pro dospělé jsou domovy – penziony pro důchodce, které představují péči o staré občany, jejichž zdravotní stav nevyžaduje celodenní péči. Podmínkou přijetí do takového typu zařízení je dostatečná výše důchodu na uhrazení nákladů na bydlení, základní péči a zůstane jim určitá částka na nákup potravin a oblečení. Na přání obyvatel penzionu jim mohou být poskytnuty další služby jako celodenní strava, kadeřník apod. Do penzionů se nepřijímají jen jednotlivci, ale i manželé.

Penziony pro důchodce zaznamenaly v Olomouckém kraji vzestup. V roce 1991 měl Olomoucký kraj 4 penziony pro důchodce s kapacitou 465 míst. V roce 2000 se jejich počet zvedl na 11 a až do roku 2002 bylo penzionů pro důchodce stejně. V roce 2004 bylo v našem kraji již 14 těchto penzionů a počet míst se od roku 2000 zvýšil o 75 na 867 míst.

V roce 1995 měl Olomoucký kraj 3 ústavy sociální péče pro dospělé, v roce 2000 se jejich počet zvýšil na 4 a v roce 2004 v našem kraji bylo těchto ústavů 7. Počet lůžek se od roku 2000 zvýšil o 468 na 814 míst.

Ústavy sociální péče pro mládež zahrnují ústavy pro smyslově, tělesně a mentálně postiženou mládež. Od roku 1995 do roku 2001 byl jejich počet 14 s průměrným počtem 1 500 míst. V roce 2002 došlo ke zvýšení na 15 ústavů s 1 470 lůžky, ale rok 2003 znamenal snížení počtu ústavů sociální péče pro

mládež na 10 ústavů. V roce 2004 byl jejich počet stejný, počet míst byl roven 979, což znamenalo oproti roku 2000 pokles o 4 ústavy sociální péče pro mládež a o 526 míst.

Dalším typem sociálního zařízení pro děti jsou dětské domovy, které poskytují ústavní a výchovnou péči dětem od narození, o něž nemá kdo pečovat nebo jimž nelze ze sociálních důvodů zajistit péči ve vlastní ani náhradní rodinně. V roce 2000 měl Olomoucký kraj 12 dětských domovů, kde pobývalo 396 dětí. V roce 2004 bylo o 1 dětský domov více a počet míst se zvýšil o 21 míst.

Ostatní zařízení sociální péče poskytují pomoc dětem i dospělým. Jedná se o domy pro matky s dětmi, azylové domy, zařízení pro pěstounskou péči, charitní domovy apod. Tato zařízení jsou vykazována jako samostatná zařízení až od roku 1994. V roce 2000 bylo v Olomouckém kraji 21 těchto zařízení s 576 místy, v celé České republice jich bylo 203 s kapacitou 5 518 míst. V roce 2002 jejich počet v našem kraji vzrostl na 26 zařízení a rok 2004 znamenal úbytek na 22 ostatních zařízení sociální péče s 902 místy.

Tab. 4.6.2 Vybrané ukazatele sociálního zabezpečení

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Příjemci důchodů celkem (prosinec)	159 405	160 677	160 261	161 257	163 584	4 179
z toho plných starobních	83 726	84 492	83 380	84 124	86 104	2 378
Průměrná měsíční výše plného starobního důchodu v Kč (prosinec)	6 142	6 643	6 666	6 900	7 081	939
Výdaje na dávky nemocenského pojištění (mil. Kč)	1 488	1 606	1 799	1 922	1 642	154
z toho:						
nemocenské	1 298	1 391	1 572	1 671	1 393	95
peněžitá pomoc v mateřství	146	160	175	192	205	59
podpora při ošetřování člena rodiny	44	55	52	59	44	-
Držitelé průkazů zdravotně postižených (k 31. 12.)	19 488	18 990	17 417	18 070	23 518	4 030
Osoby v evidenci sociálně potřebných	20 524	22 162	27 194	.	.	.
Žadatelé o umístění v domově důchodců	2 078	2 931	2 901	2 779	3 730	1 652
Žadatelé o umístění v penzionu pro důchodce	924	997	1 269	954	1 278	354
Neuspokojení žadatelé o byt v domě s pečovatelskou službou	1 312	1 500	1 790	905	1 042	-270
Osoby, jimž byla poskytnuta pečovatelská služba	4 342	5 097	3 392	5 657	7 728	3 386
Výdaje na pečovatelskou službu (mil. Kč)	31	36	42	65	81	50

V Olomouckém kraji v roce 2004 bylo 163 584 příjemců důchodů, z toho bylo 52,6 % plně starobních. Vzhledem k roku 2000 se jejich počet zvýšil o 4 179 osob. Současně došlo k navýšení průměrné měsíční výše plného starobního důchodu o 939 Kč (v roce 2004 činila 7 081 Kč).

Dávkový systém nemocenského pojištění je tvořen zejména nemocenskými dávkami, peněžitou pomocí v mateřství a podporou při ošetřování člena rodiny. Výdaje na dávky nemocenského pojištění v Olomouckém kraji v roce 2004 činily 1 642 mil. Kč, což bylo o 154 mil. Kč více než před 4 lety, v roce 2000. Z těchto celkových výdajů 84,8 % tvořily výdaje na nemocenskou (1 393 mil. Kč), 12,5 % na peněžitou pomoc v mateřství (205 mil. Kč) a 2,7 % na podporu při ošetřování člena rodiny (44 mil. Kč).

K 31. 12. 2004 bylo v Olomouckém kraji evidováno 23 518 držitelů průkazů zdravotně postižených, jejichž počet se od roku 2000 zvýšil o 4 030 osob. Od roku 2000 do roku 2002 došlo k postupnému snižování držitelů těchto průkazů. V roce 2003 byl zaznamenán opět nárůst, který se v roce 2004 ještě zvýraznil (oproti roku 2003 vidíme nárůst o 5 448 držitelů průkazů zdravotně postižených).

V roce 2000 bylo v Olomouckém kraji evidováno 2 078 žadatelů o umístění v domově důchodců a 924 v penzionu pro důchodce. V obou případech došlo v roce 2004 k nárůstu žadatelů o umístění - v domově důchodců o 1 652 žadatelů a v penzionu pro důchodce o 354 žadatelů.

Výdaje na pečovatelskou službu zaznamenaly navýšení, a to o 50 mil. Kč (z 31 mil. Kč v roce 2000 na 81 mil. Kč v roce 2004).

Tab. 4.6.3 Dávky státní sociální pomoci

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přiznané dávky (počet) ¹⁾	2 825 677	2 725 661	2 732 357	2 774 328	2 705 261	-120 416
Vyplacené dávky (mil. Kč) ²⁾	2 191	2 197	2 320	2 195	2 472	281
z toho:						
přídatek na dítě	885	888	932	871	824	-61
sociální příplatek	455	444	458	418	376	-79
příspěvek na bydlení	190	202	223	204	183	-7
příspěvek na dopravu	80	89	99	96	66	-14
rodičovský příspěvek	479	477	498	494	649	170
zaopatřovací příspěvek	1	1	1	1	-	.
pěstounská péče	22	24	27	28	28	6
z toho:						
na potřeby dítěte	.	18	20	21	21	x
odměna pěstouna	.	6	6	6	6	x
porodné	36	39	49	50	51	15
pohřebné	33	32	33	33	31	-2

¹⁾ v letech 2000 - 2002 bez zpětně přiznaných dávek²⁾ včetně zpětně vyplacených dávek

V Olomouckém kraji bylo v roce 2004 přiznáno 2 705 261 dávek státní sociální pomoci, oproti roku 2000 to bylo o 120 416 dávek méně. V rámci dávek státní sociální pomoci bylo vyplaceno v roce 2004 o 281 mil. Kč více než v roce 2000, celkem 2 472 mil. Kč. Největší podíl na celkových vyplacených dávkách měly přídavky na děti, které tvořily 33,3 % všech vyplacených dávek a jejichž hodnota byla 824 mil. Kč v roce 2004. Rodičovský příspěvek se na celkových vyplacených dávkách podílel 26,2 % (649 mil. Kč), sociální příplatek 15,2 % (376 mil. Kč). U většiny typů vyplacených dávek došlo v roce 2004 ve srovnání s rokem 2000 k jejich snížení. Výjimkou byl rodičovský příspěvek, u kterého došlo k navýšení o 170 mil. Kč na 649 mil. Kč. Na zvýšení vyplacených dávek rodičovského příspěvku může mít vliv například rostoucí počet narozených dětí v roce 2004 a prodloužení mateřské dovolené.

4.7 Kriminalita

Jednou ze závažných problematik nejen dnešní doby je kriminalita. Podle údajů poskytnutých Policejním prezidiem České republiky bylo v roce 2004 na území Olomouckého kraje zjištěno 15 352 trestných činů celkem. Z tohoto celkového počtu bylo 1 802 trestných činů spadajících do hospodářské kriminality (12 %) a 11 895 do obecné kriminality (77 %).

Jak vyplývá ze srovnání zjištěných trestných činů v letech 2000 až 2004, na území našeho kraje bylo v roce 2004 evidováno o 2 970 trestných činů méně než v roce 2000. V přepočtu na 1 000 obyvatel kraje připadlo 24,2 trestných činů v roce 2004 oproti 28,6 trestných činů v roce 2000. Podíly jednotlivých druhů kriminality na celkovém počtu zjištěných trestných činů se ve sledovaných letech výrazně neměnily.

Vzhledem na neustále se zlepšující organizaci, metody a dokonalejší vybavenost policie by se dalo očekávat, že kriminalita bude klesat, ale opak je pravdou. I když ve většině kategorií obecné kriminality (loupeže, vloupání do bytu, znásilnění) došlo ke snížení četnosti trestných činů, bohužel negativním jevem byla v roce 2004 stoupající tendence v páchání vražd. V roce 2004 bylo v Olomouckém kraji spácháno 14 vražd (o 4 více než v roce 2000), i když nejvíce vražd bylo spácháno v roce 2002 (18), nejméně v roce 2003 (7).

Tab. 4.7.1 Trestné činy

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zjištěné trestné činy	18 322	16 249	16 535	15 822	15 352	-2 970
z toho:						
hospodářská kriminalita	1 831	1 645	2 029	1 777	1 802	-29
obecná kriminalita	14 966	13 005	12 624	12 422	11 895	-3 071
z toho:						
loupeže	243	209	221	210	222	-21
vloupání do bytů	489	424	533	508	450	-39
znásilnění	37	28	35	41	31	-6
vraždy	10	15	18	7	14	4
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	28,6	25,4	25,9	24,9	24,2	x
z toho:						
hospodářská kriminalita	2,9	2,6	3,2	2,8	2,8	x
obecná kriminalita	23,3	20,3	19,8	19,5	18,7	x

V rámci Olomouckého kraje existují i v kriminalitě regionální rozdíly. Celkový počet zjištěných trestných činů poklesl ve všech okresech Olomouckého kraje, nejvíce trestných činů ubylo mezi sledovanými roky 2000 a 2004 v okrese Prostějov (pokles o 25,3 %).

Obecná kriminalita se snížila ve všech okresech, nejvíce opět v okrese Prostějov (snížení o 31,3 %). Hospodářská kriminalita se naopak zvýšila v okresech Prostějov, Přerov a Šumperk. K nejvyššímu nárůstu hospodářské kriminality došlo v okrese Šumperk (zvýšení o 39,9 %).

Tab. 4.7.2 Zjištěné trestné činy

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Trestné činy celkem			z toho					
				hospodářská kriminalita			obecná kriminalita		
	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000
Česká republika	391 310	351 090	89,7	37 582	33 203	88,3	327 880	292 913	89,3
Olomoucký kraj	18 322	15 352	83,8	1 831	1 802	98,4	14 966	11 895	79,5
v tom okresy:									
Jeseník	1 151	883	76,7	124	115	92,7	897	619	69,0
Olomouc	7 512	6 857	91,3	841	673	80,0	6 152	5 536	90,0
Prostějov	2 770	2 069	74,7	239	291	121,8	2 310	1 587	68,7
Přerov	4 534	3 470	76,5	404	411	101,7	3 662	2 624	71,7
Šumperk	2 355	2 073	88,0	223	312	139,9	1 945	1 529	78,6

Při objasňování zjištěných trestných činů je vyšší objasněnost u hospodářské než u obecné kriminality.

5. Ekonomický vývoj

5.1 Makroekonomický rámec

Celková výkonnost ekonomiky kraje je měřena pomocí základních makroekonomických ukazatelů (hrubý domácí produkt, hrubá přidaná hodnota, hrubý fixní kapitál a disponibilní důchod domácností).

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích považovaných v systému národního hospodářství za produktivní. Jde o propočet v kupních cenách, za které jsou realizovány tržní výkony, včetně daní z produktů a bez dotací na produkty. Prvotní propočet je proveden v běžných cenách, pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do stálých cen. V roce 2000 se Olomoucký kraj podílel 4,9 % na HDP ČR a pořadím mezi 14 kraji jsme obsadili 10. místo. V roce 2004 došlo k posunutí na 8. příčku. Vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti regionů je hrubý domácí produkt na 1 obyvatele. V roce 2004 dosáhl tento ukazatel v našem kraji výše 211 467 Kč, což znamenalo zvýšení oproti roku 2000 o 48 754 Kč, ale i tak nás tato hodnota řadí na poslední místo mezi 14 kraji ČR. Hodnota tohoto ukazatele dosáhla jen necelých 78 % republikového průměru.

Tab. 5.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Hrubá přidaná hodnota (HPH) v zákl. cenách	mil. Kč	94 401	99 055	105 640	112 847	120 531	27,7	6,3
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách	mil. Kč	104 389	109 447	116 521	124 223	134 376	28,7	6,5
Podíl kraje na HDP České republiky (ČR=100)	%	4,9	4,7	4,8	4,9	4,9	¹⁾ -	x
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok=100)		.	99,7	104,6	104,3	104,8	x	x
HDP na 1 obyvatele	Kč	162 713	171 232	182 807	195 250	211 467	30,0	6,8
HDP na 1 obyvatele (ČR=100)		77,7	75,6	77,2	77,9	78,0	¹⁾ 0,2	x
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾		50,4	49,9	52,2	53,7	55,3	¹⁾ 4,9	x
HDP na 1 zaměstnance	Kč	452 773	483 507	478 166	522 576	583 226	28,8	6,5
HDP na 1 zaměstnance (ČR=100)		83,1	82,3	79,9	80,2	82,9	¹⁾ -0,3	x
Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)	mil. Kč	29 677	42 905	31 336	28 436	30 405	2,5	0,6
THFK na 1 obyvatele	Kč	46 259	67 125	49 162	44 695	47 848	3,4	0,8
THFK na 1 obyvatele (ČR=100)		79,9	107,5	78,0	66,5	65,7	¹⁾ -14,2	x
Disponibilní důchod domácností (DDD)	mil. Kč	64 244	67 369	71 337	73 779	77 108	20,0	4,7
DDD na 1 obyvatele	Kč	100 139	105 400	111 919	115 964	121 344	21,2	4,9
DDD na 1 obyvatele (ČR=100)		90,1	89,6	89,8	89,1	89,2	¹⁾ -0,9	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Důvodů, kvůli kterým je Olomoucký kraj nejhorším krajem s nejnižším podílem vytvořeného HDP na 1 obyvatele v ČR je několik:

- 1) velmi vysoká nezaměstnanost v našem kraji, zejména v okrese Jeseník a s tím související nedostatek pracovních míst a příležitostí pro nezaměstnané,
- 2) s nedostatkem pracovních míst koresponduje značný počet osob, který vyjíždí do jiného kraje za prací, a tím přispívá k vyšší hodnotě HDP v jiném kraji,
- 3) nízké průměrné mzdy – Olomoucký kraj patří mezi 3 poslední kraje s nejnižšími mzdami, s tím je spjata spotřeba obyvatel, která se kvůli nízkým mzdám nezvyšuje a tím nedochází ke zvyšování výroby v kraji

Hrubý domácí produkt na 1 zaměstnance v roce 2004 dosáhl 82,9 % republikového průměru, což náš kraj řadí na 12. místo ze všech 14 krajů.

V zájmu mezinárodního srovnání úrovně HDP na 1 obyvatele se výsledky získané v jednotlivých zemích přepočítávají v paritě kupní síly (PPS – Purchasing Parity Standard), tj. po očištění odchylky směnného kurzu od reálné kupní síly dané měny. Celková výše HDP na 1 obyvatele v paritě kupní síly dosáhla v roce 2004 v Olomouckém kraji 55,3 % průměru Evropské unie.

Tvorbu hrubého fixního kapitálu můžeme chápat jako pořízení investic, neboť zahrnuje pořízení a úbytky hmotných a nehmotných fixních aktiv a zvýšení hodnoty nevyráběných aktiv. Tvorbu hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (THFK) hodnotíme v kraji také velmi negativně. Jeho hodnota v roce 2004 dosáhla 47 848 Kč, což bylo o 25 025 Kč méně než byl v roce 2004 celorepublikový průměr. I tato hodnota náš kraj řadí až na 12. místo. Změnou oproti roku 2000 bylo zvýšení o pouhých 3,4 %. Nejvyšší zvýšení THFK na 1 obyvatele v roce 2004 k roku 2000 měl kraj Karlovarský, a to o 84 %.

Výjimkou ve sledovaných letech v podílu tvorby hrubého fixního kapitálu můžeme vidět jen v roce 2001, kdy hodnota THFK na 1 obyvatele dosáhla 67 125 Kč, což bylo o 19 277 Kč více než v posledním sledovaném roce 2004. Tato pozitivní situace v roce 2001 byla způsobena investiční dodávkou v odvětví průmyslu v okrese Přerov.

Podle výše disponibilního důchodu domácností (DDD) připadajícího na 1 obyvatele trvale bydlícího v Olomouckém kraji obsadil náš kraj v roce 2004 v mezikrajovém porovnání 11. místo s hodnotou 121 344 Kč. Hodnota celorepublikového průměru činila 136 078 Kč, nejvyšší hodnotu DDD měl kraj Hl. m. Praha s 207 284 Kč, nejnižší hodnotu DDD vykázal kraj Ústecký s 115 269 Kč.

Tab. 5.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví^{*)}

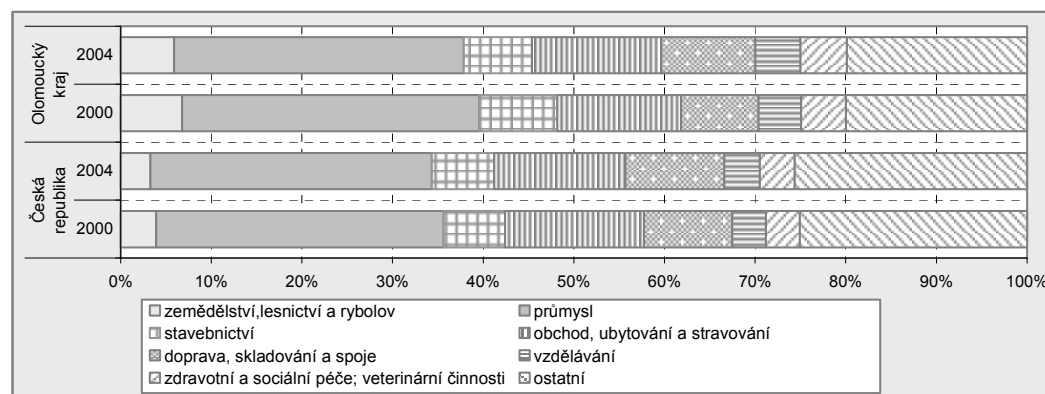
	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 -2000 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	96 107	100 846	107 694	115 052	122 880	¹⁾ 27,9
v tom odvětví (%):						
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	6,8	6,7	5,3	5,4	5,9	-0,9
průmysl	32,7	33,4	33,8	32,1	31,9	-0,8
stavebnictví	8,6	8,2	7,4	7,4	7,5	-1,1
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osob. potřebu; ubytování a stravování	13,7	12,7	13,2	13,8	14,3	0,6
doprava, skladování a spoje	8,5	9,1	9,6	10,5	10,4	1,8
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	11,8	11,7	12,1	11,0	10,7	-1,1
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	5,6	5,6	6,1	6,5	6,4	0,8
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní	12,2	12,5	12,4	13,4	12,9	0,7
veřejné, sociální a osobní služby						
ostatní odvětví	-	-	-	-	-	-

¹⁾ změna v %

^{*)} HPH včetně FISIM

Hrubá přidaná hodnota vyjadřuje rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou. Olomoucký kraj vykázal v roce 2004 hrubou přidanou hodnotu ve výši 120,3 mld. Kč. Výši vytvořené hrubé přidané hodnoty (HPH) ovlivňují zejména odvětví průmyslu, které se podílí necelými 32 % z celkové přidané hodnoty, i když v roce 2004 oproti roku 2000 došlo ke snížení o 0,8 procentních bodů. Dalším odvětvím, které se podílí na HPH je obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu, ubytování a stravování, které se podílí 14,3 % na celkové HPH a hodnota se zvýšila o 0,6 bodů oproti roku 2000.

Graf 18 Struktura hrubé přidané hodnoty podle OKEČ v roce 2000 a 2004

Dalším důležitým ukazatelem jsou přímé zahraniční investice, které dělíme na základní kapitál, reinvestovaný zisk a ostatní kapitál. Základní kapitál zahrnuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti, vklady v dceřiných společnostech a přidružených podnicích. Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend. Ostatní kapitál zahrnuje přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dlouhodobých cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich dceřinnými společnostmi. Tyto úvěrové vztahy jsou zachyceny v mezipodnikových pohledávkách a závazcích.

Celkový stav přímých zahraničních investic v České republice ke konci roku 2003 dosáhl 1 161,8 mld. Kč. Tento výsledek představuje meziroční pokles o asi 3,7 mld. Kč, ale oproti roku 2000 došlo k 42 % nárůstu. Největší objemy přímých zahraničních investic přicházejí do republiky z Nizozemí a Německa, odkud pochází více než 50 % investovaného kapitálu. Třetím největším investorem bylo Rakousko s 12 % podílem. Země EU se na přílivu investic do ČR podíleli 88 %.

Největší podíl z celkových přímých zahraničních investic v roce 2003 náleží základnímu kapitálu, který představuje v České republice 66 % podíl z celkových zahraničních investic, v Olomouckém kraji jen necelých 57 %, 40 % tvoří ostatní kapitál a zbývající 3 % reinvestovaný zisk.

V roce 2003 v mezikrajovém srovnání v celkových přímých zahraničních investicích náleží Olomouckému kraji 10. místo. Nejvíce zahraničních přímých investic dostává kraj Hl. m. Praha, 537 430 mil. Kč, což se podílí 46 % na celkových zahraničních investicích v republice. Nejméně těchto investic putovalo v roce 2003 do Karlovarského kraje, který se podílí jen 1 % na přímých zahraničních investicích celkem v České republice.

V roce 2003 došlo k nárůstu celkových přímých investic do Olomouckého kraje o 73,5 %. Kromě okresu Prostějov, kde došlo oproti roku 2000 o 4,1 % méně přímých zahraničních investic, v ostatních okresech došlo k nárůstu celkových přímých zahraničních investic. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v okrese Olomouc, a to o 159,9 %, i když nejvíce přímých zahraničních investic v roce 2003 putovalo do okresu Přerov, ve výši 13 254 mil. Kč, což představovalo 42,7 % podíl z celkových přímých zahraničních investic do Olomouckého kraje.

5.2 Organizační struktura národního hospodářství

V roce 2004 bylo v Registru ekonomických subjektů (RES) zaevidováno 129 075 subjektů, které měly sídlo na území Olomouckého kraje. Ve sledovaných letech 2000 až 2004 každoročně docházelo k přírůstku počtu evidovaných subjektů. Průměrná roční změna činila 3,8 % a počet registrovaných subjektů mezi rokem 2004 a 2000 byl o 17 870 subjektů vyšší, což bylo zvýšení o 16 %.

Nejpočetnější právní formou ve všech sledovaných letech byly fyzické osoby, které v roce 2004 tvořily 86 % všech registrovaných subjektů se sídlem v našem kraji, což byl nadprůměrný podíl vzhledem k republikovému podílu (80 %). V Olomouckém kraji docházelo každoročně k nárůstu ekonomických subjektů s výjimkou samostatně hospodařících rolníků, kde docházelo k mírnému poklesu. Nárůst u nejpočetnější právní formy, fyzických osob, byl většinou způsobený skutečností, že si lidé výjimečně ruší svá IČO při nefungující činnosti, případně nikdo nenahlásí např. úmrtí fyzické osoby.

Tab. 5.2.1 Registrované subjekty podle právní formy

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	111 205	115 328	122 984	127 865	129 075	16,1	3,8	100,0	100,0
z toho:									
fyzické osoby	96 591	99 690	106 746	110 022	110 501	14,4	3,4	86,9	85,6
obchodní společnosti	7 218	7 539	7 699	7 976	8 386	16,2	3,8	6,5	6,5
družstva	434	445	462	487	491	13,1	3,1	0,4	0,4
zahraniční osoby	824	870	927	975	1 055	28,0	6,4	0,7	0,8
sdružení	2 500	2 670	2 809	2 716	2 855	14,2	3,4	2,2	2,2

V roce 2004 bylo evidováno v Olomouckém kraji 7 567 samostatně hospodařících rolníků, což bylo o 177 osob méně než v roce 2000. V mezikrajovém srovnání náš kraj zaujímal pomyslnou střední příčku spolu

s krajem Vysočina, který měl evidováno 7 796 samostatně hospodařících rolníků. Nejvyšší počet této právní formy byl zaznamenán u Jihomoravského kraje s počtem 13 552 rolníků a u Středočeského kraje s 11 829 rolníky. Na druhé straně nejméně evidovaných samostatně hospodařících rolníků měly kraje Praha hl.m. (1 347 osob) a Karlovarský kraj (1 834 osob).

Ze všech samostatně hospodařících rolníků nejpočetnější skupinu tvořily rolníci bez orné půdy (5 907 osob), což bylo 78,1 %. Rolníků, kteří vlastnili do 20 ha orné půdy bylo 1 309 (17,3 %). Nad 20 ha orné půdy mělo v našem kraji 351 samostatně hospodařících rolníků, což představovalo 4,6 % všech evidovaných rolníků v RES. Jen 5 rolníků v Olomouckém kraji vlastnilo v roce 2004 nad 1 000 ha orné půdy.

Nejvýznamnější skupinu z právnických osob zaujímaly obchodní společnosti, zejména společnosti s ručením omezeným, které tvořily 88 % obchodních společností.

Zaměříme-li se na aktivitu ekonomických subjektů, tak u 66 444 , tj. 51,5 % ze všech subjektů zapsaných v RES v roce 2004 byla zjištěna aktivita, u 58 541 subjektů, tj. 45,4 % tento údaj nebyl zjištěn vůbec, u 2 431 subjektů, tj. 1,9 % byla zjištěna neaktivita z důvodu ukončení činnosti, u 1 259, tj. 1,0 % byla zjištěna neaktivita bez udání specifikace, činnost přerušilo 57 subjektů.

V roce 2004 v Olomouckém kraji bylo 110 234 subjektů činných bez omezení (85,4 %), 17 790 subjektů ze všech evidovaných mělo pozastavenou činnost (13,8 %), 1 045 subjektů bylo v likvidaci nebo v konkurzu (0,8 %).

Tab. 5.2.2 Registrované subjekty podle počtu zaměstnanců

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	111 205	115 328	122 984	127 865	129 075	16,1	3,8	100,0	100,0
v tom s počtem zaměstnanců:									
neuvedeno	28 008	18 497	17 117	28 609	35 698	27,5	6,3	25,2	27,7
bez zaměstnanců	66 160	82 200	91 319	83 524	77 780	17,6	4,1	59,5	60,3
1 - 5	12 120	9 942	9 919	10 853	10 600	-12,5	-3,3	10,9	8,2
6 - 19	3 136	2 939	2 895	3 097	3 191	1,8	0,4	2,8	2,5
20 - 49	1 047	1 030	1 054	1 108	1 099	5,0	1,2	0,9	0,9
50 - 99	401	380	373	367	383	-4,5	-1,1	0,4	0,3
100 - 199	177	185	161	172	185	4,5	1,1	0,2	0,1
200 - 499	122	123	114	102	105	-13,9	-3,7	0,1	0,1
500 - 999	25	21	22	24	22	-12,0	-3,1	-	-
1 000 a více	9	11	10	9	12	33,3	7,5	-	-

Podle druhu vlastnictví bylo v roce 2004 v Olomouckém kraji evidováno 2 418 subjektů se zahraničním nebo mezinárodním druhem vlastnictví. Z tohoto počtu 43,6 % bylo s právní formou zahraniční osoba, 41,8 % byly společnosti s ručením omezeným, z 12 % byly tvořeny fyzickými osobami a zbytek 2,5 % byly členěny podle právní formy – veřejná obchodní společnost, společnost komanditní, akciová společnost a mezinárodní organizace a sdružení.

Z hlediska kategorie počtu zaměstnanců v roce 2004 přes 27 % subjektů zapsaných v RES tento údaj nespécifikovalo. U této kategorie došlo mezi roky 2000 a 2004 k nárůstu. Nejpočetnější kategorií jsou subjekty bez zaměstnanců, které tvořily v roce 2004 přes 60 %. Největší počet subjektů neuvádělo žádného zaměstnance v roce 2002, a to 74 % registrovaných subjektů.

V RES Olomouckého kraje bylo evidováno 34 subjektů, kteří zaměstnávali nad 500 zaměstnanců. 15 % z nich se zabývalo výrobou strojů a zařízení.

Odvětvová struktura registrovaných subjektů je nejvíce ovlivněna činností podnikatelů. Největší počet subjektů se ve všech sledovaných letech zabývá obchodem, opravou motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a domácnost. V roce 2004 se toto odvětví podílelo 29 % na celkovém počtu registrovaných subjektů se sídlem v Olomouckém kraji. K nejvyššímu nárůstu v letech 2000 a 2004 došlo u odvětví - činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, kde se počty subjektů zvýšily o 5 839, což bylo o 47 %.

Tab. 5.2.3 Registrované subjekty podle převažující činnosti

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	111 205	115 328	122 984	127 865	129 075	16,1	3,8	100,0	100,0
z toho:									
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	9 968	10 009	10 117	10 273	10 263	3,0	0,7	9,0	8,0
průmysl celkem	15 939	16 666	18 395	18 835	18 840	18,2	4,3	14,3	14,6
stavebnictví	11 804	12 194	13 339	14 194	14 619	23,8	5,5	10,6	11,3
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	36 245	36 350	37 861	37 937	37 282	2,9	0,7	32,6	28,9
ubytování a stravování	5 026	5 183	5 835	6 144	6 413	27,6	6,3	4,5	5,0
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	12 465	13 815	15 391	17 333	18 304	46,8	10,1	11,2	14,2
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	8 446	9 198	9 819	10 366	10 621	25,8	5,9	7,6	8,2

5.3 Zemědělství a lesnictví

Od roku 2002 český statistický úřad šetří a dopočítává údaje za odvětví zemědělství pouze za zemědělský sektor bez domácích hospodářství obyvatelstva.

Největší rozlohu zemědělské půdy mají kraje Středočeský (16 %) a Jihočeský (11,6 %). Nejmenší rozlohu zemědělské půdy mají samozřejmě Hl. m. Praha (0,5 %) a Karlovarský kraj (3 %). Olomoucký kraj se podílí svoji rozlohou zemědělské půdy 6,5 % na rozloze zemědělské půdy v celé České republice. Tímto se náš kraj rozlohou zemědělské půdy řadí na 9. místo.

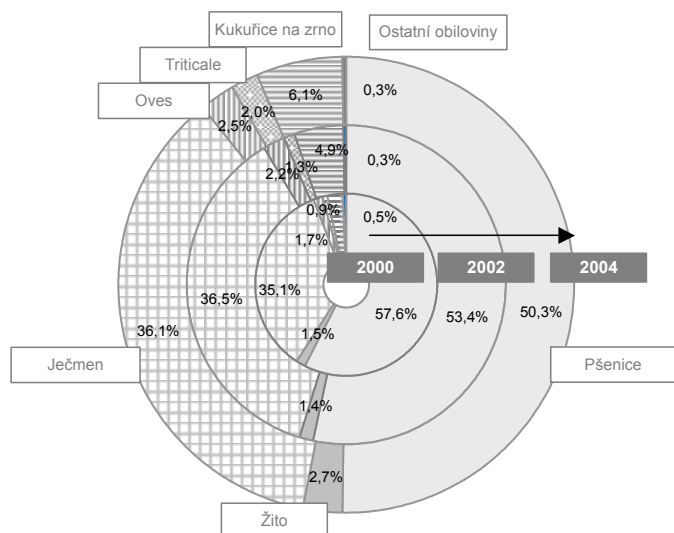
Tab. 5.3.1 Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) v roce 2003

Kód SZÚ	Ukazatel	SZÚ 2003 (mil.Kč, běžné ceny)		Přepočet na (tis. Kč)			
				1 ha zem. půdy		1 pracovníka	
		kraj	ČR	kraj	ČR	kraj	ČR
10	Rostlinná produkce ¹⁾	3 620	43 927	10	12	305	269
13	Živočišná produkce ¹⁾	3 579	46 376	10	13	301	284
14	Produkce zemědělských výrobků (10+13)	7 199	90 303	20	25	606	553
15	Produkce zemědělských služeb	106	1 335	-	-	9	8
16	Zemědělská produkce (14+15)	7 305	91 638	20	25	615	561

¹⁾ vč. dotací na produkty, bez daní na produkty

V Olomouckém kraji, tak jako ve většině ostatních krajů, největší podíl připadá na půdu ornou, která ve všech sledovaných letech tvořila shodně okolo 75 % zemědělské půdy, ale v republikovém průměru to bylo necelých 72 %, to znamená, že republikový podíl byl o 3 procentní body nižší. Celkové osevní plochy zemědělských plodin se mírně zvyšovaly. Z celkové osevní plochy 186 054 ha v roce 2004 připadalo, tak jako v předešlých letech, 60 % na obiloviny, především na pšenici, která tvořila 50 % osevní plochy z celkové osevní plochy obilovin v roce 2004. Od roku 2000 byla situace v osevních plochách obilovin velmi podobná, jen v roce 2003 bylo v Olomouckém kraji více osevních ploch ječmene (54 %) než pšenice (30 %).

Graf 19 Osevní plochy obilovin (stav k 31. 5.)

Dalšími významnými plodinami na osevních plochách byly v našem kraji píce na orné půdě, které zaujímaly 15 % z celkové osevní plochy a technické plodiny celkem (14,7 %).

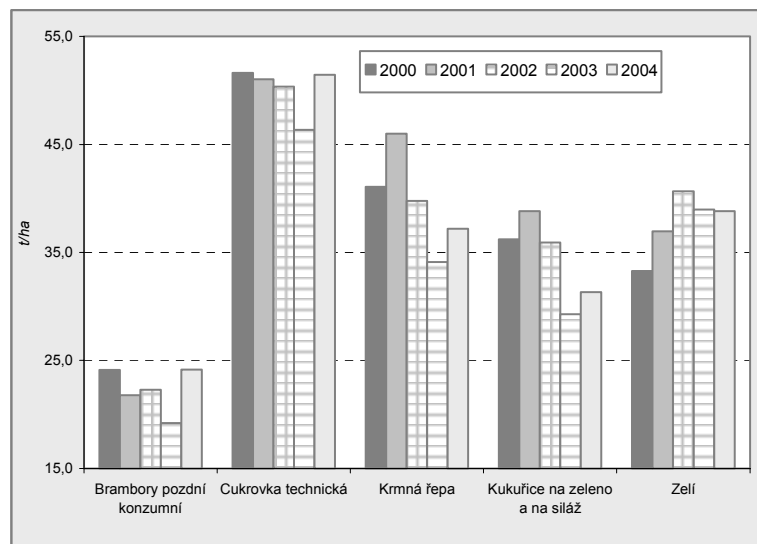
Ze skupiny pícnin na orné půdě nejdůležitější plodinu tvořila kukuřice na zeleno a na siláž (44 %), dalšími 27 % se podílela vojtěška a ostatní víceleté pícniny, u kterých došlo oproti roku 2002 ke snížení osevních ploch o 50 %.

Technické plodiny se skládaly ze 61 % z řepky, z 19 % z maku, z 8 % z hořčice na semeno, zbývajících 12 % bylo rozděleno mezi slunečnici na semeno, sóju, len, kořeninové rostliny, léčivé rostliny a ostatní technické plodiny.

Okopaniny zaujímaly 8,5 % z celkové osevní plochy, z nichž přední plodinou byla cukrovka technická, která z 94,4 % tvořila okopaniny celkem, zbytek byly brambory. Osevní plochy brambor se od roku 2002 snížily o 11 %.

Necelé 1 % z celkové osevní plochy zaujímaly luskoviny celkem, z nichž 71,5 % to byl hrách setý. Na 901 ha osevní plochy (0,5 %) se pěstovala zelenina, z které největší podíl připadal v roce 2004 na cibuli (32 %), hrách dřeňový (26 %) a zelí (13 %). V předešlých letech se produkovalo více hrachu než cibule.

Graf 20 Hektarové výnosy zemědělských plodin

Zbytek osevních ploch v Olomouckém kraji byl rozdělen mezi květiny, okrasné rostliny, plochy na semeno a ostatní plochy (např. ovocné školky, jahody).

Orná půda v klidu v roce 2004 zaujímala plochu 762 ha, ale v předešlém roce 2003 to bylo 8 863 ha, což znamenalo snížení o 91,4 %.

Porovnáme-li osevní plochy celkem v roce 2004 s rokem 2000, tak došlo ke snížení o 13 % z 213 949 ha v roce 2000 na 186 054 ha v roce 2004. Ale musíme přihlídnout k situaci, že v roce 2000 byly připočtení i drobní zemědělci, kteří se od roku 2002 nezapočítávají na úroveň krajů. Takže bychom měli srovnat spíše rok 2002, kdy bylo o 6 763 ha více osevních ploch celkem než v roce 2004.

Tab. 5.3.2 Sklizňové plochy hlavních zemědělských plodin

v hektarech

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Průměrná roční změna v letech (%)	
						2000 - 2004	1995 - 1999
Obiloviny	115 086	113 252	109 489	102 646	111 779	-0,7	1,7
Pšenice	65 633	62 491	58 503	30 950	56 116	-3,8	1,5
Ječmen	40 056	40 779	40 017	55 374	40 310	0,2	0,9
Luskoviny	3 259	3 178	2 132	2 355	1 596	-16,3	5,4
Brambory	2 751	1 804	880	855	781	-27,0	-7,7
Cukrovka technická	12 246	15 287	15 719	16 364	15 031	5,3	-12,3
Olejniny	29 685	29 963	28 855	27 253	25 417	-3,8	7,5
Řepka	23 127	21 758	20 293	12 431	16 768	-7,7	5,4
Pícniny na orné půdě	44 388	40 930	32 851	32 088	28 008	-10,9	x
Kukuřice na zeleno a na siláž	14 851	13 717	13 558	13 514	12 163	-4,9	-3,9

¹⁾ včetně drobných pěstitelů

Ve sklizni ovoce, zejména jablek se Olomoucký kraj umístil na 4. místě ze 14 krajů. V našem kraji se v roce 2004 sklídilo 19 775 t jablek, což je 14,5 % z celkové sklizně jablek v republice. V počtech jabloní jsme dokonce třetí za Středočeským a Jihomoravským krajem. Počtem rybízových keřů (811 676 ks) patřil Olomoucký kraj na 1. místo ze všech krajů, ale na sklizni rybízu se v roce 2004 podílel 14,7 % na celkové sklizni v České republice, a to řadí náš kraj na 4. místo ve sklizni rybízu.

Tab. 5.3.3 Sklizeň zemědělských plodin

v tunách

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Průměrná roční změna v letech (%)	
						2000 - 2004	1995 - 1999
Obiloviny	548 794	585 131	514 936	452 371	647 795	4,2	2,5
Pšenice	348 634	341 541	285 053	135 549	346 663	-0,1	1,4
Ječmen	151 261	188 015	162 958	235 963	215 241	9,2	1,6
Luskoviny	7 592	7 999	4 421	5 267	5 305	-8,6	21,4
Brambory	61 985	37 437	18 709	15 635	18 424	-26,2	-5,7
Cukrovka technická	632 328	780 066	791 253	758 493	773 158	5,2	-10,7
Olejniny	72 123	65 534	53 181	33 256	73 490	0,5	5,0
Řepka	68 527	59 328	46 973	21 751	64 278	-1,6	4,9
Pícniny na orné půdě	269 266	268 895	202 295	167 243	182 393	-9,3	x
Kukuřice na zeleno a na siláž	538 123	532 388	439 378	395 570	380 814	-8,3	-3,4

¹⁾ včetně drobných pěstitelů

Do zemědělského strukturálního šetření ZEM 2003, provedeného na podzim roku 2003 v zemědělských podnicích, se zapojilo 3 016 zpravodajských jednotek. Zpravodajské jednotky byly tvořeny z 94 % fyzickými osobami. V našem kraji byla zemědělská činnost z 50 % zaměřena především na kombinovanou rostlinou a živočišnou výrobu. Jen chov zvířat uvedlo 9,5 % ze všech dotázaných respondentů. Z chovu zvířat se nejvíce zpravodajských jednotek zabývalo chovem skotu (43,4 %), chovem ovcí, koz a koní (29,6 %) a chovem prasat (16,5 %).

V živočišné výrobě dochází každoročně k poklesu produkce. Největší pokles v roce 2004 k roku 2000 zaznamenal chov slepic, a to o 53 %. Naopak došlo o 76 % k nárůstu chovu ovcí a beranů. Stavy většiny hospodářských zvířat se zvyšovaly do roku 2002 a posléze docházelo ke snižování, ale to je jistě důsledek ve změnách drobných pěstitelů a chovatelů v zemědělství.

Stavy skotu se postupně snižovaly ve všech sledovaných letech, ale stavy krav se zvyšovaly do roku 2002 a potom došlo také ke snížení počtu krav.

Tab. 5.3.4 Hospodářská zvířata (stav 1. 4. následujícího roku)

v kusech

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Koně	1 185	1 188	1 118	1 208	1 137	-4,1	-1,0
Skot	108 182	105 744	103 243	100 748	96 851	-10,5	-2,7
z toho krávy	40 960	41 334	41 477	40 162	39 679	-3,1	-0,8
Prasata	257 884	264 263	256 605	235 027	215 185	-16,6	-4,4
z toho prasnice	20 200	20 720	20 482	18 677	17 030	-15,7	-4,2
Ovce a berani	3 140	3 300	3 536	4 032	5 517	75,7	15,1
Drůbež	1 269 494	1 236 511	1 018 549	657 777	613 279	-51,7	-16,6
z toho slepice	452 709	503 859	427 505	334 246	212 780	-53,0	-17,2

¹⁾ k 1. 3.

I když klesala intenzita chovu hospodářských zvířat, tak v užitkovosti můžeme spatřit velmi dobré výsledky. Například v Olomouckém kraji průměrná roční dojivost na 1 krávu byla 6 284 l mléka a průměr ČR byl 6 006 l mléka. Nebo v úhynu selat náš kraj patří mezi druhý nejlepší kraj. U nás uhynie 8,5 % selat, nejméně uhynie na Vysočině (7,9 %), nejvíce v Plzeňském kraji (12,7 %). Co se týká ostatních ukazatelů patří náš kraj mezi kraje s nadprůměrnými výsledky v porovnání s průměrem celé České republiky.

Celková plocha lesní půdy v roce 2004 v Olomouckém kraji představovala 35 % celkové plochy kraje. Těžba dřeva meziročně kolísá, k radikálním změnám v zalesňování nedochází. V roce 2004 oproti roku 2000 došlo k poklesu v zalesňování o 404 ha, což bylo o 22 %. V našem kraji převládá zalesňování jehličnatými stromy.

U těžby je situace podobná, a to kolísavá. Největší těžba dřeva byla v roce 2000, a to 1 531 907 m³ bez kůry. Nejvíce poklesla následující rok 2001, a to o 358 513 m³ bez kůry. Těžba dřeva do roku 2003 mírně stoupala a v roce 2004 nastal opět pokles v těžbě dřeva. Z 85 % se jednalo o těžbu jehličnatých stromů.

Tab. 5.3.5 Vybrané ukazatele lesnictví

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Zalesňování celkem (ha)	1 794	1 306	1 247	1 098	1 390	-22,5	-6,2
Těžba dřeva (m ³ bez kůry)	1 531 907	1 173 394	1 234 039	1 315 218	1 229 189	-19,8	-5,4
v tom:							
jehličnaté	1 282 626	962 448	1 019 371	1 147 644	1 044 154	-18,6	-5,0
listnaté	249 281	210 946	214 668	167 574	185 035	-25,8	-7,2
Prořezávky celkem (ha)	5 116	3 933	3 832	3 570	3 275	-36,0	-10,6
Probírky celkem (ha)	13 511	9 394	9 448	5 471	7 526	-44,3	-13,6

5.4 Průmysl

Průmysl je v Olomouckém kraji rozhodujícím odvětvím hospodářství. Podle výsledků průmyslových podniků se sídlem v kraji se 100 a více zaměstnanci došlo v kraji v letech 2000 – 2004 k významným odvětvovým změnám. Nejvýznamnějšími průmyslovými odvětvími v kraji co do počtu zaměstnanců jsou trvale výroba a opravy strojů a zařízení a výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení. V těchto dvou odvětvích je zaměstnáno téměř 40 % všech zaměstnanců pracujících v průmyslu. K významným změnám došlo v odvětví výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru a v odvětví výroba dopravních prostředků a zařízení, ve kterých se počet zaměstnanců v roce 2004 oproti roku 2000 zdvojnásobil.

Tab. 5.4.2 Průměrný evidenční počet zaměstnanců a průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví v průmyslu

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyz. osoby)			Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)		
	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000
Průmysl celkem	50 197	52 406	104,4	12 262	15 793	128,8
v tom:						
těžba nerostných surovin	632	i.d.	x	13 030	i.d.	x
z toho:						
těžba ostatních nerostných surovin	632	i.d.	x	13 030	i.d.	x
zpracovatelský průmysl	47 948	50 846	106,0	12 232	15 754	128,8
z toho:						
výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	5 265	5 227	99,3	12 311	15 659	127,2
výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	7 711	6 890	89,4	9 221	11 462	124,3
výroba usní a výrobků z usní	1 035	i.d.	x	9 691	i.d.	x
zpracování dřeva, výroba dřevěných výrobků	i.d.	877	x	i.d.	13 103	x
výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru	1 094	2 446	223,6	12 962	15 648	120,7
výroba pryžových a plastických výrobků	559	995	178,0	11 924	13 671	114,7
výroba ostat. nekovových minerál. výrobků	2 677	2 774	103,6	14 905	18 761	125,9
výroba základ. kovů, hut. a kovodělných výrobků	6 542	6 436	98,4	12 614	16 254	128,9
výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuved.	10 589	9 252	87,4	13 223	16 983	128,4
výroba elektrických a optic. přístrojů a zařízení	8 550	10 575	123,7	12 879	16 458	127,8
výroba dopravních prostředků a zařízení	1 775	3 823	215,4	11 365	16 785	147,7
zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	519	i.d.	x	10 300	i.d.	x
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 617	1 289	79,7	12 831	16 623	129,6

^{*)} podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

Počet velkých průmyslových podniků v kraji se ve sledovaném období pohyboval od 147 v roce 2000 do 156 v roce 2004. Nejpočetněji jsou zastoupeny podniky potravinářské výroby, výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků a výroba a opravy strojů a zařízení. Změny v počtu podniků se 100 a více zaměstnanci se promítly do zaměstnanosti v těchto odvětvích a do tržeb z průmyslové činnosti těchto odvětví. Zaměstnanost ve velkém průmyslu vzrostla ve sledovaném období o 4,4 %, to je o 2 209 osob. Snížila se však průměrná velikost podniku z 341 zaměstnanců v roce 2000 na 336 zaměstnanců v roce 2004.

Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslových organizacích rostla za poslední 4 roky v průměru ročně o 6,5 % a v roce 2004 dosáhla 15 793 Kč. Nejvyšší úroveň mezd byla v odvětví průmyslu skla, keramických a stavebních hmot (v roce 2004 dosáhla 18 761 korun), nejnižší byla v textilní a oděvní výrobě (v roce 2004 pouze 11 462 korun). Ve sledovaném období vzrostly mzdy ve všech průmyslových odvětvích, nejvíce ve výrobě dopravních prostředků a zařízení (za 4 roky růst téměř o polovinu) a ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody (zvýšení o třetinu). Naopak nejméně rostly mzdy ve výrobě pryžových a plastických výrobků – za 4 roky růst o 14,7 %.

Tržby z průmyslové činnosti v roce 2004 dosáhly 89 612 mil. Kč (běžné ceny), ve srovnání s rokem 2000 vzrostly o 57,6 % (meziročně o 12,0 %). Nejvýznamnějším odvětvím průmyslu kraje (hodnoceno podle tržeb z průmyslové činnosti), byla výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení. Nejdynamičtěji rostly tržby

v odvětví výroba pryžových a plastických výrobků (zvýšení v roce 2004 o 189,6 % ve srovnání s rokem 2000). Za 4 roky objem tržeb klesl pouze v odvětví výroba textilií, textilních a oděvních výrobků – o 10,6 % (meziročně o 2,8 %).

V roce 2004 dosáhly tržby z průmyslové činnosti v přepočtu na 1 pracovníka 1 710 tis. Kč a od roku 2000 meziročně rostly v průměru o 10,8 %. Nejvyšší tržby na 1 pracovníka dosáhlo odvětví výroba potravinářských výrobků a nápojů a tabákových výrobků (2 735 tis. Kč), ve kterém se snížil jak počet podniků tak i počet pracovníků. Nadprůměrné tržby z průmyslové činnosti na 1 pracovníka mělo také odvětví výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení (2 432 tis. Kč).

Tab. 5.4.1 Tržby z průmyslové činnosti podle odvětví v průmyslu*)

	v mil. Kč (běžné ceny)					
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %
						2004/ 2000 průměrná roční
Průmysl celkem	56 862	57 428	65 234	72 511	89 612	57,6 12,0
v tom:						
těžba nerostných surovin	765	835	i.d.	i.d.	i.d.	x x
z toho:						
těžba ostatních nerostných surovin	765	835	i.d.	i.d.	i.d.	x x
zpracovatelský průmysl	55 511	55 977	63 590	70 721	87 828	58,2 12,2
z toho:						
výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	11 808	12 250	12 087	10 780	14 298	21,1 4,9
výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	4 238	4 045	3 865	3 703	3 788	-10,6 -2,8
výroba usní a výrobků z usní	487	580	691	i.d.	i.d.	x x
zpracování dřeva, výroba dřevěných výrobků	i.d.	663	i.d.	1 010	1 502	x x
výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru	3 179	4 328	4 049	4 513	4 771	50,1 10,7
výroba pryžových a plastických výrobků	526	559	717	1 097	1 523	189,6 30,5
výroba ostat. nekovových minerál. výrobků	4 454	4 525	4 392	4 883	5 320	19,4 4,5
výroba základ. kovů, hut. a kovodělných výrobků	6 664	7 742	7 945	8 283	10 362	55,5 11,7
výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuved.	9 035	8 251	8 534	9 203	12 066	33,5 7,5
výroba elektrických a optic. přístrojů a zařízení	9 709	8 920	14 487	19 791	25 721	164,9 27,6
výroba dopravních prostředků a zařízení	2 073	1 954	3 203	4 473	5 744	177,1 29,0
zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	266	154	291	i.d.	i.d.	x x
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	587	615	921	1 004	935	59,2 12,3

*) podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

Postavení průmyslových podniků Olomouckého kraje v rámci ČR není příliš významné. V roce 2004 se podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem na území kraje na celkovém počtu pracovníků průmyslu ČR podílely 6,0 % a na objemu tržeb z průmyslové činnosti ČR se podílely 4,4 %. Objemem tržeb na 1 zaměstnance se kraj zařadil na 11. místo mezi 14 kraji a byl o 631 tis. Kč pod průměrem ČR. V mezikrajo­vém srovnání měl kraj nejnižší průměrnou měsíční mzdu v průmyslu, a to o 2 352 Kč nižší než průměr ČR (18 145 Kč).

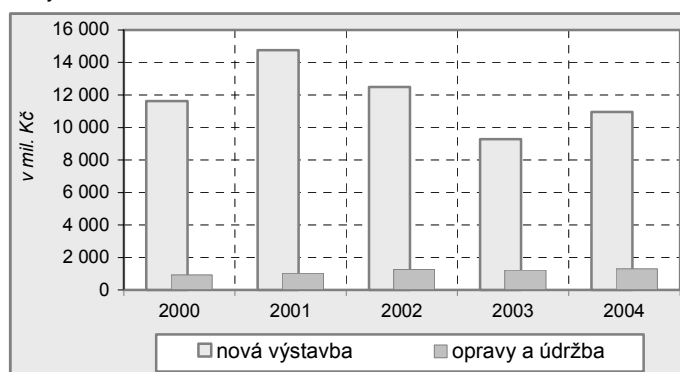
5.5 Stavebnictví

V letech 2000 – 2004 působilo na území kraje v průměru 118 stavebních podniků s 20 a více zaměstnanci (jde o podniky se sídlem v kraji). Stavební práce podle dodavatelských smluv těchto podniků dosáhly v roce 2004 téměř 14,6 mld. Kč (v běžných cenách). Ve srovnání s rokem 2000 vzrostl objem prací o 68,3 %, meziročně v průměru o 13,9 %. Jen částečně byl tento vývoj ovlivněn cenovým vývojem (od roku 2000 do roku 2004 vzrostly ceny stavebních prací v České republice v průměru o 13,2 %). Převážná část stavebních prací v kraji byla realizována v tuzemsku, pouze 5,9 % prací bylo provedeno v zahraničí. Ve struktuře stavebních prací podle dodavatelských smluv převažovala nová výstavba, rekonstrukce a modernizace (90,2 %), na opravách a údržbě bylo provedeno 8,6 % objemu všech prací a na ostatních pracích 1,2 %.

V průběhu sledovaného období došlo k poklesu podílu prací na opravách a údržbě o 3,6 procentních bodů ve prospěch růstu prací na nové výstavbě, rekonstrukcích a modernizacích a ve prospěch růstu prací v zahraničí.

Graf 21 Stavební práce v tuzemsku podle místa stavby

Zdroj: MPO

Z podkladů Ministerstva průmyslu a obchodu o územně členěných stavebních pracích podle dodavatelských smluv vyplývá, že v kraji byly v roce 2004 realizovány na stavbách stavební práce podle místa stavby v celkové hodnotě 12,4 mld. Kč, ve srovnání s rokem 2000 byl objem těchto prací nižší o 2,2 %. V průběhu sledovaného období poměr prací podle okresu místa stavby k objemu stavebních prací v tuzemsku zjištěných podnikovou metodou klesl ze 146,2 % v roce 2000 na 84,9 % v roce 2004.

Tab. 5.5.1 Stavební práce

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Průměrný počet vykazujících podniků ¹⁾	123	118	115	114	122	-0,8	-0,2
Stavební práce podle dodavatelských smluv podle sídla podniku celkem (mil. Kč b. c.)	8 672	9 079	11 579	13 683	14 597	68,3	13,9
z toho v tuzemsku	8 623	9 033	11 559	13 198	13 737	59,3	12,3
Struktura stavebních prací podle dodavatelských smluv v tuzemsku (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x
nová výstavba, rekonstrukce a modernizace	87,4	89,7	91,0	91,7	90,1	³⁾ 2,7	x
opravy a údržba	11,4	9,6	8,4	7,3	7,8	³⁾ -3,6	x
ostatní práce	1,2	0,8	0,7	1,0	2,1	³⁾ 0,9	x
Stavební práce podle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby ²⁾ (mil. Kč b. c.)	12 676	15 842	13 856	10 564	12 394	-2,2	-0,6
Poměr stavebních prací v tuzemsku podle místa stavby ke stavebním pracem v tuzemsku podle sídla podniku (%)	146,2	174,5	119,7	77,2	84,9	³⁾ -61,3	x

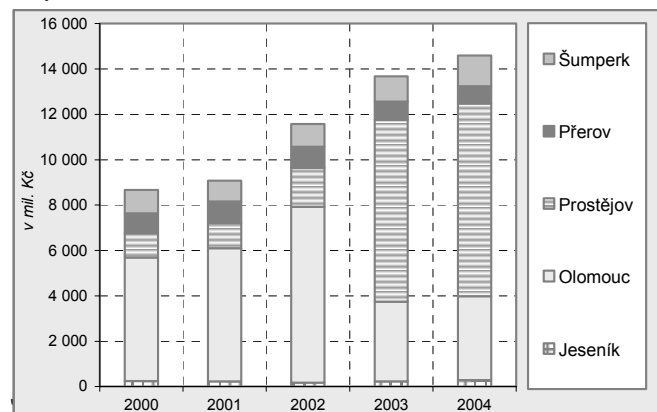
¹⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

²⁾ stavební práce realizované na stavbách v okresech kraje (z podkladů MPO)

³⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Graf 22 Stavební práce v tuzemsku podle okresu místa stavby

Zdroj: MPO

Na celkovém objemu stavebních prací se v roce 2000 nejvíce podílely stavební firmy se sídlem v okrese Olomouc, které realizovaly 62,9 % všech stavebních prací podle dodavatelských smluv v kraji a firmy se sídlem v okrese Prostějov (12,3 % ze všech stavebních prací podle dodavatelských smluv v kraji).

V roce 2004 se tyto poměry „vyměnily“. Stavební firmy se sídlem na území okresu Prostějov vykázaly 58,3 % všech stavebních prací podle dodavatelských smluv v kraji, olomoucké firmy jen 25,3 %.

Objem stavebních prací podle dodavatelských smluv v okrese Prostějov meziročně rostl o 68,0 % v neprospěch objemu stavebních prací podle dodavatelských smluv v okrese Olomouc, který meziročně klesal o 9,3 %. K poklesu objemu stavebních prací došlo ve sledovaném období také u firem sídlících na území okresu Přerov.

Tab. 5.5.2 Stavební práce podle dodavatelských smluv podle okresů

	v mil. Kč (běžné ceny)								
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/2000	průměrná roční	2000	2004
Olomoucký kraj	8 672	9 079	11 579	13 683	14 597	68,3	13,9	100,0	100,0
v tom okresy:									
Jeseník	236	223	170	225	288	22,2	5,1	2,7	2,0
Olomouc	5 455	5 882	7 754	3 523	3 687	-32,4	-9,3	62,9	25,3
Prostějov	1 068	1 105	1 715	8 007	8 505	696,6	68,0	12,3	58,3
Přerov	877	958	936	806	760	-13,3	-3,5	10,1	5,2
Šumperk	1 037	912	1 004	1 122	1 357	30,9	7,0	12,0	9,3

Ve stavebních podnicích kraje bylo v roce 2004 zaměstnáno celkem 8 894 zaměstnanců, jejich počet ve srovnání s rokem 2000 poklesl o 387 osob (tj. 4,2 %). Snížila se však průměrná velikost podniku ze 75 zaměstnanců v roce 2000 na 73 zaměstnanců v roce 2004.

Průměrná hrubá měsíční mzda jednoho zaměstnance v roce 2004 dosáhla 18 192 korun a byla tak vyšší proti roku 2000 téměř o polovinu (o 5 673 korun). Příznivě se vyvíjela produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv – za sledované období vzrostla o více jak 75 % (meziročně v průměru o 15,1 %).

Tab. 5.5.3 Zaměstnanost a mzdy ve stavebnictví

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyz. osoby)	9 281	8 736	8 800	8 505	8 894	-4,2	-1,1
z toho dělníci na stavebních pracích	6 848	6 227	6 178	5 923	5 958	-13,0	-3,4
Průměrný evidenční počet zaměstnanců na 1 podnik	75	74	77	75	73	¹⁾ -2,6	x
Průměrná hrubá měsíční mzda 1 zaměstnance (Kč)	12 519	13 492	15 454	16 575	18 192	45,3	9,8
Produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv (tis. Kč b. c.)	934	1 039	1 316	1 609	1 641	75,7	15,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

V roce 2004 bylo v kraji vydáno celkem 8 488 stavebních povolení, což je téměř o třetinu méně než v roce 2000. Relativní nesoulad vývoje počtu stavebních povolení s dynamickým rozvojem stavebních prací svědčí o tom, že se v průběhu sledovaných let měnila struktura vydaných povolení. Zvyšoval se podíl stavebních povolení na budovy bytové a naopak klesal podíl povolení na stavby na ochranu životního prostředí.

Tab. 5.5.4 Vydaná stavební povolení

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Vydaná stavební povolení celkem	11 970	10 015	8 788	9 710	8 488	-29,1	-8,2
v tom na stavby (%):							
budovy	33,6	38,1	42,4	45,5	46,0	¹⁾ 12,4	x
v tom:							
bytové	55,9	57,2	56,9	63,6	58,3	¹⁾ 2,4	x
nebytové	44,1	42,8	43,1	36,4	41,7	¹⁾ -2,4	x
na ochranu životního prostředí	45,5	36,3	34,7	30,3	31,0	¹⁾ -14,5	x
ostatní	20,9	25,6	22,9	24,2	22,9	¹⁾ 2,1	x
Meziroční změna počtu vydaných stavebních povolení (%)	-6,2	-16,3	-12,3	10,5	-12,6	x	19,4
Orientační hodnota staveb, na něž byla vydaná stavební povolení							
celkem (mil. Kč)	11 055	11 495	10 060	11 912	13 124	18,7	4,4
na 1 stavební povolení (tis. Kč)	924	1 148	1 145	1 227	1 546	67,4	13,7

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Celkem byla v roce 2004 vydána stavební povolení na výstavbu 4 274 bytů (nových i stávajících se stavebními úpravami). Významně se změnila i orientační hodnota staveb na jedno stavební povolení. Zatímco v roce 2000 to bylo 924 tis. Kč na jedno povolení, v roce 2004 to bylo již 1 546 tis. Kč, což v relativním vyjádření představuje nárůst o 67,4 %. Svědčí to nejen o částečném vlivu růstu cen stavebních prací, ale zejména o tom, že jsou vydávána stavební povolení na objemově významnější stavby. Na celkovém počtu vydaných stavebních povolení v roce 2004 v České republice se kraj podílel 5,6 %, v roce 2000 to bylo 7,1 %.

Tab. 5.5.5 Ceny vybraných druhů nemovitostí

Zdroj: Ministerstvo financí

	Období let 2001 - 2003			
	rodinné domy	byty	bytové domy	garáže
Počet převodů celkem	1 945	595	156	899
v tom ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel (%):				
do 1 999	61,2	12,4	16,0	18,6
2 000 - 9 999	20,8	16,5	23,1	19,6
10 000 - 49 999	15,1	58,7	45,5	57,5
50 000 a více	3,0	12,4	15,4	4,3
Průměrná kupní cena (Kč/m³)	815	¹⁾ 6 171	909	1 190
v tom ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel:				
do 1 999	651	¹⁾ 2 432	545	844
2 000 - 9 999	864	¹⁾ 4 838	860	1 068
10 000 - 49 999	1 251	¹⁾ 6 403	925	1 320
50 000 a více	1 645	¹⁾ 10 581	1 315	1 493
Průměrná velikost (m ³)	655	²⁾ 65	2 575	66
Průměrné opotřebení (%)	67,3	38,3	56,1	34,8

¹⁾ v Kč/m²

²⁾ v m²

V letech 2001 – 2003 změnilo v Olomouckém kraji majitele 1 945 rodinných domů. Zatímco v roce 2001 se rodinné domy prodávaly v průměru za 755 korun za 1 m³, o dva roky později to bylo již za 884 Kč/m³. Nejvíce převodů rodinných domů proběhlo v obcích do 1 999 obyvatel (61,2 %), kde byla průměrná kupní cena za 1 m³ nejnižší. Nejvíce vlastníků rodinných domů se v letech 2001 – 2003 změnilo v okrese Prostějov (685 převodů). Nejméně rodinných domů se prodalo v okrese Jeseník (125 převodů). Rozdíl mezi prodejní a odhadní cenou se v letech 2001 – 2003 v Olomouckém kraji pohyboval na průměrné úrovni ČR, prodejní cena překračovala cenu odhadní o 12 %. S průměrnou výší kupní ceny 815 Kč/m³ se Olomoucký kraj zařadil na poslední místo mezi 14 krajů ČR a patřil tak mezi nejlevnější regiony.

V období let 2001 až 2003 bylo v kraji na nového majitele převedeno 595 bytů. Oproti roku 2001 se v kraji průměrná kupní cena bytů v roce 2003 zvýšila o 1 617 korun za 1 m² na 6 793 Kč/m². Podle okresů proběhlo ve sledovaném období nejvíce převodů v okrese Šumperk (247 převodů). Za 1 m² zaplatili lidé nejvíce v okrese Olomouc, a to 8 538 korun. Nejméně převodů se uskutečnilo v okrese Jeseník, kde současně kupující platili za 1 m² nejméně, a to 4 160 korun. Prodejní cena bytů se v našem kraji lišila od ceny odhadní v průměru pouze o 9 %. Pro srovnání v ČR byla kupní cena v průměru o 30 % vyšší než cena odhadní. Podle výše průměrné kupní ceny 6 171 Kč/m² se Olomoucký kraj zařadil na 6. místo mezi 14 krajů ČR.

5.6 Doprava

Silniční síť kraje je tvořena silnicemi I., II. a III. třídy a rychlostními silnicemi v celkové délce 3 556 km (rok 2004), což je proti roku 2000 nárůst o 2,8 %. Na celkové délce silnic a dálnic ČR se kraj podílí 6,5 %. Česká republika patří mezi členskými státy Evropské unie k těm, jejichž dopravní infrastruktura je nejhustší, a to jak v železniční dopravě, tak v pozemních komunikacích. Problémem však zůstává její technická zanedbanost odrážející se v nedostatečných parametrech a dopravních závadách.

V letech 2000 – 2004 vzrůstal v kraji počet registrovaných motorových silničních vozidel. V roce 2004 bylo v evidenci Centrálního registru vozidel 266 407 silničních vozidel všech druhů a kategorií, což je o 26 777 silničních vozidel více proti roku 2000. Počet osobních automobilů vzrostl ve sledovaném období o 11,8 %. Výrazně vyšší nárůst se však objevuje u nákladních automobilů (zvýšení o 27,5 %) a silničních tahačů (zvýšení o 27,8 %).

Růst počtu silničních motorových vozidel velmi úzce souvisí s produkcí emisí z dopravy. Emisní bilance z dopravy se provádí pro látky přispívající k dlouhodobému globálnímu oteplování atmosféry. Nová vozidla musí splňovat stále přísnější limity, přesto zvyšující se počet vozidel stále výrazně zatěžuje životní prostředí.

Tab. 5.6.1 Délka silnic a dálnic a dopravní prostředky

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Délka silnic a dálnic (km)	3 461	3 462	3 461	3 481	3 556	102,8
z toho:						
silnice 1. třídy	401	401	401	417	427	106,6
rychlostní komunikace	71	72	71	83	83	116,6
dálnice v provozu	-	-	-	-	-	x
Dopravní prostředky						
motocykly	47 033	48 485	48 756	48 390	48 530	103,2
osobní automobily	174 674	178 680	182 490	188 712	195 284	111,8
nákladní vozidla	14 504	15 511	16 580	17 042	18 496	127,5
silniční tahače	1 237	1 408	1 558	1 581	1 581	127,8
návěsy	1 637	1 747	1 922	1 784	1 844	112,6
autobusy	545	558	760	687	672	123,3

V osobní i nákladní dopravě vzhledem k přepravovaným osobám a věcem došlo v letech 2000 – 2004 k výrazným změnám. Zatímco v roce 2000 bylo v rámci kraje přepraveno 23 420,2 tis. tun zboží, v roce 2004 objem přepravovaného zboží vzrostl o 22,2 % na 28 622,3 tis. tun. Cestujících bylo v rámci kraje v roce 2004 přepraveno celkem 34 339 tis. osob, což je o 4,6 % více ve srovnání s rokem 2000. Cestující mohli v roce 2004 využít 32 512 autobusových spojů (tj. o 11,3 % více proti roku 2000).

Tab. 5.6.2 Výkony silniční nákladní a autobusové dopravy

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	4 870,6	5 291,3	6 208,7	5 731,3	6 768,7	139,0
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	4 569,0	4 766,7	5 390,9	4 104,2	4 713,3	103,2
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	23 420,2	28 435,2	19 965,2	21 513,6	28 622,6	122,2
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	32 842	33 283	33 922	33 552	34 339	104,6
Počet autobusových spojů v rámci kraje	29 212	28 979	32 817	32 817	32 512	111,3
z toho:						
pracovní den	18 288	18 171	20 546	20 546	20 246	110,7
sobota	5 109	5 045	5 774	5 774	5 767	112,9
neděle a svátky	5 815	5 763	6 497	6 497	6 499	111,8

Významnými železničními uzly jsou města Olomouc a Přerov. Hustá železniční síť je vedena rovnoměrně celým územím kraje. Silniční síť je hustější v jižní rovinaté části kraje. V roce 2004 v kraji vzrostla provozní délka železničních tratí o 11 km na celkovou délku 750 km, což je proti roku 2000 nárůst o 1,5 %. Na celkové provozní délce tratí ČR se kraj podílí 7,8 %. Ve sledovaném období velmi poklesly přepravní výkony v železniční dopravě (pokles objemu přepravovaného zboží v rámci kraje téměř o 14 %).

Tab. 5.6.3 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	739	744	750	750	750	101,5
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 078,8	1 379,6	1 122,1	1 123,5	1 033,7	49,7
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	1 837,8	1 371,5	1 070,6	1 087,2	995,4	54,2
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	325,8	301,3	220,1	255,9	280,7	86,1
Počet vlakových spojů v rámci kraje	11 149	11 454	12 011	12 011	12 149	109,0
z toho:						
pracovní den	4 154	4 269	4 470	4 470	4 549	109,5
sobota	3 570	3 667	3 843	3 843	3 846	107,7
neděle a svátky	3 425	3 518	3 698	3 698	3 754	109,6

Vývojový trend železniční osobní dopravy se po čtyřech letech změnil – došlo k nárůstu počtu vlakových spojů v rámci kraje o 9,0 %. Lidé mohli na svých cestách v rámci kraje v roce 2004 využít 12 149 vlakových spojů. Na rozdíl od autobusových spojů, kterých jezdí z celkového počtu dvě třetiny v pracovní dny, počet vlakových spojů je v pracovní dny a o víkendech a svátcích téměř vyrovnaný.

V kraji bylo vyznačeno přes 1500 km cyklistických tras, které se napojují na dvě mezinárodní dálkové cyklotrasy – Jantarovou (spojující Vídeň, Brno, Ostravu a Krakov) a Moravskou (spojující Bratislavu, Uherské Hradiště, Jeseník a Wrocław).

Pro zlepšení dopravního napojení na Polskou republiku má Olomoucký kraj zájem o rozšíření kapacity stávajících hraničních přechodů pro malý pohraniční styk o osobní dopravu do 3,5 t. Kraj také pokračuje dílčími kroky na rozšiřování integrovaného dopravního systému Olomouckého kraje do dalších oblastí svého území. Tento systém má za cíl zkvalitnit a zatraktivnit přepravu cestujícím, zejména nabídkou jednotného jízdního dokladu a jednotných přepravních podmínek u všech dopravců začleněných do systému. Výsledným efektem je vytvoření konkurenceschopného prostředí pro veřejnou dopravu vůči individuální dopravě.

5.7 Technická infrastruktura

V letech 2000 – 2004 se v kraji významně zlepšila technická vybavenost obcí. Budování systémů veřejných kanalizací zpravidla zaostávalo za výstavbou vodovodů. Zatímco se podíl obcí vybavených veřejným vodovodem v roce 2004 ve srovnání s rokem 2000 zvýšil o 5,1 procentních bodů na 89,6 %, podíl obcí napojených na kanalizaci klesl o 3,3 procentní body na 83,5 %.

Tab. 5.7.1 Technická infrastruktura

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Počet obcí	393	394	394	394	394	x
z toho vybavených (%) :						
veřejným vodovodem	84,5	87,1	88,1	89,1	89,6	5,1
kanalizací	86,8	89,3	78,4	80,2	83,5	-3,3
kanalizací s napojením na ČOV	30,5	32,0	32,0	36,8	40,6	10,1
plynem ze sítě	74,6	81,0	83,0	85,8	87,6	13,0
skládkou tuhých domovních odpadů	6,6	5,6	5,6	5,6	5,6	-1,0

Na kanalizaci s připojením na čističku odpadních vod bylo v roce 2004 napojeno 40,6 % obcí (zvýšení o 10,1 procentních bodů proti roku 2000). Ve sledovaném období proběhla plynofikace v 13,2 % obcí, což znamená, že v roce 2004 mělo plyn ze sítě k dispozici již 87,6 % obcí. Snížil se podíl obcí, ve kterých je skládka tuhých domovních odpadů z 6,6 % v roce 2000 na 5,6 % obcí v roce 2004.

Tab. 5.7.2 Technická infrastruktura podle okresů

	Podíl obcí vybavených (%)					
	kanalizací s napojením na ČOV			plynem ze sítě		
	2000	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	29,9	34,5	4,6	48,7	60,7	12,0
Olomoucký kraj	30,5	40,6	10,1	74,6	87,6	13,0
v tom okresy:						
Jeseník	47,8	54,2	6,3	60,9	75,0	14,1
Olomouc	32,3	47,8	15,6	73,1	88,0	14,9
Prostějov	16,8	27,1	10,2	91,6	97,9	6,3
Přerov	31,7	39,4	7,7	86,5	99,0	12,5
Šumperk	38,5	46,2	7,7	43,6	62,8	19,2

Mezi jednotlivými okresy kraje jsou značné rozdíly v technické vybavenosti obcí. V roce 2004 nejvyšší podíl obcí vybavených plynem ze sítě měl okres Přerov (99,0 %), naopak nejméně obcí vybavených plynem ze sítě měl okres Šumperk (62,8 %), ve kterém však v porovnání s rokem 2000 došlo k nejdynamičtějšímú růstu podílu plynofikovaných obcí. V porovnání s ČR (v roce 2004 v průměru 60,7 % obcí vybavených plynem ze sítě) je vybavenost obcí plynem ze sítě v jednotlivých okresech kraje nad průměrem ČR.

Zásobování pitnou vodou se v Olomouckém kraji uskutečňuje převážně z podzemních zdrojů. Část vodovodů v Olomouckém kraji využívá místní zdroje, a to zejména v okrajových částech kraje, které jsou mimo ekonomický a technický dosah stávajících skupinových vodovodů. Největší podíl obyvatel je však zásobován ze skupinových vodovodů. V roce 2004 byl podíl obyvatel zásobených pitnou vodou z veřejných vodovodů 87,2 %. Oproti roku 2000 se tento podíl zvýšil o 5,2 procentní body a podařilo se snížit ztráty vody v trubní síti z vyrobené vody určené k realizaci o půl procentního bodu na 22,1 %.

Vodovody pro veřejnou potřebu bylo v roce 2004 vyrobeno celkem 36,5 mil. m³ pitné vody a přímým spotřebitelům bylo dodáno 28,6 mil. m³. Dvě třetiny byly určeny pro zásobování domácností, tj. 18,7 mil. m³.

Tab. 5.7.3 Vodovody

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Délka vodovodní sítě	km	.	.	.	.	4 010	.	.
Obyvatelé zásobovaní vodou z vodovodů	osoby	526 322	526 500	561 610	560 500	554 216	5,3	1,3
Podíl obyvatel zásobovaných vodou	%	82,0	82,0	88,1	88,1	87,2	¹⁾ 5,2	x
Voda vyrobená pro veřejnou potřebu	tis. m ³	40 142	39 366	41 898	41 504	36 526	-5,6	-1,4
Voda fakturovaná celkem	tis. m ³	28 986	26 719	29 673	30 078	28 581	-1,4	-0,4
z toho pro domácnosti	%	62,5	60,1	62,7	63,4	65,4	¹⁾ 2,9	x
Podíl ztrát v trubicí sítě (z vyrobené vody určené k realizaci)	%	22,7	26,3	26,3	25,0	22,1	¹⁾ -0,5	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Hlavními provozovateli vodovodů v kraji jsou Středomoravská vodárenská a.s., Olomouc, Vodovody a kanalizace Přerov, a.s., Šumperská provozní vodohospodářská společnost a.s., Šumperk, Vodovody a kanalizace Prostějov, a.s. a Vodovody a kanalizace Jesenicka, a.s.

V roce 2003 byl dokončen přivaděč pitné vody z Ostravského oblastního vodovodu Fulnek–Hranice–Přerov s napojením ve vodojemu Moravská Brána ve Stříteži nad Ludinou, který slouží jak k zásobování obyvatelstva, tak zejména kryje potřebu pitné vody pro průmyslovou zónu Hranice. Souběžně s tímto přivaděčem byl vybudován gravitační zásobní řad z vodojemu Moravská Brána do Hranic. Po jeho dobudování bylo možno odstavit některé již nevyhovující zdroje v okrese Přerov a současně zajistit krytí potřeby kvalitní pitné vody v případě živelní pohromy.

Tab. 5.7.4 Kanalizace

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Délka kanalizační sítě	km	.	.	.	.	2 015	.	.
Obyvatelé bydlící v domech napojených na kanalizaci	osoby	404 440	407 900	468 630	467 600	461 177	14,3	3,4
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci	%	63,0	63,5	73,5	73,5	72,6	¹⁾ 9,2	x
Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace	tis. m ³	32 827	27 728	32 117	34 700	30 598	-6,8	-1,7

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

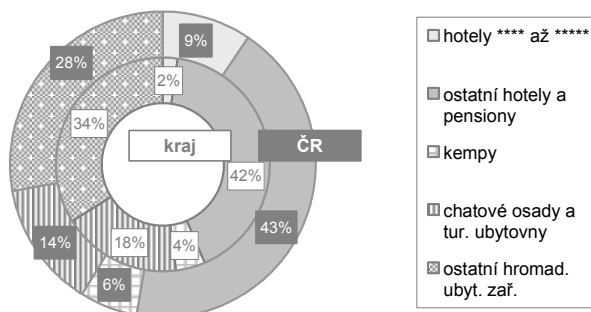
Celková délka kanalizační sítě v kraji dosáhla 2 015 km. Z celkového počtu 635 449 obyvatel kraje (střední stav v roce 2004) bydlelo v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu 461,2 tis. bydlících obyvatel, tj. 72,6 % obyvatel kraje.

V roce 2004 bylo kanalizacemi pro veřejnou potřebu odvedeno 30,6 mil. m³ odpadních vod, z toho 19,0 mil. m³ splaškových odpadních vod a 11,6 mil. m³ průmyslových a ostatních odpadních vod. Na kanalizacích je vybudováno 120 čistíren odpadních vod, z toho 2 mechanické a 118 mechanicko-biologických, s celkovou kapacitou čištění 236,9 tis. m³ za den. Podíl čištěných odpadních vod z celkového množství vypouštěných vod do kanalizace dosáhl 96,0 %.

5.8 Cestovní ruch

Na území Olomouckého kraje se nachází velké množství kulturně-historických památek a významných turistických cílů. Vysoce turisticky atraktivní je Jesenicko, a to v letní i zimní sezóně. Základní ukazatele cestovního ruchu bohužel ukazují méně významnou pozici kraje v rámci České republiky.

Graf 23 Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních k 31. 12. 2004

Olomoucký kraj patří mezi kraje nejméně vybavené ubytovacími zařízeními. K 31. 12. 2004 poskytovalo ubytovací služby v kraji 344 hromadných ubytovacích zařízení, rozmístěných především v turisticky navštěvovaných regionech – Jesenicko a Šumpersko. Průměrné ceny za ubytování v kraji patří v ČR k nižším. V roce 2004 se průměrná cena za ubytování pohybovala okolo 261 korun. V ubytovacích zařízeních pracovalo k 31. 12. 2004 celkem 3 269 zaměstnanců, což znamená ve srovnání s rokem 2000 i přes zvýšení počtu ubytovacích zařízení pokles o 6,6 % pracovníků. V přepočtu na jedno ubytovací zařízení jde v průměru o 10 zaměstnanců, což je v mezikrajovém srovnání třetí nejvyšší počet zaměstnanců na jedno ubytovací zařízení.

Tab. 5.8.1 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení ^{*)}

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Ubytovací zařízení celkem	319	334	365	366	344	107,8
z toho:						
hotely	71	71	69	68	68	95,8
penziony	91	99	112	110	102	112,1
kempy	9	9	10	10	8	88,9
chatové osady	14	13	11	13	11	78,6
turistické ubytovny	56	60	62	61	54	96,4
Lůžka v ubytovacích zařízeních celkem	18 576	18 854	19 421	19 882	18 614	100,2
z toho:						
hotely	5 270	5 018	4 809	4 837	4 893	92,8
penziony	3 339	3 675	3 448	3 520	3 245	97,2
kempy	787	811	1 000	1 057	810	102,9
chatové osady	889	850	1 008	1 260	903	101,6
turistické ubytovny	3 107	3 274	3 108	3 046	2 469	79,5
Průměrná cena za ubytování (Kč)	241	254	254	257	261	108,3
Počet pracujících osob celkem	3 500	3 377	3 200	3 181	3 269	93,4

^{*)} v letech 2000 - 2002 stav k 31.7., v letech 2003 - 2004 stav k 31.12.

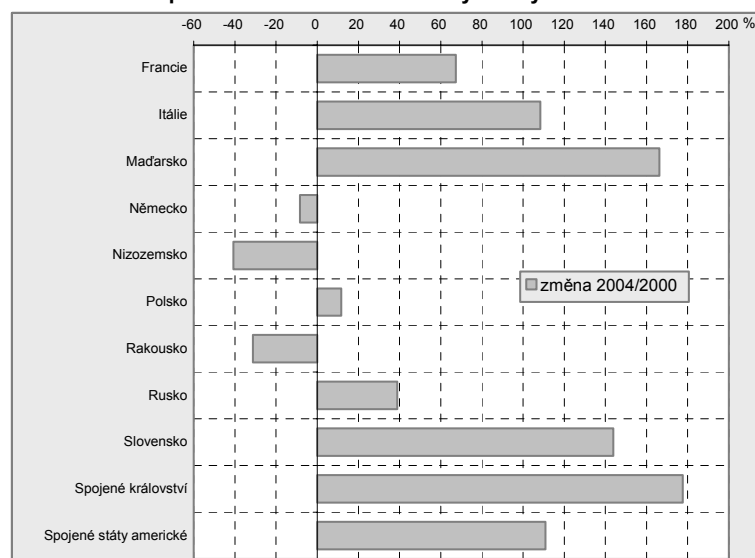
Pouze necelou čtvrtinu všech hostů v hromadných ubytovacích zařízeních představují cizinci. Největší část zahraničních hostů v ubytovacích zařízeních tvoří hosté z Německa (23,5 %), a potom ze Slovenské republiky (16,2 %) a Polska (16,1 %). Ve srovnání s rokem 2000 však počet turistů z Německa a Polska klesl, Slováci k nám však jezdí více než před 4 lety.

Tab. 5.8.2 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	416 100	392 244	415 640	448 151	417 663	100,4
v tom:						
Česká republika	341 514	288 058	309 276	341 216	320 258	93,8
zahraniční hosté	74 586	104 186	106 364	106 935	97 405	130,6
z toho (%):						
Slovenská republika	8,7	8,1	7,8	14,7	16,2	¹⁾ 7,5
Polsko	18,8	20,1	21,4	18,8	16,1	¹⁾ -2,7
Německo	33,4	30,0	29,1	24,0	23,5	¹⁾ -10,0
Rakousko	12,3	6,7	6,0	5,4	6,5	¹⁾ -5,8
Počet přenocování	2 139 340	1 708 569	1 856 880	1 891 562	1 767 957	82,6
v tom:						
Česká republika	1 863 853	1 367 029	1 497 703	1 586 215	1 497 247	80,3
zahraniční hosté	275 487	341 540	359 177	305 347	270 710	98,3
z toho (%):						
Slovenská republika	10,9	6,5	5,6	14,8	17,8	¹⁾ 7,0
Polsko	14,1	19,6	21,3	17,1	15,8	¹⁾ 1,7
Německo	43,9	37,9	37,0	30,5	28,7	¹⁾ -15,3
Rakousko	8,9	5,3	4,4	4,5	5,4	¹⁾ -3,5
Průměrná doba pobytu (dny)	6,3	5,5	5,3	5,2	5,2	¹⁾ -1,1
z toho zahraniční hosté	5,1	4,5	4,0	3,9	3,8	¹⁾ -1,3

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Graf 24 Změna počtu zahr. hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

Ve srovnání s rokem 2000 navštívilo v roce 2004 kraj o 30,6 % cizinců více. Počet domácích hostů však poklesl o 6,2 %. Současně se zvýšením počtu zahraničních hostů došlo v letech 2000 – 2004 ke snížení průměrné doby jejich pobytu, a to z 5,1 na 3,8 dny. Tento pokles se odrazil v celkovém úhrnu přenocování. Celkový úhrn přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních byl v roce 2004 nižší než v roce 2000 o 17,4 %. Tento pokles ovlivnili domácí i zahraniční hosté.

Porovnáním 14 krajů ČR měl v roce 2004 Olomoucký kraj druhou nejvyšší průměrnou dobu pobytu hostů (5,2 dnů) hned za krajem Karlovarským a pátý nejnižší podíl zahraničních hostů.

Čisté využití lůžek a pokojů v hotelech a podobných ubytovacích zařízeních Olomouckého kraje 27,0 % v roce 2004 bylo třetí nejvyšší v rámci 14 krajů ČR.

K 31. 12. 2004 bylo v kraji 8 lázeňských ubytovacích zařízení. Během sledovaného období klesla návštěvnost domácích i zahraničních hostů v těchto zařízeních. Tuzemští návštěvníci v lázních zůstávali déle než tomu bylo před 4 lety. Průměrná doba pobytu se díky tomu zvýšila z 12 dnů v roce 2000 na 16,5 dnů v roce 2004 i přes zkrácení průměrné délky pobytu zahraničních hostů (pokles o 4,1 dny v průměru proti roku 2000).

V roce 2004 byla průměrná cena za ubytování na jednu osobu a noc v rámci ČR podprůměrná (383 korun) a dosahovala jen 46,3 % průměru České republiky. Nejdražší ubytování bylo v lázeňském kraji Karlovarském (1 074 korun).

Tab. 5.8.3 Hosté v lázeňských ubytovacích zařízeních

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	60 850	37 906	39 747	41 306	47 392	77,9
v tom:						
Česká republika	54 925	32 297	34 218	36 132	43 686	79,5
zahraniční hosté	5 925	5 609	5 529	5 174	3 706	62,5
Počet přenocování	670 941	650 722	686 943	757 225	732 558	109,2
v tom:						
Česká republika	609 823	600 012	644 635	722 353	709 705	116,4
zahraniční hosté	61 118	50 710	42 308	34 872	22 853	37,4
Průměrná doba pobytu (dny)	12,0	18,2	18,3	19,3	16,5	¹⁾ 4,5
z toho zahraniční hosté	11,3	10,0	8,7	7,7	7,2	¹⁾ -4,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Z výběrového šetření cestovního ruchu z let 2003 a 2004 plyne, že se za poslední rok zvýšil počet delších i kratších cest. Během kratších cest se průměrný počet přenocování na jednu cestu nezměnil, u delších cest se počet přenocování na 1 cestu zvýšil o 5,6 %. Celkové výdaje na delší cesty se v roce 2004 proti předchozímu roku zvýšily o 135,2 mil. Kč, výdaje na kratší cesty poklesly o 52,6 mil. Kč.

Tab. 5.8.4 Tuzemské delší a kratší cesty¹⁾

	Delší cesty			Kratší cesty		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Počet cest celkem (tis.)	335,1	370,6	110,6	901,5	1 073,6	119,1
Celkový počet přenocování (tis.)	2 363,0	2 788,2	118,0	1 712,9	2 025,9	118,3
Průměrný počet přenocování na 1 cestu	7,1	7,5	105,6	1,9	1,9	100,0
Celkové výdaje (mil. Kč)	1 101,4	1 236,6	112,3	842,7	790,1	93,8
Průměrné výdaje na 1 cestu (Kč)	3 287	3 337	101,5	935	736	78,7

¹⁾ z výběrového šetření cestovního ruchu

5.9 Věda, výzkum, informační technologie

Vědecké poznávání světa je nezbytné pro další rozvoj lidské společnosti. Výzkum a vývoj je činností náročnou jak s ohledem na šíři problémů, které je nutno řešit, tak z hlediska finančních zdrojů a pracovního potenciálu. Efektivně vynaložené a alokované finanční prostředky na výzkum a vývoj jsou považovány za jeden z nejdůležitějších nástrojů k dosažení světové konkurenceschopnosti a tím růstu ekonomiky při současném udržení sociální koheze.

Evropská rada schválila na summitu v Lisabonu v březnu 2000 strategický cíl pro EU (v roce 2001 se k této iniciativě spolu s ostatními kandidátskými státy připojila i ČR), stát se do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného růstu s více a s lepšími pracovními místy a s posílenou sociální soudržností. Pro monitorování pokroku v dosahování tohoto strategického cíle byl Evropskou komisí vytvořen seznam strukturálních ukazatelů, mezi něž byl zařazen za oblast zavádění inovací a výsledků výzkumu i ukazatel o celkových výdajích na výzkum a vývoj.

Pojmy výzkum a vývoj jsou definovány zákonem č. 130/2002 Sb. O podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Výzkum je systematická tvůrčí práce rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti, a to metodami, které umožňují potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků. Vývoj je charakterizován jako systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu nebo jiných námětů k produkci nových nebo zlepšených materiálů, výrobků nebo zařízení případně k zavedení nových či zlepšených technologií systémů a služeb, včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních nebo předváděcích zařízení.

Možnosti a úspěšnost výzkumu a vývoje jsou podmíněny finančními zdroji a pracovní silou. Pro statistické sledování výzkumu a vývoje ve zpravodajských jednotkách je určující struktura zaměstnanců vývoje

a výzkumu a vnitřní výdaje na výzkum a vývoj ve čtyřech základních sektorech – podnikatelský, vládní, vyšší odborné a vysoké školství, soukromý neziskový. Podnikatelský sektor zahrnuje firmy a instituce, jejichž činností je výroba zboží nebo služeb pro prodej veřejnosti. Vládní sektor je složen z orgánů státní správy a samosprávy (Akademie Věd, rezortní výzkumné ústavy ministerstev). Vyšší odborné a vysoké školství zahrnuje univerzity, vysoké školy a další instituce pomaturitního vzdělávání, zahrnuje i výzkumné ústavy, experimentální zařízení a kliniky pracující pod řízením a kontrolou organizací vyššího vzdělávání. Neziskový soukromý sektor zahrnuje soukromé instituce, které nejsou založeny s cílem tvorby zisku.

Tab.5.9.1 Zaměstnanci a výdaje výzkumu a vývoje

	2001	2002	2003	2004	Změna v % 2004/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE) ¹⁾	924	947	1 015	1 145	23,9
v tom sektor:					
podnikatelský	553	616	689	740	33,8
vládní	25	15	22	i.d.	x
vyššího odborného a vysokého školství	-	-	299	395	x
soukromý neziskový	-	-	5	4	x
Výzkumní pracovníci (FTE)	480	406	490	533	11,0
v tom sektor:					
podnikatelský	197	203	266	245	24,4
vládní	9	10	10	i.d.	x
vyššího odborného a vysokého školství	-	-	211	283	x
soukromý neziskový	-	-	4	1	x
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)	741,7	877,1	909,4	1 054,2	42,1
v tom sektor:					
podnikatelský	521,5	635,1	676,0	802,3	53,8
vládní	10,5	11,8	10,8	i.d.	x
vyššího odborného a vysokého školství	i.d.	i.d.	219,3	239,0	x
soukromý neziskový	i.d.	i.d.	3,3	3,9	x

¹⁾ FTE: počet pracovníků přepočtený na plný pracovní úvazek

Průměrný evidenční počet zaměstnanců výzkumu a vývoje přepočtený na plný pracovní úvazek (FTE) byl v roce 2004 roven 1 145 osob, výzkumných pracovníků bylo evidováno 533. Z uvedených údajů vyplývá, že v Olomouckém kraji přibývá zaměstnanců výzkumu a vývoje (nárůst v letech 2001 – 2004 o 23,9 %) i výzkumných pracovníků (nárůst o 11,0 %). V roce 2004 připadalo na jednoho zaměstnance 628 tis. korun výdajů na výzkum a vývoj.

Mezi nejdůležitější ukazatele sledování aktivit v oblasti výzkumu a vývoje patří celkové výdaje (vnitřní) určené na výzkum a vývoj. V roce 2004 dosáhly celkové výdaje na výzkum a vývoj v Olomouckém kraji v běžných cenách částky 1 054,2 mil. Kč. V porovnání s rokem 2001 se výdaje zvýšily o 42,1 %. Na financování výzkumu a vývoje se nejvyšší finanční částkou (802,3 mil. Kč v roce 2004) podílel podnikatelský sektor.

Stoupající význam nových informačních a komunikačních technologií a jejich rostoucí vliv na ekonomiku a společnost zvyrazňuje potřebu tyto jevy statisticky zachycovat a analyzovat, provádět mezinárodní srovnání a poskytovat potřebné informace vládním orgánům, podnikatelským i nepodnikatelským subjektům včetně široké veřejnosti.

V souvislosti s tímto vývojovým trendem uskutečnil ČSÚ v letech 2003 a 2004 statistické šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech, které vycházelo z modelového dotazníku Eurostatu určeného pro členské země EU.

Vybavenost domácností pevnou telefonní linkou meziročně poklesla a v obou letech (2003 a 2004) byla pod úrovní republikového průměru. Vybavenost domácností pevnou telefonní linkou je v kraji druhá nejnižší hned za krajem Moravskoslezským (na prvním místě je Hl. m. Praha – 85,7 %).

Vybavenost domácností osobním počítačem v kraji vzrostla z 14,5 % v roce 2003 na 18,2 % v roce 2004, ale byla výrazně pod průměrem ČR. V roce 2004 mělo pouze 18,2 % domácností k dispozici osobní počítač. V pořadí krajů se Olomoucký kraj umístil na posledním místě. Pro srovnání v ČR bylo osobním počítačem v roce 2004 vybaveno v průměru 29,5 % domácností.

Tab.5.9.2 Informační a komunikační technologie v domácnostech

	Olomoucký kraj			Česká republika		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Domácnosti celkem (v tisících)	235,0	247,9	105,5	4 064,0	4 109,9	101,1
z nich vybavené (%):						
pevnou telefonní linkou	52,3	48,8	¹⁾ -3,5	62,9	61,9	¹⁾ -1,0
osobním počítačem	14,5	18,2	¹⁾ 3,7	23,8	29,5	¹⁾ 5,7
z toho připojeným k internetu	8,9	12,8	¹⁾ 3,9	14,8	19,4	¹⁾ 4,6
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (v tisících)	538,1	539,3	100,2	8 658,5	8 687,1	100,2
z nich mající k dispozici pro soukromé účely (%):						
mobilní telefon	60,3	66,8	¹⁾ 6,5	66,0	73,9	¹⁾ 7,9
osobní počítač (PC) doma	21,1	22,7	¹⁾ 1,6	32,6	35,9	¹⁾ 3,3
internet doma	13,9	16,3	¹⁾ 2,4	20,8	23,8	¹⁾ 3,0
přenosný PC	0,4	2,8	¹⁾ 2,4	2,4	3,1	¹⁾ 0,7

¹⁾ rozdíl 2004 - 2003 v procentních bodech

Připojení k internetu vykazovalo v kraji jen 12,8 % domácností (rok 2004). Nejvyšší podíl domácností připojených k internetu byl v roce 2004 v Hl. m. Praha (34,7 %) a v krajích Středočeském (22,3 %) a Královéhradeckém (21,9 %).

Úroveň vybavenosti jednotlivců informační a komunikační technologií je v kraji opět nejnižší. Celkem 66,8 % osob ve věku 15 a více let disponovalo mobilním telefonem pro soukromé účely (průměr ČR 73,9 %), osobní počítač mělo jen 22,7 % lidí starších 15 let a internet mohlo doma využívat jen 16,3 % osob ve věku 15 a více let.

5.10 Veřejná ekonomika

Veřejné rozpočty jsou tvořeny rozpočty krajského úřadu, obcí a dobrovolných svazků obcí. Územní rozpočty prošly v roce 2003 změnou, která navazovala na reformu veřejné správy – agendy a prostředky ze zrušených okresních úřadů byly převedeny na obce a kraje. Z tohoto důvodu bude v této kapitole analyzován pouze rok 2003 a 2004.

5.10.1 Bilance příjmů a výdajů veřejných rozpočtů k 31. 12.

	v tis. Kč							
	Územní rozpočet celkem		v tom					
			Krajský úřad Olomouckého kraje		obce Olomouckého kraje		dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Příjmy celkem	18 971 137	19 943 609	6 722 391	7 099 416	12 068 813	12 674 531	179 933	169 661
Výdaje celkem	18 903 991	19 762 003	6 664 649	7 044 695	12 076 134	12 563 313	163 208	153 995
Saldo	67 147	181 605	57 741	54 721	-7 320	111 218	16 726	15 666

Hospodaření územních rozpočtů v obou letech skončilo převahou příjmů nad výdaji. Zatímco v roce 2003 dosáhlo saldo hodnoty 67,1 mil. Kč, v roce 2004 přesáhlo 181 mil. Kč a vzrostlo téměř trojnásobně. Na kladné bilanci se v roce 2004 podílelo především hospodaření obcí Olomouckého kraje, jejichž saldo dosáhlo 61,2 % z celku.

Obrat veřejných rozpočtů (součet příjmů a výdajů) dosáhl v roce 2004 hodnoty 39,7 mld. Kč a meziročně vzrostl o 4,8 % (tj. o 1,8 mld. Kč). Na celkovém obratu se podílel rozpočet Krajského úřadu hodnotou 35,6 % (35,3 % v roce 2003) a rozpočet obcí hodnotou 63,6 % (63,7 % v roce 2003).

Příjmy Krajského úřadu dosáhly v roce 2004 hodnoty 7,1 mld. Kč a proti předchozímu období vzrostly o 5,6 %. Hlavním zdrojem příjmů kraje byly dotace, které v roce 2004 činily 5,9 mld. Kč (83,8 % celkových příjmů). Daňové příjmy tvořily 12,3 % celkových příjmů.

5.10.2 Příjmy veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Krajský úřad Olomouckého kraje		Obce Olomouckého kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Daňové příjmy	790 943	875 954	5 028 992	5 498 212	-	-
z toho:						
daně z příjmů fyzických osob	231 625	257 296	1 448 504	1 587 271	-	-
daně z příjmu právnických osob	223 176	259 543	1 234 663	1 416 583	-	-
daň z přidané hodnoty	335 386	358 127	1 513 406	1 615 139	-	-
Nedaňové příjmy	147 755	258 845	1 066 364	1 075 998	8 986	12 337
z toho:						
příjmy z vlastní činnosti	8	1	251 184	258 378	4 464	8 125
odvody příspěvkových organizací	84 812	91 945	56 368	72 074		
příjmy z pronájmu majetku	48 146	84 831	384 425	388 856	602	702
Kapitálové příjmy	4 915	17 303	413 355	429 401	27 208	13 726
z toho:						
příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	4 915	16 003	362 559	400 095	27 088	13 726
Přijaté dotace	5 778 778	5 947 314	5 560 102	5 670 920	143 739	143 599
v tom:						
neinvestiční přijaté dotace	5 420 982	5 508 082	4 441 039	4 587 142	20 326	23 531
investiční přijaté dotace	357 796	439 232	1 119 063	1 083 778	123 413	120 068
Příjmy celkem po opravě	6 722 391	7 099 416	12 068 813	12 674 531	179 933	169 661

Příjmy obcí Olomouckého kraje dosáhly v roce 2004 částky 12,7 mld. Kč a meziročně vzrostly o 5,0 %. Hlavními zdroji příjmů obcí jsou daňové příjmy (43,4 % celkových příjmů) a přijaté dotace (44,7 % celkových příjmů). Struktura daňových příjmů se v letech 2003 a 2004 výrazně nezměnila. Podíl daně z přidané hodnoty se pohybuje okolo 30 %, podíl daně z příjmů fyzických osob zhruba 29 % a daně z příjmů právnických osob okolo 25 %.

5.10.3 Výdaje veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Krajský úřad Olomouckého kraje		Obce Olomouckého kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Běžné výdaje	6 174 845	6 516 719	8 992 382	9 284 531	32 117	35 599
z toho:						
platy zaměstnanců a ost. platby za provedenou práci	110 649	122 727	1 122 631	1 154 922	2 302	3 951
nákup vody, paliv, energie, služeb a ost. nákupy	493 836	144 327	1 906 394	1 954 572	10 286	14 118
neinvestiční dotace podnikatelským subjektům	136 562	149 772	101 162	124 286	-	-
neinvestiční transfery přisp. a pod. organizacím	3 020 284	3 141 204	3 354 815	3 432 192	-	-
neinvestiční transfery obyvatelstvu	2 341	3 619	1 027 741	1 007 165	-	-
Kapitálové výdaje	489 804	527 976	3 083 752	3 278 782	131 090	118 397
z toho:						
investiční nákupy a související výdaje	232 185	320 884	2 802 851	2 980 269	129 575	117 157
investiční dotace podnikatelským subjektům	9 935	25 235	56 556	90 244	-	-
investiční dotace příspěvkovým organizacím	226 907	122 908	49 885	30 877	-	-
Výdaje celkem	6 664 649	7 044 695	12 076 134	12 563 313	163 208	153 995

Výdaje Krajského úřadu dosáhly v roce 2004 hodnoty 7,0 mld. Kč, což znamená meziroční růst o 5,5 % (341,9 mil. Kč). Růst výdajů byl pouze o 0,1 procentního bodu nižší než růst příjmů Krajského úřadu. Běžné výdaje kraje byly rovny 6,5 mld. Kč v roce 2004 a převážnou část těchto výdajů připadlo na neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím (školské, zdravotnické, sociální péče). Kapitálové výdaje se podílely na celkových výdajích pouze 7,5 % (528 mil. Kč).

Výdaje obcí se v roce 2004 meziročně zvýšily o 487,2 mil. Kč (4,0 %). Růst příjmů obcí předstihl tempo růstu výdajů o 1 procentní bod. Dvě třetiny celkových výdajů připadly na běžné výdaje, jedna třetina potom na kapitálové výdaje. Nejvyšší podíl na běžných výdajích měly neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím. K nejvyššímu meziročnímu nárůstu běžných výdajů došlo u neinvestičních dotací podnikatelským subjektům (nárůst o 22,9 %).

6. Životní prostředí

6.1 Ovzduší

Hodnotit stav ovzduší můžeme podle tabulek s údaji získanými od Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ). ČHMÚ zabezpečuje mimo jiné i provoz celostátní sítě měření ovzduší na měřicích stanicích. Na těchto monitorovacích stanicích jsou měřeny imise tj. koncentrace škodlivých látek v ovzduší na dané stanici.

Pro hodnocení situace v celém kraji jsou však důležitější ukazatele emisí tj. celkové objemy znečišťujících látek, měřené nebo vypočtené (u domácností) u producentů. Množství znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší je evidováno v Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO), který provozuje ČHMÚ. Výchozím podkladem pro emisní bilanci za daný rok pro zvláště velké a velké zdroje znečišťování (REZZO 1) byly údaje Souhrnné provozní evidence zdrojů znečišťování ovzduší, ověřované Českou inspekcí životního prostředí. Pro aktualizaci údajů o emisích středních zdrojů (REZZO 2) byly využity údaje ohlášené provozovateli zdrojů úřadům obcí s rozšířenou působností. Pro emisní bilanci malých zdrojů (REZZO 3) byl využit model využívající data ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001, aktualizovaná s využitím údajů společností, dodávajících tuhá paliva, plyn, teplo a elektrickou energii pro vytápění domácností.

Tab. 6.1.1 Měrné emise základních znečišťujících látek REZZO 1-3

	v t/km ² /rok					
	2000	2001	2002	2003	Změna v %	
					2003/ 2000	průměrná roční
Emise tuhé	0,5	0,4	0,5	0,5	13,7	4,4
Oxid siřičitý SO ₂	1,6	1,4	1,2	1,2	-21,8	-7,9
Oxidy dusíku NO _x	0,8	0,8	0,9	0,8	6,1	2,0
Oxid uhelnatý CO	2,1	1,9	1,4	1,3	-37,1	-14,3

Objemy znečišťujících látek vypouštěné do ovzduší producenty výrazně poklesly po roce 1994, kdy se zvýšilo úsilí ve směru ochrany životního prostředí (odsířování elektráren, zastavení distribuce olovnatých benzínů, zlepšování struktury primárních zdrojů energie ve prospěch kapalných a především plyných paliv apod.). Velice kladně můžeme hodnotit stálé klesání emisí oxidu uhelnatého (CO) a oxidu siřičitého (SO₂) v našem kraji. I když snižování těchto emisí není tak výrazné jako v období po roce 1994, úspěchem je snížení objemu vyprodukovaného oxidu uhelnatého (CO) za poslední čtyři sledované roky o 37,1 %. U oxidu siřičitého (SO₂) nastal pokles o 21,8 % v roce 2003 oproti roku 2000. U emisí oxidu dusíku (NO_x) a tuhých emisí se v hodnoceném období již situace v Olomouckém kraji ustálila na určité úrovni s menšími výkyvy v jednotlivých rocích.

Tab. 6.1.2 Měrné emise oxidu uhelnatého (CO) REZZO 1-3 podle okresů

	v t/km ² /rok					
	2000	2001	2002	2003	Změna v %	
					2003/ 2000	průměrná roční
Česká republika	4,0	4,0	3,3	3,5	-14,5	-5,1
Olomoucký kraj	2,1	1,9	1,4	1,3	-37,1	-14,3
v tom okres:						
Jeseník	1,3	1,1	0,6	0,6	-52,3	-21,9
Olomouc	1,8	1,6	0,8	0,9	-51,6	-21,5
Prostějov	2,1	1,9	0,7	0,8	-61,5	-27,3
Přerov	3,4	3,4	4,1	3,2	-5,2	-1,8
Šumperk	2,1	1,7	1,3	1,4	-34,7	-13,3

Emisní zatížení Olomouckého kraje je značně nerovnoměrné, vzhledem ke koncentraci průmyslu a osídlení. Okresem, který je nejméně postižen emisemi znečišťujících látek je samozřejmě okres Jeseník. Největší zdroje znečišťování ovzduší jsou lokalizovány v jižní části kraje, zejména se jedná o okresy Přerov

a Olomouc. Ve všech větších městech Olomouckého kraje je problémem zhoršená kvalita ovzduší vlivem silniční automobilové dopravy.

Podle sledovaných ukazatelů v nejhůře postiženém okrese Přerov vykazuje hodnota emisí oxidu siřičitého (SO₂) na 1 km² (3,65 t za rok 2003), oxidu dusíku (NO_x) (2,13 t/km² za rok 2003) i oxidu uhelnatého (CO) (3,18 t/km² za rok 2003) dlouhodobě dvakrát až třikrát vyšších hodnot než jsou zjištěná data v ostatních okresech.

6.2 Voda

Na území Olomouckého kraje se nachází část hlavní evropské rozvodnice. Území přísluší ke dvěma úmořím – k úmoří Baltského moře a k úmoří Černého moře. Hlavním vodním tokem regionu je řeka Morava, která tvoří přirozenou osu velké části území kraje. Později se vlévá do Dunaje a s ním do Černého moře. Malá část severního území kraje patří k povodí řeky Odry, ústící do Baltského moře.

Takřka čtvrtina rozlohy kraje je vymezena jako chráněná oblast přirozené akumulace vod. Jedná se o tři chráněné oblasti přirozené akumulace vod - Kvartér řeky Moravy, Jeseníky a Vamberk – Králíky.

Tab. 6.2.1 Jakost vody ve vybraných tocích a profilech

Pramen: ČHMÚ

Tok - vybraný profil Znečišťující látka	Znečištění v mg/l				Stupeň znečištění (třída) ¹⁾			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
Třebůvka - Loštice								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	5,5	3,5	3,2	3,9	IV	III	III	III
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	4,4	5,2	4,0	4,5	II	III	II	III
Morava - Raškov								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	2,1	1,5	2,3	1,9	II	II	II	II
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	1,6	1,6	1,7	1,5	I	I	I	I
Morava - Olomouc								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	2,6	3,5	2,7	2,8	II	IV	II	II
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	2,6	2,5	2,3	2,4	II	II	I	II
Morava - Kojetín								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	3,1	3,4	3,7	3,7	III	III	III	III
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	2,3	2,2	2,2	2,6	II	II	II	II
Bělá - Mikulovice								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	1,7	1,5	2,2	1,7	II	II	III	II
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	2,0	2,3	2,6	3,0	I	I	II	II
Bečva - Dluhonice								
biologická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	3,0	3,6	4,7	4,2	III	IV	IV	IV
dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	2,2	2,4	1,9	2,3	II	II	II	II

¹⁾ zařazení do tříd podle ČSN 75 7221

Jakost povrchových vod je v našem kraji sledována na 17 profilech řek. V tabulce jsou vybrané pouze některé ze sledovaných profilů státní sítě sledování jakosti vody na významných tocích a pouze dva ukazatele znečišťujících látek. Biologická pětidenní spotřeba kyslíku (BSK₅) je množství kyslíku spotřebovaného k aerobnímu biochemickému rozkladu organických látek obsažených ve vodě po dobu 5 dnů při standardních podmínkách. V tomto ukazateli se jeví jako silně znečištěny tok Bečvy u Dluhonic. Dusičnanový dusík je přítomen v hnojivech na polích, ale také ve fekáliích, v těch je více přítomen amoniakální dusík, oba dusíky spolu s fosforem podporují růst mikroorganismů (zelená voda). Těmito znečišťujícími látkami je zatížen tok Třebůvky u Loštic nebo Moravy u Kojetína, kde byl v roce 2004 dosažen stupeň znečištění III., tj. znečištěná voda. Naproti tomu stupně I., tj. neznečištěná voda u tohoto ukazatele, bylo dosaženo na toku Moravy u Raškova.

Jakost vody v řekách je výrazně ovlivněna i množstvím vypouštěných odpadních vod a jejich čištěním. Podle výsledků šetření „Cenzus veřejných vodovodů a kanalizací ČR 2002“ v roce 2001 fungoval vodovod pro veřejnou potřebu v 340 obcích kraje. Celková specifická potřeba vody na jednoho obyvatele a den dosáhla 134,0 litrů a potřeba na jednoho člena domácnosti 89,8 litrů. Kanalizace pro veřejnou potřebu byla vybudována ve 213 obcích a městech, na koncovou čistírnu odpadních vod byly napojeny kanalizace ve 117 obcích.

Z pravidelného ročního šetření o vodovodech a kanalizacích můžeme sledovat postupné zvyšování podílu obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci z 63,0 % v roce 2000 na 72,6 % v roce 2004, přičemž 64,9 % obyvatel bydlí v domech napojených na kanalizaci s čistírnou odpadních vod. V kraji bylo zprovozněno 120 čistíren odpadních vod a podíl čištěných odpadních vod se zvýšil na 96,0 % v roce 2004. Čistírny značně snižují znečištění odpadních vod, například znečištění v případě biologické spotřeby kyslíku (BSK₅) se snížilo 36krát, jeho hodnota na odtoku z čistíren dosáhla pouze 306 tun za rok 2004.

Tab. 6.2.2 Čištění odpadních vod

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Počet čistíren odpadních vod	30	32	43	68	120	300,0	41,4
Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace (tis. m ³)	32 827	27 728	32 117	34 700	30 598	-6,8	-1,7
Čištěné odpadní vody bez srážkových vod (tis. m ³)	29 418	26 857	28 713	33 849	29 366	-0,2	-0,0
Podíl čištěných odpadních vod (%)	89,6	96,9	89,4	97,5	96,0	¹⁾ 6,4	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

6.3 Půda

Olomoucký kraj svou rozlohou 515 892 ha na konci roku 2004 zaujímá 6,5 % rozlohy celé České republiky. V hodnoceném období pokračuje snižování výměry zemědělské půdy (oproti roku 2000 se jedná o snížení o 1 182 ha). Její podíl poklesl za posledních 5 let o 0,4 procentního bodu na 53,5 % z celkové výměry kraje. Jako negativní můžeme hodnotit především snížení výměry orné půdy (o 3 196 ha).

Z hlediska bilance půdy podle okresů je Olomoucký kraj značně rozdílný. Jižní okresy, ležící v nížinné Hané, mají vyšší zastoupení zemědělské půdy na celkové výměře (Přerov 70,9 % a Prostějov 70,7 %) než severní okresy. Okresy Jeseník a Šumperk, které se nachází v hornatých Jesenících, mají zase vysoké zastoupení nezemědělské půdy (Jeseník 66,4 % a Šumperk 57,1 % z celkové výměry). Nejvyšší procento zornění (podíl orné půdy na zemědělské) mají v okrese Prostějov (88,0 %), následuje okres Přerov (82,8 %) a okres Olomouc (81,5 %). Severní okresy mají zase vysoký podíl lesních pozemků na celkové výměře (Jeseník 59,3 % a Šumperk 48,3 %).

Tab. 6.3.1 Pozemky k 31. 12. 2004 podle druhu a podle okresů

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální

v %

	Podíl z celkové výměry						Podíl ze zemědělské půdy				
	zemědě- lská půda	z toho orná půda	lesní půda	vodní plochy celkem	zasta- věné plochy	ostatní plochy	orná půda	chmel- nice	vinice	zahrady a ovocné sady	trvalé travnaté porosty
Česká republika	54,1	38,7	33,5	2,0	1,7	8,7	71,6	0,3	0,4	4,9	22,8
Olomoucký kraj	53,5	40,4	34,7	1,1	1,6	9,1	75,4	0,4	0,0	5,4	18,8
v tom okres:											
Jeseník	33,6	20,6	59,3	0,9	1,0	5,2	61,2	x	x	4,5	34,2
Olomouc	53,7	43,8	29,6	1,0	1,8	13,9	81,5	0,5	0,0	5,3	12,7
Prostějov	70,7	62,2	19,4	0,8	1,9	7,2	88,0	0,0	0,0	4,9	7,1
Přerov	70,9	58,6	16,0	1,8	2,1	9,3	82,8	1,1	0,0	6,4	9,8
Šumperk	42,9	22,8	48,3	1,0	1,2	6,6	53,0	0,0	x	5,3	41,6

Podíl zemědělské půdy na jednoho obyvatele dosahuje v kraji rozdílných hodnot a za posledních 5 let zůstává takřka na stejné úrovni, neboť se snižuje počet obyvatel i plocha zemědělské půdy. Průměrně připadá v Olomouckém kraji na 1 obyvatele 0,43 ha zemědělské půdy (v České republice 0,41 ha zemědělské půdy), nejvíce zemědělské půdy připadá na 1 obyvatele v okrese Jeseník (0,57 ha) a nejméně v okrese Olomouc (0,36 ha zemědělské půdy na 1 obyvatele).

6.4 Odpady

Statistickým šetřením bylo zjištěno, že v roce 2004 bylo celkově vyprodukováno v Olomouckém kraji 1 166 tis. tun odpadů, z toho bylo 133 tisíc tun nebezpečného odpadu. Vzhledem k tomu, že zákon č. 185/2001 Sb. zavedl novou definici některých základních pojmů v oblasti nakládání s odpady, není možné srovnávat údaje před rokem 2002. Největší množství vyprodukovaných odpadů v našem kraji za poslední tři roky pochází z průmyslového odvětví výroba elektrických strojů a přístrojů, menší množství odpadů produkuje stavebnictví, průmysl výroby potravin a nápojů, průmysl výroby základních kovů a hutních výrobků a další odvětví.

Tab. 6.4.1 Produkce odpadů a vybrané způsoby nakládání s odpady

	2000	2001	2002 ¹⁾	2003	2004
Celková produkce odpadů	1 415 204	1 355 309	440 203	1 135 813	1 165 881
Nakládání s odpady celkem	1 235 420	1 297 738	477 492	668 238	847 271
z toho:					
recyklace, získání složek	17 628	66 319	62 466	35 832	96 855
spalování	11 732	5 018	11 744	9 555	7 473
ukládání					
v úrovni nebo pod úrovní terénu	177 931	308 520	169 158	200 423	319 921

¹⁾ změna definice odpadu

Pokud se týká dalšího nakládání s vyprodukovanými odpady nebo s odpady odebranými ze skladu, sledované jednotky v posledních třech letech čtvrtinu (25,8 %) dále využívaly, ať už jako paliva k výrobě energie nebo k recyklaci, kompostování či použily jiný způsob využití. Převažujícím způsobem odstraňování odpadu (z 39,7 %) bylo skládkování či v menší míře jiný způsob odstranění. Zbývající způsoby nakládání s odpady (34,5 %) spočívaly v použití odpadů na rekultivace, terénní úpravy či uložení na sklad.

6.5 Investice na ochranu životního prostředí

Investice na ochranu životního prostředí zahrnují výdaje na pořízení dlouhodobého majetku na ochranu životního prostředí a také neinvestiční náklady, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí (mzdové náklady, platby nájemného, energie apod.).

Tab. 6.5.1 Pořízené investice na ochranu životního prostředí

	2000	2001	2002	2003	Index 2003/2000
Celkem	1 158	1 343	769	1 082	93,4
v tom:					
ochrana ovzduší a klimatu	440	378	189	333	75,7
nakládání s odpadními vodami	454	725	512	549	120,9
nakládání s odpady	58	50	49	102	175,0
ostatní	205	189	19	97	47,2

Ve sledovaných čtyřech letech byla největší část pořízených investic investory z našeho kraje vložena do nakládání s odpadními vodami. 2 241 mil. Kč bylo investováno do výstavby čistíren odpadních vod, kanalizačních sítí, monitorovacích zařízení ke sledování jakosti vody a do dalších akcí k prevenci vzniku

znečištění vody. Za dalších 1 341 mil. Kč byly investory pořízeny investice na ochranu ovzduší a klimatu, zahrnující takové akce jako odstraňování odpadních plynů, tuhých a plyných emisí, úpravu technologických procesů z důvodu prevence vzniku znečištění atd. Mezi další ekologické akce patří investice do nakládání s odpady, do ochrany krajiny, půdy, podzemních a povrchových vod apod., do kterých v letech 2000 – 2003 investoři z našeho kraje vložili kapitál za 771 mil. Kč.

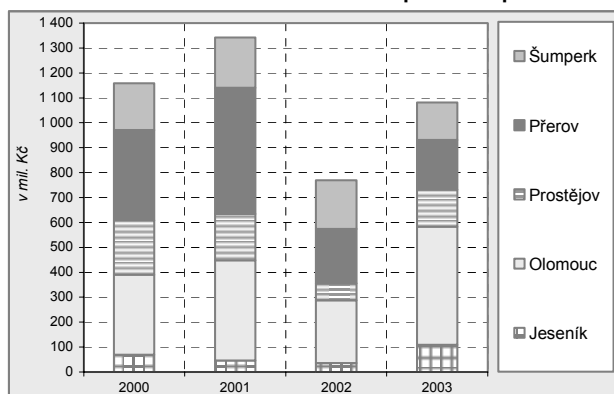
Celkově byla vykázána částka za pořízené investice na ochranu životního prostředí za roky 2000 – 2003 ve výši 4 352 mil. Kč za investory z našeho kraje. Celková hodnota pořízených investic na ochranu životního prostředí na území našeho kraje v uvedených letech dosáhla 4 775 mil. Kč.

Podle šetření v roce 2003 k financování investic na ochranu životního prostředí investoři jednak využívali vlastních zdrojů a rozpočtových prostředků (45,2 %), dalším zdrojem byly granty a dotace (27,4 %), brali si úvěry, půjčky a různé finanční výpomoci (25,6 %).

Z roku 2003 známe hodnotu neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí, které dosáhly částky 884 mil. Kč. Z této částky nejvyšší část (47,0 %) tvořily náklady na nakládání s odpadními vodami a také na nakládání s odpady (36,0 %). Neinvestiční náklady byly z 32,9 % tvořeny vnitřními náklady sledovaných jednotek.

Větší část (67,1 %) tvořily vnější náklady prováděné dodavatelsky, např. nákupem služeb na ochranu životního prostředí. Podniky také vykázaly z různých aktivit na ochranu životního prostředí ekonomický přínos, který v našem kraji v roce 2003 činil 810 mil. Kč. Jednalo se především o tržby z prodeje služeb na ochranu životního prostředí, dále o tržby z prodeje vedlejších produktů a o úspory z opětovného využití vedlejších produktů. V našem kraji byl největší ekonomický přínos dosažen v oblasti nakládání s odpady (86,0 % z celkové částky).

Graf 25 Investice na ochranu životního prostředí podle okresů

6.6 Chráněná území

Chráněná území jsou vyhlášována za účelem zachrany a dlouhodobé ochrany různých typů kulturní krajiny. Rozdělují se na velkoplošná chráněná území, kde je uplatňováno regulované hospodaření a jsou využívána i k rekreačním účelům, a na maloplošná chráněná území.

Z velkoplošných chráněných území se na území kraje rozkládají na celkové ploše 55 675 ha dvě chráněné krajinné oblasti: Litovelské Pomoraví a částečně Jeseníky. Chráněná krajinná oblast Jeseníky se nachází na území kraje Olomouckého a Moravskoslezského. Jeseníky jsou lesnatou, vodohospodářsky významnou oblastí s četnými lázněmi. Území chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví tvoří dlouhý pruh nivy řeky Moravy. Přírodní řeka a navazující luhy představující hnízdní biotopy pro mnoho druhů ptáků, hojný je i výskyt obojživelníků a bezobratlých vodních organismů.

Tab. 6.6.1 Chráněná území podle okresů k 31. 12. 2004

Pramen: Agentura ochrany přírody a krajiny

v hektarech

	Národní parky	Chráněné krajinné oblasti	Maloplošná chráněná území			
			národní přírodní památka	národní přírodní rezervace	přírodní památka	přírodní rezervace
Olomoucký kraj	-	55 675,3	116,4	3 144,0	563,4	2 165,0
v tom okres:						
Jeseník	-	23 087,1	61,6	1 070,4	22,2	353,7
Olomouc	-	8 275,1	8,1	180,6	229,7	1 024,5
Prostějov	-	-	39,0	-	227,8	324,6
Přerov	-	-	7,7	372,2	38,4	90,2
Šumperk	-	24 313,2	-	1 520,8	45,3	372,0

Každoročně roste počet i rozloha maloplošných chráněných území. V roce 2004 zaujímaly plochu 5 989 ha a tvořilo je 11 národních přírodních památek, 11 národních přírodních rezervací, 64 přírodních památek a 50 přírodních rezervací.

Maloplošná chráněná území jsou rozmístěna po celém území regionu. Mezi národní přírodní památky patří např. jeskyně Na Pomezí, krasové území s krápníkovou jeskyní Na Špičáku, Park v Bílé Lhotě, Hrdibořické rybníky v okrese Prostějov, nově od roku 2003 krasové území s komplexem Zbrašovských aragonitových jeskyní a další. K národním přírodním rezervacím bylo mimo jiné zařazeno krasové území s nejhlubší propastí v České republice u Hůrky u Hranic (–244,5 m), dále nejvyšší partie Jeseníku – Praděd, Šerák – Keprník, centrální část masívu Králického Sněžníku, rašeliniště Rejvíz, lužní les u toku Bečvy Zástudánčí v okrese Přerov a jiné.

V rámci soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000 byly na území kraje v roce 2004 zřízeny na základě nařízení vlády čtyři ptačí oblasti o celkové rozloze 1 245 km². Jsou to území nejvhodnější pro ochranu určitých druhů ptáků a jejich cílem je zachování a obnova ekosystémů významných pro jednotlivé druhy ptáků. Na území regionu se jedná o Ptačí oblast Jeseníky, kde je chráněna populace jeřábka lesního a chřástala polního, populace chřástala polního je také chráněna v Ptačích oblastech Kralický Sněžník a Libavá. V Ptačí oblasti Litovelské Pomoraví jsou zajišťovány podmínky pro zachování populace ledňáčka říčního, strakapouda prostředního a lejska bělokrkého. Pokud se týká evropsky významných lokalit, vymezených na základě směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, bylo ke konci roku 2004 navrženo v Olomouckém kraji celkem 67 lokalit. Pod ochranou jsou v regionu i památné stromy, ať už se jedná o jednotlivé stromy nebo i skupiny či stromořadí stromů. Celkem bylo vyhlášeno v kraji na 218 chráněných objektů.

7. Regionální spolupráce

7.1 Mikroregiony

Vznik mikroregionů je nutný pro společné prosazování zájmů a záměrů obcí s cílem dosažení žádoucích změn ve všech obcích. Důvody, které vedou ke vzniku jednotlivých mikroregionů, jsou různé. V minulosti vznikaly zejména monotematicky zaměřené mikroregiony, které většinou po splnění účelu, za kterým byl mikroregion vytvořen (například vybudování vodovodu či kanalizace), nepokračovaly v další spolupráci. Některé mikroregiony na základech spolupráce založené na jednorázovém úkolu postavily další spolupráci a svůj komplexní rozvoj rozšířily. Mikroregiony měly v poslední době stále častěji komplexní charakter a monofunkční mikroregiony se vyskytovaly již jen zřídka.

7. 1. 1. Mikroregiony se sídlem v Olomouckém kraji v roce 2004

Zdroj: ÚÚR Brno, Pardubický kraj

Název mikroregionu	Sídlo	Okres	Počet členských obcí		Počet obyvatel členských obcí k 31. 12. 2004
			celkem	z toho mimo kraj	
Bystřička	Velká Bystřice	Olomouc	10	-	13 824
Dolek	Brodek u Přerova	Přerov	9	-	6 714
Hanušovicko	Hanušovice	Šumperk	10	1	19 813
Hranicko	Hranice	Přerov	24	-	33 843
Javornicko	Javorník	Jeseník	5	-	5 171
Jesenicko	Jeseník	Jeseník	5	-	19 577
Konicko	Konice	Prostějov	20	-	10 939
Kosiřsko	Těšetice	Olomouc	8	-	10 059
Kosteletsko	Kostelec na Hané	Prostějov	12	-	12 085
Království	Grygov	Olomouc	15	-	13 403
Lipensko	Lipník nad Bečvou	Přerov	11	-	13 571
Litovelsko	Litovel	Olomouc	21	-	24 061
Luže	Šumperk	Šumperk	13	-	51 844
Mohelnicko	Mohelnice	Šumperk	12	-	18 286
Moštěnka	Horní Moštěnice	Přerov	21	-	10 414
Němčicko	Němčice nad Hanou	Prostějov	16	-	9 492
Olomoucko	Olomouc	Olomouc	24	-	131 576
Pobečví	Prosenice	Přerov	16	-	7 965
Podlesí II.	Milenov	Přerov	4	-	1 075
Prostějov-venkov	Bedíhošť	Prostějov	7	-	5 373
Protivanovsko	Protivanov	Prostějov	8	-	3 795
Předina	Brodek u Prostějova	Prostějov	9	-	4 385
Rozvodí	Střítež nad Ludinou	Přerov	7	-	5 339
Sdružení měst a obcí Jesenicka	Lipová-lázně	Jeseník	23	-	41 523
Střední Haná	Kojetín	Přerov	16	2	23 549
Svazek obcí regionu Ruda	Ruda nad Moravou	Šumperk	5	-	6 326
Svazek obcí Třeština, Stavenice a Police	Třeština	Šumperk	3	-	730
Svazek obcí údolí Desné	Rapotín	Šumperk	8	-	12 837
Šternbersko	Šternberk	Olomouc	23	-	31 059
Šumpersko	Šumperk	Šumperk	3	-	34 883
Šumperský venkov	Libina	Šumperk	7	-	11 116
Uničovsko	Uničov	Olomouc	14	-	25 946
Zábřežsko	Zábřeh	Šumperk	30	-	35 454
Záhoran	Rouské	Přerov	9	-	3 936
Záhoří-Helfštýn	Soběchleby	Přerov	14	-	4 526
Zlatohorsko	Zlaté Hory	Jeseník	6	-	9 817
Žulovsko	Skorošice	Jeseník	8	-	7 449

Geografické vymezení mikroregionů se stále více blíží reálným funkčním mikroregionům a velmi často spádovým mikroregionům. V souvislosti s programem obnovy venkova a poskytováním dotací na rozvoj venkovských mikroregionů se začaly ve větší míře zpracovávat rozvojové dokumenty mikroregionů. V souvislosti s potenciální možností čerpání finančních prostředků z dotačního titulu SAPARD vznikaly integrované projekty venkovských mikroregionů.

V roce 2004 bylo v Olomouckém kraji zaznamenáno 37 mikroregionů, z toho 10 jich mělo sídlo v okrese Přerov, 9 v okrese Šumperk, 7 v olomouckém okrese, 6 v prostějovském a 5 v okrese Jeseník. Největší počet obcí zaznamenal mikroregion Zábřežsko, jehož součástí je 30 obcí, naopak nejmenšími mikroregiony co do počtu obcí byly mikroregiony Šumpersko a Svazek obcí Třeština, Stavenice a Police se třemi obcemi. Podle počtu obyvatel největší počet obyvatel zaznamenal mikroregion Olomoucko se 131 576 obyvateli, jehož součástí je i krajské město Olomouc a nejméně zalidněným mikroregionem se stal mikroregion Svazek obcí Třeština, Stavenice a Police se 3 obcemi a 730 obyvateli.

7.2 Euroregiony

Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst. Cílem euroregionu - mezinárodního sdružení měst a obcí - je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami.

Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Spolupráce přesahující hranice napomáhá zmírňovat nevýhody, které s sebou hranice v území nesou. Překonává národní okrajové polohy pohraničních oblastí a zlepšuje životní podmínky obyvatelstva. Euroregion by měl zasahovat do kulturních, sociálních, hospodářských a infrastrukturních oblastí života občanů.

Na území České republiky začaly vznikat první projekty příhraniční spolupráce počátkem 90. let. Tato sdružení se zformovala v naprosté většině na bázi přeshraniční spolupráce, tedy jako euroregiony, nebo jako jiné neformální spojení iniciativ přeshraniční spolupráce ("výbory pro spolupráci" na česko - rakouské hranici). Z časového hlediska paralelně vznikaly v celé ČR regionální rozvojové agentury, a to iniciativně tlakem z obecní úrovně či úrovně sdružení obcí.

Působení euroregionálních sdružení měst a obcí v příhraničních částech ČR je zaměřeno částečně na plánování a přípravu konkrétních projektů pro oživení tohoto území podporovaných mimo jiné i Evropským společenstvím (v rámci programů Phare CBC a INTERREG) od sběru podnětů z úrovně obcí, po poradenství při přípravě projektů na jejichž přípravě a realizaci se mohou též mimo další podílet regionální rozvojové agentury činné v daném území.

Do jejich působnosti spadá:

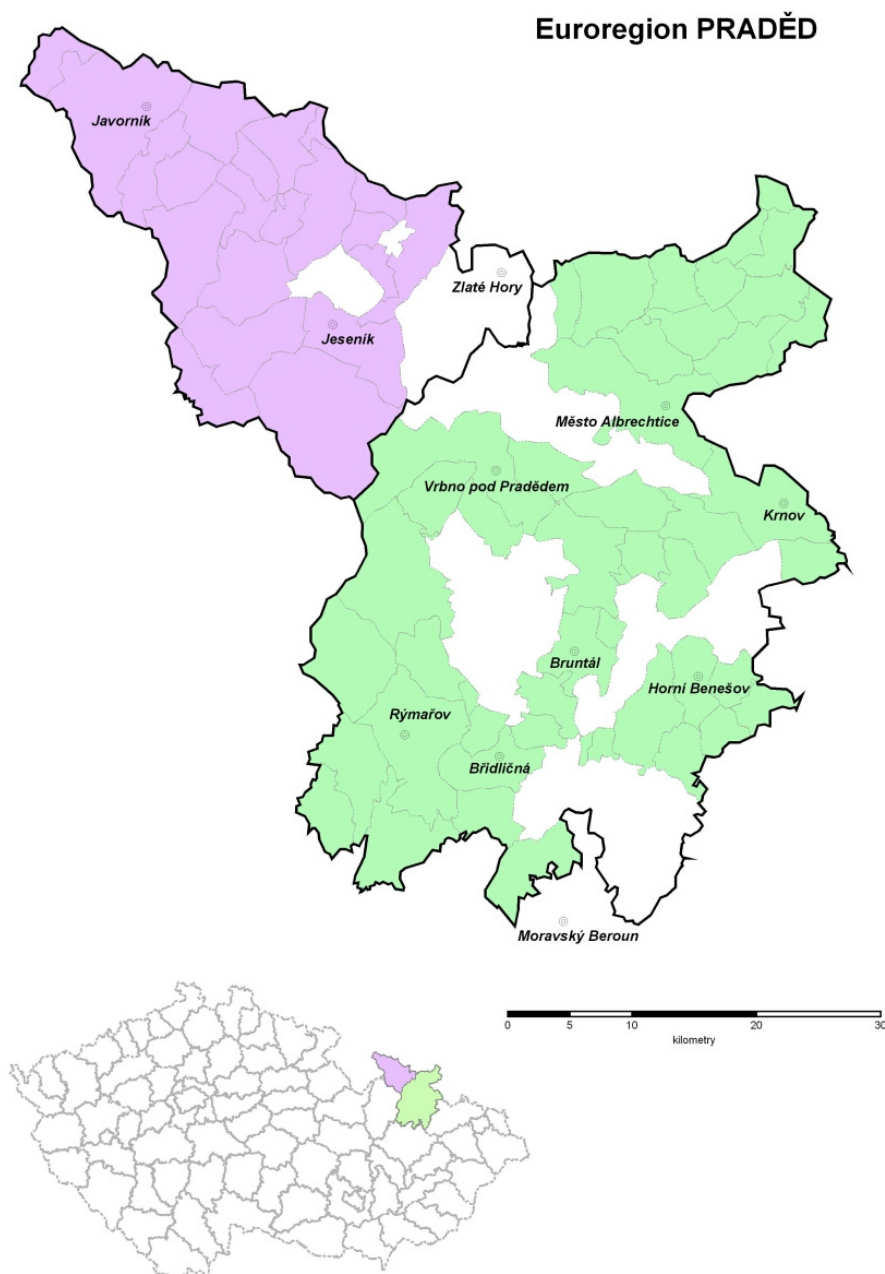
- příprava návrhů projektů, konzultační poradenství,
- zajištění přeshraniční náležitosti návrhů projektů,
- spolupráce s regionálním výborem pro výběr projektů daného programu,
- po rozhodnutí o financování možná následná spolupráce s regionální rozvojovou agenturou při realizaci projektů,
- spoluúčast na realizaci celostátních programů (granty, pomoc při realizaci státní regionální politiky, zajištění informačních toků),
- spoluúčast na realizaci mezinárodních podpůrných programů (Phare, INTERREG, později ve vazbě na strukturální fondy)
- vlastní poradenská činnost.

Mezi další aktivity euroregionů patří také spolupráce národních stran na tvorbě kalendáře společenských, kulturních a sportovních akcí konaných na území jednotlivého euroregionu - podpora nejen cestovního ruchu, ale i kulturní výměny a mezilidského setkávání, snaha o nastavení spolupráce záchranných systémů v území, spolupráce mezi školami, podpora hospodářství a obchodu, podíl na řešení společných problémů v oblasti životního prostředí, atd.

Na území Olomouckého kraje působí dva euroregiony: Euroregion Glacensis a Euroregion Praděd.

Euroregion Glacensis byl založen podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu Glacensis 5.12.1996 v Hradci Králové. Sídlo sdružení je v Rychnově nad Kněžnou, kde také působí sekretariát české části Euroregionu. Sídlem polského sdružení a tím i sekretariátu polské části Euroregionu Glacensis je Kłodzko. K 31. 12. 2004 měla česká část 92 členských měst a obcí, polská část 32 obcí. Euroregion leží na území 3 krajů, Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého.

Euroregion Praděd je dobrovolným sdružením českých a polských spolků a svazků měst a obcí, které se nacházejí na území okresů Bruntál a Jeseník v České Republice a na území jižní části Opolského Slezska (vojvodství Opole) v Polské republice. Euroregion vznikl na základě rámcové smlouvy o vytvoření česko-polského euroregionu, která byla podepsána 2. 7. 1997. Sdružení bylo registrováno u Okresního soudu v Opole a má právní subjektivitu. V současné době sdružuje euroregion Praděd 70 obcí na straně české a 25 obcí na straně polské. Euroregion je pojmenován po nejvyšší hoře Jeseníků - Pradědu, s vynikajícím kruhovým rozhledem, kdy za dobrého počasí je možno vidět kromě území obcí a měst euroregionu i Krkonoše, Beskydy a Vysoké Tatry. Na vrcholu je postaven televizní vysílač vysoký 162 metrů na místě bývalé kamenné rozhledny vysoké 32,5 metrů, která se zřítíla v roce 1959.

7.3 Vnější vztahy

Tato kapitola je zpracována na základě veřejně dostupných údajů internetového portálu Olomouckého kraje (www.kr-olomoucky.cz). Zahraničními vztahy našeho kraje a jejich koordinací se zabývá Kancelář hejtmána (oddělení vnějších vztahů) Olomouckého kraje.

Důležitým faktorem ekonomického rozvoje regionu je plné využití potenciálu cestovního ruchu Olomouckého kraje. Zvýšená poptávka turistů ze zahraničí vytváří dostatek ekonomických příležitostí nejen pro samotná turistická centra, ale zejména pro podnikatele, doprovodné infrastruktury v oblasti cestovního ruchu. Z hlediska celkového potenciálu jsou hlavními centry cestovního ruchu přitahujícími návštěvníky krajská metropole Olomouc a horská oblast Jeseníků s podhůřím.

Rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu, pomineme-li národní programy, byl v rámci předstrukturálních fondů podporován zejména programem PHARE CBC. Vstupem České Republiky do EU se otevřela další možnost podpory v rámci strukturálních fondů programem INTERREG III C, který se zabýval česko – polskou přeshraniční spoluprací.

Strategie rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje se zabývala pozicí Olomouckého kraje v mezinárodním měřítku a došel k závěrům, že pozice kraje byla těžko srovnatelná se západoevropskými státy a světem, vůči nimž šlo o pozici České republiky jako celku. Jako konkurenční regiony lze chápat některé oblasti nových členských zemí EU – střední a jihozápadní Polsko, jihozápadní Slovensko, střední Maďarsko a střední Slovinsko. Ve vazbě na Polsko a Slovensko by bylo důležitější prosazovat principy kooperace než konkurence.

V roce 2004 Olomoucký kraj aktivně spolupracoval celkem se sedmi zahraničními regiony Evropy. U dalších regionů se jednalo o spolupráci bez smluvních závazků. Z územního hlediska byly vztahy rozvíjeny s

partnery ze zemí EU, a to jak s dlouhodobými členy (Dánsko, Itálie, Švédsko a Německo), tak i s nově přistoupivšími zeměmi (Maďarsko a Polsko). Mimo prostor EU byla rozvíjena spolupráce s autonomní oblastí Vojvodina v Srbsku a Černé hoře.

Oblasti spolupráce se všemi zahraničními partnery byly definovány v některých z těchto oblastí:

- podpory vzájemné spolupráce samosprávných orgánů na obou stranách,
- regionálního rozvoje a územního plánování,
- oblasti plánování a realizace projektů dopravní a technické infrastruktury,
- otázek boje s nezaměstnaností a omezování její společenských důsledků,
- ochrany životního prostředí a přírody,
- vodního hospodářství a protipovodňové prevence,
- vzájemné propagace spolupráce mezi našimi regiony, zejména v rámci kontaktů s partnery z Evropské unie,
- hospodářské činnosti malých a středních podniků a institucí zabývajících se jejich propagací,
- výměny technologií v různých oblastech,
- profesního vzdělávání,
- propagace kultury obou regionů hostováním uměleckých skupin, pořádáním výstav a jiných forem kulturní činnosti,
- turistiky a sportu,
- ochrany zdraví, zdravotnická a sociální oblast,
- vzdělávání, výměnné studijní pobyty, studium jazyků,
- příprava a výměna publikací.

Hlavním cílem mezinárodních aktivit je přispívat k rozvoji našeho kraje, ke zvýšení kvality života obyvatel Olomouckého kraje. Spolupráce je založena na základě partnerské smlouvy nebo se jedná o spolupracující regiony.

Mezi regiony s partnerskou smlouvou řadíme:

1) Srbsko a Černá hora – Autonomní oblast Vojvodina

V návaznosti na partnerství statutárního města Olomouce s městem Subotica byla navázána spolupráce s Autonomní oblastí Vojvodina (Srbsko a Černá hora). K neoficiálnímu zahájení spolupráce došlo v roce 2002 a vyústilo dne 12.12. 2003 podepsáním „Dohody o spolupráci mezi Olomouckým krajem a Autonomní oblastí Vojvodina“.

2) Dánsko – region Vejle

V roce 2001 a 2002 se rozvíjely aktivity zahájené již před vznikem krajů (ve 2. polovině roku 2000) s dánským regionem Vejle. K podpisu deklarace o spolupráci mezi Olomouckým krajem a regionem Vejle došlo v roce 2001. Nosným pilířem spolupráce je oblast sociální a vzdělávání.

3) Polsko – Opolské vojvodství

Od podzimu roku 2001 se rozvíjí spolupráce se sousedním polským regionem – Opolským vojvodstvím. Dohoda o spolupráci mezi Opolským vojvodstvím a Olomouckým krajem byla podepsaná 9. 7. 2002.

4) Itálie – Reggio Emilia

Smlouva s italským regionem Reggio Emilia byla podepsána již roku 1964 s okresním úřadem, k obnovení vztahu došlo až po vzniku krajů a dohoda o spolupráci mezi OK a provincií Reggio Emilia byla podepsána 11.3.2004. V návaznosti na konferenci NET z března roku 2002 se rozvíjí spolupráce s provincií Reggio Emilia i mimo toto sdružení. Nosné pilíře spolupráce jsou v oblasti školství a sportovních aktivit.

5) Německo – Spolková země Sasko - Anhaltsko

Dohoda o spolupráci mezi Olomouckým krajem a Spolkovou zemí Sasko – Anhaltsko byla podepsána dne 7. 5. 2004.

Již 2 roky je vyvíjeno úsilí vedoucí k podpisu smlouvy mezi OK a spolkovou zemí Sasko – Anhaltsko. Počáteční spolupráce spočívala především v intenzivní výměně informací a přípravě rámcové dohody, která byla podepsána ve dnech 6. – 7. 5. 2004. Olomoucký kraj se stane prvním krajem ČR, který bude mít podepsanou smlouvu se spolkovou zemí Německa.

6) Maďarsko - Baranya

Partnerství vychází ze spolupráce mezi partnerskými městy Pécs a Olomouc.

Návštěva z Maďarska v kraji uskutečněna v prosinci roku 2002 (oficiální návštěva, uskutečněná na pozvání hejtmana Ol. kraje). Návštěva zástupců kraje v Maďarsku – říjen 2003 (oficiální návštěva, uskutečněná na pozvání předsedy samosprávy, Ference Kékese) – vytýčení hlavních oblastí spolupráce, diskuse o návrhu Dohody o spolupráci. Smlouva byla uzavřena 8. 4. 2004.

7) Ruská federace - Kostromská oblast

Smlouva o ekonomicko – kulturní spolupráci s Kostromskou oblastí byla podepsána dne 26. 7. 2004.

Mezi spolupracující regiony, které nejsou vázány smlouvou patří především:

1) Švédsko –Jämtland

Olomoucký kraj navázal kontakt s regionem Jämtland na základě oboustranného zájmu o spolupráci v roce 2003. Při poslední návštěvě zástupců OK byla vybrána následující témata ke spolupráci:

- regionální rozvoj,
- malí a střední podnikatelé (výměna zkušeností, podpora navázání kontaktů),
- cestovní ruch,
- životní prostředí.

2) Švýcarsko – Kanton Curych

Protože Švýcarsko není členem EU, nemohou kantony uplatňovat svůj vliv v orgánech EU – např. ve Výboru regionů, proto je kanton Curych členem AER (Assembly of European Regions – Shromáždění evropských regionů), jehož členy mohou být i regiony z nečlenských zemí EU. Ke kontaktům kantonu Curych a Olomouckého kraje došlo právě prostřednictvím AER – nejprve na Letní škole AER, která proběhla v Olomouci ve dnech 22. – 27. 8. 2004.

3) Německo - Landkreis Neuburg – Schrobenhausen

Partnerství mezi okresem Jeseník a Landkreisem Neuburg – Schrobenhausen bylo potvrzeno podpisem dohody dne 1. 5. 1998. Obě strany prohlásily, že „budou v budoucnu spolupracovat v duchu evropského sjednocení a na základě německo-českého prohlášení z 11. 12. 1996“. Partnerství s okresem Jeseník je také důsledkem dlouholetých dobrých vztahů mezi městy Neuburg an der Donau a Vidnavou.

Po zániku okresů požádali zástupci Landkreisu a zástupci města Jeseníku a bývalého OkÚ Jeseník Olomoucký kraj o převzetí formální stránky partnerství – obdobně jako s Landkreisem Würzburg, ovšem s tím, že partnerské aktivity by se i nadále rozvíjely především na území okresu Jeseník (mikroregion Jesenicko).

4) Německo – Landkreis Würzburg

Ve vztahu k Landkreisu Würzburg Olomoucký kraj v roce 2003 navázal na partnerství, které se od 90. let (1997) rozvíjelo „zespodu“ – na úrovni škol a dalších institucí – s okresem Šumperk. Po zániku okresních úřadů toto partnerství převzal Olomoucký kraj, i když aktivity s okresem Šumperk se nadále rozvíjejí. Rozšíření partnerství na celý Olomoucký kraj znamená možnost zapojit do něj další subjekty – např. univerzitu, kulturní instituce apod. Smlouva mezi oběma regiony nebyla podepsána.

5) Ukrajina – Lvovská oblast

V dubnu 2004 navštívila Olomoucký kraj delegace Lvovské oblasti. Oblasti navrhované spolupráce byly následující:

- průmysl, zemědělství, věda a technika,
- vzdělávání a zdravotnictví,
- kultura a umění,
- cestovní ruch a sport,
- místní samospráva,
- ekologie.

Spolupráce jednotlivých obcí se zahraničními obcemi vidíme v příložené tabulce.

Tab. 7.3.1. Zahraniční aktivity vybraných obcí Olomouckého kraje

Obec	Partnerská obec	Stát
Bělotín	Hoechst - Hessen - Hinterschmiding - Bayern	Německo
Beňov	Twaróg - Woj.Wielkopolskie	Polsko
Bernartice	Diedorf - Bayern	Německo
Bílá voda	Zlatý Stok- Paczków	Polsko
Hanušovice	Nitrianské Pravno	Slovensko
Hlubočky	Sierning - Oberosterreich	Rakousko
	Topločianky	Slovensko
Hradec-Nová Ves	Nowy Las	Polsko
Jeseník	Neuburg an der Donau	Německo
	Bojnice	Slovensko
	Glucholazy - Nysa	Polsko
Jívová	Lorsch - Hessen	Německo
Konice	Bopfingen - Baden-Wuerttemberg	Německo
Litovel	Wieliczka	Polsko
	Revúca	Slovensko
	Winschoten	Holandsko
Loučná nad Desnou	Machern - Sachsen - Linden - Hessen	Německo
	Macheren - Lorraine	Francie
	Gmina Sosnowice - Woj.Ślaskie	Polsko
	Purgstall an der Lauf - Niederosterreich	Rakousko
Mikulovice	Glucholazy - Pakoslawice	Polsko
Náklo	Náklo nad Notecia	Polsko
Náměšť na Hané	Cadorago	Itálie
Olomouc	Owensboro	USA
	Subotica	Jugoslávie
	Tampere	Finsko
	Veenendaal	Nizozemí
	Pécs	Maďarsko
	Antony	Francie
	Luzern	Švýcarsko
	Nördlingen	Německo
Přerov	Cuijk	Nizozemí
Prostějov	St. Pölten	Rakousko
	Borlänge	Švédsko
Příkazy	Hoyerswerda - Zeissig	Německo
Skorošice	Skoroszyce - Woj.Opolskie	Polsko
Staré Město	Stronie Śląskie	Polsko
Šumperk	Prievidza	Slovensko
	Bad Hersfeld	Německo
	Nysa	Polsko
	Ebreichsdorf	Rakousko
Šternberk	Dobšíná	Slovensko
	Kungsbacka	Švédsko
	Lorsch	Německo
Uhelná	Otmuchów,Paczów,Złoty Stok,Landek Zdrój - Woj.Dolnoślaskie	Polsko
Úsov	Lazany	Slovensko
Vičice	Woj.Dolnoślaskie - Otmuchów,Paczów,Złoty Stok,Landek Zdrój	Polsko
Zábřeh	Město Handlová	Slovensko
	Stadt Ochsenfurt	Německo

8. MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Cílem kapitoly „Mezikrajské srovnání“ je kvantifikovat postavení kraje a změnu postavení kraje v období let 2000 – 2004, a to ve čtyřech oblastech: demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí.

Pro kvantifikaci postavení kraje byl zvolen následující postup. Původně bylo navrženo a roztrženo do jednotlivých okruhů 86 ukazatelů. Na základě dat roku 2000 byly vypočteny korelační koeficienty mezi ukazateli samostatně v rámci každého okruhu (nebyly testovány korelační vazby mezi ukazateli napříč čtyřmi vybranými okruhy a nebyly testovány vazby mezi vývojovými indexy). Byly vyloučeny ukazatele (například hrubý domácí produkt), u nichž korelační koeficient¹⁾ v absolutní hodnotě přesáhl hodnotu 0,8 (stejný jev by mohl mít při ponechání závislých ukazatelů v mezikrajském srovnání několikanásobnou váhu). U více obdobných ukazatelů rozhodovalo, který z nich se používá nejčastěji, jak je dostupný, jakou má vypovídací hodnotu (metodická přesnost výpočtu, schopnost věrohodně zachytit sledovaný jev), popř. na základě variačního koeficientu²⁾ (u ukazatelů se srovnatelnou významností a dostupností se pro zdůraznění rozdílů ponechal ten variabilnější). Zbylých 47 ukazatelů se dále rozdělilo na ukazatele vhodné pro posouzení postavení kraje v celém období (průměr let 2000 – 2004, jedinečná data např. ze sčítání lidu, domů a bytů a z nepravidelných šetření) a využitelné pro posouzení změny postavení kraje v čase (u ukazatelů, které jsou k dispozici v časové řadě).

Váhy ukazatelů byly stanoveny metodou párového srovnávání, a to na třech úrovních (expertní metoda). Na úrovni ústředí ČSÚ se stanovení vah zúčastnilo 8 pracovníků, v krajských reprezentacích ČSÚ více než 100 zaměstnanců a bylo využito i zkušeností 37 externích odborníků. Každý zpracovatel vyplnil pro každý okruh ukazatelů tabulky preferencí (2 = důležitější ukazatel, 1 = stejně důležitý nebo nelze určit, 0 = méně důležitý ukazatel), které byly zprůměrovány za všechny skupiny zpracovatelů. Průměrné preference byly zaokrouhleny na 2 desetinná místa, tj. došlo ke zjemnění určení důležitosti (např. 1,35 = „o něco důležitější“ ukazatel). Po zprůměrování výsledných preferencí za tři výše uvedené skupiny posuzovatelů byly vypočteny váhy ukazatelů jako podíl součtu preferencí pro daný ukazatel k součtu všech preferencí v daném okruhu ukazatelů. Váhy jsou vypočteny zvlášť pro posouzení celkového postavení kraje a zvlášť pro změnu postavení kraje v čase. V časové řadě je k dispozici méně ukazatelů, proto se váhy pro postavení kraje (v tabulkách označené jako „váhy“) liší od vah pro změnu postavení kraje v čase („váhy ČR“).

Ukázka vyplnění zpracovatelem

	Ž1	Ž2	Ž3	Ž4	Ž5	Ž6	Ž7	Ž8	Ž9	Σb _i
Ž1		2	0	0	2	2	2	2	2	12
Ž2	0		0	0	0	1	1	0	2	4
Ž3	2	2		0	2	2	2	2	2	14
Ž4	2	2	2		2	2	2	2	2	16
Ž5	0	2	0	0		2	2	2	2	10
Ž6	0	1	0	0	0		1	0	2	4
Ž7	0	1	0	0	0	1		0	2	4
Ž8	0	2	0	0	0	2	2		2	8
Ž9	0	0	0	0	0	0	0	0		0

Výsledná tabulka preferencí za oblast životního prostředí

	Ž1	Ž2	Ž3	Ž4	Ž5	Ž6	Ž7	Ž8	Ž9	Σb _i	Váhy	Váhy ČR
Ž1		1,27	0,93	0,61	0,59	0,61	0,58	0,69	1,03	6,31	0,088	0,094
Ž2	0,73		0,69	0,33	0,32	0,37	0,31	0,36	0,72	3,83	0,053	0,055
Ž3	1,07	1,31		0,76	0,81	0,70	0,66	0,81	1,22	7,34	0,102	0,109
Ž4	1,39	1,67	1,24		1,09	0,87	1,08	1,29	1,52	10,13	0,141	0,154
Ž5	1,41	1,68	1,19	0,91		0,93	1,04	1,26	1,48	9,89	0,137	0,150
Ž6	1,39	1,63	1,30	1,13	1,07		1,14	1,28	1,61	10,56	0,147	0,160
Ž7	1,42	1,69	1,34	0,92	0,96	0,86		1,39	1,53	10,12	0,140	0,153
Ž8	1,31	1,64	1,19	0,71	0,74	0,72	0,61		1,39	8,32	0,115	0,124
Ž9	0,97	1,28	0,78	0,48	0,52	0,39	0,47	0,61		5,50	0,076	x

Z dat bylo nutné vypočítat normované hodnoty³⁾ a určit jejich vzdálenost od antiptima. Jako antiptimum byla stanovena minimální hodnota ukazatele mezi kraji (u ukazatelů pozitivně působících na danou oblast – v tabulce 8.1 označeno jako směr působení s kladným znaménkem) či maximální hodnota mezi kraji (u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí „čím více, tím hůře“). Vypočtením vzdálenosti normovaných dat od antiptima v absolutní hodnotě se zajistil stejný směr pohybu všech ukazatelů. Výsledný syntetický ukazatel představuje součet násobků vzdáleností od antiptima a příslušných vah za

¹⁾ podle vzorce
$$r_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \cdot \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$
; byla použita funkce MS Excel =CORREL(pole1;pole2)

²⁾ podle vzorce $V_K = \frac{s}{\bar{x}}$, kde s je směrodatná odchylka a $\bar{x}$ je průměr

³⁾ Z-transformace $Z_{ki} = \frac{x_{ki} - \bar{x}_k}{s_k}$, kde k značí jednotku (kraj) a i znak (ukazatel). Takto upravené hodnoty mají

nulový průměr a jednotkovou směrodatnou odchylku a jsou mezi sebou vzájemně porovnatelné.

jednotlivé kraje v každém ze čtyř okruhů. Z tohoto výpočtu vychází i stanovení výsledného pořadí kraje v oblasti demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí.

Pro celkové hodnocení postavení kraje ve sledovaném období byly vstupními daty průměry hodnot za roky 2000 – 2004 a jedinečná data, která nejsou k dispozici v časové řadě. Pro posouzení změny postavení kraje ve vybraných ukazatelích v letech 2000 – 2004 bylo základem stanovení indexu (podle dostupnosti dat, nejčastěji 2004/2000). Další postup (normování, určení antioptima, vypočtení vzdálenosti v absolutní hodnotě, součet vzdáleností vynásobených váhou a stanovení pořadí kraje v rámci okruhu) se při posuzování celkového postavení kraje a změny postavení kraje v čase nelišil.

Přestože vypočtené hodnoty mají povahu syntetických ukazatelů (zahrnují v sobě vážený vliv jednotlivých proměnných) a měly by tedy mít větší vypovídací hodnotu než samostatné dílčí ukazatele, je třeba k jejich interpretaci přistupovat obezřetně. Výsledná hodnota syntetického ukazatele silně závisí na rozsahu výběru ukazatelů a jejich vypovídací hodnotě (tj. schopnosti věrně kvantifikovat stav a vývoj v daném problémovém okruhu) – ta byla zohledněna i při stanovování vah. Ne všechny problémové okruhy bylo možné statisticky popsat, ať už z důvodu absence těchto údajů v regionálním členění nebo z důvodu vysoké korelace s ostatními ukazateli. S opatrností je třeba přistupovat i k hodnocení vývoje. Kromě zadaného období let 2000 – 2004, které je pro posuzování vývoje velmi krátké, je výsledek ovlivněn samotnou konstrukcí vývojového indexu, vycházejícího z krajních let. Svou roli hraje i vnitřní diferenciací krajů, zejména vliv krajského centra (popř. aglomerace) v sídelní struktuře kraje, která výrazně ovlivňuje hodnotu ukazatele za celý kraj a zčásti zakrývá stav a vývoj v periferních či venkovských oblastech kraje.

Tab. 8.1 Ukazatele použité v mezikrajském srovnání

Okruh Ukazatel		Váha	Váha ČŘ	Směr pús.	Data za roky
Demografický vývoj					
D1	Standardizovaná hrubá míra úmrtnosti (standard: věková struktura ČR)	0,168	0,211	-	2000 - 2004
D2	Přírůstek (úbytek) obyvatelstva stěhováním na 1 000 obyvatel	0,232	0,293	+	2000 - 2004
D3	Index stárí (podíl osob ve věku 65+ k osobám ve věku 0-14 let)	0,295	0,380	-	2000 - 2004
D4	Podíl dětí živě narozených mimo manželství (v %)	0,096	0,116	-	2000 - 2004
D5	Podíl osob 15letých a starších s vysokoškolským vzděláním (v %; SLDB)	0,209	x	+	2001
Sociální vývoj					
S1	Dokončené byty na 1 000 obyvatel	0,054	0,075	+	2000 - 2004
S2	Míra ekonomické aktivity (v %; VŠPS)	0,070	0,096	+	2000 - 2004
S3	Podíl zaměstnaných v primární sféře (v %; VŠPS)	0,048	0,067	-	2000 - 2004
S4	Míra registrované nezaměstnanosti (v %)	0,086	0,120	-	2000 - 2004
S5	Žáci SOŠ s maturitou, gymnázií a VOŠ na 1 000 obyvatel	0,048	0,066	+	2000 - 2004
S6	Průměrné procento pracovní neschopnosti	0,053	0,074	-	2000 - 2004
S7	Lékaři na 1 000 obyvatel	0,057	0,078	+	2000 - 2004
S8	Lůžka v léčebných zařízeních na 1 000 obyvatel	0,050	0,070	+	2000 - 2004
S9	Lůžka v zařízeních sociální péče na 1 000 obyvatel	0,047	0,066	+	2000 - 2003
S10	Nevyřízené žádosti o umístění v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel	0,040	0,055	-	2000 - 2003
S11	Průměrná měsíční výše plného starobního důchodu (v Kč)	0,066	0,091	+	2000 - 2004
S12	Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	0,047	0,065	-	2000 - 2004
S13	Sebevraždy na 100 000 obyvatel	0,030	0,042	-	2000 - 2004
S14	Průměrný čistý roční peněžní příjem na 1 člena domácnosti (v Kč; Mikrocensus)	0,083	x	+	2002
S15	Podíl domácností s čistým peněžním příjmem menším než životní minimum (v %; Mikrocensus)	0,075	x	-	2002
S16	Průměrný počet osob v trvale obydleném bytě (SLDB)	0,042	x	-	2001
S17	Podíl bytů v domech postavených v letech 1981 - 2001 (v %; SLDB)	0,033	x	+	2001
S18	Podíl vyjžděných zaměstnaných osob z obce bydliště celkem (v %; SLDB)	0,048	x	-	2001
S19	Účast voličů ve volbách do zastupitelstev krajů (v %) ¹⁾	0,023	0,031	+	2000, 2004
Ekonomický vývoj					
E1	Průměrná hrubá měsíční mzda (v Kč)	0,120	0,173	+	2000 - 2004
E2	Rozdíl mezi odvětvím s nejvyšší a nejnižší průměrnou měsíční mzdou (v %)	0,066	0,089	-	2000 - 2004
E3	Podnikatelská aktivita (v %; podíl OSVČ na zaměstnaných z VŠPS)	0,100	0,135	+	2000 - 2004
E4	Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze území (v %)	x	0,060	+	2000 - 2004
E5	Tržby z průmyslové činnosti na 1 zaměstnance (v tis. Kč, b. c.)	0,101	0,140	+	2000 - 2004
E6	Stavební práce podle dodavatelských smluv podle místa stavby na 1 000 obyvatel (v mil. Kč, b. c.)	0,092	0,125	+	2000 - 2004

Tab. 8.1 Ukazatele použité v mezikrajském srovnání

dokončení

	Okruh Ukazatel	Váha	Váha ČR	Směr pús.	Data za roky
E7	Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 000 obyvatel	0,067	0,090	+	2000 - 2004
E8	Registovaná vozidla na 1 000 obyvatel	0,044	0,056	+	2000 - 2004
E9	Výdaje na výzkum a vývoj na 1 obyvatele (v Kč)	0,095	0,131	+	2001 - 2003
E10	Přijaté dotace celkem na 1 000 obyvatel (v tis. Kč; obecní rozpočty)	0,074	x	+	2004
E11	Investiční nákupy a související výdaje na 1 000 obyvatel (v tis. Kč; krajské a obecní rozpočty)	0,080	x	+	2004
E12	Podíl osob (15letých a starších), které mají k dispozici PC doma (v %)	0,050	x	+	2003, 2004
E13	Podíl obhospodařované zemědělské půdy na celkové rozloze kraje (v %; strukturální šetření)	0,054	x	+	2003
E14	Podíl obyvatel v obcích bez autobusového a železničního spojení (v %)	0,057	x	-	2000
Životní prostředí					
Ž1	Hustota obyvatelstva (v osobách/km ²)	0,088	0,094	-	2000 - 2004
Ž2	Podíl obyvatel v obcích do 300 obyvatel (v %)	0,053	0,055	+	2000 - 2004
Ž3	Podíl lesní půdy na celkové rozloze území (v %)	0,102	0,109	+	2000 - 2004
Ž4	Emise oxidu siřičitého (v t/km ² ; REZZO 1-3)	0,141	0,154	-	2000 - 2003
Ž5	Emise oxidu uhelnatého (v t/km ² ; REZZO 1-3)	0,137	0,150	-	2000 - 2003
Ž6	Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 obyvatele (v Kč)	0,147	0,160	+	2000 - 2003
Ž7	Podíl čištěné odpadní vody na celkovém množství vypouštěné odpadní vody (v %)	0,140	0,153	+	2000 - 2004
Ž8	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci (v %)	0,115	0,124	+	2000 - 2004
Ž9	Specifická potřeba vody na 1 obyvatele celkem (v l/den; census veřejných vodovodů a kanalizací)	0,076	x	-	2001

¹⁾ v Praze účast ve volbách do zastupitelstva hlavního města Prahy 1998 a 2002

8.1 Demografický vývoj

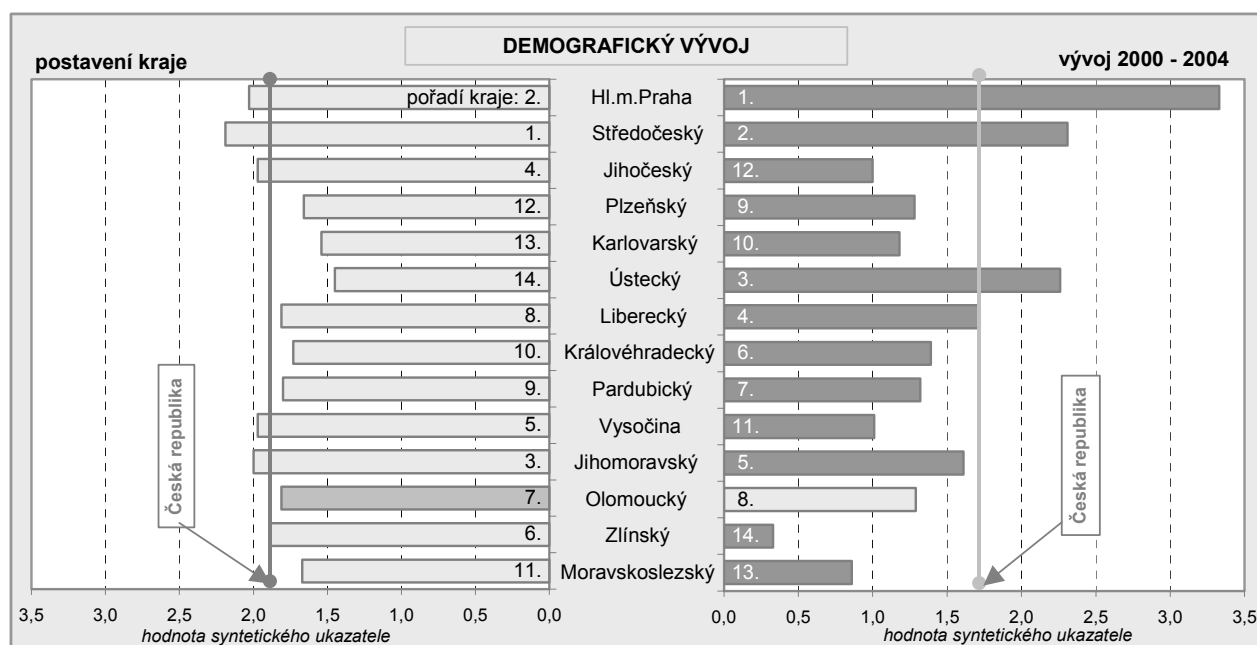
Posuzování demografického vývoje na základě popsaných výpočtů má omezené využití vzhledem k velkému počtu ukazatelů, které byly z původního výběru vyloučeny pro vzájemnou korelaci. Navzdory nízkému počtu ukazatelů (5, z toho 4 v časové řadě) se pořadí v jednotlivých demografických ukazatelích u krajů velmi lišilo, nebyl žádný kraj, který by byl výrazně lepší nebo výrazně horší ve všech ukazatelích, naopak v případě několika krajů se u různých ukazatelů sešly zároveň pozitivní i negativní extrémy. Výsledné pořadí demografického vývoje do značné míry záviselo také na zvolených vahách ukazatelů a zejména na extrémních výkyvech vzdáleností normovaných hodnot od antioptima (především u přírůstku stěhování).

V souhrnném pořadí za demografickou oblast byl vyhodnocen Středočeský kraj jako kraj s nejlepším postavením, a to díky enormně vysokému relativnímu přírůstku stěhování. Tento jev souvisí s celorepublikovým trendem stěhování lidí z velkoměst, v tomto případě z Prahy, ale také se soustředěním obyvatel do oblastí s dobrou dostupností pracovních příležitostí. Hlavní město Praha dosáhlo v přírůstku stěhování druhého nejlepšího výsledku především v důsledku stěhování ze zahraničí. Příznivé hodnoty syntetického ukazatele byly zjištěny kromě Středočeského kraje a Hlavního města Prahy také u krajů Jihomoravského, Jihočeského a Vysočiny. Postavení Hlavního města Prahy ovlivnila zejména nejnižší standardizovaná míra úmrtnosti (což se dá připsat mj. dobře dostupné zdravotní péči) a nejvyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním (tito lidé nacházejí nejlepší uplatnění právě v hlavním městě). Stejně ukazatele se, spolu s relativně nízkým podílem dětí narozených mimo manželství, pozitivně odrazily i v hodnocení Jihomoravského kraje. Základem příznivé hodnoty syntetického ukazatele u Jihočeského kraje byly vyrovnané nadprůměrné výsledky v jednotlivých ukazatelích.

Na základě syntetického ukazatele z oblasti demografie bylo jako nejhorší vyhodnoceno postavení kraje Ústeckého a Karlovarského, v obou případech zejména vlivem nepříznivě vysoké standardizované míry úmrtnosti, vysokého podílu dětí narozených mimo manželství a nízkého podílu vysokoškoláků v populaci. Ústecký kraj přitom dosáhl nejlepší hodnoty v ukazateli s nejvyšší vahou – v indexu stárání, a třetího nejpriznivějšího postavení v přírůstku stěhování; ve zbývajících ukazatelích se však výsledky tohoto kraje řadily k nejhorším. Postavení Karlovarského kraje je výsledkem působení podobných faktorů, na rozdíl od kraje Ústeckého je zde však relativně vysoký příliv cizinců kompenzován negativním saldem vnitřní migrace. Nepříznivá demografická situace je také v krajích Plzeňském, Královéhradeckém a Moravskoslezském. Společným jmenovatelem pro první dva jmenované kraje je nepříznivá věková struktura, v posledně zmiňovaném kraji pak vyšší úmrtnost doprovázená dlouhodobě negativní bilancí vnitřního stěhování.

Ve vývoji postavení krajů v demografické oblasti v letech 2000 – 2004 si vedle Hlavního města Prahy a Středočeského kraje, kde migrace působila na zpomalení demografického stárnutí, velmi polepšil i kraj Ústecký a Liberecký. Naproti tomu v Karlovarském kraji, který má z hlediska demografie obdobné postavení jako Ústecký, nebyl vývoj v posledních letech tak příznivý – vinou přetrvávající vysoké úmrtnosti a rychlejší dynamiky populačního stárnutí. Nejméně příznivý demografický vývoj v čase zaznamenal kraj Zlínský a Moravskoslezský, podprůměrné hodnoty však nacházíme ve všech migračně uzavřenějších moravských krajích. Postavení Jihočeského kraje se postupně zhoršovalo zejména vlivem vývoje standardizované úmrtnosti.

Graf 26 Postavení krajů - demografický vývoj

8.2 Sociální vývoj

V sociální oblasti se potvrdilo dominantní postavení Hlavního města Prahy; příznivých hodnot syntetického ukazatele dosáhly dále kraje Plzeňský, Středočeský a Jihočeský. Naproti tomu ze sociálního hlediska byla situace nejproblematictější v Moravskoslezském, Ústeckém a Zlínském kraji, nepříznivě je možné hodnotit stav i v krajích Libereckém a Olomouckém. Hlavním faktorem, který ovlivňuje postavení kraje v této oblasti, je situace na trhu práce. Především na ní závisí vývoj příjmové situace domácností, bytové výstavby, ale i dalších ukazatelů.

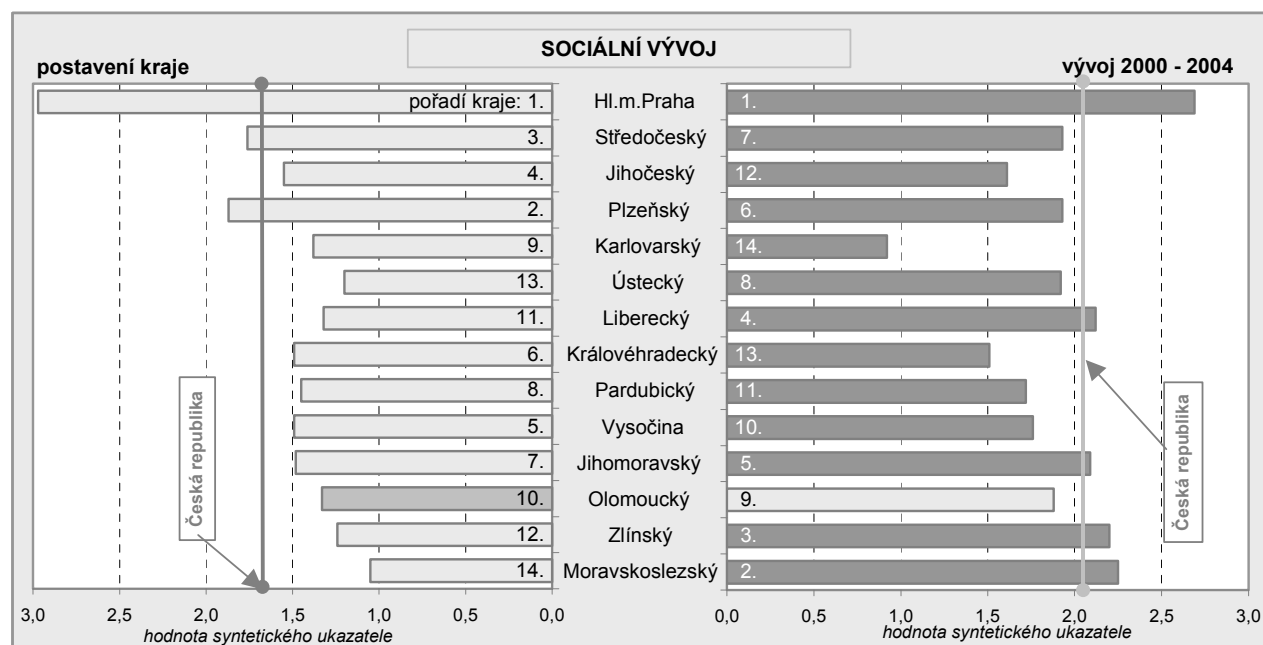
Hlavní město Praha dosáhlo nejlepší pozice ve 12 z 19 sledovaných ukazatelů. Praha má však v sociální oblasti postavení jen obtížně srovnatelné s ostatními kraji, a to vlivem koncentrované nabídky pracovních příležitostí. Stejný faktor ovlivnil i postavení sousedního Středočeského kraje. Hodnoty syntetického ukazatele u krajů s nejlepším postavením příznivě ovlivnily zejména vysoké příjmy domácností (vč. důchodců), vysoká míra ekonomické aktivity, nadprůměrná intenzita bytové výstavby a příznivé hodnoty ukazatelů v oblasti zdravotnictví. Na nízké úrovni se udržovaly nezaměstnanost a pracovní neschopnost.

Stejně ukazatele (zejména problematická situace na trhu práce) se promítly i do postavení sociálně nejvíce znevýhodněných krajů. Moravskoslezský kraj má nejnižší příjmy domácností na osobu, Ústecký kraj nejvyšší míru nezaměstnanosti a nejnižší relativní počet dokončených bytů, Zlínský pak mj. nejnižší míru ekonomické aktivity a nejvyšší procento pracovní neschopnosti. Zhoršené sociální postavení Olomouckého kraje je výsledkem především vysoké nezaměstnanosti a nízkých příjmů domácností (vč. důchodců). V případě Libereckého kraje mají podstatný vliv relativně nižší kapacity ve zdravotnických a sociálních zařízeních a vyšší kriminalita.

Změna postavení v sociální oblasti mezi roky 2000 a 2004 již tak předvídatelná není. Hlavní město Praha se sice ještě více vzdálilo od ostatních regionů, výraznější posun byl však zaznamenán také v krajích Moravskoslezském, Zlínském a Libereckém, jejichž zaostávání za ostatními kraji se již dále neprohlubovalo. Vývoj Hlavního města Prahy ovlivnilo další zlepšení dostupnosti zdravotní a sociální péče. Moravskoslezský

kraj se určitým zvýšením bytové výstavby, poklesem kriminality a procenta pracovní neschopnosti dostal ve srovnání těchto ukazatelů před Ústecký a Zlínský kraj. V Libereckém kraji došlo ke zlepšení úrovně v 11 ze 14 sociálních ukazatelů sledovaných v čase. Nejhorší sociální vývoj v období let 2000 – 2004 zaznamenal Karlovarský kraj, a to nejméně příznivým vývojem ve 4 ze 14 sociálních ukazatelů sledovaných v čase (především ukazatelů trhu práce). Mírné zhoršení sociální situace v porovnání s ostatními kraji zaznamenal i Královéhradecký, Jihočeský a také Pardubický kraj.

Graf 27 Postavení krajů - sociální vývoj

8.3 Ekonomický vývoj

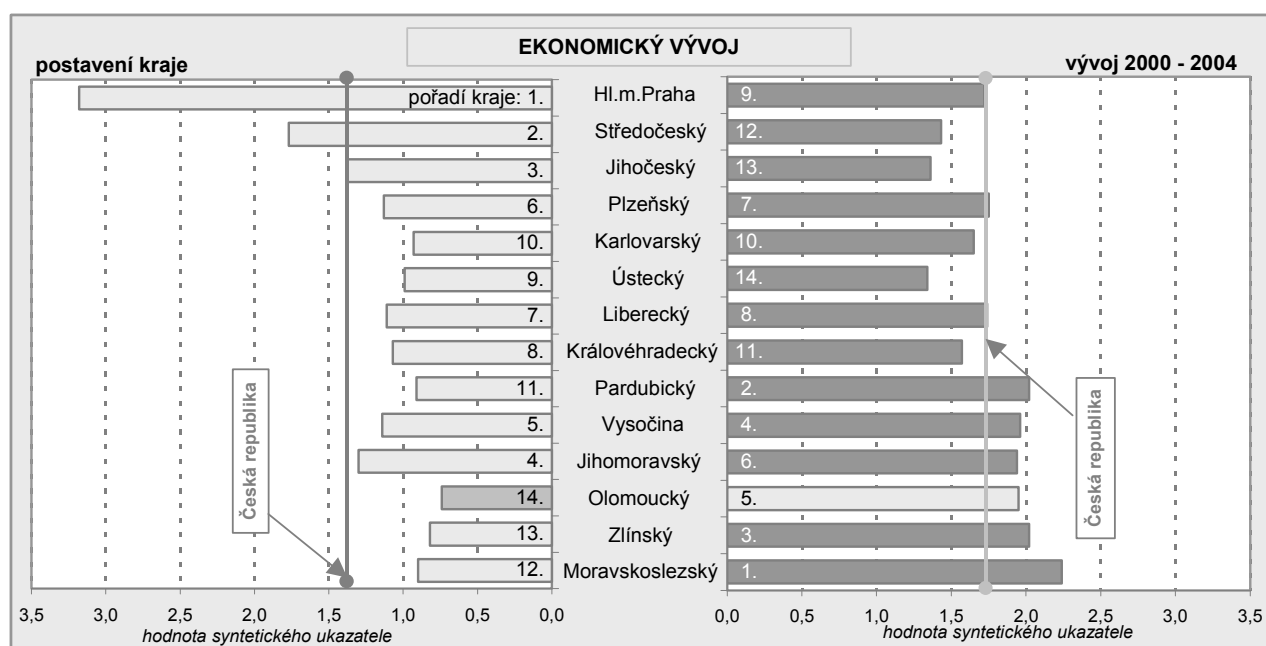
Posuzování ekonomického vývoje je ovlivněno tím, že data z této oblasti jsou dostupná pouze podle sídla podniku a ne podle místa skutečné ekonomické činnosti, což se může ve výsledcích projevit především v méně lidnatých krajích. Ukazatel podíl zemědělské půdy, u kterého jsou údaje k dispozici v časové řadě, byl pro posouzení postavení kraje nahrazen ukazatelem podíl obhospodařované zemědělské půdy ze strukturálního šetření v roce 2003, který má lepší vypovídací hodnotu.

Souhrnné hodnocení postavení krajů svědčí o těsné spjatosti ekonomického vývoje se sociálním a v menší míře i demografickým vývojem. Nejlepší ekonomické postavení zaznamenaly Hlavní město Praha, dále Středočeský a Jihočeský kraj, ale i kraj Jihomoravský, naproti tomu nejhůře na tom byl Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský a Pardubický kraj. Hlavní město Praha dosáhlo nejlepších výsledků v 10 ze 13 sledovaných ekonomických ukazatelů; k tomu přispěla (obdobně jako u Středočeského kraje) zejména průměrná hrubá měsíční mzda, míra podnikatelské aktivity, tržby z průmyslové činnosti na zaměstnance, objem stavebních prací, výdaje na výzkum a vývoj či podíl osob využívajících doma osobní počítač. Vyšší úroveň mzdové diferenciací představuje jediný ukazatel, kde byla pozice Prahy nepříznivá (tento stav je však výsledkem výrazné segmentace zdejšího pracovního trhu; nadprůměrný výskyt špičkově placených míst souvisí mj. i s mezinárodní funkcí metropole).

Na nepříznivém postavení Olomouckého kraje se podepsala zejména nejnižší průměrná hrubá měsíční mzda, druhá nejnižší míra podnikatelské aktivity, nižší produktivita práce v průmyslu, ale i nejmenší podíl osob, které mají k dispozici doma počítač. Příznivá hodnota syntetického ukazatele Jihočeského kraje je odrazem nadprůměrných výsledků ve většině jednotlivých ukazatelů (např. třetí nejlepší výsledek v případě objemu stavebních prací). Jihomoravský kraj lze charakterizovat relativně vysokými výdaji na výzkum a vývoj na obyvatele, dobrou vybaveností domácností počítačem a výrazně nadprůměrnými objemy přijatých dotací a investičních nákupů z veřejných rozpočtů. Pro ekonomicky nejvíce znevýhodněné kraje jsou kromě nízkých mezd, malé podnikatelské aktivity a slabšího cestovního ruchu typické buď nižší tržby z průmyslové činnosti, nebo nízký objem stavebních prací.

Také z hlediska změny ekonomického postavení mezi rokem 2000 a 2004 nalezneme určité paralely se sociálním vývojem. Výjimku tvořil Pardubický kraj, kde změna k lepšímu v ekonomické oblasti (druhá nejprůzračnější) nebyla provázána obdobným vývojem v sociální oblasti (čtvrtý nejhorší výsledek). Ve sledovaném období si nejvíce polepšil kraj Moravskoslezský, Pardubický, Zlínský a také Vysočina. K příznivým změnám došlo u zmíněných krajů zejména v tržbách z průmyslové činnosti a ve výdajích na výzkum a vývoj. K největšímu relativnímu zhoršení došlo u Ústeckého, Jihočeského a Středočeského kraje. Přispěl k tomu nepříznivý vývoj tržeb z průmyslové činnosti a průměrných mezd. Všechny moravské kraje zaznamenaly ve sledovaném období příznivý ekonomický vývoj, ačkoliv stav jejich ekonomiky byl s výjimkou Jihomoravského kraje hodnocen jako podprůměrný.

Graf 28 Postavení krajů - ekonomický vývoj

8.4 Životní prostředí

Rozdílná povaha ukazatelů hodnotících životní prostředí způsobila určitou nejednoznačnost výsledků. Pro výraznou většinu krajů je typický souběh jak výrazně pozitivních, tak i negativních výsledků v dílčích ukazatelích, relativně vyrovnaný průběh lze vysledovat pouze u krajů Pardubického a Královéhradeckého. Podle hodnot syntetického ukazatele lze kraje rozdělit do tří skupin: a) kraje s nejvyšší koncentrací ekologických problémů (Moravskoslezský a Ústecký kraj a Hlavní město Praha), b) kraje s nepříznivým stavem životního prostředí (kraje tvořící region soudržnosti Severovýchod, tj. Liberecký, Královéhradecký a Pardubický), c) ostatní kraje s celkově spíše příznivým stavem životního prostředí. Hodnota syntetického ukazatele u všech osmi krajů z třetí skupiny převyšovala ve všech případech úroveň ČR a rozdíly mezi těmito kraji byly zanedbatelné.

Tři kraje s nejméně příznivým životním prostředím jsou vedle vysokého stupně urbanizace znevýhodněny především extrémně vysokými hodnotami měrných emisí (v některých případech převyšujícími celorepublikové hodnoty až desetinásobně). Specifika výhradně městského prostředí Prahy se projevují v porovnání s ostatními kraji kvalitní ekologickou infrastrukturou (čištění odpadních vod, kanalizační a vodovodní síť) podpořenou mj. i významnými investicemi. Dalším charakteristickým rysem je vysoká intenzita využívání zdrojů (např. nejvyšší potřeba vody navzdory relativně vysoké ceně).

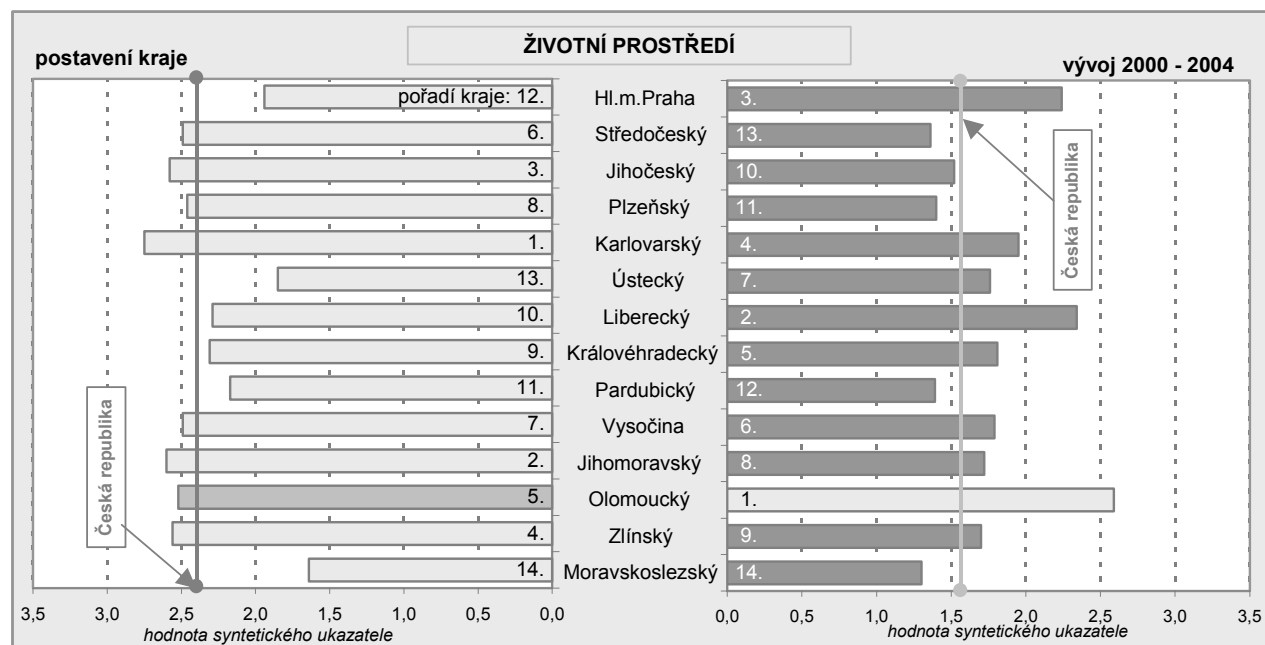
Spojícím článkem mezi kraji regionu Severovýchod jsou nízké investice do životního prostředí a dosud méně rozvinutá ekologická infrastruktura. Dílčí environmentální problémy se nevyhýbají ani skupině nejlépe hodnocených krajů, o čemž svědčí např. fakt, že úroveň měrných emisí oxidu siřičitého v celkově nejlépe hodnoceném kraji Karlovarském stále zůstává oproti republikovým hodnotám na téměř dvojnásobné úrovni.

Lze říci, že problémy životního prostředí jsou spíše než na jednotlivé kraje vázány na typ sídelní struktury. Specifikem městského prostředí je zejména horší stav ovzduší, vyšší zatížení automobilovou dopravou, specifické využití ploch (nižší lesnatost, větší hustota zástavby), ve venkovském prostředí je problematickým

faktorem nedostatečná rozvinutost ekologické infrastruktury (především v oblasti vodního hospodářství). Tato negativa se promítají do úrovně celých krajů v závislosti na tom, v jakém poměru jsou jednotlivé typy osídlení v dané kraji rozšířeny.

Snižování emisí, ale i další faktory jako zvyšování podílu čištěné odpadní vody způsobily, že nejpříznivější vývoj ve sledovaném období zaznamenal Olomoucký kraj, Liberecký kraj a Hlavní město Praha. Syntetický ukazatel změny postavení u Libereckého kraje byl příznivě ovlivněn i přílivem investic na ochranu životního prostředí. Změnu postavení k horšímu v letech 2000 – 2004 u Středočeského, Moravskoslezského a Pardubického kraje způsobily zejména emise. Poslední dva zmiňované kraje jsou také jedinými případy, kde došlo k souběhu nepříznivého stavu i nepříznivého vývoje, obecně se však neprokázala žádná závislost mezi krátkodobými vývojovými tendencemi a celkovou dosaženou úrovní životního prostředí krajů.

Graf 29 Postavení krajů – životní prostředí

8.5 Postavení Olomouckého kraje mezi ostatními kraji

Syntetický ukazatel postavení krajů v demografické oblasti byl u Olomouckého kraje vyhodnocen jako osmý nejhorší, avšak s minimální odchylkou od hodnoty ČR. Kraj dosáhl nadprůměrného úbytku obyvatel stěhováním stejně jako v nejbližších sousedních krajích – Moravskoslezském a Zlínském, i zde se negativně projevují migrační bilance. Kraj má vysoký podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

Z pohledu vývoje demografických ukazatelů se kraj výrazně neodchyluje od průměru. Za nejdynamičtějšími kraji – Hl. m. Prahou a Středočeským – však výrazně zaostává, negativně se především projevoval už zmiňovaný úbytek obyvatelstva stěhováním.

V sociální oblasti se Olomoucký kraj zařadil spolu se svými sousedy, zejména Moravskoslezským a Zlínským krajem do skupiny krajů s nepříznivým stavem (syntetický ukazatel zde dosáhl desáté nejvyšší hodnoty). Nadprůměrné výsledky vykazuje kraj zejména v počtu lůžek v zařízeních sociální péče na 1 000 obyvatel, v počtu lékařů na 1 000 obyvatel, v kriminalitě. Naopak druhé nejnižší zde byly jak průměrné čisté roční peněžní příjmy domácností na osobu (podle Mikrocensu 2002), tak i průměrná měsíční výše plného starobního důchodu. Tradiční zemědělská orientace kraje společně s rozdrobenou sídelní strukturou se promítají nejen do příjmové situace obyvatel, ale i do typu bydlení (vyšší počet osob v bytě, vyšší intenzita vyjížděky – v obou případech jde o charakteristické atributy „venkovského bydlení“) a struktury zaměstnanosti (3. nejvyšší podíl zaměstnaných v primární sféře).

Vývoj kraje v sociální oblasti v období let 2000 – 2004 byl nepříznivý (šestý nejhorší výsledek syntetického ukazatele změny) a odstup od Hl. m. Prahy se prohloubil. V sousedním kraji Moravskoslezském došlo k nejdynamičtějšímu vývoji v sociální oblasti v období let 2000 – 2004, neboť se kraj posunul na druhé místo, tj. za Hl. m. Prahu. Taktéž Zlínský kraj vykázal nepřehlédnutelný posun vpřed – umístil se na třetím místě.

Ekonomické postavení Olomouckého kraje bylo nejhorší ze všech krajů. K negativnímu hodnocení kraje nejvíce přispívá nejnižší mzdová úroveň v zemi, třetí nejnižší tržby z průmyslové činnosti na zaměstnance, druhá nejnižší podnikatelská aktivita, nerozvinutý cestovní ruch a páté nejnižší výdaje na výzkum a vývoj na obyvatele, dále nejnižší podíl osob (15letých a starších), které mají doma PC nejsou nejlepšími předpoklady pro budoucí ekonomický rozvoj kraje.

Naopak Olomoucký kraj spolu s Jihomoravským krajem a Hl. m. Praha má jednu z nejlepších dopravních obslužností venkova, která je vykompenzovaná čtvrtým nejnižším počtem registrovaných vozidel na 1 000 obyvatel. Zemědělská tradice společně s rozdrobenou sídelní strukturou kraje se odráží ve vyšším podílu obhospodařované zemědělské půdy v mezikrajském srovnání.

Ve sledovaném období byl ekonomický vývoj v Olomouckém kraji pátý nejpříznivější. Zrychlené tempo růstu dosud nejvíce zaostávajících mezd se odrazilo v příznivém ekonomickém vývoji kraje. Zvýšil se přírůstek tržeb z průmyslové činnosti na zaměstnance, zvýšil se také počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, což znamená oživení cestovního ruchu a rovněž vzrostly výdaje na vědu a výzkum na obyvatele. Naopak se zpomalil vývoj objemu stavebních prací podle dodavatelských smluv podle místa stavby na 1 000 obyvatel - kraj se umístil na posledním 14. místě mezi kraji ČR.

V oblasti životního prostředí dosáhl Olomoucký kraj pátého nejlepšího výsledku syntetického ukazatele. Pozitivní hodnocení je především odrazem nízkých emisí (na rozdíl od nejpostiženějších krajů Ústeckého a Moravskoslezského), vyšším pořízeným investicím na ochranu životního prostředí na 1 obyvatele a relativně vysokého podílu lesní půdy.

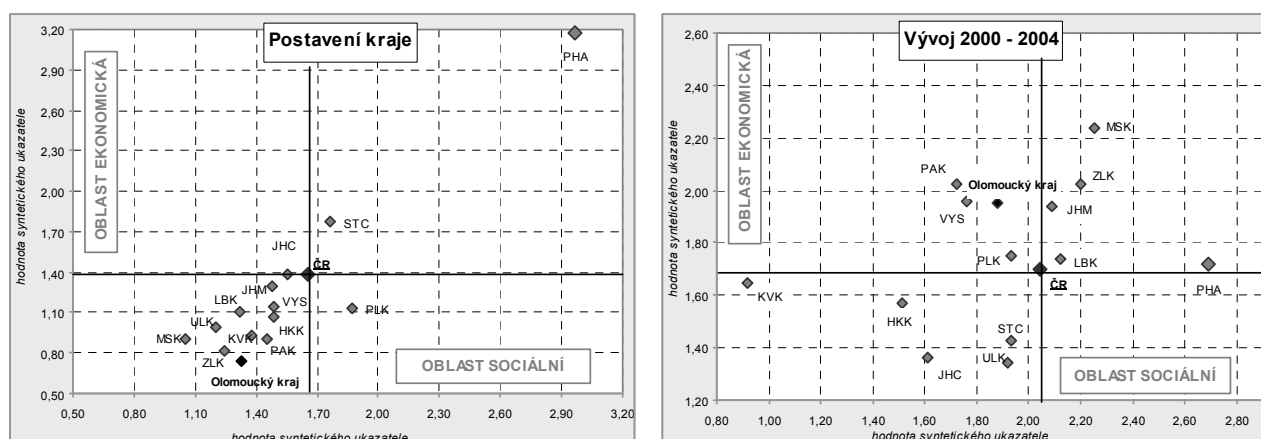
V letech 2000 – 2004 zaznamenal Olomoucký kraj nejlepší vývoj mezi ostatními kraji v oblasti životního prostředí. Jednou z příčin je fakt, že se daří snižovat emise. Kraj se zlepšuje i v ukazatelích vodního hospodářství (čištění odpadních vod, kanalizace). Nejpříznivěji ze všech krajů se v Olomouckém kraji vyvíjely ukazatel podíl lesní půdy na celkové rozloze a ukazatel hustoty obyvatelstva.

V souhrnném pohledu se ukázalo postavení Olomouckého kraje ve vybraných ukazatelích čtyř sledovaných okruhů s výjimkou životního prostředí jako podprůměrné. U šesti z téměř 50 ukazatelů dosáhl kraj extrémně negativního výsledku (úbytek obyvatel stěhováním, nízká úroveň starobních důchodů, nejvyšší počet sebevražd na 100 tisíc obyvatel, nízký roční peněžní příjem na 1 člena domácnosti, nejnižší úroveň příjmů za práci, druhá nejnižší podnikatelská aktivita, nejnižší podíl osob 15letých a starších majících doma k dispozici PC). Ve většině rozhodujících ukazatelů (tj. s vyšší vahou na celkovém hodnocení) je patrné zaostávání kraje za úrovní celé ČR. Nízkých hodnot dosáhly také některé ukazatele ekonomické oblasti jako investice do vědy a výzkumu nebo tržby z průmyslové činnosti.

Zlepšení v postavení Olomouckého kraje se projevilo v tendencích krátkodobého vývoje posledních pěti let (zachycených čtyřmi desítkami ukazatelů). K nárůstu došlo u průměrné hrubé měsíční mzdy, podnikatelské aktivity, u tržeb z průmyslové činnosti na zaměstnance, došlo k oživení cestovního ruchu. Zcela opačný vývoj zaznamenal objem stavebních prací realizovaných v kraji.

V porovnání s nejbližšími sousedními kraji lze v obecné rovině konstatovat relativně vysokou podobnost vstupních podmínek (dosaženého stavu) se Zlínským krajem. Tendence krátkodobého vývoje posledních pěti let v Olomouckém a Zlínském kraji byly rozdílné, neboť Zlínský kraj vykázal s výjimkou sociálního vývoje zhoršení postavení. Na rozdíl od sousedních krajů se v Olomouckém kraji zlepšuje stav životního prostředí.

Graf 30 Postavení Olomouckého kraje v ekonomické a sociální oblasti a jeho vývoj

Tab. 8.5.1 Postavení kraje v celém sledovaném období

Česká republika	Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Demografický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,89	2,03	2,19	1,97	1,66	1,54	1,45	1,81	1,73	1,80	1,97	2,00	1,81	1,89	1,67
Pořadí														
x	2	1	4	12	13	14	8	10	9	5	3	7	6	11
Sociální vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,65	2,97	1,76	1,55	1,87	1,38	1,20	1,32	1,49	1,45	1,49	1,48	1,33	1,24	1,05
Pořadí														
x	1	3	4	2	9	13	11	6	8	5	7	10	12	14
Ekonomický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,38	3,18	1,77	1,38	1,13	0,93	0,99	1,11	1,07	0,91	1,14	1,30	0,74	0,82	0,90
Pořadí														
x	1	2	3	6	10	9	7	8	11	5	4	14	13	12
Životní prostředí														
Hodnota syntetického ukazatele														
2,41	1,94	2,49	2,58	2,46	2,75	1,85	2,29	2,31	2,17	2,49	2,60	2,52	2,56	1,64
Pořadí														
x	12	6	3	8	1	13	10	9	11	7	2	5	4	14

Tab. 8.5.2 Změna postavení kraje během sledovaného období

Česká republika	Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Demografický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,68	3,33	2,31	1,00	1,28	1,18	2,26	1,72	1,39	1,32	1,01	1,61	1,29	0,33	0,86
Pořadí														
x	1	2	12	9	10	3	4	6	7	11	5	8	14	13
Sociální vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
2,05	2,69	1,93	1,61	1,93	0,92	1,92	2,12	1,51	1,72	1,76	2,09	1,88	2,20	2,25
Pořadí														
x	1	7	12	6	14	8	4	13	11	10	5	9	3	2
Ekonomický vývoj														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,70	1,72	1,43	1,36	1,75	1,65	1,34	1,74	1,57	2,02	1,96	1,94	1,95	2,02	2,24
Pořadí														
x	9	12	13	7	10	14	8	11	2	4	6	5	3	1
Životní prostředí														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,54	2,24	1,36	1,52	1,40	1,95	1,76	2,34	1,81	1,39	1,79	1,72	2,59	1,70	1,30
Pořadí														
x	3	13	10	11	4	7	2	5	12	6	8	1	9	14

Tab. 8.5.3 Pořadí krajů v jednotlivých ukazatelích - postavení kraje v celém sledovaném období

	Váha	Hl. m. Praha	Středo- český	Jiho- český	Plzeň- ský	Karlo- varský	Ústecký	Libe- recký	Králo- véhra- decký	Pardu- bický	Vysoči- na	Jihomo- ravský	Olo- moucký	Zlínský	Morav- skoslez- ský
Demografický vývoj															
D1	0,168	1	11	7	9	13	14	10	3	6	4	2	8	5	12
D2	0,232	2	1	5	4	8	3	7	12	11	9	6	13	10	14
D3	0,295	14	10	6	13	2	1	4	11	8	5	12	7	9	3
D4	0,096	7	6	5	10	14	13	12	8	4	1	3	9	2	11
D5	0,209	1	11	5	4	13	14	9	8	10	12	2	3	7	6
Sociální vývoj															
S1	0,054	2	1	6	3	12	14	11	9	5	7	4	10	8	13
S2	0,070	2	6	7	4	1	5	3	8	9	10	12	11	14	13
S3	0,048	1	8	13	9	3	5	4	10	11	14	7	12	6	2
S4	0,086	1	5	2	3	10	14	6	4	8	7	11	12	9	13
S5	0,048	1	14	2	11	12	10	13	7	4	6	3	8	5	9
S6	0,053	1	2	5	6	3	4	12	9	8	7	10	11	14	13
S7	0,057	1	14	7	3	6	11	9	5	10	13	2	4	12	8
S8	0,050	1	12	11	2	14	4	13	5	10	3	7	8	9	6
S9	0,047	14	11	12	9	4	1	13	8	5	10	7	3	2	6
S10	0,040	2	4	12	3	6	8	13	14	7	9	1	11	5	10
S11	0,066	1	4	10	5	6	3	7	9	11	14	8	13	12	2
S12	0,047	14	11	6	7	10	13	12	4	3	1	9	5	2	8
S13	0,030	5	3	9	13	11	12	8	6	4	1	2	14	10	7
S14	0,083	1	2	5	3	6	11	4	9	12	8	7	13	10	14
S15	0,075	1	4	5	2	13	12	9	7	8	3	10	6	14	11
S16	0,042	1	8	8	4	3	2	5	6	11	13	12	10	14	6
S17	0,033	14	1	6	7	9	11	13	8	3	4	10	5	2	12
S18	0,048	1	14	9	8	6	4	2	7	12	11	5	10	13	3
S19	0,023	1	10	8	5	14	13	9	4	2	3	7	11	6	12
Ekonomický vývoj															
E1	0,097	1	2	8	4	12	5	6	9	11	13	7	14	10	3
E2	0,054	12	14	2	11	1	8	4	7	9	3	13	5	10	6
E3	0,082	1	2	6	10	8	12	3	4	9	11	7	13	5	14
E5	0,083	3	1	7	6	14	2	10	11	4	9	13	12	8	5
E6	0,076	1	9	3	2	5	6	12	4	10	13	8	7	14	11
E7	0,055	1	10	5	6	2	13	3	4	12	9	7	11	8	14
E8	0,036	4	3	2	1	12	10	8	5	7	6	9	11	13	14
E9	0,077	1	2	8	9	14	13	5	11	4	12	3	10	6	7
E10	0,071	1	11	7	14	10	3	5	13	9	6	2	8	12	4
E11	0,055	1	5	2	4	8	13	10	14	7	6	3	12	9	11
E12	0,061	1	4	7	10	12	13	9	11	6	3	2	14	8	5
E13	0,056	1	5	8	9	13	11	14	6	3	2	4	7	12	10
E14	0,066	1	6	8	13	10	11	7	5	14	4	1	1	12	9
Životní prostředí															
Ž1	0,088	14	5	1	2	4	11	9	7	6	3	12	8	10	13
Ž2	0,053	14	3	2	4	11	10	8	6	5	1	9	7	12	13
Ž3	0,102	14	13	5	4	2	10	1	8	11	9	12	7	3	6
Ž4	0,141	11	9	3	5	13	14	6	7	10	2	1	4	8	12
Ž5	0,137	13	10	2	6	7	12	11	8	9	3	1	5	4	14
Ž6	0,147	1	4	8	11	3	2	14	13	10	9	5	6	7	12
Ž7	0,140	1	3	13	6	2	14	10	9	8	12	4	7	5	11
Ž8	0,115	1	14	3	8	2	4	12	10	13	9	6	11	7	5
Ž9	0,076	14	4	5	11	13	12	10	8	6	3	7	1	2	9

Tab. 8.5.4 Pořadí krajů v jednotlivých ukazatelích - změna postavení kraje během sledovaného období

	Váha ČR	Hl. m. Praha	Středo- český	Jiho- český	Plzeň- ský	Karlo- varský	Ústecký	Libe- recký	Králo- véhra- decký	Pardu- bický	Vysoči- na	Jihomo- ravský	Olo- moucký	Zlínský	Morav- skoslez- ský
Demografický vývoj															
D1	0,211	4	9	13	11	14	2	3	10	8	6	5	1	12	7
D2	0,293	1	2	7	10	3	4	13	6	11	9	5	14	12	8
D3	0,380	2	1	9	5	12	3	4	6	7	11	8	10	13	14
D4	0,116	4	6	12	7	1	2	3	10	11	14	8	9	13	5
Sociální vývoj															
S1	0,075	2	1	3	7	6	12	4	11	10	8	5	13	14	9
S2	0,096	8	3	11	9	14	1	2	13	7	5	10	12	6	4
S3	0,067	1	6	4	3	14	2	13	5	8	7	10	12	9	11
S4	0,120	8	3	9	5	14	1	12	13	6	10	7	2	11	4
S5	0,066	7	14	13	8	12	4	11	10	2	9	6	5	3	1
S6	0,074	10	13	14	11	9	4	5	6	7	12	3	8	2	1
S7	0,078	1	14	13	6	10	5	9	8	2	12	11	7	3	4
S8	0,070	4	13	6	11	14	12	1	9	10	3	7	8	2	5
S9	0,066	1	14	12	3	13	11	2	7	6	9	4	10	8	5
S10	0,055	3	10	12	4	13	6	1	7	14	9	5	2	8	11
S11	0,091	1	2	4	8	11	14	3	5	10	12	6	9	7	13
S12	0,065	9	1	5	13	12	14	11	10	7	8	6	3	2	4
S13	0,042	2	8	12	10	1	13	5	7	14	9	3	11	4	6
S19	0,031	4	1	6	8	9	10	3	2	5	7	12	14	13	11
Ekonomický vývoj															
E1	0,173	7	13	14	6	10	12	3	9	5	1	2	4	11	8
E2	0,089	10	7	9	6	14	5	2	1	12	13	11	4	3	8
E3	0,135	12	1	6	13	5	9	11	3	14	10	7	2	4	8
E4	0,060	14	9	7	5	12	10	4	3	6	8	11	13	2	1
E5	0,140	13	8	12	9	11	14	7	10	1	6	3	4	2	5
E6	0,125	4	10	8	1	3	7	9	13	6	11	5	14	12	2
E7	0,090	1	7	5	3	12	14	13	10	9	8	2	6	4	11
E8	0,056	2	9	11	13	5	7	8	12	10	14	6	4	3	1
E9	0,131	9	14	6	13	2	8	12	10	5	3	11	7	4	1
Životní prostředí															
Ž1	0,094	5	14	12	11	13	9	10	8	7	6	4	1	3	2
Ž2	0,055	8	13	11	9	4	14	2	7	12	5	10	6	3	1
Ž3	0,109	2	8	3	12	7	4	10	11	6	5	14	1	13	9
Ž4	0,154	2	10	8	11	3	6	1	7	13	5	14	4	9	12
Ž5	0,150	2	13	5	3	1	12	6	9	8	10	11	4	7	14
Ž6	0,160	14	6	10	11	12	13	2	3	9	4	1	7	5	8
Ž7	0,153	8	5	12	13	4	1	3	7	9	14	11	2	10	6
Ž8	0,124	12	2	7	6	13	11	5	10	9	1	4	3	8	14

9. Závěr

V jednotlivých kapitolách této publikace byl zhodnocen vývoj kraje v letech 2000 – 2004 v oblastech demografické, sociální, ekonomické a v oblasti životního prostředí. Na základě hodnocených ukazatelů můžeme shrnout kladné a záporné stránky vývoje a tendencí v Olomouckém kraji.

Demografická oblast

- na celkovém počtu obyvatel České republiky se Olomoucký kraj podílel pouze 6,2 %
- pokles počtu obyvatel koresponduje s demografickým vývojem v ČR
- projekce obyvatelstva předpokládá i nadále úbytky obyvatel přirozenou měnou
- v roce 2050 podle prognózy v kraji zemře dvakrát tolik lidí než se narodí dětí
- ženy se dožívají vyššího věku než muži
- věkovou strukturu populace dlouhodobě poznamenává probíhající proces stárnutí, tedy narůstání podílu seniorů v populaci
- průměrný věk žijících obyvatel se za posledních 5 let v Olomouckém kraji zvýšil
- v hodnoceném období vykázal Olomoucký kraj 6. nejvyšší přirozený úbytek obyvatel mezi 14. kraji ČR
- v kraji bylo 2. nejvyšší záporné migrační saldo
- dosaženou úhrnnou plodností se kraj umístil na 13. místě mezi 14 kraji ČR
- roste podíl dětí narozených mimo manželství
- na prvním místě v počtech zemřelých v kraji nadále zůstávají úmrtí na nemoci oběhové soustavy, počet zemřelých na tuto příčinu však postupně klesá
- ve sledovaném období je patrný pokles hrubé míry sňatečnosti
- v letech 2000 – 2003 měl kraj 5. nejnižší hrubou míru rozvodovosti, v roce 2004 se posunul na 6. místo
- z kraje se stěhují především mladí vzdělaní lidé, jejich novým bydlištěm se nejčastěji stává Praha, Brno a Ostrava
- Olomoucký kraj v roce 2004 dosáhl 4. nejvyššího podílu cizinců s trvalým pobytem z celkového počtu cizinců

Sociální oblast

- 56,4 % domácností kraje má příjem do dvounásobku životního minima (nejvíce v ČR)
- chudobou je v kraji ohrožena téměř každá pátá domácnost
- intenzita bytové výstavby je mírně nižší než průměr ČR
- průměrné měsíční hrubé mzdy jsou v kraji jedny z nejnižších (v roce 2004 byl kraj na 13. místě v ČR s průměrnou hrubou měsíční mzdou 15 448 Kč)
- kraji má dlouhodobě 3. nejvyšší nezaměstnanost v ČR
- roste počet uchazečů o zaměstnání a současně klesá počet volných pracovních míst
- ve struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku dochází k přesunu většího počtu uchazečů o zaměstnání do starších věkových kategorií
- každý čtvrtý nezaměstnaný v kraji byl nezaměstnaný dlouhodobě
- okres Jeseník má dlouhodobě jednu z nejvyšších měr registrované nezaměstnanosti v ČR
- dlouhodobě nejvyšší míru nezaměstnanosti mají správní obvody obcí s rozšířenou působností Jeseník, Lipník nad Bečvou a Uničov
- dochází k rušení základních škol v malých obcích pro nedostatek žáků nebo slučování např. mateřské a základní školy pod jedno vedení
- zvýšil se počet lékařů (zejména v nestátních zařízeních), ale počet středního zdravotnického personálu se snížil

- v mezikrajovém srovnání patří náš kraj spolu se Zlínským krajem ke krajům s nejnižší průměrnou ošetrovací dobou
- poklesl počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ve všech okresech kraje
- vzrostla průměrná délka pracovní neschopnosti z 29 dnů v roce 2000 na 36 v roce 2004
- klesl počet přiznaných dávek státní sociální pomoci

Ekonomická oblast

- již od svého vzniku vykazuje Olomoucký kraj podprůměrné hodnoty ekonomických ukazatelů
- kraj dosahuje nejnižší hodnoty ukazatele HDP na 1 obyvatele v ČR
- postavení průmyslových podniků kraje v rámci kraje není příliš významné
- tržby z průmyslové činnosti se na celkových tržbách ČR podílely 4,4 %
- objemem tržeb na 1 zaměstnance se kraj zařadil na 11. místo mezi 14 kraji ČR
- kraj měl nejnižší průměrnou měsíční mzdu v průmyslu v rámci ČR
- příznivě se vyvíjela produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv
- v rámci ČR má kraj nejnižší průměrnou výši kupní ceny rodinných domů
- v kraji roste počet registrovaných motorových silničních vozidel, nejvíce u nákladních automobilů
- kraj má hustou železniční síť s významnými železničními uzly ve městech Olomouc a Přerov
- ve sledovaném období se výrazně zlepšila technická vybavenost obcí
- základní ukazatele cestovního ruchu ukazují méně významnou pozici kraje v rámci ČR
- kraj patří mezi kraje nejméně vybavené ubytovacími zařízeními cestovního ruchu
- průměrné ceny za ubytování v kraji patří v rámci ČR k nejnižším
- pouze necelou čtvrtinu všech hostů v hromadných ubytovacích zařízeních představují cizinci
- kraj měl druhou nejvyšší průměrnou dobu pobytu hostů
- klesla návštěvnost v lázeňských ubytovacích zařízeních, zvýšila se však průměrná délka pobytu v lázních
- úroveň vybavenosti informačními a komunikačními technologiemi jak u domácností tak u jednotlivců starších 15 let je v kraji výrazně podprůměrná

Oblast životního prostředí

- objemy základních znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší producenty z našeho kraje v hodnoceném období i nadále mírně klesají (oxid uhelnatý a oxid siřičitý) nebo jsou stabilizované (tuhé emise a oxidy dusíku).
- jakost povrchových vod se snižuje s délkou toku, řeka Morava se na odtoku z kraje u Kojetína jeví u většiny sledovaných ukazatelů jako znečištěná řeka, ke zlepšení situace by měl přispět zvyšující se počet čistíren odpadních vod
- severní okresy Olomouckého kraje mají vysoké zastoupení lesních pozemků na celkové výměře, jižní okresy mají vysoký podíl orné půdy
- tendence ve snižování výměry zemědělské a především orné půdy pokračuje i v hodnoceném období
- celková produkce odpadů v kraji je vysoká, převažujícím způsobem jejich odstranění zůstává skládkování
- v rámci ochrany životního prostředí byla největší část investic vložena do nakládání s odpadními vodami
- v kraji existují dvě velkoplošná chráněná území – Jeseníky a Litovelské Pomoraví a dalších 136 maloplošných chráněných území

TABULKOVÁ ČÁST

Tab. 1 Postavení kraje v České republice ve vybraných ukazatelích

	Měřicí jednotka	Olomoucký kraj		Podíl na ČR v %	
		2000	2004	2000	2004
ÚZEMÍ (k 31. 12.)					
Rozloha	km ²	5 139	5 159	6,5	6,5
Počet obcí		393	394	6,3	6,3
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	124,2	123,1	¹⁾ 129,4	¹⁾ 129,4
Podíl městského obyvatelstva	%	57,8	57,6	¹⁾ 70,9	¹⁾ 70,2
OBYVATELSTVO					
Počet obyvatel (k 31. 12.)	osoby	639 600	635 126	6,3	6,2
Na 1 000 obyvatel					
živě narození	‰	8,6	9,3	¹⁾ 8,6	¹⁾ 9,6
zemřelí	‰	10,5	10,0	¹⁾ 10,5	¹⁾ 10,5
Průměrný věk (k 31. 12.)		38,4	39,6	¹⁾ 38,4	¹⁾ 39,8
muži	roky	36,7	37,9	36,7	38,2
ženy	roky	40,0	41,1	40,0	41,3
Naděje dožití při narození					
muži	roky	71,31	72,62	¹⁾ 71,31	¹⁾ 72,29
ženy	roky	78,65	79,13	¹⁾ 78,65	¹⁾ 78,77
Bydlení					
Dokončené byty		1 812	1 462	7,2	4,5
na 1 000 obyvatel		2,8	2,3	¹⁾ 2,5	¹⁾ 3,2
Zaměstnanost a mzdy					
Zaměstnaní (VŠPS)	tis. osob	278,6	275,0	5,9	5,8
primární sektor	%	6,8	7,0	¹⁾ 5,1	¹⁾ 4,3
sekundární sektor	%	41,4	41,2	¹⁾ 39,5	¹⁾ 39,2
terciární sektor	%	51,8	51,8	¹⁾ 55,4	¹⁾ 56,5
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	11 558	15 448	¹⁾ 13 614	¹⁾ 18 035
zemědělství, lesnictví, rybolov	Kč	9 896	12 964	¹⁾ 10 300	¹⁾ 13 171
průmysl	Kč	11 970	15 468	¹⁾ 13 589	¹⁾ 17 503
stavebnictví	Kč	12 800	18 062	¹⁾ 13 531	¹⁾ 18 071
Nezaměstnanost (k 31. 12.)					
Neumístění uchazeči o zaměstnání	osoby	38 092	39 591	8,3	7,3
Volná pracovní místa	místa	3 684	2 513	7,1	4,9
Míra registrované míra nezaměstnanosti	%	11,87	²⁾ 12,53	¹⁾ 8,78	^{1),2)} 10,33
Školství					
Děti, žáci, studenti škol (denní studium)					
mateřských	osoby	18 596	18 583	6,6	6,6
základních	osoby	67 280	57 455	6,4	6,3
gymnázíí	osoby	9 256	9 695	6,8	6,8
středních odborných	osoby	11 492	12 271	5,9	5,9
středních odborných učilišť	osoby	12 309	11 681	7,0	6,6
vyšších odborných	osoby	872	1 064	3,8	4,3
Zdravotnictví					
Lékaři celkem (přepočtený počet)	osoby	2 437	2 541	6,4	6,3
na 1 000 obyvatel	osoby	3,8	4,0	¹⁾ 3,7	¹⁾ 4,0
z toho v nestátních zařízeních	osoby	1 585	1 958	6,0	6,0
Nemocnice		11	10	5,2	5,1
lůžka		3 835	3 667	5,7	5,6
na 1 000 obyvatel		6,0	5,8	¹⁾ 6,6	¹⁾ 6,4
Počet nemocensky pojištěných	osoby	236 495	222 843	5,2	5,1
Průměrná pracovní neschopnost	%	6,969	6,399	¹⁾ 6,455	¹⁾ 5,857
Sociální zabezpečení					
Místa v zařízeních sociální péče celkem	místa	5 854	6 277	7,9	7,9
Příjemci důchodů celkem	osoby	159 405	163 584	6,2	6,2
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	6 053	6 980	¹⁾ 6 169	¹⁾ 7 118
starobní	Kč	6 142	7 081	¹⁾ 6 292	¹⁾ 7 270

Tab. 1 Postavení kraje v České republice ve vybraných ukazatelích

dokončení

	Měřicí jednotka	Olomoucký kraj		Podíl na ČR v %	
		2000	2004	2000	2004
KRIMINALITA					
Zjištěné trestné činy		18 322	15 352	4,7	4,4
na 1 000 obyvatel		28,6	24,2	¹⁾ 38,1	¹⁾ 34,4
DOPRAVNÍ NEHODY, POŽÁRY					
Dopravní nehody celkem		9 869	9 949	4,7	5,1
na 1 000 obyvatel		15,4	15,7	¹⁾ 20,6	¹⁾ 19,3
Usmrcené osoby		76	84	5,7	6,9
Těžce zraněné osoby		373	321	6,8	6,6
Požáry celkem		1 126	1 114	5,4	5,3
Makroekonomické ukazatele					
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil. Kč	104 389	134 376	4,9	4,9
na 1 obyvatele	Kč	162 713	211 467	¹⁾ 209 302	¹⁾ 271 161
Podíl sektorů na hrubé přidané hodnotě					
primární	%	6,8	5,9	¹⁾ 3,9	¹⁾ 3,3
sekundární	%	41,4	39,5	¹⁾ 38,5	¹⁾ 37,9
terciární	%	51,8	54,6	¹⁾ 57,6	¹⁾ 58,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele	Kč	46 259	47 848	¹⁾ 57 913	¹⁾ 72 873
Organizační struktura					
Počet registrovaných subjektů		111 205	129 075	5,4	5,5
obchodní společnosti		7 218	8 386	3,5	3,4
fyzické osoby		96 591	110 501	5,7	5,9
ZEMĚDĚLSTVÍ					
Osevní plochy celkem (k 31. 5.)	ha	213 949	186 054	7,1	7,0
Sklizeň: obiloviny celkem	t	548 794	647 795	8,5	7,4
brambory celkem	t	61 985	18 424	4,2	2,1
Hospodářská zvířata (k 1. 4. násl. roku)					
skot celkem	kusy	108 182	96 851	6,8	6,9
prasata celkem	kusy	257 884	215 185	7,4	7,5
PRŮMYSL					
(podniky s 20 a více zaměstnanci)					
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	65 192	67 112	5,6	5,9
Tržby za prodej výrobků a služeb					
průmyslové povahy	mil. Kč b. c.	74 419	105 767	4,0	4,5
STAVEBNICTVÍ					
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	9 281	8 894	5,6	5,6
Stavební práce					
podle dodavatelských smluv	mil. Kč b. c.	8 672	14 597	4,5	5,2
Cestovní ruch					
Hromadná ubytovací zařízení celkem		319	344	4,3	4,5
lůžka		18 576	18 614	4,2	4,3
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních	osoby	384 115	417 663	3,7	3,4
z toho cizinci	osoby	100 664	97 405	2,2	1,6
Podíl chráněných území na rozloze	%	.	11,9	¹⁾ .	¹⁾ 15,9
Měrné emise (REZZO 1 - 3)					
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	1,56	³⁾ 1,22	¹⁾ 3,26	^{1),3)} 2,86
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	0,75	³⁾ 0,80	¹⁾ 2,06	^{1),3)} 2,06
oxid uhelnatý CO	t/km ²	2,11	³⁾ 1,33	¹⁾ 4,05	^{1),3)} 3,46

¹⁾ průměr ČR

²⁾ v metodice platné do 30.6.2004

³⁾ údaje za rok 2003

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Území, osídlení (k 31. 12.)						
Výměra půdy celkem	ha	513 943	513 951	515 875	515 904	515 892
v tom: zemědělská půda	ha	277 263	277 187	277 043	276 460	276 081
z toho orná	ha	211 494	211 097	209 816	208 509	208 298
nezemědělská půda	ha	236 680	236 764	238 832	239 444	239 811
z toho lesní pozemky	ha	176 576	176 698	178 999	179 131	179 176
Počet obcí celkem		393	394	394	394	394
se statutem města		26	26	26	26	26
Podíl městského obyvatelstva	%	58,4	58,1	57,9	57,7	57,6
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	124,7	124,2	123,4	123,3	123,1
Obyvatelstvo						
Střední stav obyvatelstva celkem	osoby	641 554	639 176	637 401	636 227	635 449
z toho ženy		329 543	328 274	327 496	326 824	326 347
Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem	osoby	641 072	638 374	636 750	636 313	635 126
z toho ženy	osoby	329 283	327 932	327 239	326 812	326 201
Obyvatelé ve věku (k 31. 12.)	osoby					
0 - 14	osoby	105 624	103 299	100 789	98 193	95 787
z toho ženy	osoby	51 573	50 482	49 168	47 830	46 739
15 - 64	osoby	448 110	447 941	448 568	450 127	450 326
z toho ženy	osoby	223 724	223 612	224 098	224 718	224 836
65 a více	osoby	87 338	87 134	87 393	87 993	89 013
z toho ženy	osoby	53 986	53 838	53 973	54 264	54 626
Průměrný věk obyvatel celkem	roky	38,4	38,7	39,0	39,3	39,6
Na 1 000 obyvatel středního stavu						
živě narození	‰	8,6	8,9	8,9	9,2	9,3
zemřelí	‰	10,5	10,4	10,5	10,4	10,0
přistěhovalí	‰	5,3	5,6	6,6	7,6	6,7
vystěhovalí	‰	4,8	6,1	7,6	7,0	7,9
přirozený přírůstek	‰	-1,9	-1,4	-1,6	-1,2	-0,7
přírůstek stěhováním	‰	0,4	-0,5	-1,0	0,5	-1,2
celkový přírůstek	‰	-1,5	-1,9	-2,5	-0,7	-1,9
sňatky	‰	4,9	4,7	4,7	4,5	4,6
rozvody	‰	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1
potraty	‰	4,2	4,0	3,9	3,7	3,3
Kojenecká úmrtnost ¹⁾	‰	4,5	4,0	4,1	3,3	4,9
Novorozenecká úmrtnost ²⁾	‰	2,4	3,0	2,6	2,1	2,4
Potratovost ³⁾	‰	493,7	450,9	433,7	397,4	356,3
Bydlení						
Dokončené byty		1 812	1 753	1 675	1 411	1 462
na 1 000 obyvatel		2,8	2,7	2,6	2,2	2,3
Zaměstnanost a mzdy						
Zaměstnaní (VŠPS)	tis. osob	278,6	279,5	286,8	285,9	275,0
primární sektor	%	7,3	7,3	6,5	7,1	7,0
sekundární sektor	%	42,6	41,2	42,1	42,8	41,2
terciární sektor	%	50,2	51,5	51,4	50,1	51,7
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance ⁴⁾	Kč	11 892	12 800	13 351	14 326	15 448
zemědělství, lesnictví, rybolov	Kč	10 177	10 886	11 264	11 636	12 964
průmysl	Kč	12 091	12 922	13 373	14 269	15 468
stavebnictví	Kč	12 677	13 587	14 582	15 442	18 062
Nezaměstnanost (k 31. 12.)⁵⁾						
Uchazeči o zaměstnání	osoby	38 092	37 215	39 395	40 770	39 591
z toho ženy	osoby	18 566	17 982	19 055	19 980	19 717

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

1. pokračování

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Volná pracovní místa	místa	3 684	3 264	2 906	2 493	2 513
Míra registrované nezaměstnanosti ⁶⁾	%	11,87	11,78	12,20	12,48	12,53
Školství						
Mateřské školy		443	428	422	374	353
děti	osoby	18 596	18 447	18 572	18 472	18 583
Základní školy		299	297	296	290	279
žáci celkem	osoby	67 280	65 248	62 834	60 335	57 455
Gymnázia		20	20	20	20	20
žáci denního studia	osoby	9 256	9 232	9 715	9 684	9 695
Střední odborné školy		47	47	47	48	48
žáci denního studia	osoby	11 492	11 470	11 529	11 808	12 271
Střední odborná učiliště		44	43	41	42	41
žáci denního studia	osoby	12 309	12 754	12 320	11 998	11 681
Vyšší odborné školy		7	7	7	7	7
žáci denního studia	osoby	872	986	941	1 058	1 064
Vysoké školy		1	1	1	1	2
studenti v prezenčním studiu (české státní občanství)	osoby	8 970	9 316	9 783	10 479	10 986
Kultura						
Divadla		4	5	5	6	8
Stálá kina		55	48	48	45	47
Muzea (včetně poboček)		38	41	41	41	45
Veřejné knihovny (včetně poboček)		549	545	545	524	520
Zdravotnictví						
Lékaři celkem	přepočtené osoby	2 437	2 477	2 535	2 541	2 541
z toho v nestátních zařízeních	přepočtené osoby	1 585	1 501	1 532	1 942	1 958
na 1 000 obyvatel		3,8	3,9	4,0	4,0	4,0
Obyvatelé na 1 lékaře	osoby	263	258	251	250	250
Nemocnice		11	10	10	10	10
lůžka		3 835	3 805	3 839	3 692	3 667
lékaři	přepočtené osoby	538	559	601	583	565
Odborné léčebné ústavy		12	11	11	12	13
lůžka		1 629	1 626	1 636	1 656	1 784
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné		5	5	5	5	5
lůžka		432	496	506	526	526
Lékaři v ambulantní péči	přepočtené osoby	1 745	1 762	1 777	1 807	1 818
obyvatelé na 1 lékaře	osoby	368	363	359	352	350
Samostatné ordinace praktického lékaře						
pro dospělé		292	294	295	296	296
pro děti a dorost		140	137	138	141	143
stomatologa		354	350	351	352	353
Lékárny a výdejny		116	121	124	127	132
Místa v jeslích		145	135	135	135	100
Pracovní neschopnost						
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	236 495	230 944	230 288	227 149	222 843
Průměrná pracovní neschopnost	%	6,969	7,273	7,429	7,580	6,399
pro nemoc	%	6,285	6,587	6,693	6,815	5,695
pro pracovní úrazy	%	0,235	0,240	0,237	0,235	0,224
pro ostatní úrazy	%	0,449	0,446	0,499	0,530	0,480

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

2. pokračování

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Sociální zabezpečení						
Počet zařízení sociální péče celkem		73	72	84	80	79
místa		5 854	5 673	6 231	5 937	6 277
Příjemci důchodů celkem	osoby	159 405	160 677	160 261	161 257	163 584
starobních plných	osoby	83 726	84 492	83 380	84 124	86 104
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	6 053	6 557	6 575	6 805	6 980
starobní plný	Kč	6 142	6 643	6 666	6 900	7 081
Kriminalita, nehody						
Zjištěné trestné činy		18 322	16 249	16 535	15 822	15 352
na 1 000 obyvatel		28,6	25,4	25,9	24,9	24,2
Dopravní nehody		9 869	8 887	9 089	9 608	9 949
usmrcení	osoby	76	88	91	79	84
těžce zranění	osoby	373	355	355	341	321
lehce zranění	osoby	1 443	1 501	1 578	1 521	1 505
způsobené hmotné škody	mil.Kč	274,0	336,4	405,3	415,1	449,1
Makroekonomické ukazatele						
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil. Kč	104 389	109 447	116 521	124 223	134 376
na 1 obyvatele	Kč	162 713	171 232	182 807	195 250	211 467
průměr ČR = 100	%	77,7	75,6	77,2	77,9	78,0
Podíl sektorů na hrubé přidané hodnotě:						
primární	%	6,8	6,7	5,3	5,4	5,9
sekundární	%	41,4	41,6	41,2	39,4	39,5
terciární	%	51,8	51,7	53,5	55,2	54,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu						
na 1 obyvatele	Kč	46 259	67 125	49 162	44 695	47 848
Organizační struktura						
Počet registrovaných subjektů (k 31. 12.)		111 205	115 328	122 984	127 865	129 075
z toho:						
obchodní společnosti celkem		7 218	7 539	7 699	7 976	8 386
družstva		434	445	462	487	491
státní podniky		56	54	53	46	39
soukromí podnikatelé		82 826	86 001	93 014	96 257	96 748
samostatně hospodařící rolníci ⁷⁾		7 744	7 691	7 658	7 641	7 567
Zemědělství						
Osevní plochy celkem (k 31. 5.) ⁸⁾	ha	213 949	210 200	192 817	185 009	186 054
z toho: obiloviny celkem	ha	113 966	112 576	109 489	101 886	111 605
brambory celkem	ha	2 751	1 805	880	860	781
řepka	ha	23 127	21 758	20 293	12 431	16 768
Sklizeň vybraných plodin ⁸⁾						
obiloviny celkem	t	548 794	585 131	514 936	452 371	647 795
brambory celkem	t	61 985	37 437	18 709	15 635	18 424
řepka	t	68 527	59 328	46 973	21 751	64 278
Hektarové výnosy vybraných plodin ⁸⁾						
obiloviny celkem	t	4,77	5,17	4,70	4,41	5,80
brambory celkem	t	22,53	20,75	21,26	18,17	23,59
řepka	t	2,96	2,73	2,31	1,75	3,83
Hospodářská zvířata						
(k 1. 3. následujícího roku) ⁹⁾						
skot celkem	kusy	108 182	105 744	103 243	100 748	96 851
prasata celkem	kusy	257 884	264 263	256 605	235 027	215 185
drůbež celkem	kusy	1 269 494	1 236 511	1 018 549	657 777	613 279
ovce celkem	kusy	3 140	3 300	3 536	4 032	5 517
Intenzita chovu skotu ¹⁰⁾	ks/100 ha	43,5	42,5	41,5	40,1	40,2
prasat ¹¹⁾	ks/100 ha	132,3	135,6	131,7	121,2	115,2

Tab. 2 Vývoj kraje v letech 2000 - 2004

dokončení

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004
Průmysl¹²⁾						
Počet podniků		147	140	147	150	156
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	65 192	65 368	66 891	65 785	67 112
	mil. Kč					
Tržby z průmyslové činnosti	b. c.	74 419	72 898	82 377	88 189	105 767
Stavebnictví¹³⁾						
Počet podniků		123	118	115	114	122
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	9 281	8 736	8 800	8 505	8 894
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč					
	b. c.	8 672	9 079	11 579	13 683	14 597
Stavební povolení						
Počet vydaných stavebních povolení		11 970	10 015	8 788	9 710	8 488
	mil. Kč					
Předpokládaná hodnota staveb	b. c.	11 055	11 495	10 060	11 912	13 124
Cestovní ruch						
Hromadná ubytovací zařízení celkem		319	334	365	366	344
lůžka		18 576	18 854	19 421	19 882	18 614
Hosté v hromadných ubyt. zařízeních	osoby	384 115	363 976	415 640	448 151	417 663
z toho cizinci	osoby	100 664	103 668	106 364	106 935	97 405
Podíl chráněných území na rozloze	%	.	.	.	.	11,9
Měrné emise (REZZO 1 - 3)						
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	1,56	1,40	1,18	1,22	.
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	0,75	0,83	0,91	0,80	.
oxid uhelnatý CO	t/km ²	2,11	1,89	1,43	1,33	.

¹⁾ zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených

³⁾ potraty na 1 000 narozených celkem

⁴⁾ bez menších podniků, podle sídla podniku

⁵⁾ evidovaná nezaměstnanost podle údajů úřadů práce

⁶⁾ v metodice platné do 30. 6. 2004

⁷⁾ v roce 2004 včetně zemědělských podnikatelů

⁸⁾ do roku 2001 vč. "hobby aktivit" obyvatel

⁹⁾ od roku 2002 k 1.4.

¹⁰⁾ vztaženo k zemědělské půdě

¹¹⁾ vztaženo k orné půdě

¹²⁾ průmyslové podniky se 100 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

¹³⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středo- český	Jiho- český	Plzeňský	Karlo- varský	Ústecký	Libe- recký
Území, osídlení (k 31. 12.)									
Výměra půdy celkem	ha	7 886 838	49 608	1 101 464	1 005 731	756 106	331 452	533 488	316 300
v tom: zemědělská půda	%	54,1	42,3	60,6	49,2	50,7	37,6	52,0	44,5
z toho orná	%	71,6	73,5	83,2	64,6	68,9	45,6	67,0	49,3
nezemědělská půda	%	45,9	57,7	39,4	50,8	49,3	62,4	48,0	55,5
z toho lesní pozemky	%	73,0	17,2	70,3	73,6	80,1	69,3	62,2	79,7
Počet obcí celkem		6 249	1	1 146	623	501	132	354	216
se statutem města		527	1	74	45	46	28	46	36
Podíl městského obyvatelstva	%	70,2	100,0	54,6	63,9	66,7	80,7	79,3	77,9
Počet částí obcí		15 077	147	2 783	1 975	1 543	516	1 140	763
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	129,6	2 359,6	103,9	62,2	72,7	91,9	154,1	135,2
Obyvatelstvo									
Střední stav obyvatelstva	osoby	10 206 923	1 165 617	1 137 748	625 421	549 216	303 722	820 619	427 395
z toho ženy		5 235 193	609 819	581 228	318 296	280 366	155 141	418 764	219 302
Počet obyvatel (k 31. 12.)	osoby	10 220 577	1 170 571	1 144 071	625 712	549 618	304 588	822 133	427 563
z toho ženy		5 239 664	611 463	584 150	318 465	280 463	155 549	419 302	219 299
Podíl obyvatel ve věku (k 31. 12.)									
0 - 14 let	%	14,9	12,5	15,1	15,3	14,6	15,6	15,9	15,7
15 - 64 let	%	71,0	71,8	70,8	70,8	70,8	71,8	71,7	71,4
65 a více let	%	14,0	15,7	14,1	13,9	14,6	12,6	12,4	13,0
Průměrný věk (k 31. 12.)	roky	39,8	41,7	39,8	39,5	40,2	38,8	38,8	39,2
Naděje dožití při narození (průměr let 2003 - 2004)									
muži	roky	72,3	74,1	72,0	72,8	72,3	71,3	70,2	72,4
ženy	roky	78,8	79,6	78,4	79,1	78,6	77,5	77,2	78,3
Na 1 000 obyvatel									
živě narození	‰	9,6	9,5	9,9	9,5	9,2	9,6	10,5	10,1
zemřelí	‰	10,5	11,0	11,1	10,3	10,9	9,9	10,9	10,2
přistěhovalí	‰	5,2	24,7	21,6	9,3	10,2	14,0	10,5	10,4
vystěhovalí	‰	3,4	18,9	13,2	8,2	9,3	12,5	8,6	10,7
celkový přírůstek	‰	0,9	4,3	7,3	0,3	-0,9	1,1	1,5	-0,4
sňatky	‰	5,0	5,8	5,1	4,8	5,1	5,6	5,4	5,3
rozvody	‰	3,2	3,4	3,4	2,9	3,3	3,8	4,1	3,4
potraty	‰	4,0	3,9	4,1	3,9	4,9	5,3	5,7	4,9
Kojenecká úmrtnost ¹⁾	‰	3,7	3,1	3,6	2,4	4,4	5,9	5,2	3,2
Bydlení									
Dokončené byty		32 268	5 924	6 127	2 193	2 032	503	888	1 316
na 1 000 obyvatel		3,2	5,1	5,4	3,5	3,7	1,7	1,1	3,1
Zaměstnanost a mzdy									
Zaměstnaní (VŠPS)	tis. osob	4 706,6	601,3	547,2	296,6	263,3	142,8	358,1	204,3
primární sektor	%	4,3	0,4	4,7	6,1	4,4	2,9	2,2	3,3
sekundární sektor	%	39,2	20,6	37,0	41,7	43,0	43,1	38,4	51,7
terciární sektor	%	56,5	79,0	58,3	52,2	52,7	54,0	59,3	44,8
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance ²⁾	Kč	18 035	22 437	17 704	15 771	16 831	15 414	16 320	16 231
zemědělství, lesnictví, rybolov	Kč	13 171	14 056	13 919	12 795	13 378	13 279	12 409	12 003
průmysl	Kč	17 503	22 344	19 309	16 591	17 667	15 628	17 642	16 801
stavebnictví	Kč	18 071	24 176	16 473	16 203	16 718	15 504	15 991	16 747

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Králové- hradecký	Pardubický	Vysočina	Jiho- moravský	Olo- moucký	Zlínský	Moravsko slezský		
475 824	451 860	692 555	706 674	515 892	396 377	553 506	ha	Území, osídlení (k 31. 12.)
58,8	60,6	60,6	60,2	53,5	49,4	51,4	%	Výměra půdy celkem
69,2	73,4	77,4	83,6	75,4	64,4	62,7	%	v tom: zemědělská půda
41,2	39,4	39,4	39,8	46,5	50,6	48,6	%	z toho orná
75,0	74,6	77,2	69,8	74,7	78,3	72,9	%	nezemědělská půda
448	452	729	647	394	304	302		z toho lesní pozemky
43	32	33	47	26	30	40		Počet obcí celkem
68,0	61,2	57,6	63,2	57,6	61,2	76,7	%	se statutem města
1 072	995	1 443	871	755	438	636		Podíl městského obyvatelstva
115,0	111,8	74,7	158,9	123,1	149,0	227,2	osoby/km ²	Počet částí obcí
								Hustota obyvatelstva
546 995	505 193	517 282	1 122 391	635 449	591 287	1 258 588	osoby	Obyvatelstvo
280 833	257 969	261 660	578 255	326 347	303 189	644 024		Střední stav obyvatelstva celkem
547 296	505 285	517 153	1 123 201	635 126	590 706	1 257 554	osoby	z toho ženy
280 778	257 854	261 563	578 323	326 201	303 031	643 223		Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem
								z toho ženy
15,1	15,6	15,8	14,7	15,1	15,0	15,5	%	Podíl obyvatel ve věku (k 31. 12.)
70,1	70,0	70,0	70,7	70,9	70,7	71,6	%	0 - 14 let
14,7	14,4	14,3	14,6	14,0	14,3	12,9	%	15 - 64 let
40,1	39,6	39,3	40,0	39,6	39,6	39,1	roky	65 a více let
								Průměrný věk (k 31. 12.)
73,1	72,9	73,3	72,9	72,6	71,8	70,9	roky	Naděje dožití při narození
79,2	78,8	79,4	79,6	79,1	79,5	78,2	roky	(průměr let 2003 - 2004)
								muži
								ženy
9,5	9,5	9,3	9,5	9,3	8,8	9,4	‰	Na 1 000 obyvatel
10,5	10,3	9,8	10,3	10,0	10,1	10,4	‰	živě narození
9,7	9,2	8,4	9,5	6,7	6,7	4,6	‰	zemřelí
9,2	8,8	8,6	8,1	7,9	7,4	5,8	‰	přistěhovalí
-0,5	-0,4	-0,7	0,6	-1,9	-2,0	-2,2	‰	vystěhovalí
4,8	4,6	4,7	5,0	4,6	4,6	4,7	‰	celkový přírůstek
3,3	2,9	2,4	2,9	3,1	2,6	3,5	‰	sňatky
4,2	3,4	3,3	3,5	3,3	3,3	3,9	‰	rozvody
5,4	3,7	2,5	2,3	4,9	3,3	4,2	‰	potraty
								Kojenecká úmrtnost ¹⁾
1 322	1 580	1 581	3 842	1 462	1 494	2 004		Bydlení
2,4	3,1	3,1	3,4	2,3	2,5	1,6		Dokončené byty
								na 1 000 obyvatel
251,0	230,0	237,9	509,1	275,0	267,3	522,7	tis. osob	Zaměstnanost a mzdy
6,1	6,2	10,4	5,1	7,0	4,0	3,0	%	Zaměstnaní (VŠPS)
39,5	45,6	44,4	38,5	41,2	46,3	44,8	%	primární sektor
54,4	48,3	45,3	56,4	51,7	49,7	52,1	%	sekundární sektor
								terciární sektor
15 732	15 579	15 562	16 226	15 448	15 629	16 909	Kč	Průměrná hrubá měsíční mzda
14 351	13 100	12 790	12 614	12 964	13 400	12 501	Kč	zaměstnance ²⁾
15 747	15 750	16 330	16 026	15 468	15 949	18 524	Kč	zemědělství, lesnictví,
15 707	15 164	15 098	16 991	18 062	16 355	15 506	Kč	rybolov
								průmysl
								stavebnictví

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Nezaměstnanost (k 31. 12.) ³⁾									
Uchazeči o zaměstnání	osoby	541 675	26 727	44 012	23 021	21 051	18 726	73 493	20 299
ženy		276 254	14 042	23 727	12 487	11 144	8 812	36 995	10 650
absolventi škol a mladiství		47 260	2 069	3 882	2 210	1 840	1 479	5 215	1 632
se zdravotním postižením		74 672	3 100	6 001	3 239	3 023	1 935	9 000	3 042
dosažitelní uchazeči		509 510	24 415	41 657	21 281	19 645	18 064	69 428	18 854
Volná pracovní místa	místa	51 203	14 598	6 475	3 239	4 416	1 196	2 948	2 547
Míra registrované nezaměstnanosti (nová metodika)	%	9,47	3,58	6,85	6,59	6,74	10,75	15,85	8,22
Školství									
Mateřské školy		4 776	307	614	296	258	138	323	208
děti	osoby	280 487	27 646	31 063	18 694	14 876	8 197	22 072	12 327
Základní školy		3 785	219	471	239	207	102	247	181
žáci celkem	osoby	917 738	85 584	101 540	57 819	47 641	27 819	76 504	39 819
Gymnázia		345	58	33	24	14	9	24	13
žáci denního studia	osoby	142 374	23 295	12 771	9 059	6 490	3 362	8 884	4 858
Střední odborné školy		812	100	75	59	33	24	73	41
žáci denního studia	osoby	208 929	30 323	17 408	13 399	10 493	5 805	16 621	7 967
Střední odborná učiliště		514	46	54	39	27	19	45	19
žáci denního studia	osoby	175 975	16 752	14 839	11 863	9 325	5 476	15 040	8 085
Vyšší odborné školy		174	36	18	15	5	2	11	8
žáci denního studia	osoby	25 033	5 605	2 045	2 254	959	233	1 336	734
Vysoké školy - počet škol		62	29	3	3	2	1	2	1
studenti v prezenčním studiu (s českým státním občanstvím)	osoby	216 226	81 760	568	7 761	14 280	1 799	5 976	5 802
Kultura									
Divadla		271	84	25	14	14	11	16	9
Stálá kina		626	34	57	54	33	26	62	25
Muzea (včetně poboček)		841	74	117	68	44	28	52	35
Veřejné knihovny (vč. poboček)		6 523	84	904	634	556	145	355	244
Zdravotnictví									
Lékaři celkem	přep. osoby	40 371	7 930	3 405	2 226	2 341	1 103	2 715	1 437
z toho v nestátních zařízeních		32 409	4 242	3 288	2 184	1 632	1 068	2 649	1 424
na 1 000 obyvatel		4,0	6,8	3,0	3,6	4,3	3,6	3,3	3,4
Obyvatelé na 1 lékaře	osoby	253	147	334	281	235	275	302	297
Střední zdravotničtí pracovníci	přep. osoby	105 077	18 829	8 786	5 824	6 052	3 125	7 797	3 858
Nemocnice		197	25	25	10	11	5	20	9
lůžka		65 488	10 327	5 715	3 798	3 581	1 734	5 644	2 637
na 1 000 obyvatel		6,4	8,9	5,0	6,1	6,5	5,7	6,9	6,2
lékaři (lůžková část)	přep. osoby	8 867	1 677	717	512	489	197	651	373
Odborné léčebné ústavy		166	16	24	9	5	4	12	7
lůžka		23 189	2 585	2 847	973	1 883	393	1 452	507
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné		73	6	13	4	2	4	5	2
lůžka		7 272	953	1 069	438	340	393	418	126
Lékaři v ambulantní péči	přep. osoby	29 230	5 816	2 430	1 620	1 716	728	1 949	1 011
obyvatelé na 1 lékaře	osoby	349	200	468	386	320	417	421	423
Samostatné ordinace praktického lékaře									
pro dospělé		4 460	518	473	288	241	118	321	186

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
22 526	24 399	24 531	66 207	39 591	31 606	105 486	osoby	Nezaměstnanost (k 31. 12.)³⁾
11 488	12 414	13 116	33 441	19 717	16 125	52 096		Uchazeči o zaměstnání
2 188	2 359	2 581	6 397	3 412	3 092	8 904		ženy
3 422	3 951	3 535	9 787	5 518	4 981	14 138		absolventi škol a mladiství
21 277	22 987	23 404	62 369	37 300	29 097	99 732		se zdravotním postižením
2 075	2 039	1 273	3 448	2 513	1 762	2 674	místa	dosažitelní uchazeči
7,67	8,94	8,85	10,69	11,73	9,53	15,66	%	Volná pracovní místa
								Míra registrované nezaměstnanosti (nová metodika)
								Školství
298	312	286	614	353	306	463		Mateřské školy
15 695	15 120	15 216	30 624	18 583	16 693	33 681	osoby	děti
256	232	257	440	279	233	422		Základní školy
50 253	47 244	50 965	100 060	57 455	55 046	119 989	osoby	žáci celkem
18	20	18	40	20	15	39		Gymnázia
7 530	7 268	6 813	18 174	9 695	7 726	16 449	osoby	žáci denního studia
51	43	38	85	48	52	90		Střední odborné školy
11 421	10 862	10 425	22 496	12 271	13 606	25 832	osoby	žáci denního studia
35	30	29	45	41	32	53		Střední odborná učiliště
9 271	8 253	9 588	21 473	11 681	11 575	22 754	osoby	žáci denního studia
11	10	12	16	7	11	12		Vyšší odborné školy
1 147	1 435	1 873	3 108	1 064	1 151	2 089	osoby	žáci denního studia
1	2	1	9	2	2	4		Vysoké školy - počet škol
6 810	5 473	59	47 439	10 986	4 565	22 948		studenti v prezenčním studiu (s českým státním občanstvím)
								Kultura
20	16	6	16	8	9	23		Divadla
48	40	47	56	47	35	62		Stálá kina
62	54	52	80	45	52	78		Muzea (včetně poboček)
498	423	610	732	520	405	413		Veřejné knihovny (včetně poboček)
								Zdravotnictví
2 151	1 686	1 629	4 785	2 541	1 919	4 502	přep. osoby	Lékaři celkem
1 642	1 644	1 556	3 315	1 958	1 853	3 954		z toho v nestátních zařízeních
3,9	3,3	3,1	4,3	4,0	3,2	3,6		na 1 000 obyvatel
254	300	318	235	250	308	280	osoby	Obyvatelé na 1 lékaře
5 738	4 344	4 737	12 201	6 412	5 215	12 158	přep. osoby	Střední zdravotničtí pracovníci
12	10	6	23	10	11	20		Nemocnice
3 728	2 702	2 925	8 028	3 667	3 377	7 625		lůžka
6,8	5,3	5,7	7,2	5,8	5,7	6,1		na 1 000 obyvatel
441	320	359	1 191	565	358	1 015	přep. osoby	lékaři (lůžková část)
15	7	11	11	13	10	22		Odborné léčebné ústavy
1 072	1 254	2 200	1 465	1 784	1 625	3 149		lůžka
5	3	4	3	5	4	13		z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné
459	252	373	423	526	388	1 114		lůžka
1 615	1 274	1 142	3 428	1 818	1 437	3 246	přep. osoby	Lékaři v ambulantní péči
339	397	453	327	350	411	388	osoby	obyvatelé na 1 lékaře
								Samostatné ordinace praktického lékaře
239	219	220	525	296	287	529		pro dospělé

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
pro děti a dorost		2 107	240	240	137	104	64	159	96
stomatologa		5 419	847	492	328	315	140	375	215
Lékárny a výdejny		2 302	312	214	150	134	80	185	104
Místa v jeslích		1 616	325	96	90	76	-	298	-
Pracovní neschopnost									
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	4 389 251	863 895	434 613	254 733	230 214	111 108	288 969	164 459
Průměrná pracovní neschopnost	%	5,857	4,605	5,405	6,027	6,021	5,685	5,884	6,489
pro nemoc	%	5,256	4,271	4,834	5,338	5,280	5,117	5,334	5,869
pro pracovní úrazy	%	0,222	0,131	0,218	0,283	0,315	0,211	0,230	0,235
pro ostatní úrazy	%	0,379	0,203	0,352	0,406	0,426	0,357	0,320	0,386
Sociální zabezpečení									
Zařízení sociální péče celkem ⁴⁾		1 073	45	113	58	54	40	105	43
místa ⁴⁾		79 074	4 718	7 975	4 356	4 369	2 631	8 560	2 699
Příjemci důchodů celkem	osoby	2 625 685	293 364	292 670	156 986	142 551	70 806	203 710	106 522
starobních plných	osoby	1 371 420	170 204	148 655	80 655	76 048	39 066	102 964	54 080
Průměrný měsíční důchod	Kč	7 118	7 601	7 120	7 035	7 127	7 045	7 057	7 032
starobní plný	Kč	7 270	7 778	7 269	7 162	7 231	7 190	7 262	7 202
Kriminalita, nehody									
Zjištěné trestné činy		351 090	97 302	37 776	16 396	16 815	10 349	32 348	15 352
na 1 000 obyvatel		34,4	83,5	33,2	26,2	30,6	34,1	39,4	35,9
Dopravní nehody		196 484	29 598	26 161	13 707	12 308	6 610	14 533	8 757
na 1 000 obyvatel		19,3	25,4	23,0	21,9	22,4	21,8	17,7	20,5
usmrcení	osoby	1 215	56	191	103	75	37	110	38
těžce zranění	osoby	4 878	428	812	335	189	171	391	182
způsobené hmotné škody	mil. Kč	9 687	1 799	1 537	652	622	294	600	379
Makroekonomické ukazatele									
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil. Kč	2 767 717	637 704	288 888	150 970	137 911	65 798	188 041	94 451
na 1 obyvatele	Kč	271 161	547 096	253 912	241 389	251 106	216 639	229 146	220 991
průměr ČR = 100	%	100,0	201,8	93,6	89,0	92,6	79,9	84,5	81,5
Podíl na hrubé přidané hodnotě									
primární sektor	%	3,3	0,1	4,2	6,2	4,3	2,5	1,9	2,0
sekundární sektor	%	37,9	18,0	44,1	41,1	42,1	42,9	50,0	48,6
terciární sektor	%	58,8	81,9	51,7	52,7	53,6	54,6	48,1	49,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	mil. Kč	743 807	214 631	76 184	45 337	37 491	20 544	46 381	28 586
na 1 obyvatele	Kč	72 873	184 135	66 960	72 491	68 263	67 642	56 519	66 885
průměr ČR = 100	%	100,0	252,7	91,9	99,5	93,7	92,8	77,6	91,8
Organizační struktura (k 31. 12.)									
Počet registrovaných subjektů		2 352 601	417 123	262 821	142 796	125 065	74 580	163 874	108 207
z toho:									
obchodní společnosti celkem		244 537	84 717	19 979	11 123	10 018	5 388	13 403	8 656
družstva		13 334	5 372	951	701	417	134	412	372
státní podniky		803	211	88	40	24	28	66	38
soukromí podnikatelé		1 674 595	269 424	194 328	102 538	89 028	54 542	118 656	82 020
zemědělníci podnikatelé a samostatně hospodařící rolníci		99 669	1 347	11 829	8 473	5 232	1 834	6 724	4 235
Zemědělství									
Osevní plochy (k 31. 5.)	ha	2 665 713	8 915	505 506	284 375	216 650	42 270	152 524	43 457
z toho: obiloviny celkem	ha	1 607 251	5 605	311 917	171 272	128 166	25 694	107 110	25 950
brambory celkem	ha	35 973	17	7 538	5 219	1 635	263	948	441
řepka	ha	259 460	1 217	51 215	34 523	24 607	5 645	3 878	5 203

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
121	102	104	228	143	120	249		pro děti a dorost
300	247	246	605	353	334	622		stomatologa
141	110	107	251	132	122	260		Lékárny a výdejny
148	48	65	110	100	130	130		Místa v jeslích
								Pracovní neschopnost
222 950	203 411	198 512	488 910	222 843	233 801	470 833	osoby	Průměrný počet nemocensky pojištěných
6,033	6,099	6,103	6,161	6,399	6,883	6,824	%	Průměrná pracovní neschopnost
5,374	5,449	5,349	5,617	5,695	6,116	5,974	%	pro nemoc
0,272	0,247	0,303	0,207	0,224	0,227	0,250	%	pro pracovní úrazy
0,387	0,403	0,451	0,337	0,480	0,540	0,600	%	pro ostatní úrazy
								Sociální zabezpečení
67	48	52	123	79	93	153		Zařízení sociální péče celkem ⁴⁾
4 388	4 133	3 690	9 033	6 277	6 179	10 066		místa ⁴⁾
146 737	132 372	134 413	301 175	163 584	156 443	324 352	osoby	Příjemci důchodů celkem
75 963	69 939	70 911	155 365	86 104	79 937	161 529	osoby	starobních plných
7 069	7 012	7 015	7 004	6 980	6 969	7 156	Kč	Průměrný měsíční důchod
7 162	7 096	7 060	7 189	7 081	7 094	7 344	Kč	starobní plný
								Kriminalita, nehody
12 572	10 519	8 526	32 008	15 352	10 619	35 156		Zjištěné trestné činy
23,0	20,8	16,5	28,5	24,2	18,0	27,9		na 1 000 obyvatel
10 180	8 563	8 911	18 911	9 949	8 324	19 972		Dopravní nehody
18,6	16,9	17,2	16,8	15,7	14,1	15,9		na 1 000 obyvatel
76	67	66	122	84	62	128	osoby	usmrcení
354	331	253	415	321	244	452	osoby	těžce zranění
456	353	545	851	449	365	785	mil. Kč	způsobené hmotné škody
								Makroekonomické ukazatele
133 767	116 639	121 318	285 855	134 376	131 789	280 210	mil. Kč	Hrubý domácí produkt
244 549	230 880	234 530	254 684	211 467	222 885	222 638	Kč	v tržních cenách
90,2	85,1	86,5	93,9	78,0	82,2	82,1	%	na 1 obyvatele
								průměr ČR = 100
5,3	5,9	9,7	3,9	5,9	3,9	2,1	%	Podíl na hrubé přidané hodnotě
41,8	44,4	46,9	36,1	39,5	48,1	47,9	%	primární sektor
52,9	49,7	43,4	60,0	54,6	48,0	50,0	%	sekundární sektor
28 303	21 601	27 083	78 668	30 405	29 041	59 552	mil. Kč	terciární sektor
51 743	42 758	52 356	70 090	47 848	49 115	47 316	mil. Kč	Tvorba hrubého fixního kapitálu
71,0	58,7	71,8	96,2	65,7	67,4	64,9	Kč	na 1 obyvatele
							%	průměr ČR = 100
								Organizační struktura
122 313	102 319	95 816	252 506	129 075	128 679	227 427		Počet registrovaných subjektů (k 31. 12.)
								z toho:
9 574	7 669	6 073	30 406	8 386	11 178	17 967		obchodní společnosti celkem
578	382	552	1 492	491	299	1 181		družstva
39	31	19	90	39	20	70		státní podniky
88 077	72 955	66 500	175 285	96 748	93 317	171 177		soukromí podnikatelé
								zemědělských podnikatelé a
7 889	5 916	7 796	13 552	7 567	8 728	8 547		samostatně hospodařící rolníci
								Zemědělství
174 018	190 480	296 971	322 395	186 054	103 901	138 198	ha	Osevní plochy (k 31. 5.)
95 216	101 274	164 004	216 799	111 605	61 495	81 145	ha	z toho: obiloviny celkem
1 318	1 826	11 890	2 610	781	526	961	ha	brambory celkem
20 250	22 833	32 585	16 806	16 768	7 536	16 394	ha	řepka

Tab. 3 Vybrané ukazatele podle krajů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Česká republika	v tom kraje						
			Hlavní město Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Sklizeň vybraných plodin									
obiloviny celkem	t	8 783 801	33 966	1 757 895	873 063	669 427	131 519	608 443	132 325
brambory celkem	t	861 798	398	176 918	130 134	39 747	6 405	21 073	10 718
řepka	t	934 674	4 886	191 173	117 304	85 706	19 272	14 687	18 491
Hektarové výnosy vybraných plodin:									
obiloviny celkem	t	5,5	6,1	5,6	5,1	5,2	5,1	5,7	5,1
brambory celkem	t	24,0	23,4	23,5	24,9	24,3	24,4	22,2	24,3
řepka	t	3,6	4,0	3,7	3,4	3,5	3,4	3,8	3,6
Hospodářská zvířata (k 1. 4. 2005)									
skot celkem	kusy	1 397 308	154 934		211 413	155 285	34 689	39 652	38 051
prasata celkem	kusy	2 876 834	415 646		348 209	212 974	42 349	116 604	43 166
drůbež celkem	kusy	25 372 333	4 907 240		4 647 242	1 869 222	249 401	1 530 870	112 016
ovce a beraní	kusy	140 197	12 247		21 244	14 547	13 276	10 379	7 529
Intenzita chovu skotu ⁵⁾	ks/100 ha	38,5	26,1		48,4	48,0	32,3	18,4	38,0
praset ⁶⁾	ks/100 ha	105,8	78,2		121,5	94,9	88,5	73,9	95,3
Průmysl⁷⁾									
Počet podniků		8 184	741	838	547	512	268	538	428
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	1 129 615	103 309	120 519	69 351	72 377	34 759	80 488	61 925
Tržby z průmyslové činnosti	mil. Kč	2 371 494	262 396	406 060	117 453	137 217	43 707	216 540	105 257
Stavebnictví⁷⁾	b. c.								
Počet podniků		2 404	341	202	164	142	60	217	82
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	157 982	36 643	10 811	9 157	7 883	2 929	11 551	4 049
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč	278 207	100 377	16 560	13 558	11 805	3 941	15 107	8 089
Stavební povolení	b. c.								
Vydaná stavební povolení		153 622	13 106	27 647	10 739	10 421	4 192	8 170	6 233
Předpokládaná hodnota staveb	mil. Kč	315 072	51 222	40 790	14 729	15 788	8 181	14 420	7 473
Cestovní ruch	b. c.								
Hromadná ubytovací zařízení		7 640	598	560	1 007	426	423	402	926
lůžka		433 214	68 913	30 112	51 685	21 810	26 609	20 036	39 964
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních	osoby	12 219 689	3 863 989	854 987	1 068 596	519 024	564 543	355 225	752 473
z toho cizinci	osoby	6 061 225	3 470 279	268 155	317 742	170 586	386 971	148 441	250 575
Podíl chráněných území na rozloze	%	15,9	5,3	9,0	21,0	10,6	18,9	26,9	32,5
Měrné emise (REZZO 1 - 3) ⁸⁾									
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	2,86	3,81	2,37	1,13	1,53	4,83	13,60	1,42
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	2,06	6,18	1,65	0,47	0,66	2,55	11,80	0,66
oxid uhelnatý CO	t/km ²	3,46	6,13	2,46	1,19	1,49	1,31	3,11	2,24

¹⁾ zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ bez menších podniků, podle sídla podniku

³⁾ evidovaná nezaměstnanost podle údajů úřadů práce

⁴⁾ předběžné údaje

⁵⁾ vztaženo k zemědělské půdě

⁶⁾ vztaženo k orné půdě

⁷⁾ podniky s 20 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

⁸⁾ údaje roku 2003

v tom kraje							Měřicí jednotka	
Králové-hradecký	Pardubický	Vysočina	Jiho-moravský	Olo-moucký	Zlínský	Moravsko-slezský		
537 018	551 488	819 729	1 245 082	647 795	347 939	428 112	t	Sklizeň vybraných plodin
30 914	43 285	293 284	56 047	18 424	12 356	22 095	t	obiloviny celkem
76 771	82 874	110 572	60 754	64 278	28 467	59 439	t	brambory celkem
								řepka
5,6	5,4	5,0	5,7	5,8	5,6	5,3	t	Hektarové výnosy vybraných plodin:
23,5	23,7	24,7	21,5	23,6	23,5	23,0	t	obiloviny celkem
3,8	3,6	3,4	3,6	3,8	3,8	3,6	t	brambory celkem
								řepka
								Hospodářská zvířata (k 1. 4. 2005)
109 527	121 379	218 625	75 511	96 851	60 730	80 661	kusy	skot celkem
209 737	193 783	391 482	433 761	215 185	104 796	149 142	kusy	prasata celkem
1 519 845	1 559 590	1 231 383	4 303 093	613 279	1 184 033	1 645 119	kusy	drůbež celkem
8 863	8 678	7 655	4 104	5 517	14 321	11 837	kusy	ovce a berani
46,0	49,9	57,1	20,5	40,2	38,0	36,1	ks/100 ha	Intenzita chovu skotu ⁵⁾
118,9	100,8	131,3	133,0	115,2	99,4	106,1	ks/100 ha	prasat ⁶⁾
								Průmysl⁷⁾
505	485	467	964	518	656	717		Počet podniků
67 722	64 223	64 203	108 445	67 112	71 203	143 979	fyz. osoby	Průměrný evidenční počet zaměstnanců
101 149	160 836	106 268	162 544	105 767	128 324	317 978	mil. Kč b. c.	Tržby z průmyslové činnosti
								Stavebnictví⁷⁾
125	134	115	298	122	144	259		Počet podniků
5 990	7 755	7 004	20 127	8 894	8 604	16 584	fyz. osoby	Průměrný evidenční počet zaměstnanců
7 929	9 708	7 863	35 568	14 597	11 786	21 320	mil. Kč b. c.	Stavební práce podle dodavatelských smluv
								Stavební povolení
8 540	6 419	8 196	20 344	8 488	7 021	12 789		Vydaná stavební povolení
13 315	12 387	11 725	28 468	13 124	12 562	24 115	mil. Kč b. c.	Předpokládaná hodnota staveb
								Cestovní ruch
966	281	357	490	344	370	490		Hromadná ubytovací zařízení
43 985	15 006	18 544	30 168	18 614	21 415	26 353		lůžka
951 492	338 687	399 005	1 014 514	417 663	522 355	597 136	osoby	Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních
298 128	53 018	64 194	345 930	97 405	81 608	108 193	osoby	z toho cizinci
22,6	9,8	9,6	7,0	11,9	30,6	18,0	%	Podíl chráněných území na rozloze
								Měrné emise (REZZO 1 - 3) ⁸⁾
1,79	4,73	0,61	0,55	1,22	1,95	5,35	t/km ²	oxid siřičitý SO ₂
0,70	3,30	0,40	0,65	0,80	0,93	4,38	t/km ²	oxidy dusíku NO _x
2,26	2,24	1,42	0,85	1,33	1,33	25,82	t/km ²	oxid uhelnatý CO

Tab. 4 Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004

	Měřicí jednotka	Olomoucký kraj	v tom okresy				
			Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk
Území, osídlení (k 31. 12.)							
Výměra půdy celkem	ha	515 892	71 897	150 976	76 988	84 474	131 557
v tom: zemědělská půda	%	53,5	33,6	53,7	70,7	70,9	42,9
z toho orná	%	75,4	61,2	81,5	88,0	82,8	53,0
nezemědělská půda	%	46,5	66,4	46,3	29,3	29,1	57,1
z toho lesní pozemky	%	74,7	89,3	63,9	66,1	54,9	84,6
Počet obcí celkem		394	24	92	96	104	78
se statutem města		26	3	5	5	5	8
Podíl městského obyvatelstva	%	57,6	47,1	62,4	52,6	62,6	51,4
Hustota obyvatelstva	osoby/km ²	123	58	149	142	159	95
Obyvatelstvo							
Střední stav obyvatelstva celkem	osoby	635 449	42 082	224 240	109 326	134 291	125 510
z toho ženy	osoby	326 347	21 265	115 921	56 339	68 982	63 840
Počet obyvatel (k 31. 12.) celkem	osoby	635 126	42 014	224 296	109 367	134 181	125 268
z toho ženy	osoby	326 201	21 249	115 991	56 346	68 904	63 711
Obyvatelé ve věku (k 31. 12.)							
0 - 14	osoby	95 787	6 560	33 221	16 079	20 445	19 482
z toho ženy	osoby	46 739	3 207	16 272	7 868	9 943	9 449
15 - 64	osoby	450 326	30 325	159 575	76 817	94 671	88 938
z toho ženy	osoby	224 836	14 838	80 236	38 387	47 276	44 099
65 a více	osoby	89 013	5 129	31 500	16 471	19 065	16 848
z toho ženy	osoby	54 626	3 204	19 483	10 091	11 685	10 163
Průměrný věk obyvatel celkem	roky	39,6	38,7	39,6	40,0	39,6	39,3
Na 1 000 obyvatel							
živě narození	‰	9,3	9,1	9,6	9,3	9,1	9,2
zemřelí	‰	10,0	9,6	9,8	10,5	10,3	9,7
přistěhovalí	‰	6,7	10,1	10,6	10,5	9,1	6,7
vystěhovalí	‰	7,9	12,8	10,5	9,9	11,0	10,3
přirozený přírůstek	‰	-0,7	-0,4	-0,2	-1,2	-1,3	-0,5
přírůstek stěhováním	‰	-1,2	-2,8	0,1	0,6	-1,9	-3,6
celkový přírůstek	‰	-1,9	-3,2	-0,2	-0,7	-3,1	-4,2
sňatky	‰	4,6	4,3	5,0	4,6	4,3	4,4
rozvody	‰	3,1	3,6	3,5	2,7	2,5	3,1
potraty	‰	3,3	3,4	3,4	3,5	3,6	2,8
Kojenecká úmrtnost ¹⁾	‰	4,9	2,6	7,0	3,9	4,9	2,6
Novorozenecká úmrtnost ²⁾	‰	2,4	2,6	3,3	2,0	3,3	0,0
Potratovost ³⁾	‰	356,3	374,7	352,3	371,0	396,2	302,8
Bydlení							
Dokončené byty		1 462	72	618	282	241	249
na 1 000 obyvatel		2,3	1,7	2,8	2,6	1,8	2,0
Zaměstnanost a mzdy⁴⁾							
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	149 533	7 069	56 154	27 585	29 603	29 121
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	15 448	13 860	15 828	15 322	15 669	14 995
Nezaměstnanost (k 31. 12.)⁵⁾							
Uchazeči o zaměstnání	osoby	39 591	4 012	12 357	5 783	9 154	8 285
z toho ženy	osoby	19 717	1 888	6 214	2 829	4 504	4 282

Tab. 4 Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004

pokračování

	Měřicí jednotka	Olomoucký kraj	v tom okresy				
			Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk
Volná pracovní místa	místa	2 513	165	699	976	377	296
Míra registrované nezaměstnanosti	%	11,73	18,31	10,28	9,90	12,73	12,63
Školství							
Mateřské školy		353	29	102	67	84	71
děti	osoby	18 583	1 294	6 698	3 175	3 755	3 661
Základní školy		279	19	89	46	59	66
žáci celkem	osoby	57 455	3 886	19 858	9 295	12 444	11 972
Gymnázia		20	1	8	4	5	2
žáci denního studia	osoby	9 695	601	4 271	1 430	2 124	1 269
Střední odborné školy		48	3	12	8	14	11
žáci denního studia	osoby	12 271	682	3 465	1 708	3 352	3 064
Střední odborná učiliště		41	4	15	7	8	7
žáci celkem	osoby	11 681	752	4 657	1 672	2 464	2 136
Vyšší odborné školy		7	-	4	-	1	2
žáci denního studia	osoby	1 064	-	592	-	161	311
Vysoké školy - počet fakult		8	-	7	-	1	-
Kultura							
Divadla		8	1	4	1	1	1
Stálá kina		47	5	12	9	10	11
Muzea (včetně poboček)		45	6	14	7	7	11
Veřejné knihovny (vč. poboček)		520	25	151	113	132	99
Zdravotnictví							
Lékaři celkem	přep. osoby	2 541	132	1 275	346	434	354
z toho v nestátních zař.	přep. osoby	1 958	124	721	341	424	348
na 1 000 obyvatel		4,0	3,1	5,7	3,2	3,2	2,8
Obyvatelé na 1 lékaře	osoby	250	319	176	316	309	355
Nemocnice		10	1	3	1	2	3
Odborné léčebné ústavy		13	3	6	2	2	-
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné		5	1	1	1	2	-
Lékaři v ambulantní péči	přep. osoby	1 818	91	825	282	340	280
obyvatelé na 1 lékaře	osoby	350	463	272	388	395	448
Samostatné ordinace praktického lékaře							
pro dospělé		296	18	104	57	57	60
pro děti a dorost		143	11	54	24	27	27
stomatologa		353	20	135	67	72	59
Lékárny a výdejny		132	8	46	22	26	29
Místa v jeslích		100	-	35	20	45	-
Pracovní neschopnost							
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	222 843	12 164	86 957	39 888	42 271	41 563
Průměrná pracovní neschopnost	%	6,399	5,873	5,878	6,640	6,146	7,669
pro nemoc	%	5,695	5,077	5,228	5,998	5,439	6,822
pro pracovní úrazy	%	0,224	0,272	0,207	0,219	0,209	0,267
pro ostatní úrazy	%	0,480	0,524	0,443	0,424	0,498	0,580

Tab. 4 Vybrané ukazatele podle okresů v roce 2004

dokončení

	Měřicí jednotka	Olomoucký kraj	v tom okresy				
			Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk
Sociální zabezpečení							
Zařízení sociální péče celkem ⁶⁾		79	8	21	12	20	18
místa ⁶⁾		6 277	511	1 872	1 103	1 795	996
Příjemci důchodů celkem	osoby	163 584	9 921	56 134	30 874	34 572	32 083
starobních plných	osoby	86 104	5 302	30 418	14 775	18 788	16 821
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	6 980	6 917	7 059	6 921	6 981	6 916
starobní plný	Kč	7 081	6 984	7 189	7 058	7 048	6 972
Kriminalita, nehody							
Zjištěné trestné činy		15 352	883	6 857	2 069	3 470	2 073
na 1 000 obyvatel		24,2	21,0	30,6	18,9	25,8	16,5
Dopravní nehody		9 949	626	4 228	1 293	2 080	1 722
usmrcení	osoby	84	1	21	22	20	20
těžce zranění	osoby	321	19	119	54	85	44
lehce zranění	osoby	1 505	111	584	205	276	329
způsobené hmotné škody	mil. Kč	449,1	27,1	173,1	85,0	103,9	60,0
Organizační struktura							
Počet registrovaných subjektů (k 31. 12.)		129 075	10 966	46 491	21 413	25 104	25 101
z toho:							
obchodní společnosti celkem		8 386	504	3 557	1 545	1 540	1 240
družstva		491	35	142	179	75	60
státní podniky		39	4	19	4	3	9
soukromí podnikatelé		96 748	8 735	34 693	15 415	18 488	19 417
zemědělské podnikatelé a samostatně hospodařící rolníci		7 567	607	2 238	1 714	1 653	1 355
Stavebnictví ⁷⁾							
Počet podniků		122	9	49	18	23	23
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	8 894	328	2 601	3 476	897	1 593
Stavební práce podle dodavatelských smluv	mil. Kč b. c.	14 597	288	3 687	8 505	760	1 357
Stavební povolení							
Vydaná stavební povolení		8 488	432	3 192	1 774	1 586	1 504
Předpokládaná hodnota staveb	mil. Kč b. c.	13 124	590	5 779	2 304	2 053	2 398
Cestovní ruch							
Hromadná ubytovací zařízení		344	111	52	38	32	111
lůžka		18 614	5 475	3 068	2 079	2 260	5 732
Životní prostředí							
Měrné emise (REZZO 1 - 3) ⁸⁾							
oxid siřičitý SO ₂	t/km ²	1,22	0,20	1,27	0,56	3,65	0,53
oxidy dusíku NO _x	t/km ²	0,80	0,18	0,78	0,50	2,13	0,48
oxid uhelnatý CO	t/km ²	1,33	0,63	0,86	0,80	3,18	1,37

¹⁾ zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených

³⁾ potraty na 1 000 narozených celkem

⁴⁾ bez menších podniků, podle sídla podniku

⁵⁾ evidovaná nezaměstnanost podle údajů úřadů práce

⁶⁾ předběžné údaje

⁷⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci, sídlo v okrese

⁸⁾ údaje za rok 2003

Tab. 5 Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Počet					Výměra v ha	Podíl v %		
	obcí	částí obcí	katastrů	obyva- tel	jednotek v RES		zemědělské půdy	lesních pozemků	zastavě- ných ploch
Olomoucký kraj	394	755	753	635 126	129 075	515 890	53,5	34,7	1,6
v tom správní obvody:									
Hranice	31	51	53	34 804	6 841	32 537	66,3	22,2	1,6
Jeseník	24	63	59	42 014	10 966	71 895	33,6	59,3	1,0
Konice	21	45	38	11 513	1 880	17 805	58,2	33,5	1,3
Lipník nad Bečvou	14	21	21	15 303	2 789	11 855	69,5	18,6	2,0
Litovel	20	60	58	23 435	4 246	24 750	58,5	32,6	1,6
Mohelnice	14	31	39	18 674	3 287	18 838	54,8	34,8	1,4
Olomouc	45	107	102	158 433	34 686	85 860	45,8	31,5	1,9
Prostějov	75	113	106	97 854	19 533	59 183	74,4	15,1	2,1
Přerov	59	80	80	84 074	15 474	40 081	75,0	10,1	2,5
Šternberk	18	22	25	19 623	3 572	19 869	59,9	31,9	1,4
Šumperk	35	87	96	72 652	15 707	85 744	36,9	55,0	1,0
Uničov	10	31	29	23 027	4 009	20 745	75,3	15,9	2,0
Zábřeh	28	44	47	33 720	6 085	26 728	53,9	36,4	1,6

Tab. 6 Bydlení a bytová výstavba podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

	Byty celkem	v tom		Nebydlené byty užívané k rekreaci	Dokončené byty		Zrušené byty
		trvale obydlené	neobydlené		celkem	na 1 000 obyvatel	
		SLDB k 1. 3. 2001				v roce 2004	
Olomoucký kraj	257 457	230 561	26 896	5 793	1 462	2,3	111
v tom správní obvody:							
Hranice	13 783	12 394	1 389	276	48	1,4	4
Jeseník	16 164	14 530	1 634	520	72	1,7	1
Konice	5 240	3 932	1 308	788	20	1,7	2
Lipník nad Bečvou	6 044	5 399	645	157	54	3,5	1
Litovel	9 302	8 033	1 269	358	77	3,3	7
Mohelnice	7 390	6 640	750	182	35	1,9	-
Olomouc	65 303	59 378	5 925	462	458	2,9	7
Prostějov	41 362	36 096	5 266	1 335	262	2,7	63
Přerov	34 905	31 741	3 164	326	139	1,7	20
Šternberk	7 306	6 808	498	92	43	2,2	1
Šumperk	28 731	25 872	2 859	782	62	0,9	3
Uničov	8 802	8 014	788	139	40	1,7	2
Zábřeh	13 125	11 724	1 401	376	152	4,5	-

Tab. 7 Pohyb obyvatelstva ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Olomoucký kraj	2 936	1 969	5 913	2 110	6 357	-444	-743	-1 187
v tom správní obvody:								
Hranice	148	90	325	125	355	-30	-48	-78
Jeseník	183	150	385	145	402	-17	-117	-134
Konice	44	15	89	35	139	-50	30	-20
Lipník nad Bečvou	48	31	152	62	141	11	27	38
Litovel	122	49	203	70	295	-92	33	-59
Mohelnice	96	52	164	34	155	9	-72	-63
Olomouc	803	593	1 560	519	1 519	41	-87	-46
Prostějov	461	284	928	342	1 013	-85	33	-52
Přerov	382	221	740	298	889	-149	-229	-378
Šternberk	72	78	167	83	189	-22	98	76
Šumperk	304	223	707	246	717	-10	-305	-315
Uničov	122	74	215	80	197	18	-26	-8
Zábřeh	151	109	278	71	346	-68	-80	-148
Relativní údaje (na 1 000 obyvatel středního stavu)								
Olomoucký kraj	4,6	3,1	9,3	3,3	10,0	-0,7	-1,2	-1,9
v tom správní obvody:								
Hranice	4,2	2,6	9,3	3,6	10,2	-0,9	-1,4	-2,2
Jeseník	4,3	3,6	9,1	3,4	9,6	-0,4	-2,8	-3,2
Konice	3,8	1,3	7,7	3,0	12,1	-4,3	2,6	-1,7
Lipník nad Bečvou	3,1	2,0	10,0	4,1	9,2	0,7	1,8	2,5
Litovel	5,2	2,1	8,6	3,0	12,6	-3,9	1,4	-2,5
Mohelnice	5,1	2,8	8,8	1,8	8,3	0,5	-3,9	-3,4
Olomouc	5,1	3,7	9,9	3,3	9,6	0,3	-0,5	-0,3
Prostějov	4,7	2,9	9,5	3,5	10,4	-0,9	0,3	-0,5
Přerov	4,5	2,6	8,8	3,5	10,6	-1,8	-2,7	-4,5
Šternberk	3,7	4,0	8,5	4,2	9,6	-1,1	5,0	3,9
Šumperk	4,2	3,1	9,7	3,4	9,8	-0,1	-4,2	-4,3
Uničov	5,3	3,2	9,3	3,5	8,5	0,8	-1,1	-0,3
Zábřeh	4,5	3,2	8,2	2,1	10,2	-2,0	-2,4	-4,4

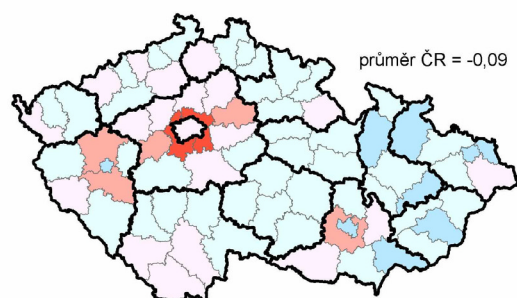
Tab. 8 Nezaměstnanost podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Registrovaní uchazeči o zaměstnání						Míra nezaměstnanosti (%) ¹⁾	
	celkem	z toho podíl (v %)						
		ženy	ve věku		délka evidence			
			do 24 let	50 a více	6 - 12 měs.	1 rok a více	celkem	ženy
Olomoucký	39 591	49,8	20,3	22,7	14,7	40,5	12,2	13,4
v tom správní obvody:								
Hranice	2 075	53,5	17,5	23,7	15,7	41,4	11,9	14,2
Jeseník	4 012	47,1	17,6	23,9	13,4	35,3	18,4	19,3
Konice	702	50,0	21,8	22,9	14,1	37,5	12,8	14,6
Lipník nad Bečvou	1 308	48,5	20,6	21,6	12,8	44,0	17,1	18,6
Litovel	1 394	50,7	20,4	23,7	13,8	30,9	11,9	13,9
Mohelnice	1 138	49,7	21,3	25,1	15,1	39,7	11,8	12,9
Olomouc	7 909	50,3	20,8	23,6	15,6	34,1	9,5	10,4
Prostějov	5 081	48,8	21,4	21,7	15,7	41,6	10,5	11,4
Přerov	5 771	47,8	21,1	21,5	13,7	50,4	13,3	14,1
Šternberk	1 201	45,4	21,1	22,6	14,6	39,4	11,9	11,8
Šumperk	4 956	51,7	19,8	22,1	15,4	42,4	13,4	15,4
Uničov	1 872	53,2	20,9	23,3	13,1	45,5	16,0	19,1
Zábřeh	2 172	52,8	19,7	22,1	15,2	41,5	12,9	15,2

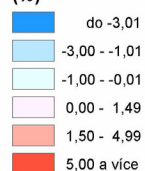
¹⁾ počet registrovaných uchazečů o zaměstnání vztahený k ekonomicky aktivním ze SLDB 2001

GRAFICKÁ ČÁST

Změna počtu obyvatel v obcích od SLDB 2001 do 31. 12. 2004

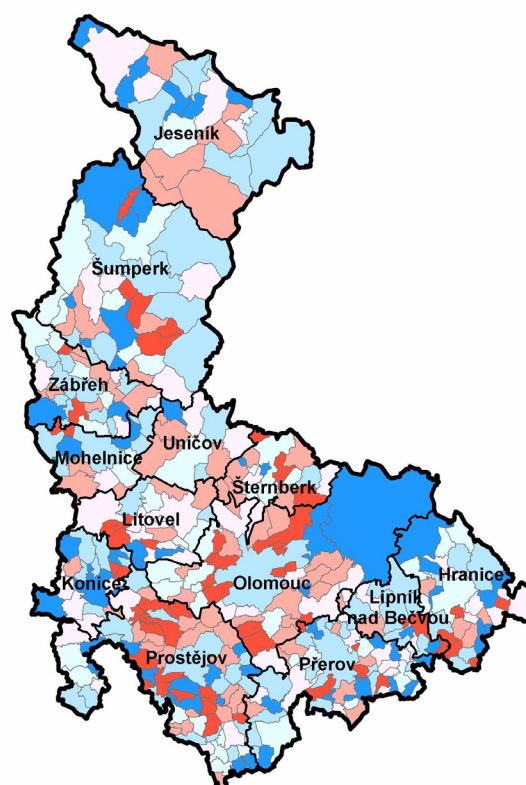

přírůstek (úbytek)
(%)

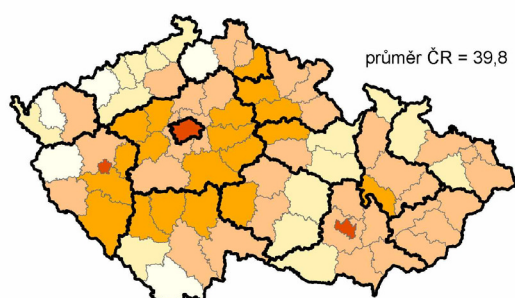

Olomoucký kraj:

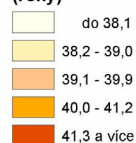
průměr: -0,66
minimum: -17,50 Lhotka
maximum: 35,93 Hlušovice

Průměrný věk obyvatel obcí k 31.12.2004

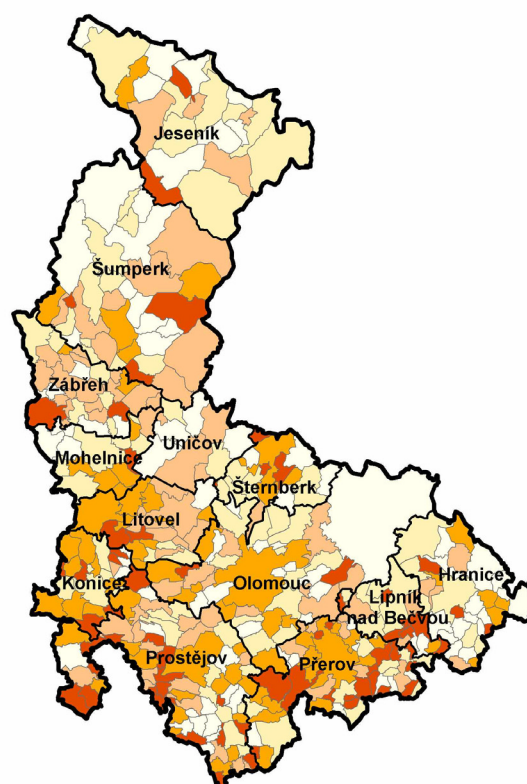
průměrný věk
(roky)

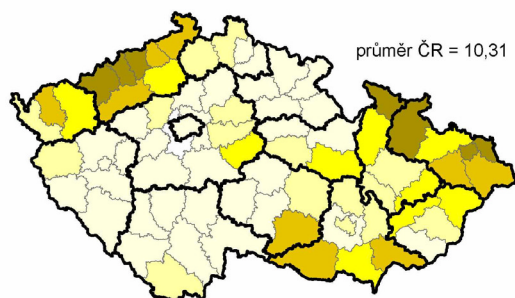
Olomoucký kraj:

průměr: 39,6
minimum: 32,3 Libavá
maximum: 59,3 Radkova Lhota

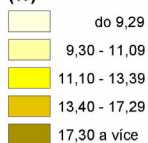
Pozn.: rozdělení hodnot metodou pentil

Míra nezaměstnanosti v obcích k 31.12.2004
(registrovaní uchazeči k ekonomicky aktivním
ze SLDB 2001)

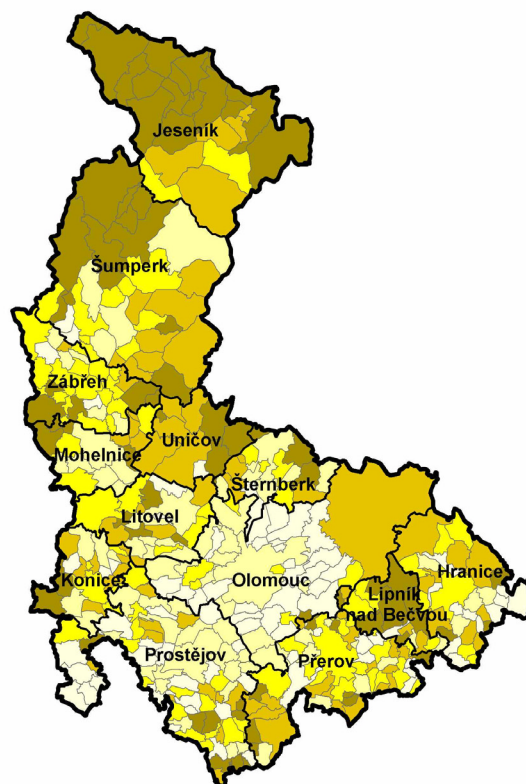

míra nezaměstnanosti
(%)

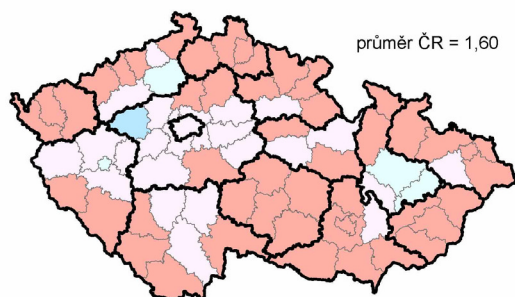

Olomoucký kraj:

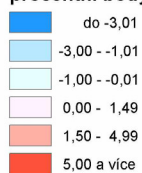
průměr: 12,21
minimum: 4,00 Milotice nad Bečvou
maximum: 50,00 Mutkov

**Změna míry nezaměstnanosti v obcích
mezi roky 2000 a 2004**
(stav k 31. 12.)

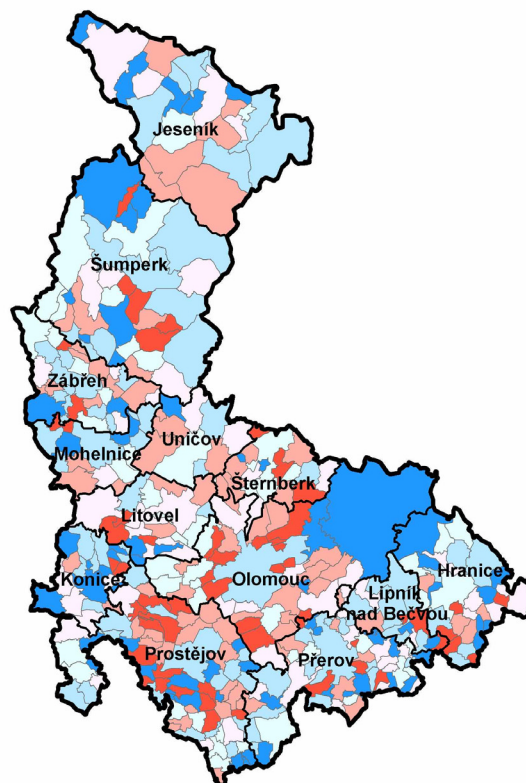

procentní body

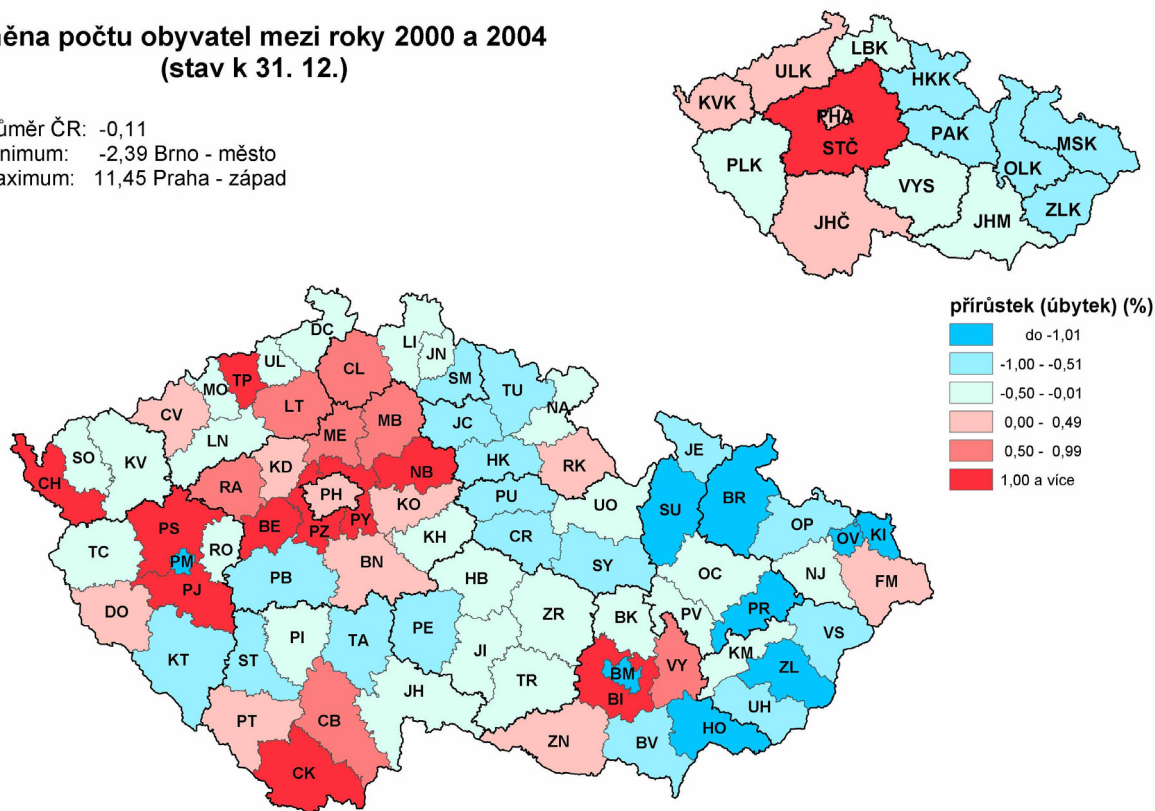
Olomoucký kraj:

průměr: 0,46
minimum: -19,61 Rakůvka
maximum: 33,33 Mutkov

Změna počtu obyvatel mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31. 12.)

průměr ČR: -0,11
minimum: -2,39 Brno - město
maximum: 11,45 Praha - západ

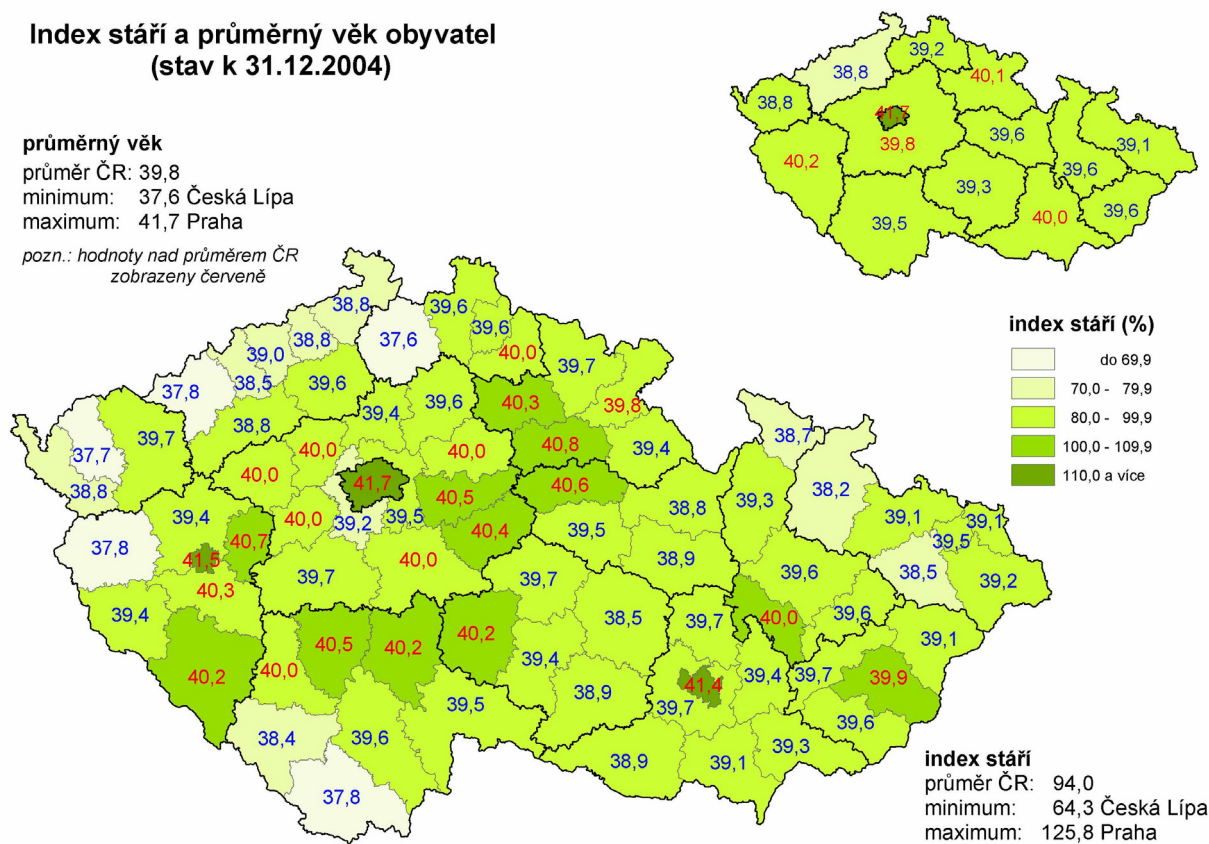

Index stáří a průměrný věk obyvatel (stav k 31.12.2004)

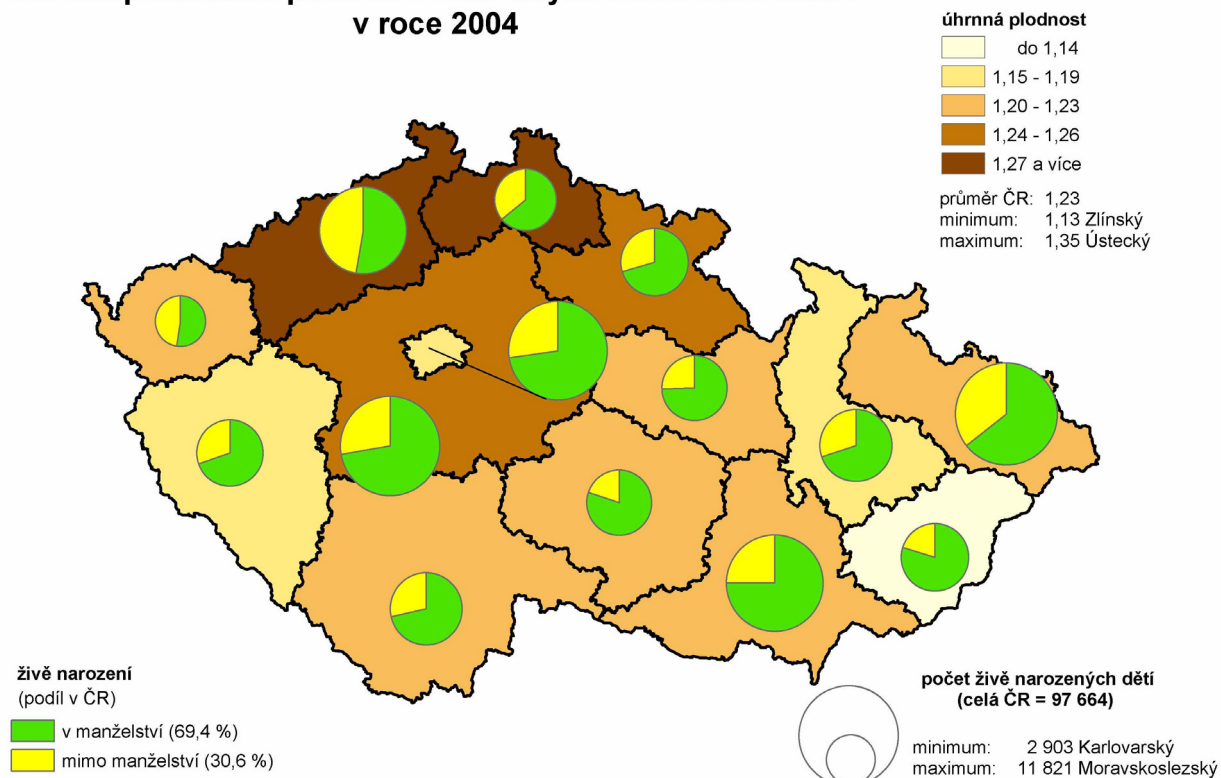
průměrný věk

průměr ČR: 39,8
minimum: 37,6 Česká Lípa
maximum: 41,7 Praha

pozn.: hodnoty nad průměrem ČR
zobrazeny červeně

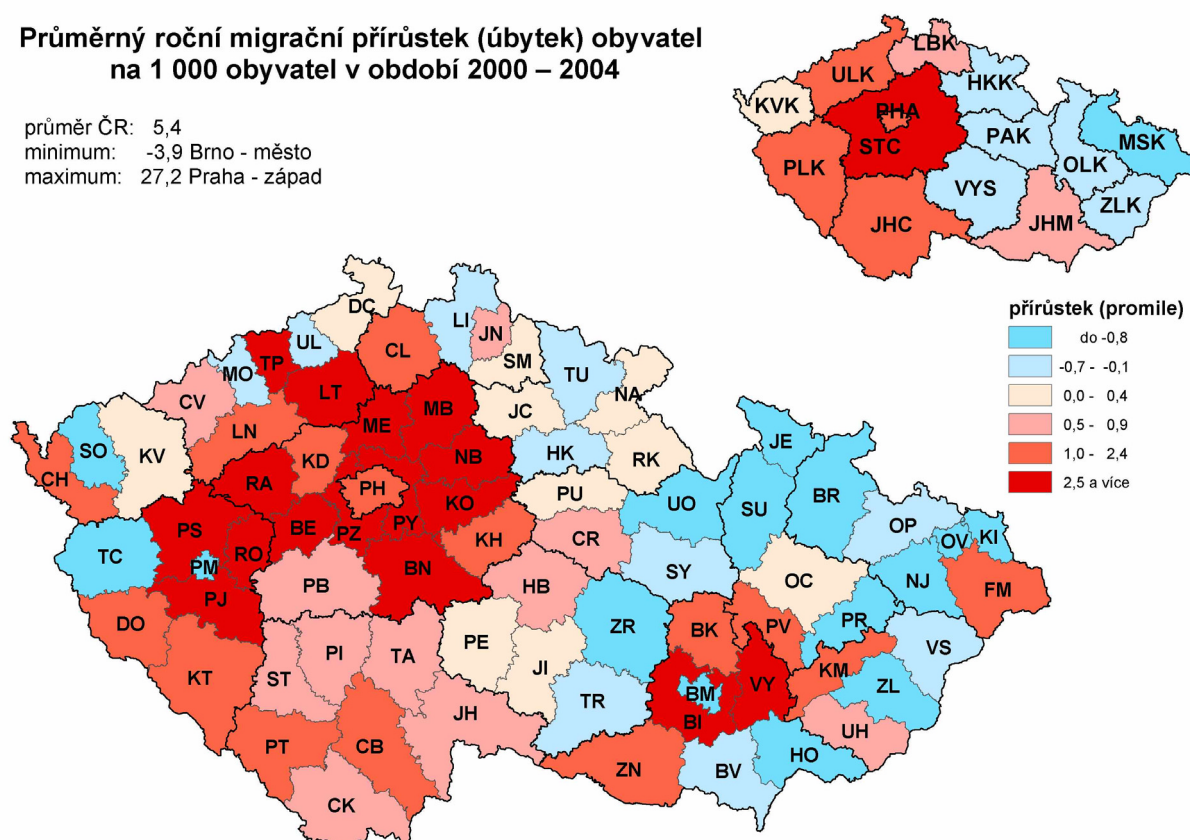

Úhrnná plodnost a podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2004

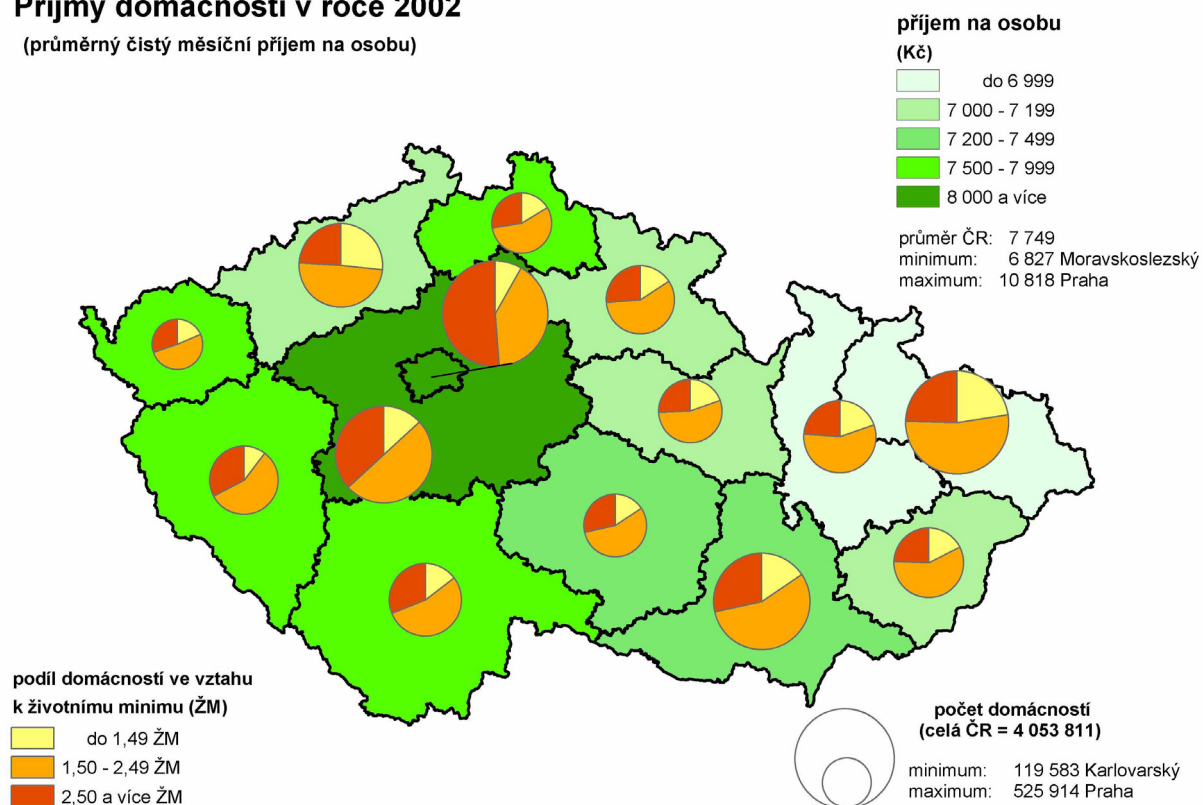
Průměrný roční migrační přírůstek (úbytek) obyvatel na 1 000 obyvatel v období 2000 – 2004

průměr ČR: 5,4
minimum: -3,9 Brno - město
maximum: 27,2 Praha - západ

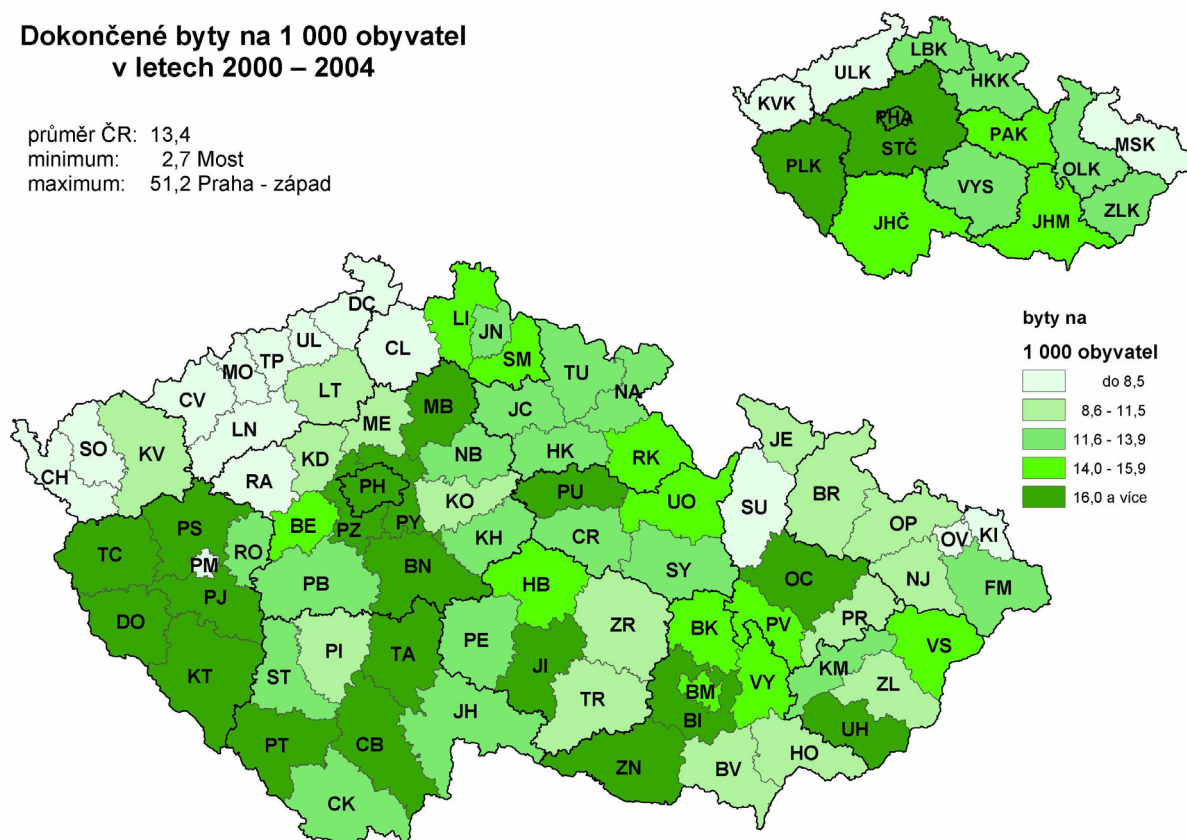
Příjmy domácností v roce 2002

(průměrný čistý měsíční příjem na osobu)

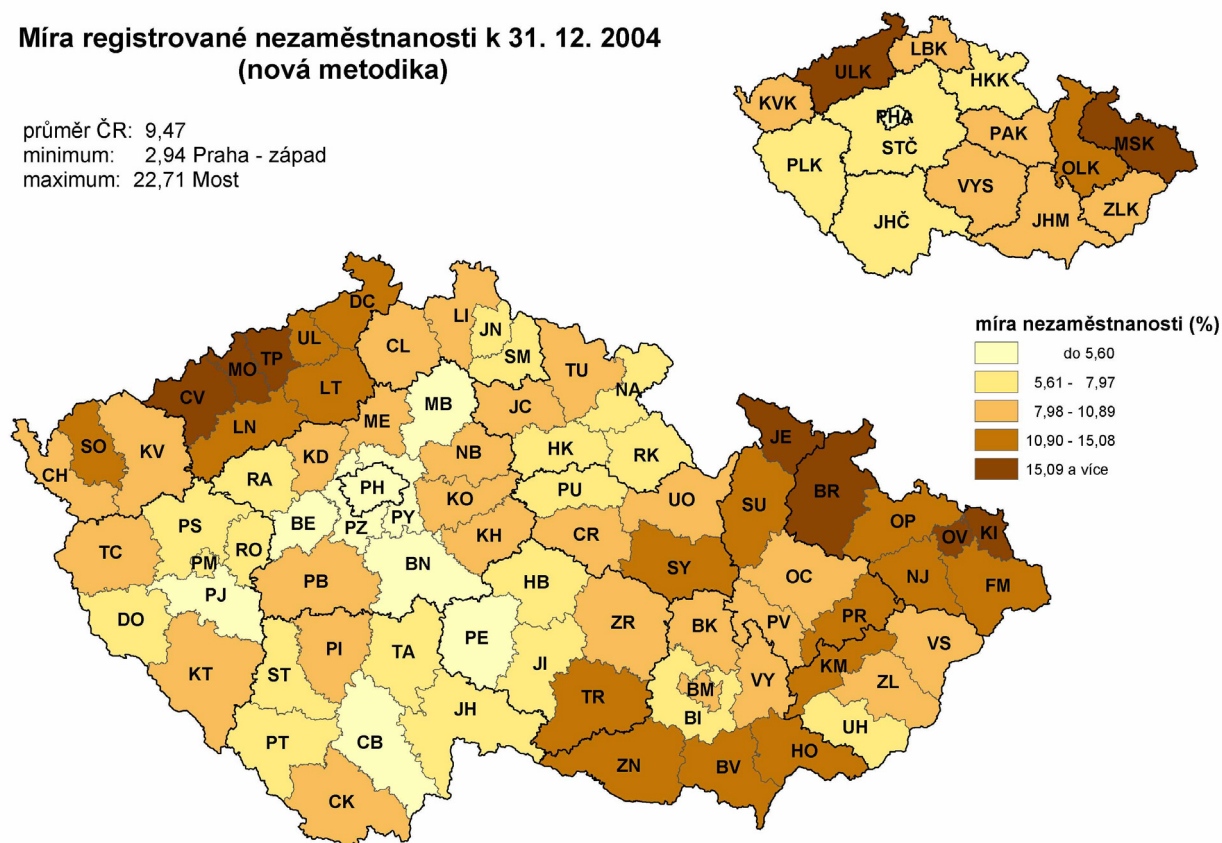
Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2000 – 2004

průměr ČR: 13,4
minimum: 2,7 Most
maximum: 51,2 Praha - západ

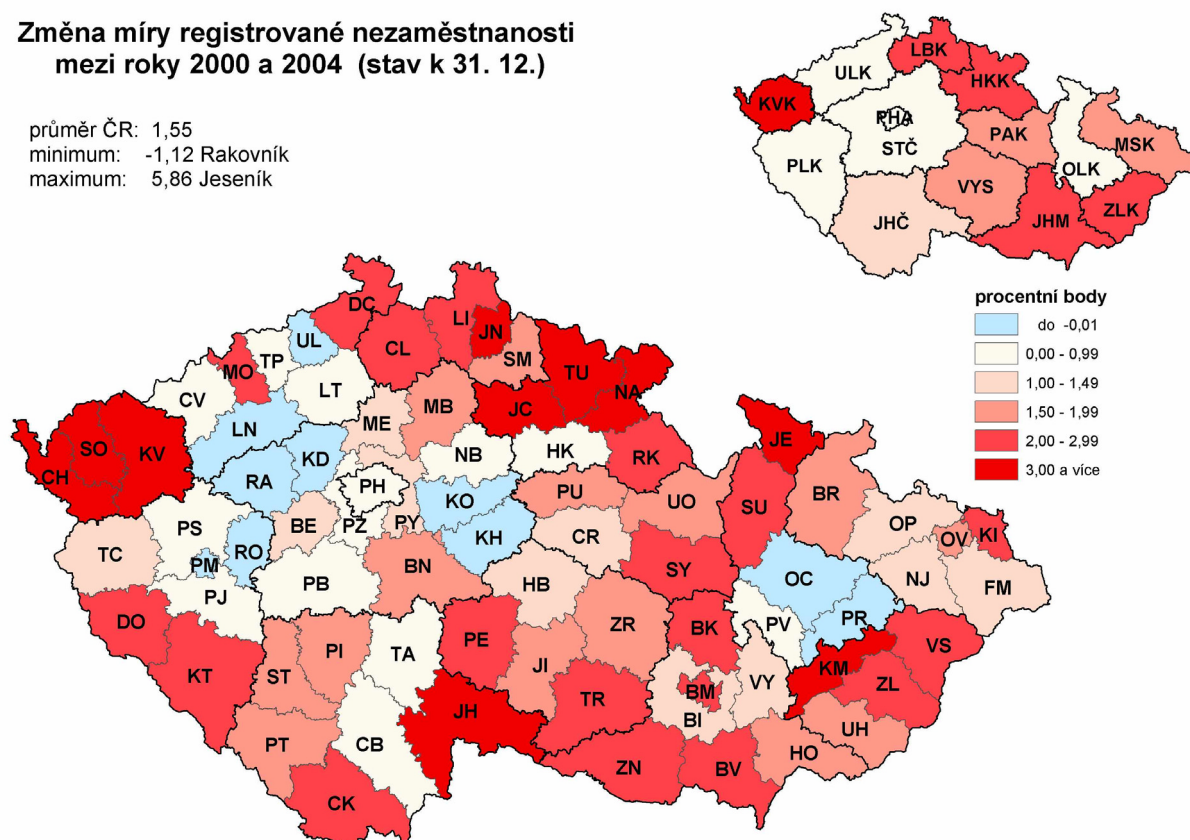
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2004 (nová metodika)

průměr ČR: 9,47
minimum: 2,94 Praha - západ
maximum: 22,71 Most

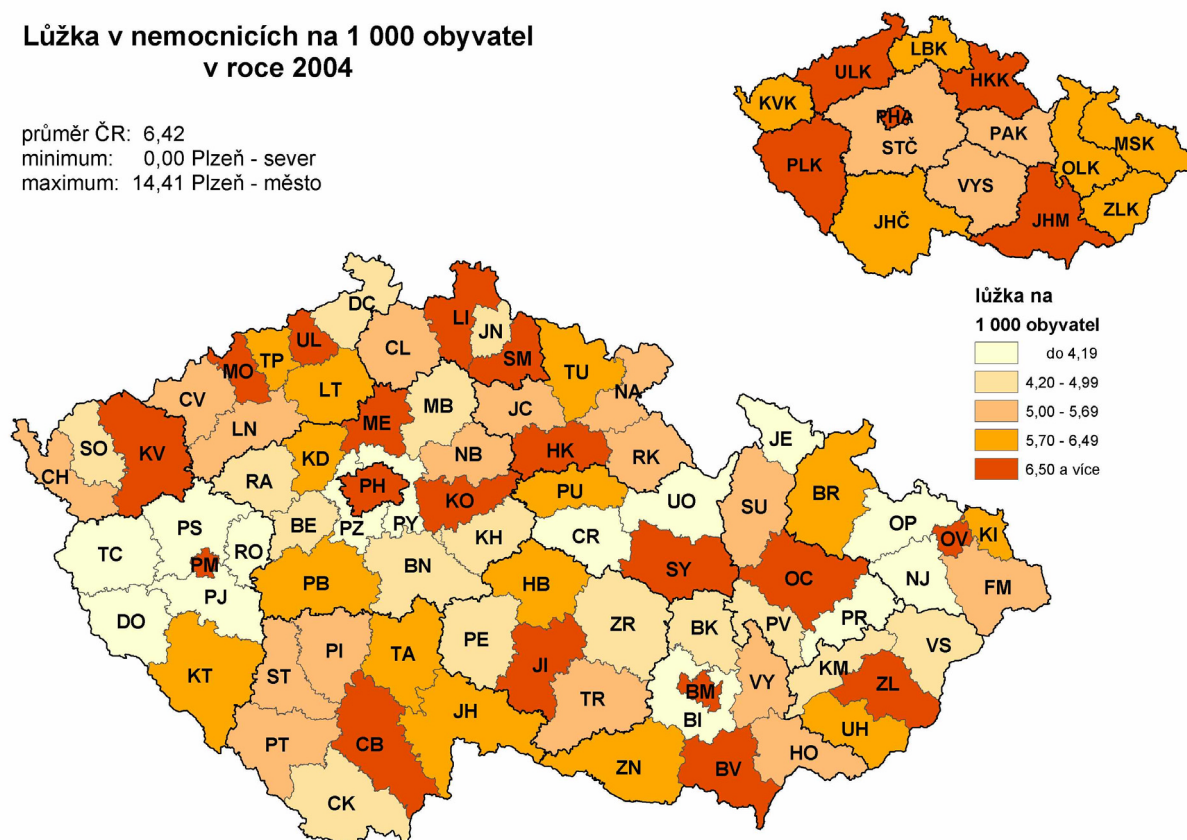
Změna míry registrované nezaměstnanosti mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31. 12.)

průměr ČR: 1,55
minimum: -1,12 Rakovník
maximum: 5,86 Jeseník

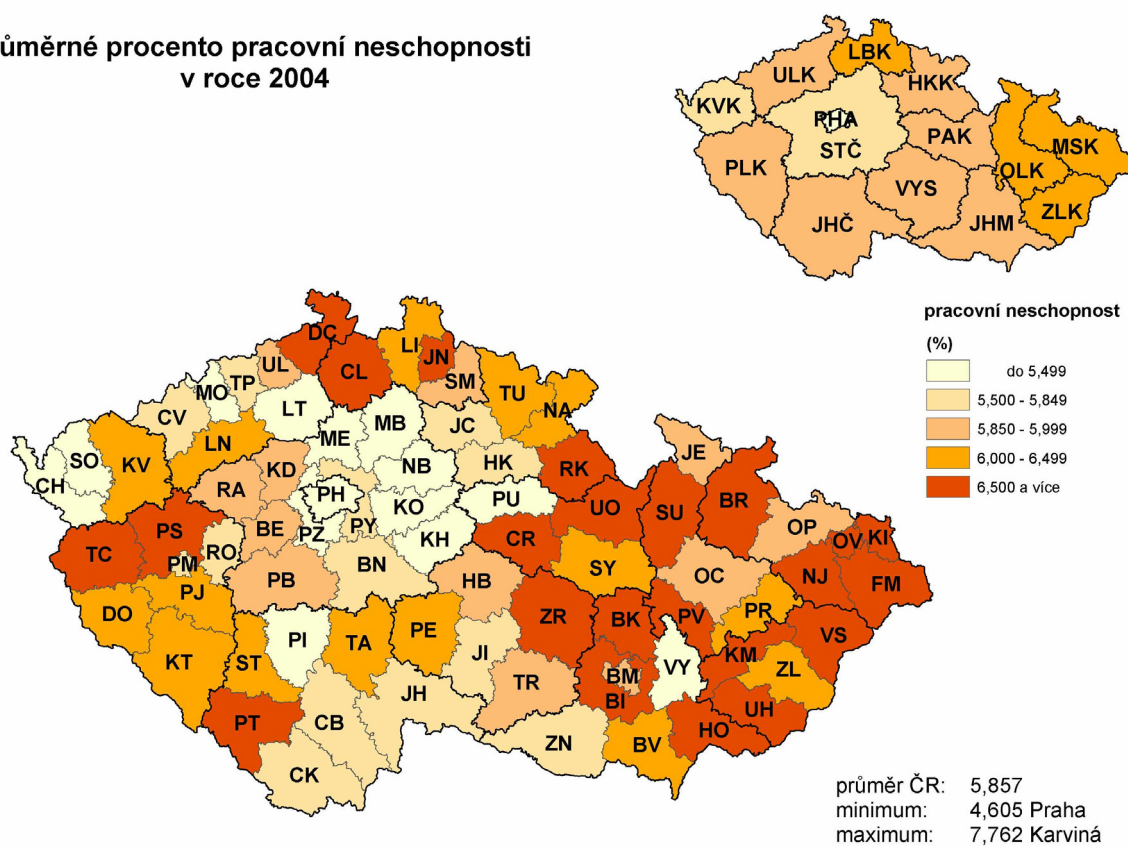

Lůžka v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2004

průměr ČR: 6,42
minimum: 0,00 Plzeň - sever
maximum: 14,41 Plzeň - město

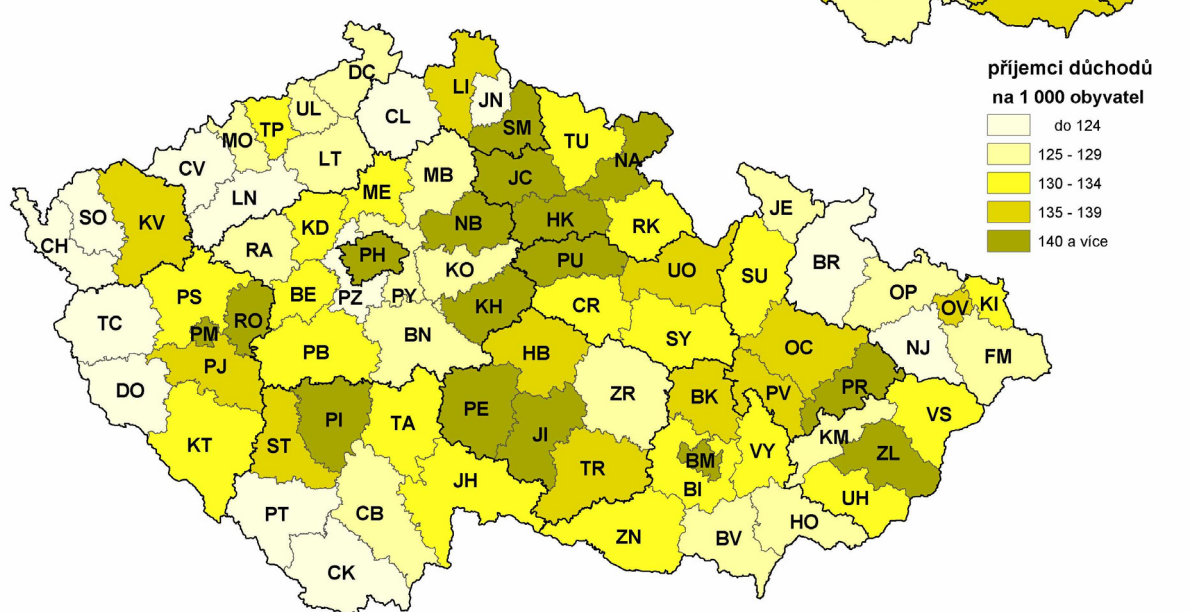

Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2004

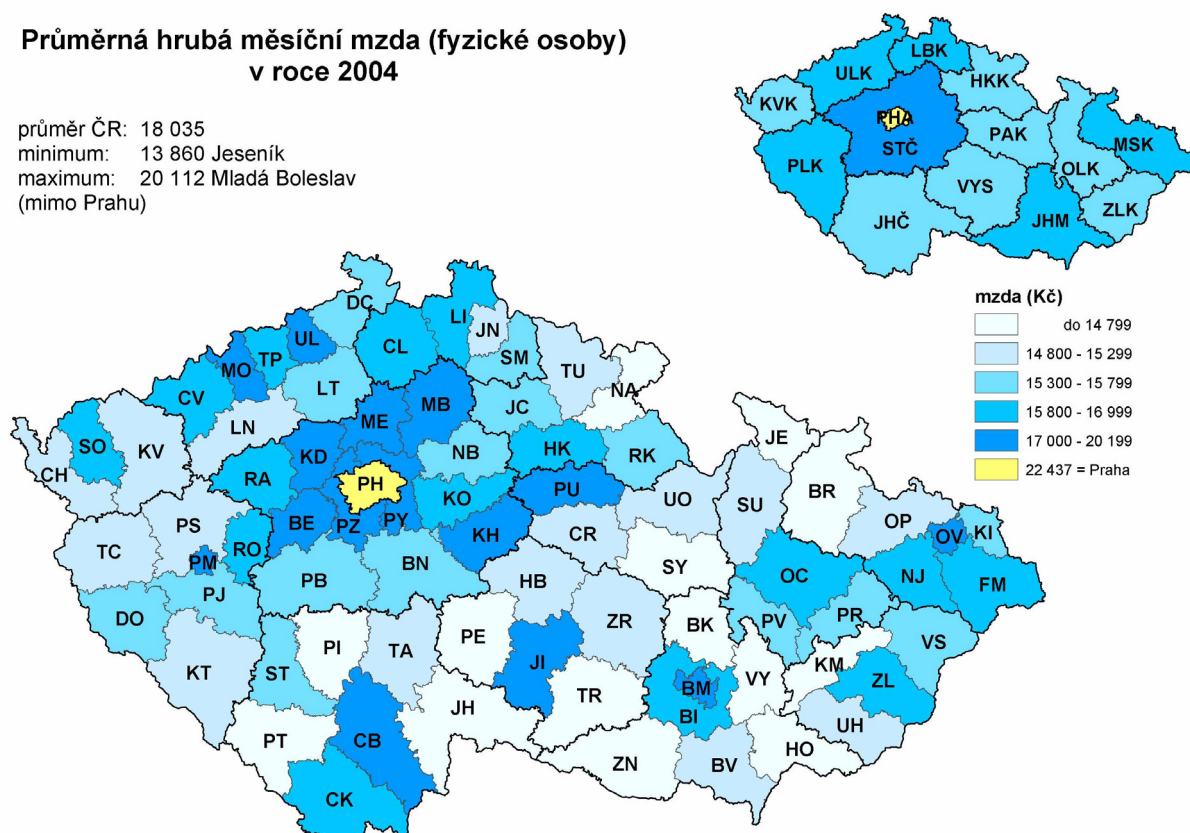
Příjemci starobních důchodů na 1 000 obyvatel v roce 2004

průměr ČR: 134,2
minimum: 105,0 Česká Lípa
maximum: 156,9 Plzeň - město

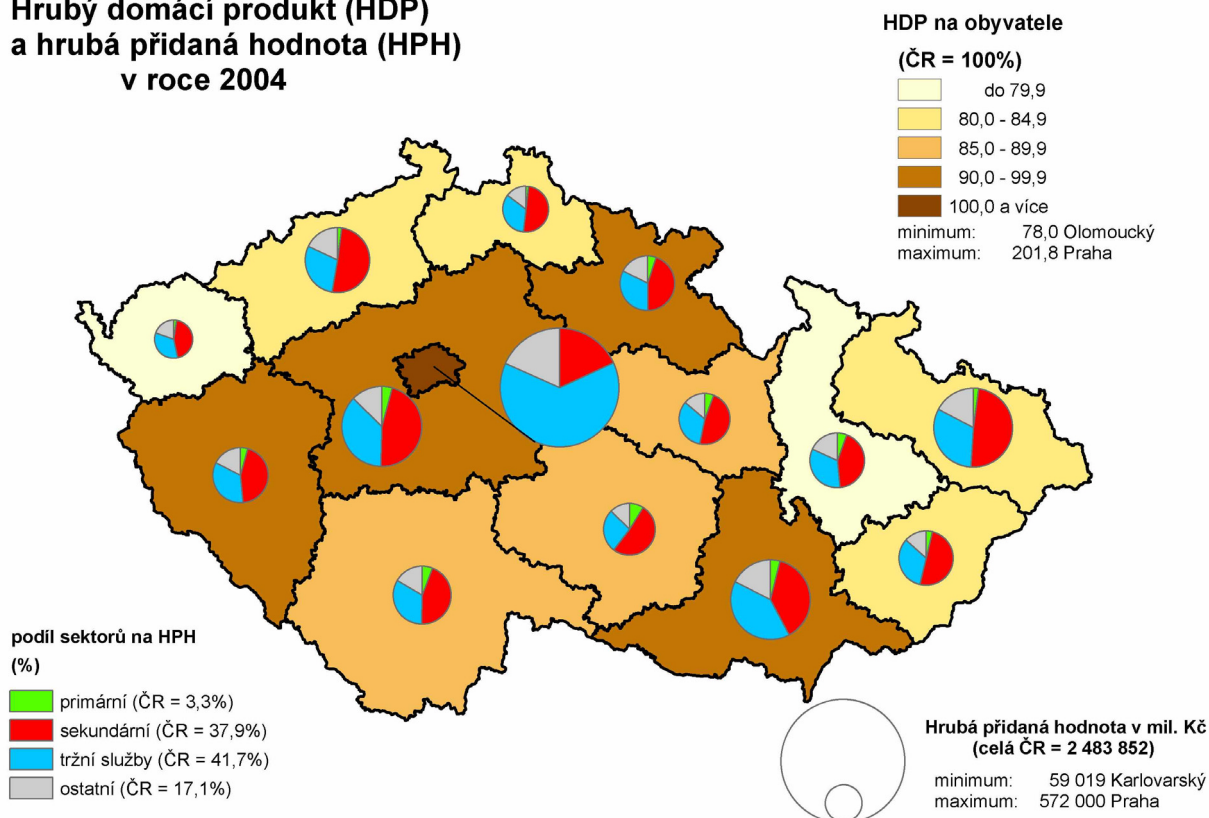

Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby) v roce 2004

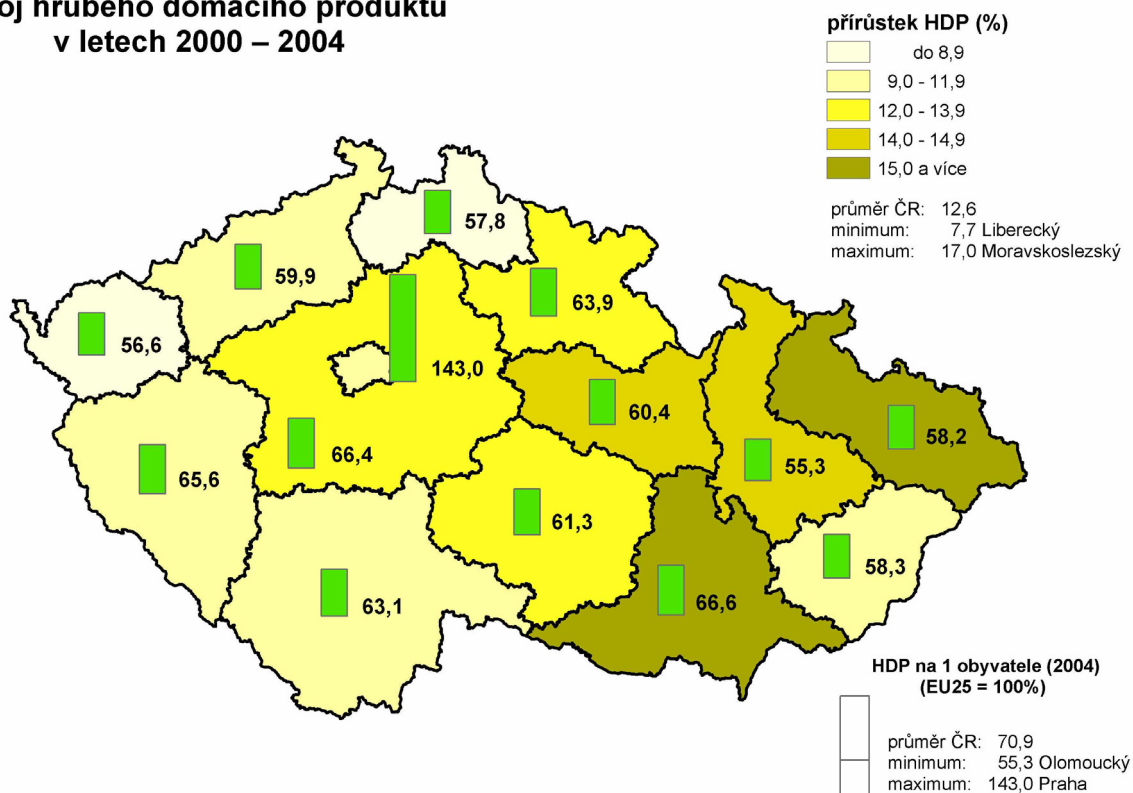
průměr ČR: 18 035
minimum: 13 860 Jeseník
maximum: 20 112 Mladá Boleslav
(mimo Prahu)

Hrubý domácí produkt (HDP) a hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2004

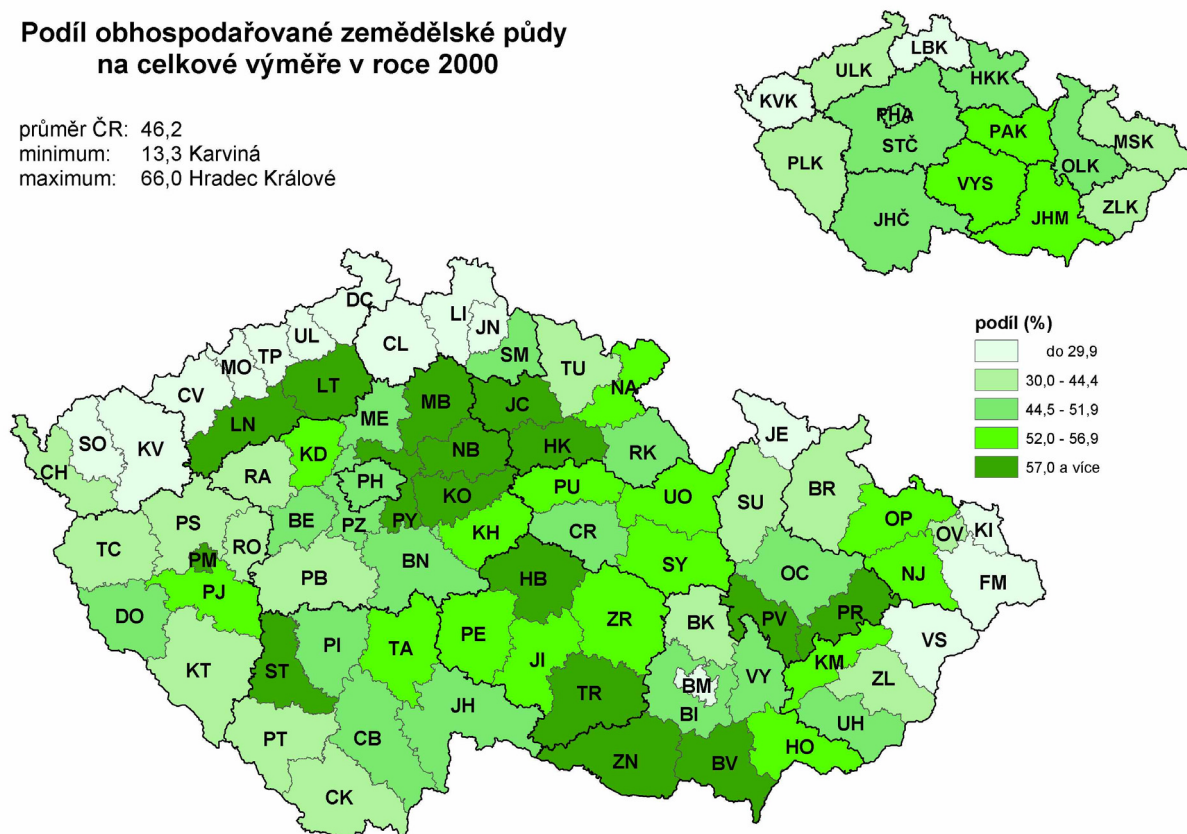

Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000 – 2004

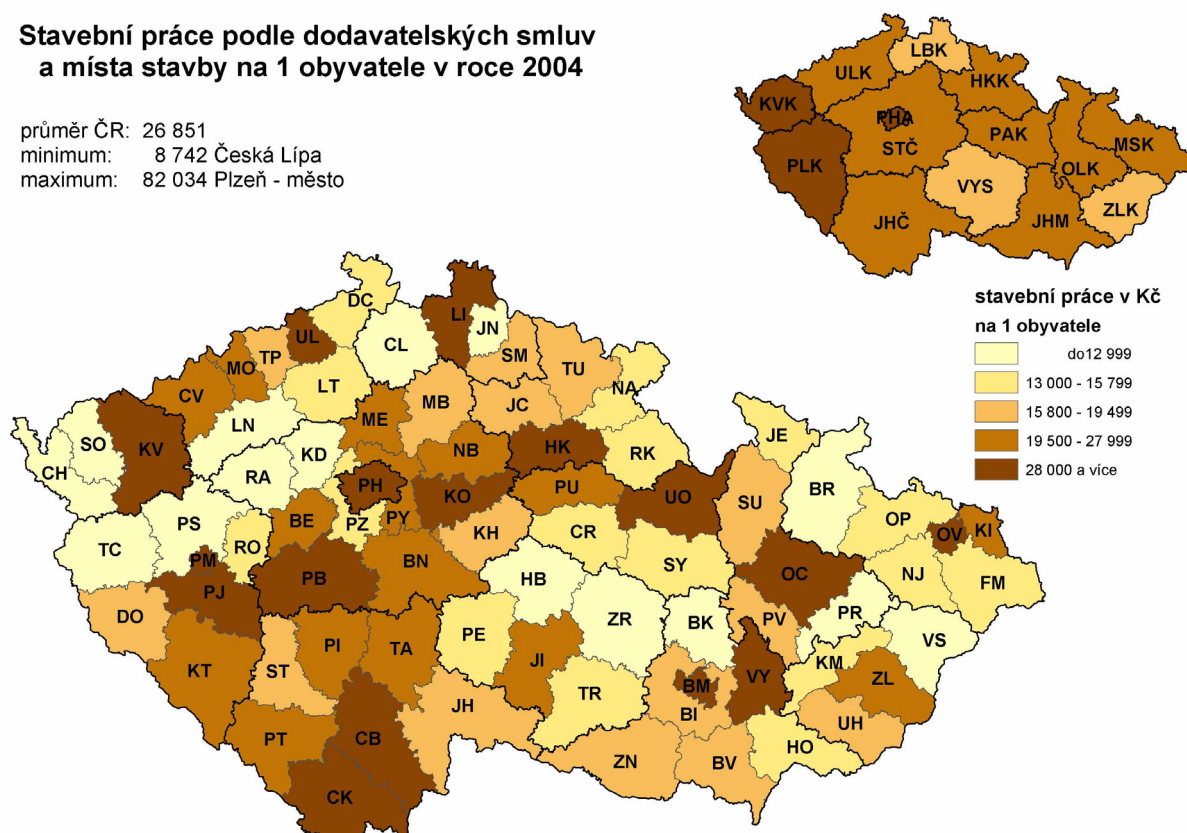
Podíl obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře v roce 2000

průměr ČR: 46,2
minimum: 13,3 Karviná
maximum: 66,0 Hradec Králové

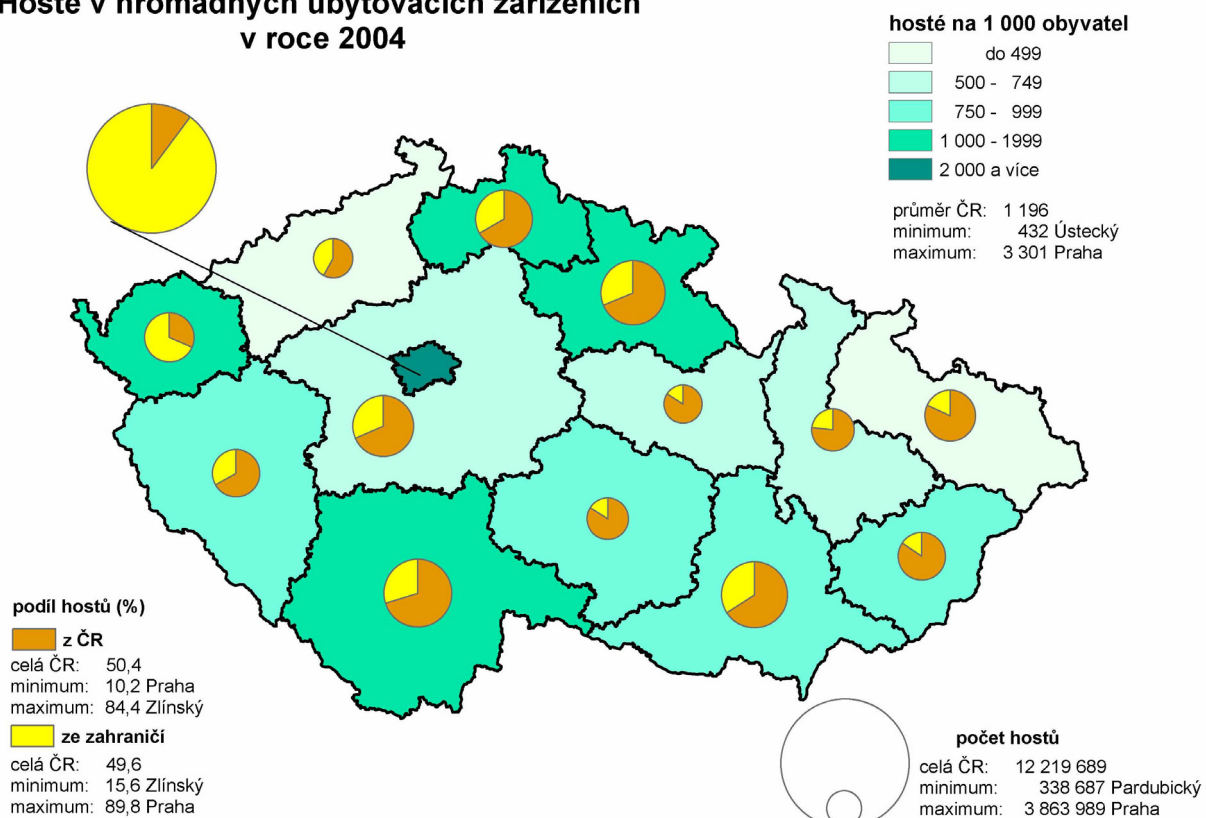

Stavební práce podle dodavatelských smluv a místa stavby na 1 obyvatele v roce 2004

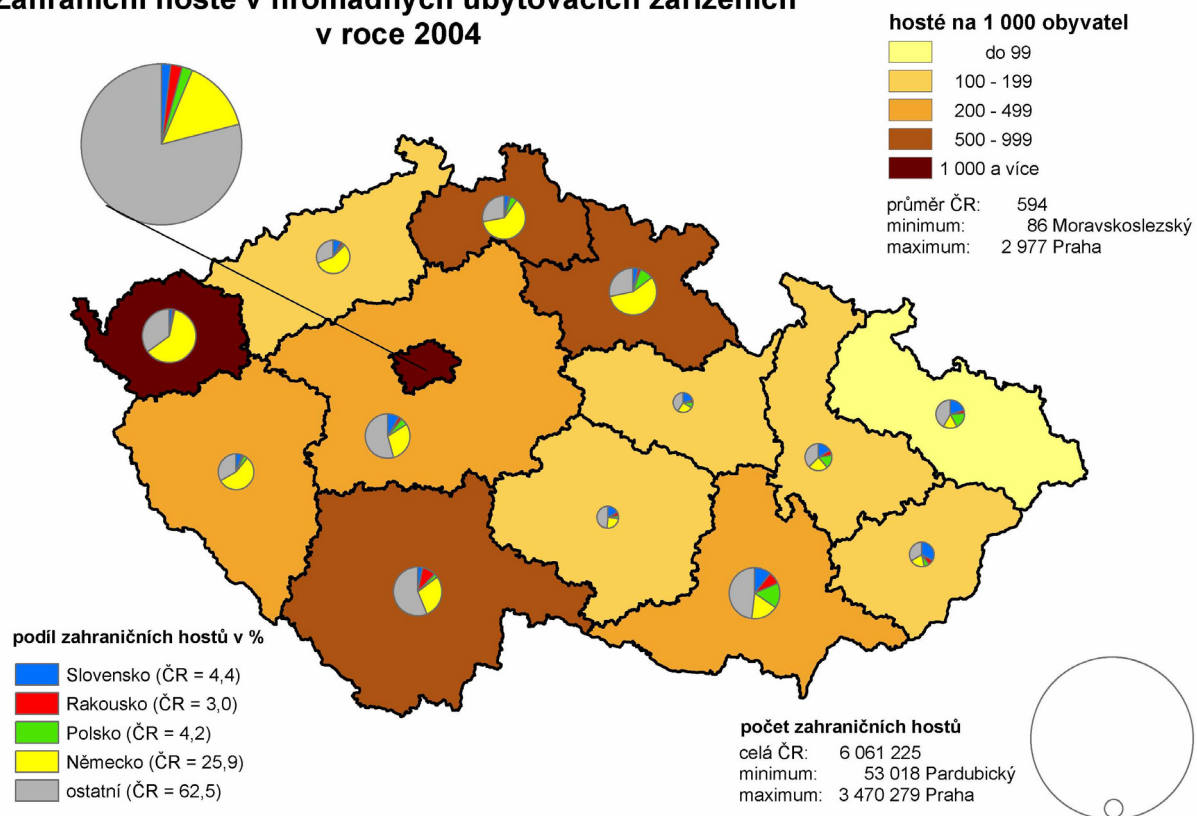
průměr ČR: 26 851
minimum: 8 742 Česká Lípa
maximum: 82 034 Plzeň - město

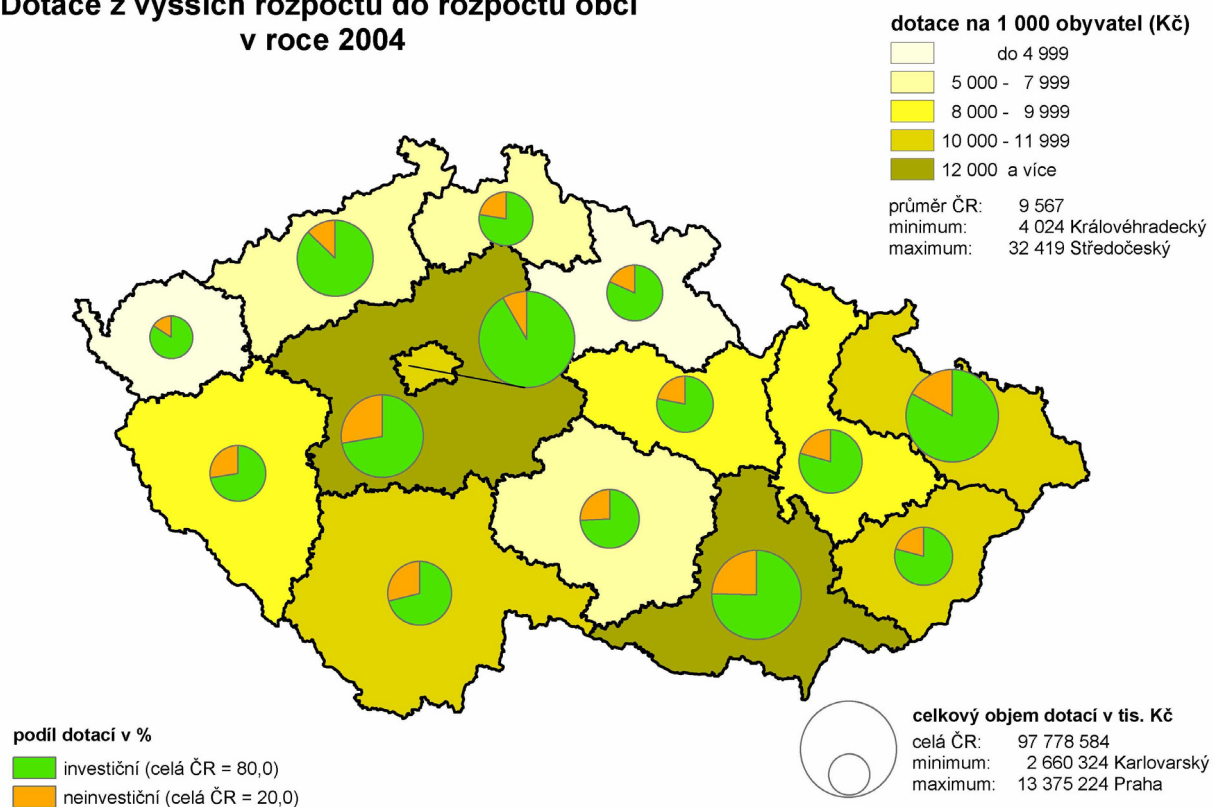
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004

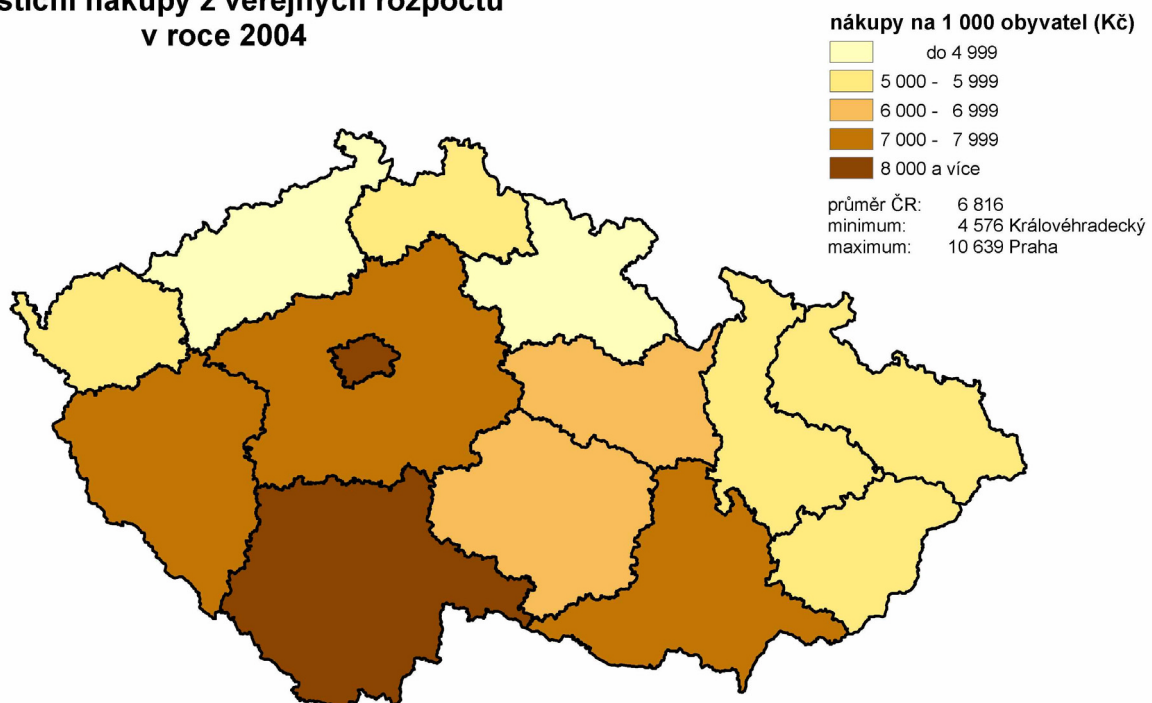
Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004

Dotace z vyšších rozpočtů do rozpočtů obcí v roce 2004

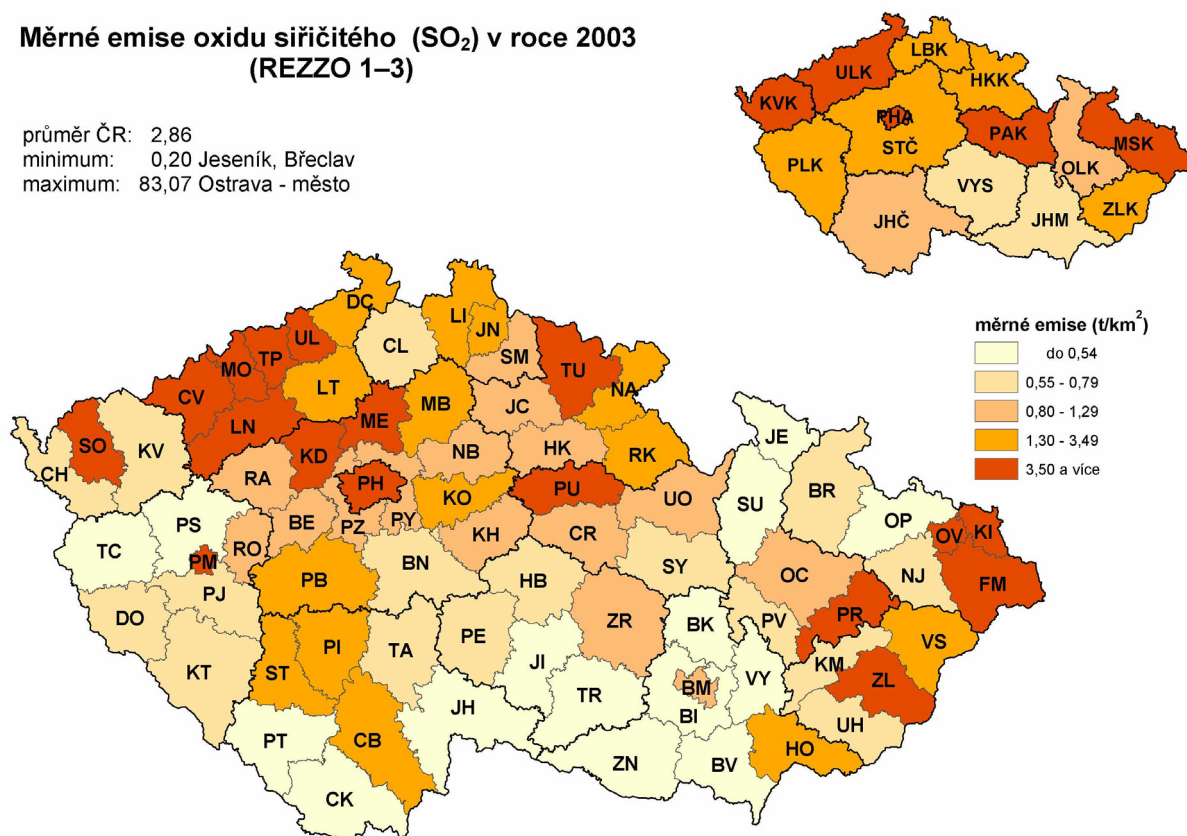

Investiční nákupy z veřejných rozpočtů v roce 2004

Měrné emise oxidu siřičitého (SO₂) v roce 2003 (REZZO 1–3)

průměr ČR: 2,86
minimum: 0,20 Jeseník, Břeclav
maximum: 83,07 Ostrava - město

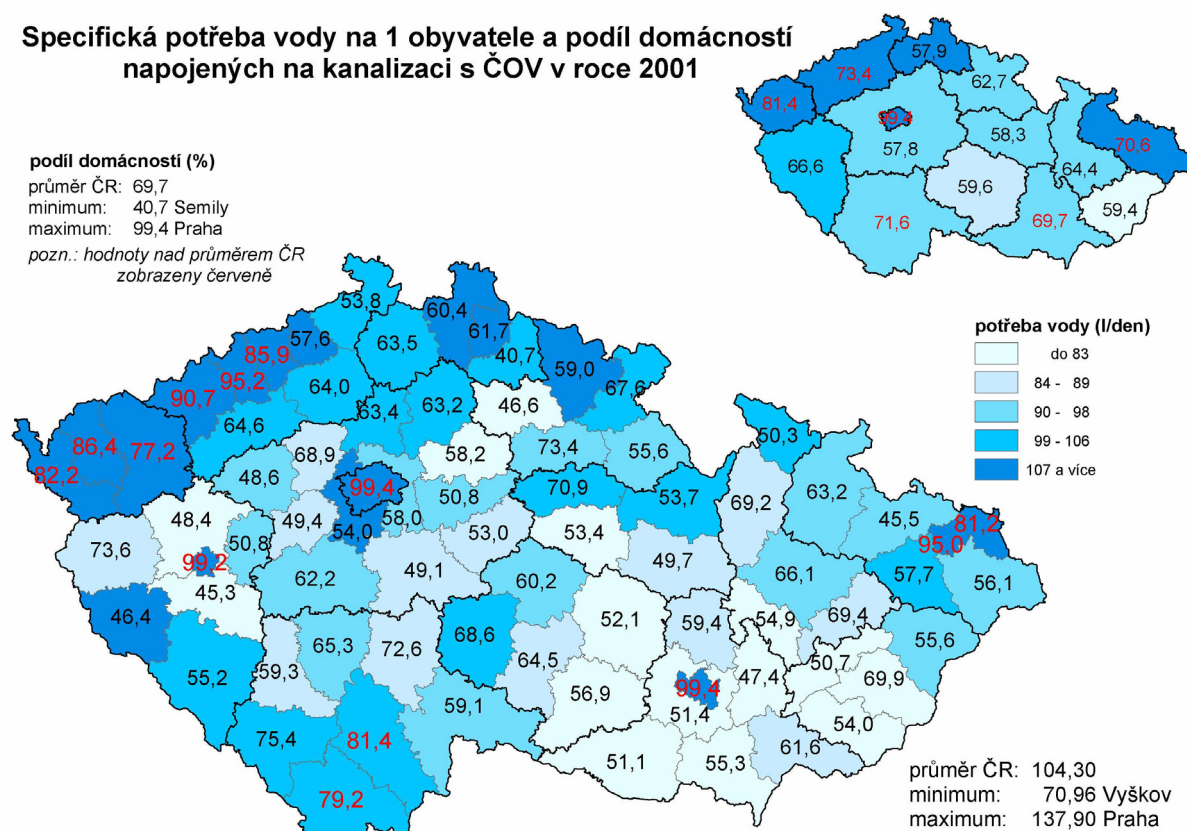

Specifická potřeba vody na 1 obyvatele a podíl domácností napojených na kanalizaci s ČOV v roce 2001

podíl domácností (%)

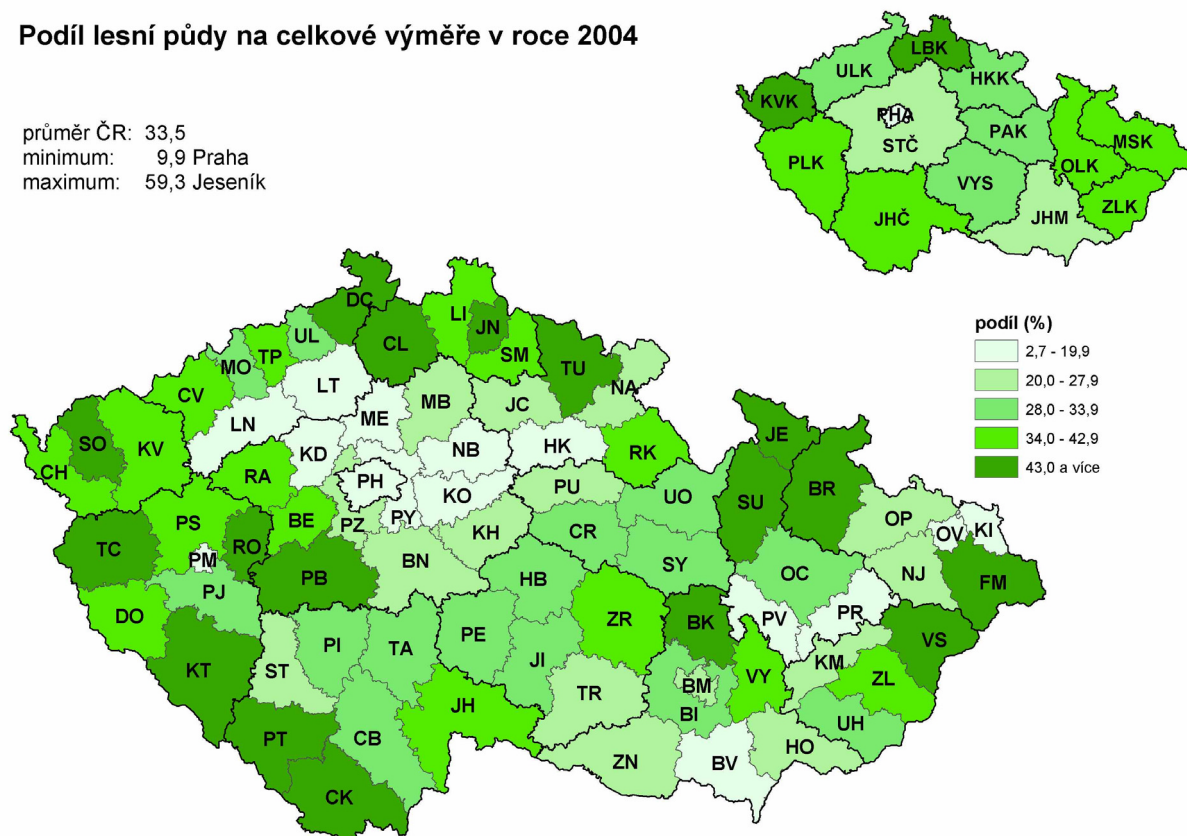
průměr ČR: 69,7
minimum: 40,7 Semily
maximum: 99,4 Praha

pozn.: hodnoty nad průměrem ČR
zobrazeny červeně

Podíl lesní půdy na celkové výměře v roce 2004

průměr ČR: 33,5
 minimum: 9,9 Praha
 maximum: 59,3 Jeseník

Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 000 obyvatel v roce 2003

průměr ČR: 1 900
 minimum: 335 Blansko
 maximum: 6 801 Brno - město

